

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושישים-ותשע של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, כ"ג בטבת התשנ"ח (21 בינואר 1998)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הודעת יושב-ראש הכנסת

שאלות בעל-פה

השבתת הלימודים בחצרות-יסף

היערכות לשלג ולמפגעי טבע

שאלות ותשובות

מצב תשתית מסילות הרכבת

אפליית רווקים במכרזי מינהל מקרקעי ישראל

"המשבצת הצהובה" לבני המושבים

עבודות מע"צ בשעות היום

הקמת מחוז חיפה בחברת החשמל

פרוייקט "בנה ביתך" בשכונת התקווה בתל-אביב

חברת "נכסי אריאל"

מתח חשמל נמוך בכפרים הערביים

הסדר פיצויים בתוואי כביש חוצה-ישראל

ועדת-רונו והמגזר הערבי

שילוט בשפה הערבית בכבישי ישראל

העסקת עובדים ערבים בחברת החשמל

הקמת תחנת כוח נוספת בחיפה

הריסת מסגד אום-אל-פרג'

מדיניות הקרקע כלפי עין-מאהל

הצעת חוק מינהל מקרקעי ישראל

(תיקון – ביטול הערכת שמאי), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת מ' נודלמן)

הצעת חוק אזור סחר חופשי באילת (פטורים והנחות ממסים) (תיקון – החלת החוק על אזור ירושלים), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת נ' דהן)

הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – ועדי נאמנים), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון – מסלול הטבות חלופי), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ש' שמחון)

הצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחוץ-לארץ),

התשנ"ח–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק המועצה לקולנוע, התשנ"ח–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש] (שכרו של מבקר העירייה), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ד' טל)

הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון – ביטול רישום הרשעת קטין), התשנ"ו–1996

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת חומר תועבה לקטין), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

הצעת חוק סדרי הדין האזרחי (המדינה כבעל דין) (תיקון – ביצוע פסק-דין נגד המדינה), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת אברהם פורז)

הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – ייחוד הכהונה)

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (איסור פתיחת חברה תחת חברה שפורקה), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת א' אושעיה)

הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה), התשנ"ז–1997 (הצעת חברת הכנסת י' דיין)

הצעת חוק לדיור לעולים חדשים בודדים, התשנ"ז–1997

(הצעת חברת הכנסת ס' לנדבר)

הצעת חוק הגנת השכר (תיקון – ניהול פנקס שכר), התשנ"ו–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק הדיינים (תיקון – שיפוט פלילי), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ש' בן-צור)

הצעת חוק רשות השידור (תיקונים שונים), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

הצעה לסדר-היום מתן אשרת נישואין ליהודים יוצאי הקהילה היהודית בפתח-תקווה

הצעות לסדר-היום ביקורו של יאסר ערפאת במוזיאון השואה בווינה

והזמנתו לבית לוחמי-הגטאות ולקיבוץ יד-מרדכי

הצעות לסדר-היום

טבח אזרחים באלג'יריה

שאלות ותשובות

רכישת רכב מתוצרת ישראל

כניסת אזרחים ישראלים לרצועת-עזה

מעצר פלסטינית תושבת בית-לחם

מעצר פלסטינית תושבת בית-לחם

שימוש כלי רכב בכניסה הדרומית לקלקיליה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות ותשובות

זריקת בקבוקי תבערה על פעוטון בחברון

מגורי פועלים מהשטחים בארץ
מצב התעשיות הביטחוניות
ביטול הרצאת הרב אמנון יצחק ב"בית החייל"
בנייה לאנשי קבע בהר-חומה
ביטול הרצאת הרב אמנון יצחק ב"בית החייל"
אישור משרד הביטחון להרחבת המתחם היהודי בחברון
הצעה לסדר-היום
השביתה המתמשכת בבית-הספר התיכון בערערה
שאלות ותשובות
הקפאת פרויקטים תחבורתיים בצפון
קווי אוטובוס במשולש
אפליית נשים בחברת "אל על"
השקעת כספים בשדה התעופה בחיפה
השקעה בתשתית לתחבורה ציבורית
חידוש רשיון לנהגים בני 65 ומעלה
חקירת טענות במחלקת ים בנמל חיפה
מנהרת הכרמל
פסילת רשיונות נהיגה לתקופות ארוכות
מסירת מידע לאיגודי הימאים והקצינים
העסקת ערבים בנמל התעופה בן-גוריון
טיסות בשבת של חברת "אל על" באמצעות חברה-בת
אכיפת הגבלת שעות הנהיגה באוטובוסים
משרד הרישוי בפתח-תקווה
חובת שימוש בכריות אוויר ברכב
סיווג מכוניות "סובארו גרנד ליאונה"
זימון אזרחים להשתלמות בנהיגה
הצעות לסדר-היום
שיעור האינפלציה השנתי והחרפת האבטלה במשק
הצעה לסדר-היום
מדיניות ראש הממשלה ביחס לתוכנית הכלכלית
שאלות ותשובות
מעון תעסוקה מוגן
עובדים זרים
פיקוח על מעסיקי עובדים זרים
סיוע למשפחות לאחר לידות רב-עובריות
שיקום נרקומנים צעירים
החזקת ילדים במוסד סיעודי

שיקום נרקומנים צעירים

הכאת נערים במעון "אחוזה"

טיפול בנער עבריין מין

חירשים-אילמים במגזר הערבי

פעילות מסחרית בשבתות

סיוע לעיוורים הערבים

דוח העוני לשנת 1996

תלונה על הכאת נכה על-ידי מאבטחי משרד העבודה

טיפול המוסד לביטוח לאומי בפונה

הצעות לסדר-היום

מותם של חסרי בית

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

היום יום רביעי, כ"ג בטבת התשנ"ח, 19 בינואר 1998. ישיבת הכנסת פתוחה. רציתי לקיים דקת דומייה לזכר סגן ראש הממשלה, אבל אעשה זאת בעוד כרבע שעה, לכשיגיעו עוד חברי כנסת, בהנחה שיגיעו.

נסים דהן (ש"ס):

אם היו כותבים זאת על לוח המודעות, אני בטוח שכל חברי הכנסת היו נכנסים בזמן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, כאמור, זאת תהיה רק דקת דומייה. ישיבת הזיכרון תיערך בשבוע הבא, כנראה ביום שלישי בשעה 16:00, ועל כך תקבלו הודעה. אבל יש נוהג שבו קמים לזכרו של חבר כנסת או שר. אני אעשה זאת בעוד כמה דקות.

הודעה למזכיר הכנסת. בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 5), התשנ"ח-1998, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק לתיקון פקודת הדיג (מס' 3), התשנ"ח-1998.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן זוג), התשנ"ח-1998, הצעות חברי הכנסת אפי אושעיה, יוסי כץ, אברהם הירשזון ואדיסו מאסלה; הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 18) (שריון סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה), התשנ"ח-1998, הצעת חבר הכנסת יוסי כץ; והצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 26) (מניעת השתתפות רשימת מועמדים), התשנ"ח-1998, הצעת חבר הכנסת רן כהן. תודה רבה.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

יש לנו איזו הודעה שגרתית. ראש הממשלה מבקש להודיע, על-פי סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה, כי שר התיירות שב ארצה ביום כ' בטבת התשנ"ח, 18 בינואר 1998.

כרגיל, נפלה טעות בעת שנקבתי את התאריך היום. זה לא 19 בינואר, אלא 21 בינואר. זו טעות של המדפיסה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

אני עובר לשאלתא בעל-פה. חבר הכנסת מיכה גולדמן שואל את השר לקליטת העלייה בנושא: השבתת הלימודים בחצרות-יסף. האם אתה מוכן? זו שאלתא בעל-פה.

שבח וייס (העבודה):

רק שנייה. אני אתן לו את שלי.

השבתת הלימודים בחצרות-יסף

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני שר הקליטה, נמסר כי ביום ראשון הושבתו הלימודים באתר חצרות-יסף, לאחר שכמה עובדים נדבקו בשחפת. מדובר באתר שנועד לקלוט את עולי הפלאשמורה, והוא פועל כיום בעומס ובצפיפות רבים, שאינם מאפשרים טיפול ראוי ויעיל בעולים, הן בנושא חינוך והן בנושא בריאות.

ברצוני לשאול:

1. מה ייעשה לטיפול בבעיות המורכבות של האתר?

2. מה הן הפעולות שנוקט המשרד לקליטת העולים מחוץ לאתר, ובהקדם?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר לקליטת העלייה. בבקשה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. קודם כול, כמה עובדות – עולי אתיופיה או עולי הפלאשמורה, כפי שלפעמים מכנים אותם, מגיעים בחודשים האחרונים לארץ בקצב של כ-400 לחודש, על-פי החלטת הממשלה. רובם מגיעים מהמתחם באדיס-אבבה, שיש החלטת ממשלה לפנותו בקרוב. קליטת העולים האלה באתר חצרות-יסוף נעשית על-פי החלטת הממשלה, על-פי החלטה של ועדה בין-משרדית, שהיו שותפים לה כל המשרדים הרלוונטיים של הממשלה.

לגבי השאלה הראשונה בנושא השביתה במערכת החינוך, אני חושב שהנושא כבר מוצה, וודאי שהוא לא נמצא באחריות מיניסטריאלית של משרד הקליטה. כשנודע לנו, בדיעבד לצערי, על אותה החלטה שגויה של אותו מפקח במקום, להשבית את הלימודים, פנינו בין היתר למשרד החינוך. אני שמח שהנהלת משרד החינוך קיבלה החלטה נבונה והפסיקה מייד את הפעילות הלא-ראויה הזו.

עניין מערכת הבריאות והשחפת – כרגע, נעשית פעילות הסברתית באתר, לרבות בקרב העובדים שבאים במגע עם העולים החדשים מקרב עולי הפלאשמורה.

אשר לשאלה השנייה, באתר חצרות-יסוף, נכון להבוקר – וזה הנתון המעודכן ביותר – נמצאים בסך הכול 2,364 עולים. אנחנו מתכוונים לסיים עוד מעט את קליטת העולים החדשים באתר חצרות-יסוף. לעומת זאת, העולים החדשים, שממשיכים להגיע – וכאן המקום להזכיר ולברך ולשבח את עיריית ירושלים ואת העומדים בראשה על כך שהלכו לקראתנו – כפי שאני שמח לומר, בין 400 עד 500 עולים חדשים, ובמיוחד הכוונה שלנו היא לאלה שיש להם ילדים בגילי חינוך, ייקלטו בין היתר באתר גבעת-המטוס בירושלים. על-ידי כך נוכל לשלב אותם במערכת החינוך החזקה, במיוחד של חינוך דתי בירושלים ובסביבתה.

אתר נוסף, שכרגע אנחנו מתכוונים להכשיר אותו, הוא אתר בת-חצור, עם כל הבעיות הכרוכות בכך, במיוחד בתחום החינוך. אנחנו מנסים להקל את העומס מעל בת-חצור, כפי שאמרתי, גם על-ידי המצאת פתרונות אלטרנטיביים. אני מאוד מקווה, שאכן הפעילות הזו תצליח. דרך אגב, התוכנית הבין-משרדית הוכנה לפני כשלושה חודשים והוגשה לראש הממשלה. היא רוכזה על-ידי סמנכ"ל משרד הקליטה, מר חנוך צמיר. כל ההיערכות הדרושה קיימת בכתב, לרבות ההיערכות התקציבית. אני שמח לומר, שכבר יש הוראות של ראש הממשלה להמציא לאלתר את התקציב הנדרש לקליטה ראשונית.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים במשהו שבדרך כלל אני לא נוהג לומר. הייתי פונה כאן גם לחברי, שהתנסה הרבה במערכת הקליטה, חבר הכנסת מיכה גולדמן, ואולי גם לחברי כנסת אחרים; שמעתי התבטאויות מסוג מוזר מאוד בעיני אתמול בוועדת העלייה והקליטה, במיוחד בהיעדרותי, כאילו לא מעניינים אותי העולים מאתיופיה, והיו כמעט האשמות בגזענות. הייתי רוצה לקרוא לאותם חברי כנסת ברוח חברית: חבר הכנסת גולדמן, זה טוב מאוד שאתה דואג לאתר חצרות-יסף, אבל אני חושב שזה צעד ראשון. יש גורמים באזור חצרות-יסף שמפעילים לחצים ופועלים על-פי אותו עיקרון של "צריך לקלוט את העולים אבל לא בבית-ספרנו". כל אחד ייצג את אזור הבחירה שלו ויגיד: "לא צריך לקלוט את העולים באזור שלי". אז איפה נקלוט אותם?

לכן אני הייתי מציע לעשות גם את הצעד הבא, וכל אלה שדואגים לכך שלא ייקלטו עולים באזור הבחירה שלהם, ילכו אתי לרשויות החזקות. חבר הכנסת גולדמן, בוא נלך יחד לרעננה ולרמת-השרון ולהרצליה, ואולי נשכנע אותם לקחת דוגמה מראש עיריית ירושלים וממנכ"ל העירייה, שקיבלו החלטה אמיצה כן לקלוט את העולים כאן בעירם, אף שדבר זה היה כרוך בכל מיני תהליכים ביורוקרטיים. אולי ביחד נקלוט את העולים האלה במקומות ראויים לכך ולא נפעיל עוד הפעם לחץ על רשויות חלשות יותר על מנת שיקלטו עוד ועוד עולים. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן, שאלה נוספת, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני שר הקליטה, אתה פשוט מאפשר לי לחזק את הדברים שאמרתי אתמול בוועדת העלייה והקליטה. אני חושב, שלו היתה זו קבוצה של עולים מחבר המדינות, אתה היית אתמול בבישיבה, אתה היית נוסע לחצרות-יסף, היית מביא את כל הצוות, היית נפגש עם ראשי ערים, היית נפגש עם מנכ"ל משרד החינוך. היית עושה הכול כדי שדבר כזה לא יקרה. מה שקורה בחצרות-יסף הוא בושה למדינת ישראל של 1998.

ועכשיו לגופם של דברים. אתה יודע שהיום אין אפשרות לקלוט ולו ילד אחד נוסף בשום בית-ספר בגליל המערבי. אני שוחחתי ביום ראשון בבוקר עם מנהל מחוז הצפון של משרד החינוך, ד"ר דורון מור. מה אמר לי ד"ר דורון מור? הודעתי למשרד הקליטה כמה שבועות קודם לכן שאין יכולת לקלוט את התלמידים האלה בגליל המערבי. על-פי החלטות הממשלה, היה צריך אתר חצרות-יסף להיסגר ולרדת מהמפה, להפוך אותו על-פי התוכניות של שר התשתיות ולפתח את האזור הזה. ומה קורה כאן היום?

אני שותף לכוונתך לעשות את המאמץ ברעננה, בהרצליה או ברמת-השרון. אתה יודע מה היתה עמדותי כשהייתי סגן שר וטיפולתי בנושאים האלה. אתה היית צריך לקחת את הנושא הזה. יש פה נושא רגיש, נושא כאוב. זה לא נושא לסדר-יום כאן בכנסת. זה נושא שיגרום לכנסת לעסוק בנושאים האלה אם אתה באופן אישי לא תטפל בנושא הזה עוד היום. הפתרון שאתה מציע לגבי ירושלים הוא פתרון חלקי. צריך לעשות מאמץ שהם לא יהיו בריכוזים שבהם היכולת שלהם לקבל אחר כך עבודה היא מוגבלת. אתה יודע שבמרכז הארץ יש יכולת למצוא להם פתרונות של תעסוקה.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

מיכה גולדמן (העבודה):

לכן, אדוני שר הקליטה, יחד אתך אני מוכן לתת פתרון אמיתי. אל תיתן לי תשובות שיש בהן אמירות אבל לא פתרונות.

היו"ר ד' תיכון:

מה השאלה? זו התשובה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני, אני שואל, למה הוא לא רוצה לפתוח אתר נוסף במרכז הארץ כדי לקלוט את יתרת העולים בני הפלאשמורה?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. לא עכשיו, עוד דקה. חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו חבר הכנסת נסים דהן בשתי שאלות קצרות.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה לך.

אדוני השר, אני רוצה לגעת בקטע הסטריאוטיפי. הרי נוסף על הכול יש בסיפור – וכך גם בתשובתך ובשאלתו של חבר הכנסת מיכה גולדמן – העניין הסטריאוטיפי. באותה הזדמנות, אם תוכל בטובך להעיר ברוח חברית למקסימום כלי התקשורת, ואני גם כתבתי על כך מאמר, שלא בכל מקרה צריכים לציין את מוצא האדם שעושה עבירה. פעם זה יוצא חבר העמים, פעם זה יוצא אתיופיה. אנחנו מתייגים אנשים, וזה לא מקובל בשום אומה דמוקרטית. כאן צריך לפנות, ברוח טובה, אפילו על-ידי מכתב שלך, שיפסיקו עם הדבר הזה. הבעיות קיימות, רק שלא יעשו תיוג סטריאוטיפי. תודה לך.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת דהן, בבקשה, שאלה קצרה.

נסים דהן (ש"ס):

תודה, אדוני היושב-ראש.

אדוני השר, אנו כחברה לא למדנו, לצערנו הרב, מהעבר. על הורינו שפכו די.די.טי. ונתנו להם סטיגמות של אנשים חולים ושל אנשים מופרעים, אף שאולי מבחינה רפואית, אולי מבחינת המציאות בשטח יכול להיות שזה מה שצריך לעשות. אבל בצורה שעשו זאת, זה הפך סטיגמה לכל החיים, ועד היום אנחנו סובלים מן הפצע הפתוח הזה. לא לומדים מן העבר. אותו דבר עם העולים מאתיופיה. קודם כול הטילו בהם סטיגמה של איידס, ולאחר שהם השתחררו מהסטיגמה הזו יש להם סטיגמה של שחפת, ואחרי שהם ישתחררו מהשחפת יגידו שהם מופרעים.

שבח וייס (העבודה):

גזזת.

נסים דהן (ש"ס):

גזזת היה אז.

אדוני השר, אולי נלמד מתחלואי העבר ולא נחזור על הטעויות האלה גם בשנת ה-50 למדינת ישראל. מספיק, אנחנו כבר מבוגרים ודי גדולים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר לקליטת העלייה, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

לפי סדר השואלים. חבר הכנסת גולדמן, אני לא אתייחס לאמירות פעם נוספת. אני רק אנצל את ההזדמנות הזו. ודאי שביקרת באתר חצרות-יסף לפני שקיבלתי החלטה כלשהי. ודאי שאני בקשר קבוע עם אנשי שפועלים באתר. אפילו מיותר לציין את זה כאן.

אני רק רוצה להזכיר – אפרופו, הייתי נפגש אתם גם אילו היו אלה עולים מחבר העמים – את ידידנו השר זבולון המר, זיכרוננו לברכה. הפגישה האחרונה שלי עם השר המר ועם מנכ"ל משרדו ואנשי משרדו נמשכה כשעה והיתה דווקא על הנושא של עולי אתיופיה ועולי קווקז, איך אנחנו יכולים לסייע להם במערכות החינוך. כך שאני רק מנצל את ההזדמנות הזו להזכיר כאן, ואולי זה גם חלק מהתשובה. אתה רשאי לחשוב עלי מה שאתה רוצה.

אני גם רוצה לציין כאן עוד דבר, וזה מתייחס אולי גם לשאלות הבאות. מיום שהתחלנו לקלוט את גל העולים האחרון, כל הזמן אנחנו פועלים בתיאום – ודאי שגם עם משרד הבריאות, אם כבר נושא הבריאות עלה כאן. גם חבר הכנסת וייס וחבר הכנסת דהן שאלו על כך. איש לא דיבר על כך בעיתונות, עד שבאו מצהירים למיניהם והתחילו לתקוף, וכתוצאה מכך באה הסטיגמה על העולים. אני לא רוצה לציין כמה תקציבים השקענו עם משרד הבריאות בנושא ההסברה ובנושא הטיפול במחלות האלה. לא רצינו להוציא את זה, כי ידענו מה תהיה התוצאה ומי יסבול בסוף מהסטיגמות שידביקו לעולים.

לכן אני מציע לכל חברי הכנסת שיש להם הבמה והמיקרופון, אם גם הם חושבים שהנושא נכון, הם יודעים את מספר הטלפון שלי, הם יודעים איך להגיע אלי. אני לא מתחבא מאיש, הם יכולים להגיע אלי. לא תמיד צריך לשאול את השאלות הרגישות במליאת הכנסת.

דרך אגב, לגבי פיתוח אתר קרוונים נוסף, שעלה בשאלתו של חבר הכנסת גולדמן – זה רעיון מצוין, יש לי עוד הרבה מאוד רעיונות מצוינים. אבל אילו חברי כנסת שאתמול נכחו בדיון הרציני והנוקב בנושא קליטת עולי הפלאשמורה בוועדת העלייה והקליטה לא היו נוהגים בדרך של להצהיר הצהרות ולעזוב, גם הם היו שומעים את תשובות מנכ"ל משרד הקליטה. הוא נתן תשובות מפורטות על בסיס כל הנתונים הנדרשים על כל שאלה שנשאלה. אבל הוא נתן אותן בחדר כמעט ריק. כל חברי הכנסת גמרו להצהיר את מה שהיה להם לומר ועזבו, ועכשיו השאלות האלה חוזרות על עצמן.

שבח וייס (העבודה):

הם לא עזבו. הם עברו לוועדה שנייה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

עברו לוועדה שנייה, סליחה. אני לא עוקב אחרי פעילות של חבר כנסת זה או אחר, אבל זו העובדה הכואבת – כאשר הגיע תורו של הסמנכ"ל לתת את התשובות נכחו בחדר הוא ויושבת-ראש הוועדה בתוקף תפקידה.

לכן אני רוצה לענות לגבי אתר הקרוונים – על-פי כל החישובים, לפתח אתר חדש – וזה בלי להתחשב בבג"צים, שכפי שאמרתי, כל מועצה תגיש – לוקח בדיוק שנה אחת, חבר הכנסת גולדמן. לוקח בדיוק שנה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני השר יודע שבמקומות פנויים, לא מאוכלסים, מרכזי קליטה במרכז הארץ, שר התשתיות שיושב כאן יזם – – –

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

בזאת אסיים, חבר הכנסת גולדמן. לא נמצאו לי שותפים כשדיברתי עם ראש עיריית ירושלים, וכשהמנכ"לית שלי דיברה עם מנכ"ל עיריית ירושלים לא נמצאו לה שותפים לשכנע אותו. שכנענו אותו על-ידי מאמצים של משרד הקליטה. בנושא מרכזי קליטה של הסוכנות נפגשתי עשרות פעמים עם אנשי הסוכנות ומנהלי הסוכנות, ולא נמצאו לי שותפים. לכן אני אשמח מאוד אם אותם חברי כנסת שדואגים כל כך לנושא הזה ילכו לאברום בורג, ילכו לשמשון שושני, ילכו למחלקת העלייה, יחד אתנו, ויציגו את הדרישות הצודקות האלה. תודה רבה.

מיכה גולדמן (העבודה):

בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ביקשת לסגור מקום ולא קיבלת?

נסים דהן (ש"ס):

מה אתם רוצים ממנו? הוא צודק. תלכו לסוכנות.

מיכה גולדמן (העבודה):

יחד אתנו אני אלך.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי. להירגע, חבר הכנסת גולדמן. חבר הכנסת שבח וייס שואל את שר התשתיות הלאומיות בנושא: היערכות לשלג ולמפגעי טבע. בבקשה.

היערכות לשלג ולמפגעי טבע

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, השאילתא הוצגה ביום השלג, אבל תהיה לה גם אקטואליות לעתיד.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא היה לפני הרבה זמן, בסך הכול עשרה ימים.

שבח וייס (העבודה):

נכון. נעתרתי גם לבקשת השר ובהסכמת היושב-ראש דחינו את התשובה בשבוע, כי בשבוע שעבר השר היה בישיבת הקבינט.

ברצוני לשאול:

מה הם הצעדים שנוקטים המשרד ויתר משרדי הממשלה בחורף קשה ושלג אפשרי?

היו"ר ד' תיכון:

ישיב השר. בבקשה.

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

אדוני היושב-ראש, אני שמח על השאילתא, כי היא נכונה, ואני מקווה שיהיו עוד גשמים רבים.

משרד התשתיות הלאומיות ביצע הכנות מקדימות לקראת החורף הקשה והשלג, עם פרסום התחזיות בדבר החרפת תנאי מזג האוויר.

בתחום מע"צ: כלים הנדסיים הועמדו בכוננות, בחלקם אף נפרסו בשטח – ברמת-הגולן, בגליל, באזור צפת, בירושלים, בערבה, באזור ים-המלח–מצפה-רמון. עם התחלת השיטפונות והשלג נכנסו לפעולה הכלים ההנדסיים הללו, הסירו במהירות את המפגעים, פתחו את הצירים לתנועה. כמו כן הובאו דיווחים שוטפים לציבור הרחב והתקבלו דיווחים על-אודות מפגעים, אשר הועברו לטיפול מיידי.

בתחום הרכבת: ננקטו פעולות מכינות, לרבות ניקוי תעלות הניקוז לאורך המסילות, בדיקה והגברת הפיקוח על מערכות תקשורת ואיתות, רענון תוכניות החירום להפעלת רכבות לירושלים במקרה של ניתוק העיר.

בתחום החשמל: התקיימה גם כן היערכות כללית לקראת החורף והיערכות נקודתית עם קבלת התחזית למזג אוויר סוער. במסגרת זאת תוקנו ליקויים, תוגבר מערך ההשנאה, הושלמו עבודות האחזקה המונעת, כמו גיזום עצים, בוצעו תרגילי חורף ועוד. עם קבלת ההתרעה על מזג האוויר הסוער תוגברו הצוותים השונים במטה ובשטח, פוזרו גנרטורים לצורך אספקה חלופית, הוכנו רכבי השלג ותוגבר מערך המידע לאזרחים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, יש לך שאלה נוספת?

שבח וייס (העבודה):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה. קיבלתי פתק מחבר הכנסת אלון – מה שבעצם תכננתי לשאול. אמרתי, המקריות היא ששואלים אותך על "מבצע שלג" הבא, אבל זה בקטע אחר.

הייתי רוצה להעיר כאן, היתה תגובה קצת היסטורית, כך אני התרשמתי. אני תושב חיפה, וייחלתי לכך שגם בחיפה יהיה קצת שלג, בשביל הילדים, בשביל הנכדים, בשביל האנשים שייהנו גם שם. יש לי הרגשה שיושב-ראש הכנסת פתח את ירושלים, פשוט האזנתי לרדיו. אז מדובר אולי פה ושם על איזו התנהגות ציבורית היסטורית, זה אומנם לא בתחום הטיפול שלך, אבל אני שאלתי פה את כל משרדי הממשלה. גם מול מקרים כאלה של שלג או גשם, כדאי מאוד שלא לשתק מערכות שלא צריך לשתק אותן. זאת משאלה, לא שאלה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רובי ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, שלג נופל על ראשינו לברכה בערך אחת לשנה, אפשר לומר אפילו אחת לשלוש שנים, והוא מעניין אותנו מייד למחרת כאילו היה השלג דאשתקד. בעיריית ירושלים, כאשר זכיתי לשמש כחבר מועצה, לפעמים היינו מהרהרים מדוע להקדיש כל כך הרבה משאבים לאותן שעות ספורות שבהן צריך פשוט לבקש מהאזרחים להישאר בבתיהם, למרות מה שביקש היושב-ראש, על מנת שאפשר יהיה ביתר קלות לפתוח את הדרכים.

האם לא כדאי היה שאותם מאמצים שמושקעים לצורך פתיחת צירים ליום אחד, או לשעות מספר, לא יופקדו בידי צה"ל? על-ידי כך תוכל המדינה לחסוך ממון רב, והשלג שנופל לברכה – יהיה יום שעשו אחד בשנה, או בשלוש שנים, ולא צריך להפוך את זה לאיזה דבר שבגיני מוציאים כל כך הרבה כספים על דבר שהוא למעשה עובר-אורח במושבו והיה כלא היה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התשתיות הלאומיות, למזלי אני גר בשכנות ליושב-ראש, וכך הצלחתי להגיע באותו יום לכנסת, ואני חושב שהדברים שאמר יושב-ראש הכנסת באותו יום בבוקר היו דברים צודקים ונכונים; אני מקווה שזעזעו כמה מאתנו, כמה ממקבלי ההחלטות והמבצעים במיוחד. לא יכול להיות שיום שלג יהפוך להיות יום כיפור, שאף אחד לא זז ברחובות, אין מכוניות. פשוט היה מחזה מפתיע. אומנם אנחנו לא צריכים להיות ערוכים כמו ברוסיה, אבל צריכים להיות בהיערכות מסוימת. השאלה שאני רוצה לשאול את שר התשתיות הלאומיות: האם נקבעו נהלים מחייבים לרשויות מקומיות, באזורים שמועדים לפורענות שלג, בצפון, בירושלים, באזורים הגבוהים – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בקייב, במוסקבה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

– – כדי שלא תהיינה אחר כך פרשנויות ואי-הבנות לגבי מה אחריתן ומה תפקידן?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר התשתיות הלאומיות. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אפשר להשיב בהומור.

שבח וייס (העבודה):

גם השאלה נשאלה בהומור.

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

מכובדי חבר הכנסת רביץ, אז מייד תהיה שאילתא – כיצד אתה לא מתייחס ברצינות לדברים. קשה כאן.

לשאלתנו או להערתנו של חבר הכנסת שבח וייס, סגן יושב-ראש הכנסת: אני אכן סבור שאין צורך או extra large; או שהכול mediumבהיסטריה, אבל לצערנו ישראל היא ארץ של קיצוניות. אין כאן small, אין אמצע.

קריאות:

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

mediumבייגה –

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

מאחר שהשאלה נשאלה, אני צריך לתת תשובה. אני מקווה שיחד אתכם אני מוכן לנהל את האמצע.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אנחנו מאחוריך שתאמץ את האמצע.

שבח וייס (העבודה):

תצאו ברשימה משותפת.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני מניח שהדברים האלה נרשמים. אני מעריך שבנובמבר שנת 2000 נבוא לגבות את החוב הזה.

בעניין הזה הייתי אומר, שהדבר הזה איננו נכון לגבי סקטור זה או אחר, תרשה לי לומר שהוא נכון לגבי כולם, במידה שווה.

לגבי הערתו של חבר הכנסת ריבלין: ראשית, אני מקבל את גישתך. אבל תאר לך מה היה קורה כאן בכמות השאילתות בעל-פה ובכתב, בהצעות לסדר-היום שהיו עולות כאן, אלמלא ננקטו כל הצעדים האלה. אני בדרך כלל מכבד את העניין של מתן תשובות, כי צריך לתת אפשרות לחברי הכנסת להופיע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, ראש העיר טדי קולק, אחד מגדולי ראשי הערים שהיו לעם ישראל, היה אומר: יש שלג רק אחת לארבע שנים; לא צריך להתרגש מזה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

הגישה מקובלת עלי, אני בעד זה שיהיו שלגים, הרבה גשמים. אני חושב שזה ברכה לכולנו.

לגבי שאלתו של חבר הכנסת פינס-פז – אני חושב שהאחריות ידועה. אין כאן בעיה מי אחראי, בדרך כלל הבעיה היא איך אנשים מבצעים את המוטל עליהם בתחום אחריותם. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

שר התשתיות הלאומיות ישיב על שאלות. בבקשה.

אגב, בהזדמנות זו אני רוצה להזכיר לכם, שאין עוד סגני שרים במשרד החינוך, התרבות והספורט ובמשרד לענייני דתות. כך שמי שמצפה היום ששלושת או שני סגני השרים ישיבו – הם לא ישיבו עוד, לפחות לפי שעה.

מצב תשתית מסילות הרכבת

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

בסוף אוקטובר 1997 ירדו שני קרונות רכבת ממסלולם בדרך מתל-אביב לירושלים, בשל ליקויים במסילה והזנחת התשתית.

רצוני לשאול:

1. האם ידאג משרדך להשקעה בתשתית מסילות הרכבת?

2. מה הם הצעדים שיינקטו כדי לשפר את התשתית ולפתחה?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מסילת הברזל לירושלים ישנה ומפותלת מאוד. מצע התשתית וכמות הרבד התדלדלו במשך השנים בגלל סחף, שיפועים ורעידות המסילה. בנוסף, אדני המסילה הינם מפלדה, ורובם ישנים.

לאחר שני השימושים שאירעו באוקטובר השנה, הוחלט על הפסקת התנועה, בקטע שבין בית-שמש לירושלים, לשבועיים, אשר בהם נערך מבצע להעלאת סטנדרד הקו, זאת על-ידי: א. החלפת כ-400 אדנים; ב. הכנסת שתי מכונות הידוק שדאגו להסדרת הסרגול, פיתול, מגבה יתר, שקעים ומרווח,

אשר יעמדו בסטנדרדים בכמה קשתות בעייתיות בקו; ג. הוספת רבד ועבודת מכונת ויסות רבד ליצירת פריזמה, כמקובל.

הופקו לקחים מעבודת מכונות ההידוק בעבר, על מנת למנוע הידרדרות מצב הקו כפי שאירע במחצית השנייה של 1997.

אפליית רווקים במכרזי מינהל מקרקעי ישראל

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

נודע לי, כי לרווקים שגילם מעל 27 שנה לא ניתן להשתתף במכרזי הגרלת קרקע מינהל במגזר הכפרי היהודי, ואולם במגזר המיעוטים הגבלה זו לא חלה. מצ"ב עותקי מכרזים רלוונטיים.

רצוני לשאול:

1. מדוע אסורה השתתפות של רווקים במכרזים במגזר הכפרי?

2. מדוע מותרת השתתפות כזו במגזר המיעוטים?

3. מה הוא הנימוק לשוני ביחס בין שני מגזרי האוכלוסייה לעניין זכות ההשתתפות של רווקים במכרזים?

4. כיצד יטפל משרדך בנוהל זה?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. לא מובן מנין באה הקביעה של חבר הכנסת אליעזר זנדברג לגבי הגבלה בהשתתפות במכרז לרווקים מעל גיל 27, שכן הפרסום מדגיש כי רשאים להירשם אזרחים שגילם מעל 18 שנה. ייתכן, כי הכוונה לפרסום שבו נאמר כי תינתן עדיפות ראשונה למשפחות מחוסרות דיור, שהן בעלות תעודת זכאות בתוקף, על פני יחידים.

העדיפות האמורה מעוגנת בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 760, הקובעת: "בהקצאה בדרך של הרשמה והגרלה, עדיפות למשפחות מחוסרות דיור על פני יחידים, על-פי הקריטריונים שנקבעו לעניין זה על-ידי משרד הבינוי והשיכון".

ייתכן עוד, כי מדובר במקרים שבהם הרשות המוניציפלית, אשר אחראית לפרסום הקריטריונים ל"בן מקום", אשר זכאי להשתתף בהגרלה, מגדירה "בני מקום" על-פי קריטריון של גיל 27. אולם במקרה כזה, הרשות אחראית לפרסם את הקריטריונים, והם צריכים לעמוד במבחן הסבירות.

"המשבצת הצהובה" לבני המושבים

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

מינהל מקרקעי ישראל מקצה "משבצת צהובה" לבני המושבים בשטח של כחצי דונם לכל משק, אך המחירים הנגבים אינם מאפשרים לרבים לממש את זכותם.

רצוני לשאול:

1. האם אין אפשרות לגבות מחיר נמוך יותר מבני המושבים, כדי להגשים את מטרת הקצאת המשבצות?

2. האם לא ניתן להבחין בין מכירה לבן המקום לבין מכירה לגורם חוץ, לעניין מחיר המשבצת?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

2-1. השאלה בוודאי מתייחסת למגרשים למטרת מגורים, שהמינהל מחכיר ביישובים החקלאיים למומלצי האגודות החקלאיות.

בהתאם להחלטת מועצת מקרקעי ישראל, החכרת המגרשים נעשית על בסיס ערך קרקע למטר רבוע מבונה, בהתאם לשטח הבנייה בפועל, ולא לפי מלוא קיבולת הבנייה המותרת על-פי תוכנית בניין ערים התקפה שחלה על המגרש, כפי שזה במגזר העירוני, דבר שיש בו משום הקלה רבה. חבר הכנסת ריבלין, זה אחד מן השינויים שהכנסתי כדי להקל בנושא הזה.

נוסף על כך, שיעור תשלום דמי החכירה הנגבה הינו מופחת – 66% מערך הקרקע במרכז הארץ, במקום 91% מערך הקרקע, כנהוג במינהל מקרקעי ישראל. ביישובי עדיפות לאומית ב' השיעור המופחת הינו 36%, וביישובי עדיפות לאומית א' – 22%.

החכרת המגרשים נעשית למומלצי האגודה החקלאית של היישוב, אם לבני המקום ואם לאחרים, לפי שיקולם. קשה מאוד, לדעתי, לקבוע דמי חכירה שונים למגרשי הבנייה באותו יישוב חקלאי, אם המומלץ הינו צאצא של תושב המקום או אחר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין, אתה רוצה לשאול שאלה נוספת?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני מאוד מודה לך על התשובה וגם על הבשורה החלקית שיש בתשובתך. כל חברי המושבים שפנו אלי יודעים עד כמה אתה רגיש לאותם נושאים. עם זאת, יש כאן מעגל שוטה שאנחנו נקלעים אליו. הרי אותם מגרשים מיועדים לדור המשך. למשל, אם במושב מסוים צריך לשלם 600,000 שקלים למינהל מקרקעי ישראל, על מנת שדור ההמשך יוכל לממש את המשכיתו באותו מושב, הרי יוצא מצב שאם אין לו הכסף הוא מוכר את המגרש למישהו מבחוץ, ויש למעשה תחלופה של אוכלוסייה באותם מושבים שהם מושבים ותיקים.

אני מבין את החשש בממשלה, שמא כאשר נותנים פטור אנשים עושים עסקים על אותו פטור שהם מקבלים. אולי היה אפשר לראות מצב שהוא קשה מבחינת הפיקוח, ואני מודה בזה, שייחדו את הזכות הזאת רק לדור המשך, תוך כדי הקפדה שבאמת דור ההמשך נמצא במקום במשך תקופה ארוכה, חמש עד עשר שנים.

שאלה נוספת לאדוני השר, האם אפשר היה לבדוק את מפת האזורים ולהכניס מושבים שנמצאים באזור ב' לאזור א' מהטעם הפשוט, שאצלם המצב בתוך המשקים הוא מאוד גרוע. מושבים שנמצאים בין אשדוד לקריית-גת, מצבם הכלכלי אינו ראוי, והם נמצאים במצב שבו איש למעשה אינו יכול לממש את זכותו על המשבצת הצהובה. תודה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אין ספק שכל מפה שקובעת עדיפויות, יש בה עיוותים, כי בתוך אותו תחום של אזור ג' או מרכז הארץ אתה יכול למצוא יישובים שמצבם קשה ביותר. יש יישובי ספר, במרכאות אולי, שזה שנים רכושם נבזז על-ידי תושבי יהודה ושומרון. כל בהמה, כל מכשיר חקלאי, כל כלי רכב, מדי לילה. יש בעיות קשות. לכן לגבי מקרים מיוחדים יש ועדת חריגים, והיא בודקת מקרים מיוחדים, וכך צריך לנהוג. באופן בסיסי יש לנהוג לפי המפה.

קשה מאוד לקיים מערך של מעקב, ואנחנו נצטרך להחזיק אין סוף עובדים שיעקבו מה קרה לכל מגרש שהוצע למכירה. המגמה הכללית המסתמנת בשנים האחרונות בישראל היא להקל מעט מהפיקוח ומהישיבה על צווארם של האזרחים. לכן יש כאן בעיה, ואני לא רוצה כרגע להביא דוגמאות.

אתה כעורך-דין בעל ניסיון יודע כל מה שניתן לעשות. לכן אני חושב שהמצב הקיים הוא בסך הכול מניח את הדעת, עם כל הקשיים והעיוותים שהשכלת לצייןם.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

עבודות מע"צ בשעות היום

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

בכבישים ובצמתים רבים עובדים אנשי מע"צ בשיפוץ התשתית ובשיפורה. עבודתם חיונית לבטיחות ולנוחות הנסיעה, אך היא מתנהלת בעיקר ביום וגורמת לפקקים ולסיכון העובדים.

רצוני לשאול:

1. איזה אחוז מכלל העבודות מתבצע בשעות היום?

2. האם נבחנה אפשרות להעביר יותר עבודות לשעות הלילה?

3. האם ננקטים צעדים להקל על הנהגים הנקלעים לפקקים כתוצאה מעבודות בכביש?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. כ-80% מעבודות הפיתוח, האחזקה והבטיחות של מע"צ מתבצעים בשעות היום. משטרת ישראל לא אחת מכתיבה את שעות העבודה. רק בכבישים עתירי תנועה, שבהם לא ניתן לבצע עבודות בשעות היום בשל עומסי התנועה, מתבצעות העבודות בלילה (בעיקר הנחת אספלט וסימון) על-פי דרישת המשטרה ובהיתר מיוחד לכך.

האפשרות לביצוע נרחב יותר של עבודות לילה נבדקת, אולם – א. העבודה בלילה מורכבת יותר ומחייבת התארגנות מיוחדת של פועלים, מחצבות ומפעלי אספלט; ב. העבודה בלילה פחות איכותית,

ורמת הטיב והדיוק שלה פחותים; ג. עלות העבודה בלילה גבוהה יותר ומייקרת בהרבה את עלות הפרויקט; ד. קיימת בעיית רעש למגורים סמוכים, דבר הנוגד את חוק שעות העבודה והמנוחה.

הצעדים הננקטים במטרה להקל על הנהגים במקרים של עבודות בשעות היום הם: א. מע"צ שוכרת שוטרים לצורך הכוונת התנועה או הפנייתם למעקפים וכבישים חלופיים; ב. מוצבים תמרורים, שלטים, אביזרי בטיחות מהבהבים וכדומה; ג. פרסום בכלי התקשורת – רדיו ועיתונות – על עבודות בצירים מרכזיים או סגירתם לתנועה, או הפניה לצירים חלופיים.

הקמת מחוז חיפה בחברת החשמל

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

נודע לי, כי הנהלת חברת החשמל החליטה להקים מחוז נוסף – חמישי – מחוז חיפה, שאליו יועברו 460 עובדים ממחוז הצפון של החברה. כמו כן, ייתוספו שמונה תפקידים ניהוליים.

רצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות להקמת המחוז, ומדוע לא יאוחדו מחוזות קיימים במקום שיוקמו חדשים?

2. מה הן העלויות הנוספות שייגרמו מהקמת המחוז?

3. האם אין בהקמת המחוז משום בזבז כספים שאותם משלמים הצרכנים לחברה?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חברת החשמל ביצעה רה-ארגון מקיף במבנה יחידותיה, אשר יצא לפועל בנובמבר 1996. במסגרתו נבחן מבנה המחוזות של החברה, והוחלט לפצל את מחוז הצפון.

מחוז חיפה נבנה על בסיס יחידה קיימת, אשר הוקמה בעבר במסגרת מחוז הצפון ונקראה מרחב חיפה.

הקמת המחוז, שהינה בעצם הפיכתו של המרחב למחוז, לא תגרום לעלויות נוספות, למעט קידומם של כמה בעלי תפקידים ניהוליים, עלות המוערכת בלא יותר מ-100,000-150,000 ש"ח בשנה.

הקמת המחוז נעשית אפוא לצורך שיפור השירות ללקוח, לרווחת צרכני החשמל, ואינה כרוכה, כאמור, בעלויות נוספות.

פרוייקט "בנה ביתך" בשכונת התקווה בתל-אביב

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

בשנת 1995 חידש משרד השיכון את פרויקט "בנה ביתך" בשכונת התקווה. הפרויקט בוצע בתחילת שנות ה-90 באמצעות חברת "חלמיש", ובמהלכו שווקו הקרקעות במחיר מוזל למשפחות השכונה. "חלמיש" איתרה 30 מגרשים מתאימים, והתיק הועבר למינהל מקרקעי ישראל לפני שנה. מאז לא התקבל האישור מהמינהל לשיווק הקרקע.

רצוני לשאול:

באיזה שלב נמצא התהליך, ומדוע?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בעבר רכש משרד הבינוי והשיכון, באמצעות חברת "חלמיש", מגרשים בבעלות פרטית בשכונת התקווה, במטרה לשקם את השכונה.

לאחר שהובהר כי המטרה שלשמה נרכשו המגרשים לא תושג בדרך זו, הוחלט במשרד הבינוי והשיכון לשווק את המגרשים. כמה מגרשים שווקו בדרך זו, עד הוצאת דוח של מבקרת המדינה, אשר מתחה ביקורת על משרד הבינוי והשיכון אשר הקצה קרקעות ללא אישור המינהל.

לאחרונה פנה משרד הבינוי והשיכון למינהל בבקשה להקצות לו את המגרשים הרשומים על שם המדינה ולשווקם באמצעות חברת "חלמיש" לבני המקום, על-פי קריטריונים שנקבעו בוועדת המחירים של משרד הבינוי והשיכון.

מבדיקה שערך מינהל מקרקעי ישראל עולה, כי קיימת בעייתיות מסוימת בשיווק הקרקעות, בשל העובדה שמדובר בחלקות שלהן מאות בעלים פרטיים, אשר לא נחתם עמם הסכם שיתוף וחלוקה של הקרקע, דבר העשוי לגרור תביעות משפטיות.

עם זאת, הנושא נמצא בדיון בהנהלת מינהל מקרקעי ישראל, והחלטה בדבר ההקצאה למשרד הבינוי והשיכון תיפול בקרוב.

חברת "נכסי אריאל"

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר התשתיות הלאומיות ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

באחרונה פורסם, שחברת "נכסי אריאל" זכתה במכרז של מינהל מקרקעי ישראל לשיקום יפן.

רצוני לשאול:

1. על-פי איזה קריטריונים נקבע שדווקא נכסי "אריאל" היא הזוכה במכרז?

2. האם לחברת "נכסי אריאל" יש ניסיון בשיכון ובשיקום שכונות מצוקה המאוכלסות רבבות תושבים?

3. מי הם בעליה של "נכסי אריאל", ומהי התשתית הפיננסית העומדת לרשות החברה לביצוע יעדיה?

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

3-1. חברת "אריאל" הגישה את ההצעה הזולה ביותר למכרז לשיקום נכסי רשות הפיתוח ביפן, וזאת לאחר שעברה את תנאי הסף כפי שצוינו במכרז.

חברת הכנסת גוז'נסקי, היתה לך שאלה כאן, האם יש לחברה ניסיון בשיכון ושיקום שכונות מצוקה המאוכלסות ברבבות תושבים. אתן כאן את התשובה הפורמלית, אבל גם אומר לך מייד מה כבר הוריתי לעשות.

בתנאי המכרז לא נדרש ניסיון בשיכון ושיקום שכונות מצוקה.

אני מודה לך שהסבת את תשומת לבי לעניין הזה. הבוקר ביקשתי לבדוק כיצד קרה הדבר, כי בעיני הדבר הזה חייב להיות. אין בידי לתת לך כרגע תשובה מדויקת בעניין זה, אבל החלק הזה של שאלתך נראה לי בהחלט זועק, ותיערך לגביו בדיקה. בסופו של דבר, רבים מהאנשים הם קשי-יום, הם אינם מכירים את כל נבכי החוק ואינם מכירים גם את הזכויות המגיעות להם וכן הלאה. הדבר הזה ייבדק, כפי שהוריתי הבוקר.

לגבי החברה עצמה, חברת "אריאל" הנה חברה פרטית ובעליה הוא ח"נ אריאל. מאזני החברה והיקף פעילותה הכספית הוצגו במסמכים המאושרים על-ידי רואה-חשבון בפני ועדת המכרזים. כל זה עדיין איננו נוגע לשורש העניין שעלה בשאלתך.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, שאילתא נוספת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, אני מאוד מודה לך על תשומת הלב שהקדשת לשאלה השנייה, שנוגעת לגבי ניסיון החברה, כי, ככל הידוע לי חברת "אריאל" עד עכשיו ניהלה משרדים. זה תחום חשוב, אבל זה לא דומה כלל לטיפול באוכלוסייה.

הבעיה שאני בעיקר רוצה להסב אליה את תשומת לבך, ולכן באמת הנושא של הטיפול הוא כל כך חשוב, היא, שהחברה, שבמשך השנתיים האחרונות טיפלה באוכלוסייה של יפן, בנכסים שהם נכסי מדינה, חברת "גדיש", הסבה לתושבים סבל רב. השיקום בכללותו נעשה רק כדי ליצור לחברה הזאת רווחים יותר גבוהים. נעשה עוול בלתי רגיל לתושבים, כפו עליהם שיפוצים חיצוניים שהם לא יכלו לעמוד בתשלום שלהם. גרמו להם נזק, גרמו להם לסבל, יש התמרמרות גבוהה מאוד. מאוד חשוב שהחברה החדשה שנכנסת תיכנס גם בידיים נקיות אבל גם עם הבנה, שכאשר מטפלים באוכלוסייה זה לא כמו לטפל בבניין. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני מודה על התוספת של הדברים. נדמה לי שבתשובתי על שאלתך הראשונה התייחסתי בעצם לבעיה הבסיסית כאן. אכן, זה ייבדק. אני גם רוצה לדעת מתי זה קרה, ממתי אין סעיף כזה, כי לדעתי זה היה צריך להיות סעיף בסיסי בנושא; וכשתהיה תשובה – נודיעך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני אודה לך.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. נעבור לשאלתא מס' 2085, של חבר הכנסת וליד צאדק – מתח חשמל נמוך בכפרים הערביים.

מתח חשמל נמוך בכפרים הערביים

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'-יחיא שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

נודע לי, שבכפרים ערביים שונים מתח החשמל אינו מגיע ל-180 וולט, דבר שגורם לתקלות ולשרפת מנועים חשמליים רבים.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מאשר מידע זה?

2. מה ייעשה כדי לתקן את המצב?

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

לא ידוע לנו על מקרים בכפרים ערביים שמתח החשמל בהם אינו מגיע ל-188 ואט, אבל אני משוכנע – – –

נסים דהן (ש"ס):

זו טעות, זה צריך להיות – וולט.

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

אני תמיד אוהב את זה. חבר הכנסת דהן, ציינתי פעם אחת את הבקיות שלך. אני חושב שאתה צודק.

אם קיימת תלונה כזאת, אנו מבקשים לקבל את פרטיה, על מנת לבדוק ביסודיות את המקרה ולטפל בו.

עם זאת, קיימת תופעה בכפרים ערביים, שבהם קיימים חיבורי חשמל פיראטיים, בלתי חוקיים, הניזונים מבתיים המחברים לרשת חברת החשמל, ובהסכמת אותם בעלי בתים. אגב, אני רוצה לומר, שמדי שבוע אני חותם אל אישורים – וכבר חתמתי על אלפי אישורים – לחיבורים תקינים. גם פה יש לנו בעיה, כי אותה החלטה עוסקת רק באלה שבנו את הבתים ללא אישור עד 1986. זאת בעיה; אני מטפל בה כרגע. ביקשתי לבחון את הבעיה הזאת מחדש.

במקרים כאלה של חיבורים קיימת אפשרות למתח נמוך מהמתח התקני, גם לבתים המזינים וגם לאלו אשר מחוברים באופן בלתי חוקי. לגבי מקרים אלו חברת החשמל אינה אחראית, והיא דואגת, במידת האפשר ובהתאם ליכולתה, לנתק חיבורים בלתי חוקיים אלו, או, כפי שאמרתי קודם, לחבר את כל אלה שמופיעים במסגרת אותה החלטה הידועה לך.

בחלק הצפון-מזרחי של מחוז הדרום נמצאים כמה יישובים ערביים ויהודיים, אשר מקבלים אספקת חשמל מתחנות השנאה הממוקמות בערים נתניה, רעננה והרצלייה. טיב החשמל באזור זהה ביישובים הערביים והיהודיים.

בשנים האחרונות חלה באזור התפתחות, אשר חייבה את החברה להקים תשתית רחבה המתאימה לאספקת חשמל אמינה לכל היישובים, ביניהם טייבה, קלנסואה, שער-אפרים, כוכב-יאיר, צור-יגאל וקיבוץ אייל. לכל אלה הקימה חברת החשמל תחנת משנה סמוך לקיבוץ אייל.

במבצע מהיר הוקם קו נוסף לעיר טייבה, כפתרון זמני, ובמקביל מקימה החברה תחנת משנה נוספת בשער-אפרים, אשר תביא לשיפור משמעותי בטיב מתח החשמל ואמינות האספקה. עקב התנגדות בעלי הקרקעות, תושבי טייבה, עוכבה הקמת קו 161, אשר יחבר את תחנת משנה שער-אפרים לרשת החשמל.

חברת החשמל מקימה קו מתח גבוה מתחנה משנה אייל, בשולי הרחבת הכביש שמבצעת מע"צ. עקב צו מניעה שהוגש נגד מע"צ, להרחבת הכביש, הופסקה גם הקמת הקו.

חברת החשמל עושה כל מאמץ כדי לקבל היתרים בהתאם לחוק כדי להקים את הקווים שהוזכרו לעיל ולסיים את העבודות בתוך חודשים ספורים.

עם השלמת ביצוע השיפורים שהוזכרו לעיל, ישופרו במידה רבה טיבה ואמינותה של אספקת החשמל ליישובי האזור, הן ליישוב הערבי והן ליישובים היהודיים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת וליד צאדק, שאלה נוספת.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני השר, אני מודה לך מאוד מאוד על התשובה המפורטת, ואני חושב שנגעת בשורש הבעיה. כשהפניתי אליך את השאילתא הזאת, הפניתי אותה בדיוק לגבי המחוז של טייבה, קלנסואה, טירה, ובוודאי ובוודאי לגבי הסביבה. אני עצמי מדדתי עם חשמלאי את זרם החשמל, ומצאנו שהמתח הוא 178 וולט. לכן אני מאוד מקווה שבעזרתך יתוקן כל העניין הזה, כיוון שהוא גורם עוול רציני לכל מיני מפעלים או בתים, ואפילו מזיק לכלים חשמליים שהם בשימוש ביתי.

דבר שני. אני מברך אותך ומבקש שזה באמת יהיה נר לרגליך – עניין חיבור הבתים שנבנו לפני שנת 1986 ולא נותנים להם להתחבר לרשת החשמל. זו בעיה מאוד מאוד מעיקה.

דבר שלישי. אני חושב שאנחנו, פרזדור קו 400, שעובר דרך טייבה, קלנסואה וטירה, היו לנו הרבה נזקים כתוצאה ממנו, וחשוב שזה לא יהיה קו על-ידינו, ולא נסבול עוד מכל העניינים האלה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

בקשר לקווים, הדבר הזה עלה בעבר, ואני אף הזמנתי כאן חברי כנסת – נדמה לי שטרם ביצענו את זה – לסייר ולראות את מידת הפגיעה של הקווים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

בגלל הלחץ של האירועים האחרים, פשוט לא הצלחתי עדיין לבצע את זה. רציתי שהסיור הזה יתקיים, כדי שתראו ותבחינו שהפגיעה ביישובים יהודיים בתחום הזה היא קשה, כפי שהיא קשה ביישובים לא-יהודיים. אני עצמי רואה תמיד בכאב איך מתחילים להעביר את הקווים האלה בתוך שטח חקלאי לתפארת; אבל כולם רוצים לחיות חיי קדמה, ונראה שאין מנוס, והפגיעה היא בכולם, וככל שמנסים לצמצם את גבולות מדינת ישראל – כך הצפיפות תלך ותגדל. אני לא יכול לפנות אליכם שתצאו בקריאה הפוכה, כי זה ינגוד במקצת את מה שאתם חושבים, אבל זו אחת הבעיות. אני פשוט אומר: זו אחת הבעיות.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רק רוצה לומר, שכדי להקל, יש לנו תוכנית – ואני מניח שהיא גם תבוצע – להקים באזור הביטחון המזרחי, זה המשתרע ברוחב של כ-20 קילומטר מנהר הירדן ומערבה, קו-על של מתח-על; בין היתר, כדי להרחיקו ממרכז הארץ, כי אין שם עוד מקום. לכן, כשאני רואה את המגמות לדחוק ולהחזיר, אני כבר רואה את הדבר החמור הזה: פתאום עלול להופיע – אני מקווה שזה לא יקרה, כי אני סומך על הממשלה – עוד קו נורא כזה. זה לגבי החלק הכללי, לגבי הבעיה הכללית.

בעניין האישורים, בהחלטה לחבר את כל אותם בתים שהוקמו לפני 1986, יש מין בעיה: מצד אחד, נניח שנחבר את כולם עכשיו; מייד יבנו כולם שוב ללא אישורים, והבעיה תעלה מחדש בעוד כמה שנים. מצד אחר, אי-אפשר להתעלם מכך שקצב אישורי תוכניות המתאר במגזר הלא-יהודי – גם מסיבות אובייקטיביות – הוא עניין ממושך, עניין שנמשך הרבה מאוד זמן. זאת אומרת, יש לנו כאן מצב, שמצד אחד, אי-אפשר לחיות כך, ומצד אחר – מסיבות אובייקטיביות, התכנון הזה לוקח הרבה זמן. לכן, לדעתי, צריך למצוא פה איזה קו באמצע, שיאפשר לנו לתת לאנשים לחיות ברמת חיים סבירה. לכן אני מטפל היום בנושא שדיברת עליו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אבקש להשיב על שאילתא מס' 2113, של חברת הכנסת נעמי חזן, בנושא: הסדר פיצויים בתוואי כביש חוצה-ישראל.

הסדר פיצויים בתוואי כביש חוצה-ישראל

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר התשתיות הלאומיות ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

במסגרת ההסדר המתגבש לפיצוי בעלי הקרקעות הנפגעים מסלילת כביש חוצה-ישראל הוחלט לאפשר פיצוי של מאות דונמים בדמות קרקע חלופית לייעודי מסחר ותעסוקה, ולא באמצעות מתן פיצוי כספי, כמקובל עד היום.

רצוני לשאול:

1. כיצד מתיישבת הסתירה בין הסדר זה לבין תוכניות המיתאר הארציות והאזוריות?

2. האם הובאה בחשבון הפגיעה בשטחים הפתוחים ובמקורות המים וזיהום האוויר?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

הסדר הפיצוי בקרקע חלופית יסוכם רק לאחר שיאומצו מסקנות הוועדה אשר עסקה בנושא. בינתיים היא סיימה את עבודתה, וכפי שחברת הכנסת חזן יודעת, אני דווקא הייתי בין אלה שטענו, שבכל מקום שניתן לתת בו פיצוי מעבר לפיצוי כספי בעד קרקע חקלאית – שכולנו יודעים את היקפו – יש לתת פיצוי אחר. בגלל הכוח שהיה לחוק הזה, חוק כביש חוצה-ישראל, היה שם גם סעיף המאפשר לעשות זאת.

הפיצוי אשר יינתן בקרקע לכל אלה שיהיו זכאים לכך, הן במסגרת שינוי ייעוד והן במסגרת קרקע חקלאית חלופית, יהיה במסגרת תוכניות מאושרות כדין, בין תוכניות קיימות ובין תוכניות שיאושרו על-פי ההליכים הסטטוטוריים הנדרשים על-פי חוק.

לפיכך אין ולא אמורה להיות כל סתירה בין ההסדר לפיצוי בקרקע חלופית לבין תוכניות מיתאר ארציות ואזוריות. מאחר שמדובר בתוכניות מאושרות כדין, הרי שכל הנושאים הסביבתיים, כגון פגיעה בשטחים פתוחים ובמקורות מים וזיהום אוויר, מובאים בחשבון במסגרת הליכי האישור הסטטוטורי של התוכניות אשר אושרו בעבר ויאושרו בעתיד.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מודה לך על תשובתך. ייתכן מאוד שלא ברור לחברי הכנסת במה מדובר. מדובר פה בהפקעת קרקעות למטרת פיתוח כביש חוצה-ישראל. כרגע חלק מהתוכניות הן פשוט בסתירה מוחלטת, ואתה יודע זאת היטב, קודם כול, לתמ"א – תוכנית מיתאר ארצית – 31, ושנית, לתוכנית מיתאר מחוזית של מחוז המרכז, תמ"מ 21/3.

בתשובתך אמרת, אדוני השר, שיישורו ההדורים, אבל קצב פיתוח הכביש עדיין לא מתיישב כמובן עם הסתירה, מה גם שיש סכנה אדירה לעתודות קרקעות לאומיות, שכנראה יועברו לבעלי הקרקעות שהופקעו. יש כאן בעיה אמיתית, ועם כל הכבוד לתשובתך, ואני חושבת גם להזדהותך עם שאלתי, אני טרם קיבלתי תשובה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

שר התשתיות הלאומיות א' שחן:

ראשית, אני רוצה לחזור ולומר, שום דבר במדינת ישראל – וזאת גם עמדתנו, ואנחנו פועלים בשיתוף מלא עם משרד הפנים בסוגיה זו – לא ניתן לעשות ללא תוכניות המיתאר הקיימות או אלה שיהיו.

כל מצב הוא קצת שונה. כמי שמכיר את האזור הזה – הייתי מגדיר אותו כערש ילדותי – אני רואה בכאב רב איך השטח היפהפה הזה הופך לגוש בטון, וכמובן לא רק כתוצאה של הכביש הזה. אין לנו מנוס מהקמתו כי אין אפשרות עוד להעביר את כל התנועה העצומה הזאת דרך תל-אביב. היום היא עוברת בסך הכול דרך תל-אביב או פרברי תל-אביב. אין אפשרות. מה גם שכשהשלום יגיע, וכולנו מייחלים לכך, ובוודאי השואלת כמו כולנו, ותתחיל לזרום התנועה מהמדינות השכנות דרך כבישי ישראל, המצומצמים יחסית בסך הכול, החיים יהיו בלתי נסבלים. לכן, צריך לעשות.

אני יכול להתחיל בשתי דוגמאות. אקח קודם דוגמה, נאמר, של יישוב לא-יהודי. כשאני רואה באדמות ג'ת או בקה-אל-ע'רביה, מקומות שאני מכיר ושנים על גבי שנים עובדים שם בחלקות לא גדולות ומגדלים – אני אעשה כל מאמץ, שאם החממה שנמצאת שם נפגעת כתוצאה מהעניין הזה, ייתנו חלקה אחרת כדי שאפשר יהיה להמשיך בעבודת הקרקע.

או אם אקח את מושב חדיד שנפגע כתוצאה ממחלף בן-שמן, ונאמר יש לו קרקע בחכירה זמנית, ונלקחה ממנו קרקע בחכירה לדורות, אז ייתנו אותו חלק שנפגע מהקרקע בחכירה לדורות, ייתנו להם אותו סטטוס לקרקע המצויה בידיו היום בחכירה המתחדשת מדי שלוש שנים.

המגמה היא באמת לעשות את המירב כדי שלא לפגוע. והאמיני לי, כל קידום כזה, או קדמה כזאת די מכאיבה לי. מצד אחד, כל אחד רוצה לחיות בתנאים הכי טובים, ומצד שני, אנחנו הופכים לאט לאט את מישור החוף היפהפה הזה, על גוני הקרקע השונים שלו, לדבר שמבחינת איכות חיים הוא בלתי נסבל, וצריך למצוא גם פה איזה מקום באמצע.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן, לא הבנתי אם את בעד הכביש או נגד, ועל-פי זה אני אדע לשפוט אם התשובה מספקת.

נעמי חזן (מרצ):

נגד – – – חברה מן המניין בחברה להגנת הטבע".

היו"ר ד' תיכון:

נגד, כן, זה סביר.

ועדת-רוון והמגזר הערבי

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

לדעתי, ועדת-רוון, שהוקמה על-ידי משרדכם, מתעלמת מצורכי המגזר הערבי במדינה. הוועדה לא הזמינה נציגים ערבים לדון אתם בנושא צורכי הקרקע לאוכלוסייה הערבית. קיימים צרכים חיוניים אמיתיים לציבור הערבי.

רצוני לשאול:

1. האם אכן לא נפגשה הוועדה עם נציגי הציבור הערבי? מדוע?

2. מה הן המלצות הוועדה בקשר לציבור הערבי?

3. מה הן תוכניות משרדכם לגבי נושא הקרקע לאוכלוסייה הערבית במדינה?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בסמוך לאחר מינוי הוועדה על-ידי שר התשתיות הלאומיות, פרסמה הוועדה מודעה בעיתונות ובה קראה לכל המעוניין להציג עמדותיו בנושאים שבהן דנה. כל מי שביקש להעלות עמדותיו ו/או את טענותיו בפני הוועדה יכול היה לעשות זאת, בין בכתב ובין בעל-פה.

לשאלה בדבר מדיניות הקרקעות במגזר הערבי – מינהל מקרקעי ישראל מנהל את קרקעות המדינה במגזרים השונים, לרבות המגזר הערבי, ללא הבחנה ביניהם וללא אפליה. המינהל יוזם תכנון ופיתוח באמצעות החברות המנהלות, ומקדם תקציבי קדם-ביצוע בהתאם לצרכים.

כמו כן קיימת התייחסות מיוחדת למגזר הבדואי באמצעות מינהלת הבדואים. על המגזר הערבי חלות החלטות ממשלה והחלטות מועצת מקרקעי ישראל, בכל הקשור למתן הנחות בקרקע, בהתאם לאזורי העדיפות השונים, הן במגורים והן בתעשייה.

שילוט בשפה הערבית בכבישי ישראל

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

בשילוט בכבישי ישראל נמצאות טעויות כתיב רבות בשפה הערבית. בשלטים רבים מתורגם באופן מוזר שמו של אתר או כפר ערבי מעברית לערבית, ובמקרים אחרים אין שילוט בערבית כלל.

רצוני לשאול:

1. האם ידועה תופעה זו למשרדך?

2. האם יתוקנו השלטים המוטעים?

3. האם יש אפשרות לפקח על השילוט בשפה הערבית?

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

אנו ערים לתופעת הטעויות בשלטים בשפה הערבית. אבל אני רוצה להרגיע את חבר הכנסת האשם מחאמיד – גם בשפה העברית יש שגיאות רבות, וגם בשפה האנגלית. ולא רק שיש שגיאות, אלא לפעמים על אותה דרך השלט מופיע בשתי וריאציות. לכן, אנו ערים לתופעת הטעויות בשלטים בשפה הערבית, בשפה העברית ובשפה האנגלית.

לגבי מקרים שבהם אין שילוט בשפה הערבית כלל – הנושא נמצא כיום בדיון בבג"ץ, ומע"צ תפעל על-פי תוצאותיו. אני לא רואה סיבה שלא יהיה. אני גם לא יודע למה זה הוגש בג"ץ, אבל זה כנראה דבר ישן. אני הייתי פשוט מוסיף את השילוט. לא ראיתי בזה שום בעיה, אני לא מבין את זה בכלל.

מע"צ פועלת לתיקון התופעה ומעסיקה לצורך זה עובדים מן המניין, דוברי ערבית רהוטה, אשר ממונים על הנושא ומפקחים עליו ביסודיות.

במהלך מבצע "שלט תקין", אשר מע"צ החלה בו לאחרונה, מוחלפים כל השלטים השגויים והלא-תקינים. עד כה הוחלפו כ-1,000 שלטים במקומות שונים. במסגרת מבצע זה מתוכנן מחדש מערך השילוט בכל הארץ.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ודאי שזו לא מחמאה למדינה שגם בעברית יש טעויות. אני חושב שזו אמירה לא נעימה. אם יש טעויות בשפה העברית, אני מוכן להתנדב כדי לתקן טעויות כאלה, אם רצונך בכך. דבר שני, אם אין לך מישהו שיודע ערבית היטב, אני מוכן גם כן לנדב מישהו שיעשה את זה בצורה נכונה.

זה לא כבוד גדול גם של הכנסת, ואדוני היושב-ראש יודע על כך. הכנסת, שזה שם שצריך לפחות לייצג קולקטיב במדינה, מכל העמים – ושם הכנסת מופיעה בלי האות יו"ד, כמו בעברית. בעברית במלה "הכנסת" אין יו"ד, אבל בערבית יש יו"ד. אז כתבו באותיות ערביות את השם בעברית.

לכן, אדוני, אני חושב שזה לא כבוד גדול שבמדינה אין שלטים בערבית, ואם הם קיימים, אז עם טעויות. אם יש בג"ץ, אדוני השר, ואם אדע מי בעל הבג"ץ, אני מוכן – וכשאדוני אומר שהוא בוחן את זה בצורה חיובית – פשוט לוותר על הבג"ץ.

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

אני מודה, אני לא בודק כל יום אם העובדים יהודים או ערבים. זה גם בלתי אפשרי. אבל אולי זה רעיון טוב שניקח בתור בוחן מזכיר ערבי, יש רבים כאלה, שיהיה מופקד על הנושא הזה. תן לי לבדוק את הדבר הזה, ואם יתברר שזאת הבעיה, כך גם ייעשה.

העסקת עובדים ערבים בחברת החשמל

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

הגיע לידיעתי, שחברת החשמל, שהיא חברה ממשלתית, איננה מעסיקה ערבים.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הערבים המועסקים בחברת החשמל ומה הוא שיעורם בכלל העובדים של החברה?

2. האם ישנה משרדכם את המדיניות בקשר להעסקת ערבים?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חברת החשמל מעסיקה עובדים על בסיס של מתן הזדמנות שווה. כיום מועסקים חמישה עובדים ערבים, ביניהם מהנדס מחשבים, וכן מועסקים עובדים ערבים נוספים על-ידי קבלנים חיצוניים.

מדיניות חברת החשמל הינה העסקת עובדים ערבים כמו כל עובד אחר, בכפוף לקריטריוני הקבלה הנהוגים בחברה.

הקמת תחנת כוח נוספת בחיפה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

במשך יותר מעשור שנים מתקיים דיון ציבורי בשאלת הקמת תחנת כוח נוספת בחיפה או בסביבתה.

רצוני לשאול:

1. האם כבר התגבשו תוכניות סופיות?

2. אם כן – באיזה קצב תוגשמה תוכניות אלה?

שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

מדובר בהקמת תחנת כוח נוספת בחיפה. טרם נתגבשו תוכניות סופיות, אולם החברה הגישה ארבע – מהן שתיים באזור חיפה, למועצה מחלופות למיקום תחנת הכוח הפחמית הבאה – פרויקט הארצית לתכנון ולבנייה, שאמורה לקבל החלטות בעניין.

אבל רציתי להוסיף: אנחנו בהחלט בוחנים אפשרות שלא להקים תחנות פחמיות נוספות. תחנות פחמיות הן מנושאי זיהום האוויר, אף שאולי מגיעים לאיזה פתרון להן. מדובר בתחנות שחייבות להיות ליד הים, ולא נשארו עוד חופים פנויים. המגמה שלנו היא לעבור לתחנות המופעלות על-ידי גז טבעי, שיכולות להיות במקומות מרוחקים בלב הארץ, בנגב ובמקומות אחרים.

בכל מקרה, מאחר שהבעיה מוכרת לי, כאשר אבוא לבחון תחנות אחרות, אם לא תחנה פחמית, אזור הצפון מוכר לי, הדבר בהחלט יובא בחשבון.

הי"ר ח' דיין:

שאלה נוספת, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה. בחיפה ובמחוז כולו מעסיק הנושא של הקמת תחנת כוח נוספת את דעת הקהל ואת הנוגעים בדבר באופן ישיר ועקיף, מלא וחלקי. זה כבר הפך לאיזו הגדה, מעין יו-יו. כל הזמן מדברים על כך, אך זה משהו שאיננו, שיהיה או לא יהיה. לכן הייתי רוצה לדעת, אם אדוני השר יוכל לתת לנו עוד איזו אינדיקציה בכיוון של יתר ודאות לגבי העניין הזה, גם בהקשר של השימוש באנרגיה של גז.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני אומר זאת עדיין לא כתשובה מוחלטת, כי הנושאים האלה עדיין נמצאים בבדיקה: אנחנו בהחלט חושבים שצריכה לקום תחנה נוספת בצפון. אם זו תהיה תחנה פחמית או תחנה המופעלת על-ידי גז טבעי – זו סוגיה אחרת.

יש כאן בעיה, יש לכך גם השלכות אחרות על ציבור העובדים של חברת החשמל. אנחנו בונים כרגע תחנה פחמית באשקלון, תחנת רוטנברג. ברגע שבניית התחנה תסתיים – זה תהליך שאורך כמה שנים, אם לא תיבנה תחנה פחמית נוספת, תהיינה לכך בוודאי השלכות גם על מספר העובדים. יש לי הערכה רבה מאוד לציבור העובדים. אני מסתכל עליהם מאז ימי ילדותי, תלויים בין שמים לארץ שם במרומי העמוד. כאמור, יש לכך השלכות, אך הנושא העיקרי שיקבע הוא עניין היכולת שלנו להקים תחנות המופעלות על-ידי גז. ודאי שתחנה כזו תוקם גם בצפון הארץ, על-פי מה שידוע לי כרגע.

שבח וייס (העבודה):

תאריכים משוערים?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

נצטרך בוודאי לקבל החלטה על תחנה נוספת עד סיום השנה הזו או תחילת השנה הבאה. אם מדובר בתחנה פחמית, ודאי שצריך כבר להתחיל להזמין את הציוד להקמתה. אני מעריך שבתוך שנה נדע. מדובר בוודאי בדבר שהקמתו צריכה להסתיים בשנת 2005 או 2007. אני מקווה שבעזרת השם אוכל לעמוד כאן אז בתוקף תפקידי ולתת את התשובה שאכן זה בוצע.

שבח וייס (העבודה):

אין לך אמביציות יותר גבוהות?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

זה תפקיד נהדר, התפקיד הזה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. לצורך הפרוטוקול, דילגתי קודם על שאילתא 2167 של חבר הכנסת טלב אלסאנע שאיננו.

הריסת מסגד אום-אל-פרג'

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

ביום חמישי, 4 בדצמבר 1997, נדהמו המוסלמים לגלות כי תושבים מהיישוב בן-עמי הרסו את מסגד הכפר הערבי אום-אל-פרג' אשר נבנה בשנת 1934.

רצוני לשאול:

1. מה הן הנסיבות שבהן נהרס המסגד?

2. מה הן הוראות משרדכם בקשר למסגדים בכפרים ערביים נטושים?

3. מדוע לא תאפשרו את בניית המסגד מחדש?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדובר במבנה ישן אשר נהרס במושב בן-עמי לצורך פיתוח המושב והרחבתו. על-פי טענות שהועלו, ייתכן שמדובר בחדר תפילה של בית-ספר.

2. במקרים של מסגדים בכפרים נטושים נהוג לגדר ולשלט את המקום, וזה ככל הנראה מה שייעשה גם במקרה זה.

3. הקמת מסגד שלא בכפר ערבי, בשטח שלא מיועד לכך, אינה בסמכותו של משרד התשתיות הלאומיות.

מדיניות הקרקע כלפי עין-מאהל

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

מינהל מקרקעי ישראל פנה לאחרונה לבעלי קרקעות בכפר עין-מאהל, איים עליהם והורה להם לפנות את הקרקע ולעקור יותר מ-6,000 עצים באדמותיהם אשר הופקעו בשנת 1976. מאז ההפקעה לא השתמש המינהל בקרקע המופקעת.

רצוני לשאול:

1. האם יבטל משרדך את צו ההפקעה הנ"ל? אם לא – מדוע?

2. מה הוא פתרון משרדך למצוקת הקרקעות בעין-מאהל?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. לפתרון בעיית הדיור ביישוב עין-מאהל הכין המינהל תוכנית של כ-142 יחידות דיור על שטח של כ-71 דונם מתוך 402 הדונם שהופקעו ב-1976 לטובת הרחבת נצרת-עילית, והשטח הועבר לתחום השיפוט של עין-מאהל.

לא תבוטל ההפקעה שבוצעה על-ידי הממשלה בשנה זו.

הצעת חוק מינהל מקרקעי ישראל

(תיקון – ביטול הערכת שמאי), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת מ' נודלמן)

היו"ר ח' דיין:

הצעת חוק מינהל מקרקעי ישראל (תיקון – ביטול הערכת שמאי), התשנ"ז-1997. הצעת חוק פ/1293, של חבר הכנסת מיכאל נודלמן, בבקשה.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, שר תשתיות נכבד, חברי כנסת, בישראל נוצר מצב שבו יותר מ-90% ממשאבי הקרקע מרוכזים בידי המדינה ומנוהלים על-ידי מינהל מקרקעי ישראל. מינהל מקרקעי ישראל לא רק מחלק מגרשי קרקע לבנייה, לחקלאות ולתעשייה, הוא גם קובע את המחירים המינימליים עבור כל מגרש. על-פי רוב נוטה השמאי הממשלתי להטות את המחירים כלפי מעלה, כך שהצעות הקבלנים אף לא משתוות למחיר המינימום שקבע השמאי. עקב כך המכרז מתבטל, ושבועיים לאחר מכן נערך מכרז ללא קביעת מחיר מינימום. במלים אחרות, מה שמתבצע ברוב המקרים הוא בדיוק מה שמציעה הצעת החוק שאני מגיש.

הממשלה והכנסת תומכות ברפורמות במשק שמטרתן להביא לליברליזציה ברוב המגזרים. בתנאים של כלכלה ליברלית, מי שקובע את מחיר הקרקע הוא השוק ולא השמאי. בסופו של דבר, המחיר נקבע על-ידי היחס בין ההיצע לבין הביקוש.

המדיניות הנוכחית גורמת לשמירה על מחירים גבוהים, דבר המתקשר עם מחירי הדיור הגבוהים אף הם. נוסף על כך, מדיניות זו נושאת בחלק ניכר באחריות להאטה במגזר הבנייה ובמשק כולו. אני

משוכנע, כי שוק חופשי הוא זה שיקבע בצורה הטובה והנכונה ביותר את המחיר למגרשי קרקע למגורים ויתרום בכך ליציאת מגזר הבנייה מן המשבר שהוא שרוי בו.

בתיקון לחוק מינהל מקרקעי ישראל המוגש לכם אני מציע לבטל את הערכת השמאי במכרזים למכירת קרקע לבנייה למגורים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את השר להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת נודלמן מציע לבטל את ההזדקקות להערכת שמאי במסגרת הליכי מכרז לשיווק קרקע. כמו כן הוא מציע לקבוע בחוק, שהמינהל יפנה אל כל מי שהצעותיהם היו הגבוהות ביותר במכרזים שהוצאו מ-1 באוגוסט 1996 ואילך, אך נמוכות מהערכת השמאי, ולהתקשר עמם בעסקות שלא יצאו אז אל הפועל. תקוותו של חבר הכנסת נודלמן היא, שעל-ידי כך תיפסק העלייה המתמדת במחירי הקרקע ותיווצר מגמת ירידה. ההצעה היא בהחלט חיובית, כי היא עוסקת בנושא חיובי של הורדת מחירים.

עם זאת, צריך לציין, שהערכת שמאי מהווה רכיב חיוני באומדן שווי העסקה, ומטעמים של מינהל תקין לא יהיה זה נכון לוותר עליה. שנית, הערכת שמאי אמורה לשקף את מחיר השוק של הקרקע, ואין היא אמורה כשלעצמה ליצור עלייה במחירה. כמו כן, אין זה מעשי לקבוע בחוק שיש לשוב ולהתקשר עם מציעים שהצעותיהם נפסלו לפני שנה ויותר. זו פשוט בעיה מאוד מאוד מורכבת.

עם זאת, חשוב לציין, והדבר עונה במשהו על מבוקשו של חבר הכנסת נודלמן, כי במטרה להחיש שיווק קרקע למגורים, קבעה מועצת מינהל מקרקעי ישראל, בהחלטה 789 מיום 26 ליוני 1997, כי משהוצא מכרז להקצאת קרקע למגורים וההצעה הגבוהה שהוגשה בו נופלת מהערכת השמאי, יוצא מקץ שבועיים מכרז חדש שלא יהיה בו מחיר מינימום, והקרקע תוקצה לכל המרבה במחיר. זה אחד מסעיפי דוח ועדת-רונו. דרך אגב, יש כמה סעיפים שכבר הכניסו שינויים מהפכניים בכל מה שמתרחש בשוק המקרקעין. היתה כאן גם תוצאה נוספת, חבר הכנסת נודלמן, האומרת שהצעת השמאי לא תהיה נסתרת עוד, והיא תהיה גלויה וידועה לפני שיוגשו הצעות המחיר.

אם לא נתקבלה הצעה המגיעה ל-50% מערך השמאי, המכרז בטל, ובתוך שבועיים יתקיים מכרז חדש, והמקרקעין יימכרו בכל מחיר או במחיר הגבוה שיוצע, דבר שמקל מאוד על העניין.

בכל מקרה, חבר הכנסת נודלמן, מאחר שדעתה של הממשלה היא שהרעיון עצמו מחייב בדיקה, והוא גם בא למטרה חיובית, הממשלה איננה מתנגדת לאישור החוק בקריאה טרומית. זאת עמדתנו.

היו"ר ח' דיין:

מה השר מציע?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

בעד.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שבח וייס מציע להסיר. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי חבר הכנסת נודלמן, אני עולה כאן כדי להתנגד באמת. עם זאת, אני רוצה לאחל לך הצלחה. קודם כול, אנחנו מאותו אזור, וזה מחייב הרבה. גליציה – הוא מלבוב ואני מבוריסלב.

אני משתמש בנימוקים שהעלה כאן בעצם שר התשתיות הלאומיות בראשית דבריו. אלה נימוקים כבדים, וברשותכם, אני רוצה להוסיף לזה ממד נוסף. יכול להיות שכאן אני בוויכוח גם עם סיעתי, כי ראיתי את ההמלצה של סיעתי, וכתוב – בעד. אם הבעד הוא כדי לעשות צ'ופר וכיף לחבר כנסת בודד – רוחנית אני מצטרף לזה, אבל העניין כבד משקל. זה עניין של השקפה.

אני חושב שלמדינה צריכה להיות שליטה על מחירי הקרקעות. אני חושב שהפרזנו ברוח ההפרטה. ההפרטה בעניינים מרכזיים של הציבור, של המדינה, צריכה לעבור בדיקה רעיונית ומעשית נוספת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אם הבנתי נכון, הוא לא מציע שהקרקע תימסר חינום, הוא רק אומר שיש בעיית שמאי.

שבח וייס (העבודה):

אני הבנתי את הכוונה שלו. אגב, חשבתי שאם אני לא אצביע, את תצביעי בשביל לעלות ולהגיד את מה שאני אומר כאן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש בעיה של השמאות המוגזמת הזאת.

שבח וייס (העבודה):

אני קראתי את הצעת החוק. אני אפילו לא רוצה לפתוח פתח לסוג של הפרטה. אני גם רוצה לומר לכם, לי חשוב שלמדינה תהיה שליטה בשאלה איפה קרקע לא צריכה להיות זולה ולמי. לא הייתי רוצה למכור במחיר זול קרקע לאנשים שיש להם הרבה כסף. מה דעתכם על רעיון כזה?

נסים דהן (ש"ס):

אל תוציא אותה למכירה. ברגע שהוצאת אותה למכירה – מחיר השוק קובע.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת דהן, אלה חילוקי הדעות. אני חושב שלמדינה צריכה להיות שליטה על מחירי שוק בנושאי יסוד – קרקע, למשל, וכן הלאה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אז היא תקבע את המחיר בלי שמאי.

שבח וייס (העבודה):

אני רואה בחוק הזה גם פתח רעיוני, שאחר כך ילבש צורה של חוק להפרטה. אני לא משתגע אחרי מחירי השוק. כבר ראינו כמה דברים במחירי השוק. מחירי השוק, הבת-דוד שלהם היא לא אחת גם הספקולציה. על כן, על-פי השקפת עולמי – ואני יודע שאני שייך לקבוצה קטנה, שהולכת וקטנה בכנסת בעניין זה – הפעם אני מזדהה רעיונית עם שר התשתיות הלאומיות, שבקטע זה נשאר מפא"ניק, ואני מצטרף לקטע המפא"י שלו בעניין זה. אני מתנגד להצעת החוק.

היו"ר ח' דיין:

לאיזו ועדה אתה מציע?

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

ועדת כספים.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מינהל מקרקעי ישראל (תיקון ביטול הערכת

שמאי), התשנ"ז-1997, לדין מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 15, מתנגד אחד, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק עוברת לוועדת הכספים.

הנושא הבא שהיה אמור לעלות הוא: הצעת חוק משק החשמל. אדוני השר, הנושא הבא, שהוא הצעת חוק משק החשמל (תיקון – הוראת שעה), יורד מסדר-היום. הנימוק אתך. אבקש את התייחסותך. תודה.

הצעת חוק אזור סחר חופשי באילת (פטורים והנחות ממסים) (תיקון – החלת החוק על

אזור ירושלים), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת נ' דהן)

היו"ר ח' דיין:

הנושא הבא: הצעת חוק אזור סחר חופשי באילת (פטורים והנחות ממסים) (תיקון – החלת החוק על אזור ירושלים), התשנ"ז-1996. מעלה את הצעת החוק חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתכבד, בשמי ובשם חברי, חברי הכנסת מהלובי למען ירושלים, חבר הכנסת אופיר פינס ידידי, וידידנו המשותף חבר הכנסת ראובן ריבלין, להציע לכנסת לקבל את הצעת החוק האומרת, שכשם שחוק אזור סחר חופשי, שחוקק בשנת 1985 פטר את תושבי אילת והסביבה מתשלום מע"מ, ואת העסקים שם מתשלום מע"מ על מוצרים מסוימים, ובמשך הזמן תוקן החוק שמוצרים בני-קיימא ומוצרים מסוימים הוצאו מן החוק – להחיל אותם כללים ואותם תנאים גם על תושבי ירושלים, מהסיבות שאמנה בפניכם.

שבח וייס (העבודה):

מה עם קריית-שמונה, למשל?

נסים דהן (ש"ס):

אחרי שאמנה את הסיבות, אם הן יתאימו גם לקריית-שמונה, לא אכפת לי, חבר הכנסת שבח וייס, שגם קריית-שמונה תהיה בתמונה. אבל היות שהסיבה הראשונה היא, שירושלים היא עיר הבירה, מטבע הדברים לכל מדינה יש רק עיר בירה אחת, עד שיעבירו אותה למקום אחר; בכל אופן, יש רק עיר בירה אחת, ועיר הבירה של עם ישראל כולו בארץ ובגולה היא ירושלים; מן הראוי שלירושלים יהיה מעמד מיוחד. עצם העובדה שתושבי ירושלים יהיו פטורים מתשלום מע"מ, למשל, בעיני ובעיני חברי זה מעמד מיוחד, מעמד סמנטי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דהן, בעניין הזה, הממשלה תזרים לירושלים השקעות רבות ככל האפשר.

נסים דהן (ש"ס):

עצם העובדה שיהיה לירושלים מעמד מיוחד בענייני מיסוי, למשל, של מע"מ – זה מהווה מעמד מיוחד. להזכיר לך, לקריית-שמונה יש פטור של 15% ממס הכנסה. נכון שאין לה פטור של 17%, שהוא המע"מ, אבל יש לה פטור של 15% ממס הכנסה. אז יש מעמד לקריית-שמונה, ועוד להרבה ערים במדינת ישראל – יש פטור של 7%, 5%, 10% ו-15% ממס הכנסה.

לירושלים אין פטור ממס הכנסה. לאור הניסיון שהצטבר באילת והסביבה אני חושב, שהפטור ממע"מ תרם להגדלת המסחר, לנפח התנועה של המסחר, לכלכלת העיר ולרווחת התושבים. אין שום סיבה, שדווקא בירושלים, עיר הבירה, לא יהיה הניסיון שהצטבר באילת והסביבה.

שבח וייס (העבודה):

אולי נבטל את המע"מ במדינה?

נסים דהן (ש"ס):

נגיע גם לזה, חבר הכנסת שבח וייס, גם לזה יש תירוץ. השאלות האלה נשאלו בחקיקת החוק, ותאמין לי שיש תשובה על כל שאלה. הוא לא נחקק בחופזה, ובוודאי לא מתוך כוונה רעה, ובוודאי ובוודאי לא נחקק רק כדי להרגיז כאן מישהו.

שבח וייס (העבודה):

— — — ירושלים?

נסים דהן (ש"ס):

עכשיו נעבור לנושא השני. ירושלים עיר הבירה כמציאות קיימת היא לא עיר תעשייתית, וטוב שזה כך. לא היינו רוצים — — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

העיר הכי — — — בארץ.

נסים דהן (ש"ס):

היא לא עיר תעשייתית, וטוב שזה כך. לא היינו רוצים לראות כאן ארובות ופיח ולא היינו רוצים לראות כאן זיהום אוויר ממפעלים.

שבח וייס (העבודה):

— — — האוויר של ירושלים — — —

נסים דהן (ש"ס):

היינו רוצים לעודד, אבל מצד שני אנחנו רוצים לדאוג כאן לתעסוקה, לדאוג לרווחת התושבים, לדאוג שלא תהיה אבטלה גוברת דווקא בעיר הבירה. נכון שהיא עיר של פקידות, עיר מינהל. כעיר מחוז וכעיר בירה יושבים כאן כל משרדי הממשלה, ומטבע הדברים, רוב העובדים הם עובדי ציבור.

מיכה גולדמן (העבודה):

השכלה גבוהה ובתי-חולים.

נסים דהן (ש"ס):

אבל צריך לתת להם אפשרות באותם תנאים של עובד ציבור, שהמשכורת שלו מוגבלת כעובד ציבור, הוא לא עובד תעשייה ולא עובד ייצור, שאין שם הגבלה. אני מציע שגם בירושלים יהיה החוק של סחר חופשי.

שבח וייס (העבודה):

— — — אופיר פינס-פז רץ במחוזי.

נסים דהן (ש"ס):

רבתי וחברי חברי הכנסת, אני יודע שהממשלה מגלה התנגדות לחוק, ואני גם יודע למה. הסיבה היא החשש, שירושלים תהווה פריצה לכל מדינת ישראל, שבכל מדינת ישראל עלולים ללמוד, להעתיק או לנסות להידמות לירושלים ולבטל את המע"מ.

ראשית, זה לא יקרה; עובדה שזה קרה בסחר חופשי באילת, ואף אחד לא חשב להעתיק את זה — עם כל ההצלחה שהיתה שם — לכל ארץ-ישראל. שנית, אני חושב שעצם העובדה שבירושלים אפשר יהיה לקנות מוצרים בזול, זה יגביר את התחרות מסביב, שכן גם הפריפריה תרצה להתחרות על אותו נתח שוק. גם בפריפריה יורידו מחירים, לא במע"מ, אלא במתח הרווחים שלהם, כדי להתחרות בירושלים. זה יכול לתרום קודם כול להורדת מחירים, דבר שהוא מבורך, חשוב ונחוץ לכל עם ישראל. כמו-כן זה יכול להגביר את התחרות ולתרום לסוחרים בירושלים להגביר את הרווחים שלהם, וממילא ישלמו מס הכנסה הרבה יותר גבוה. אז לכאורה ההפסדים במע"מ — — —

שבח וייס (העבודה):

נסים דהן (ש"ס):

ראשית, ההפסדים במע"מ יתקזזו בפחות דמי אבטלה שהמדינה תצטרך להזרים למשק, בזה שהרווחים של הסוחרים יגדלו וממילא ישלמו יותר מס הכנסה, בזה שרמת העוני בירושלים, שהיא אחת הערים העניות – מי שקרא את הסקר וראה את הטבלה, ירושלים נמצאת במקום לא טוב מבחינת עוני – תוכל להשתפר, וזה יכול לשפר את כל הנושא הזה. על סמך כל הדברים שמניתי, זה יכול לשפר את כל הנושא הזה, ואני קורא קודם כול לממשלה שלא להתנגד לחוק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--- בקיבוצים --- שלושה ---

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

נסים דהן (ש"ס):

אמרתי כאן, שכחת ולא שמעת, שיש די ערים במדינת ישראל שיש להן פטור ממס הכנסה באותם שיעורים. בקריית-שמונה יש פטור 15%, ואף אחד לא חשב שהמדינה התמוטטה. בקריית-גת יש פטור 5% במס הכנסה, והמדינה לא התמוטטה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אין בקריית-גת שום דבר.

נסים דהן (ש"ס):

אז השקיעו שם ב"אינטל" 600 מיליון.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אין בקריית-גת שום דבר.

נסים דהן (ש"ס):

לכן, ידידי היקרים, אני מציע קודם כול לממשלה שלא להתנגד, לפחות בקריאה טרומית. ושנית, אם הממשלה תעמוד על התנגדותה, אני קורא לחברי חברי הכנסת להעביר את החוק לפחות בקריאה טרומית, ואם יש התנגדויות מהותיות שעלולות לשנות, נתקן בוועדה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דהן. אני מזמין את שר האוצר להשיב על הצעת החוק, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כולנו בעד ירושלים, אבל מאיפה ניקח 3 מיליארדי שקלים?

נסים דהן (ש"ס):

היו"ר ח' דיין:

רבותי, חברי הכנסת רובי ריבלין ומיכה גולדמן.

שר האוצר י' נאמן:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים – – –

נסים דהן (ש"ס):

מי שנגד ממשלה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דהן, לא תישא את שם ירושלים לשווא.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אנחנו נגד אופקים? אנחנו נגד נתיבות?

יצחק כהן (ש"ס):

הליכוד יחלק את ירושלים.

נסים דהן (ש"ס):

הליכוד יחלק את ירושלים.

שבח וייס (העבודה):

יש לי הצעה לשם החוק.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

הנה, הצעה לשם החוק.

שבח וייס (העבודה):

ירושלים מורמת מע"מ.

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת הנכבדים, השר רוצה להשיב, נשמע את עמדתו בנושא הזה.

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אם יש דבר שמאחד את מדינת ישראל זה ירושלים וחיזוקה של ירושלים כבירת ישראל.

שבח וייס (העבודה):

אמרתי קודם, מורמת מע"מ.

שר האוצר י' נאמן:

אך הפתרון המוצע כאן איננו הפתרון הנכון, והוא איננו הפתרון שיביא לחיזוקה של ירושלים. הצעת החוק הזו איננה ניתנת ליישום ועלולה למדינה בהפחתת הכנסות היא כ-3 מיליארדי ש"ח.

אני רוצה להדגיש, שחוק אזור סחר חופשי באילת חוקק בשנת 1985 כחריג, שמטרתו היתה לעודד את ההתיישבות, המסחר והתיירות בעיר אילת. ההטבות ניתנו מתוך הכרה, כי העיר אילת רחוקה ממרכז הארץ, ומאחר שהתנאים הכלכליים והאקלימיים בה קשים, דרוש לעיר סיוע רחב.

אין כל מקום להשוואה בין אזור אילת לבין ירושלים, בירת מדינת ישראל. זאת מאחר שאילת מרוחקת גיאוגרפית ממרכז הארץ ואף מנותקת מאזורים אחרים. לפיכך, האפשרות להטיית השקעות וסחר לאילת מאזורים אחרים בארץ כמעט שאיננה קיימת.

כיום, בהתאם לחוק לעידוד השקעות הון, חבר הכנסת נסים דהן, מסווגת ירושלים כאזור עדיפות לאומית א', ובכך יש ביטוי לעידוד תעשיות מתקדמות ולעידוד התעשייה בירושלים.

הצעת החוק עומדת בניגוד גמור למדיניות ולמטרה של פיזור האוכלוסייה ופיזור הפעילות הכלכלית לפריפריה הרחוקה, לאזורי פיתוח. קביעת ירושלים כאזור סחר חופשי עלולה להוביל למעבר של השקעות מאזורי הפריפריה ומאזור המרכז לירושלים, ובכך תיגרם פגיעה ביישובים החלשים, ביישובי העולים, בעיירות הפיתוח ובאזורי העדיפות, שאותם מעוניינת המדינה לחזק.

מתן הטבות לירושלים, הממוקמת במרכז הארץ, כפי שמוצע כאן, יסיט את מרכז הסחר מאזורים אחרים לירושלים, ובשל מתן העדיפות המכרעת למסחר בירושלים ביחס למסחר במקומות אחרים, הוא עלול לרכז את כל הסחר לאזור המרכז, בירושלים. הצעת החוק תביא למצב שבו חלק ניכר מתושבי מדינת ישראל – כ-600,000 תושבי ירושלים וכ-2 מיליוני תושבי מרכז הארץ – ירכשו טובין ושירותים בירושלים.

היו"ר ח' דיין:

רבותי חברי הכנסת, ברשותכם. חבר הכנסת דהן, הוא עונה לך.

נסים דהן (ש"ס):

אני שומע כל מלה.

היו"ר ח' דיין:

אבל זה מפריע, אתה שומע ואתם מדברים. חבר הכנסת רובינשטיין, חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת גולדשמידט – כולם מפנים את גבם לנואם, זה לא נעים.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ח' דיין:

תלוי איזה גב.

שר האוצר י' נאמן:

משמעותה של הצעת החוק היא, בין השאר, מתן הטבות מס, כגון: א. פטור ממע"מ על מכירת טובין ומתן שירותים בידי עוסקים תושבי אזור ירושלים. שווי פטור זה במונחי 1996 הוא 1.750 מיליארד ש"ח, או מיליארד ו-750 מיליון שקל; ב. החלת מע"מ בשיעור אפס על מכירת טובין בידי עוסקים שאינם תושבי ירושלים לעוסקים תושבי אזור ירושלים, לצורך עסקים באזור ירושלים – נאמד בלמעלה ממיליארד ש"ח.

רבותי חברי הכנסת, החלת החוק על ירושלים תיצור תקדים להחלת החוק גם על ערים אחרות, ובוודאי על ערים הנמצאות במצוקה גדולה יותר מאזור ירושלים.

זאת ועוד. קיימת כבר כיום מצוקת קרקעות בירושלים. הצעת החוק תביא להאמרת מחירי הקרקעות בצורה משמעותית.

לאור האמור לעיל, דווקא אלה שדואגים לירושלים צריכים להצביע בעד הסרת החוק מסדר-יומה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר האוצר. אני מזמין את חבר הכנסת נסים דהן להגיב, ולאחר מכן נעבור להצבעה.

קריאה:

— — —

היו"ר ח' דיין:

חצי שעה. מה זה עשר דקות? יש לו חמש דקות. הוא יודע כמה יש לו. הוא תמיד בא עם מקדם ביטחון. בבקשה, חבר הכנסת דהן, חמש דקות עומדות לרשותך.

נסים דהן (ש"ס):

תודה, אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מצטער מאוד שבכל תשובתו של השר —

היו"ר ח' דיין:

ברשותכם, השרים המכובדים. תודה רבה.

נסים דהן (ש"ס):

— אדוני השר, הוא לא ענה על הנימוק המרכזי שבשבילו נועד החוק. הנימוק המרכזי הוא, שיש לתת מעמד מיוחד לירושלים עיר הבירה של עם ישראל. יש לתת פתרון להעדר התעסוקה, ואין אפשרות להקים בירושלים מפעלי תעשייה כבדים. טוב שזה קרה. ירושלים עיר הבירה, חשוב שתהיה נקייה מעשן, פיח וכל מיני גורמים מזהמים. אבל לכן צריך להגדיל פה את המסחר וצריך להגדיל את הכלכלה ולדאוג שתתרחב.

אדוני השר, תרשה לי — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — — מדוע לא — — — את זה לירושלים רבתי?

נסים דהן (ש"ס):

לא אכפת לי שבועדה, לאחר הקריאה הטרומית, נרחיב את זה על כל מה שאתה רוצה, אבל כדי שנענה על שאלות כאלה צריך בכלל להתפתח דיון, וזה לא המקום; המקום הוא בוועדה.

אדוני השר, תרשה לי לסיים בנימה שאתה מכיר אולי יותר טוב ממני. אם אנחנו מתרפקים על המקורות, הרי בחז"ל מופיע שירושלים היתה עיר מיוחדת. עוד מתקופת בית ראשון ובית שני נתנו מעמד מיוחד לירושלים, כיוון שהיא היתה עיר שהמקדש שכן בה, עולי הרגל היו צריכים למצוא בה פירות, ירקות, בקר, צאן, והיה חשוב מאוד — — —

אברהם פורח (מרצ):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

היה חשוב מאוד שתושבי ירושלים ושוקי ירושלים יהיו מעוטרים ויהיו מצויים בהם — — —

אברהם פורח (מרצ):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

לכן, מורי ורבותי, אם השר היה עומד כאן ואומר שהוא נגד החוק, אבל יש לו פתרונות אחרים לירושלים — מילא; הייתי מקבל את הצעתו. אבל לא לאשר את החוק, ואין פתרון אחר לתושבי ירושלים ואין פתרון אחר לירושלים — את עידוד השקעות הון משאירים ב-24% ולא מעלים ל-30%, למשל, ולא נותנים להם אזור עדיפות לא בחינוך, לא אזור עדיפות בשיכון, לא אזור עדיפות בהשכלה גבוהה; אין לה שום עדיפות אחרת, ונותנים לירושלים להתמודד במצב הקיים — — —

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, קשה מאוד לשמוע.

נסים דהן (ש"ס):

— — — על-ידי כך להגביר את העוני בירושלים, ודאי שזה לא יכול להיות פתרון. השאלה היא לא רק מה נגד. אדוני השר, אילו הצעות טובות יש לך כדי להקל על תושבי ירושלים? מהנימוקים שמנית כאן אני מוכן, ברשותך, שההצעה שהעליתי תהיה הצעה לסדר-היום, ובדיון הקרוב בכנסת נדון בכובד ראש, כל חברי הכנסת, בהצעות המעשיות כדי לסייע לתושבי ירושלים.

אני בטוח שאף אחד מחברי הכנסת כאן לא נגד ירושלים ולא נגד תושבי ירושלים, כולנו רוצים את טובת ירושלים כמו שאנחנו אומרים: "שאלו שלום ירושלם, ישליו אהביך" —

היו"ר ח' דיין:

"יהי שלום בחילך, שלווה בארמנותיך".

נסים דהן (ש"ס):

— — יהי שלום בחילך, שלווה בארמנותיך".

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת נסים דהן. ובכן — —

אברהם פורז (מרצ):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת פורז, גם אגודת צער בעלי-חיים תיהנה מההצעה הזאת; היא תשלם 17% פחות.

אברהם פורח (מרצ):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת נסים דהן, אני מבין שאתה מבקש להפוך את הצעת החוק שלך להצעה לסדר-היום ולא להעלות אותה להצבעה. מה השר אומר? בעד הפיכת הנושא להצעה לסדר-היום? יש התנגדות? אין התנגדות? ובכן גם לשר אין התנגדות להפוך את הנושא להצעה לסדר-היום.

ובכן חברי הכנסת – – –

שבח וייס (העבודה):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שבח וייס צודק. אתה בעד דיון בוועדה או דיון במליאה?

נסים דהן (ש"ס):

במליאה.

היו"ר ח' דיין:

במליאה. ובכן חברי הכנסת, גם לי אין התנגדות שהנושא יידון במליאה.

אנחנו עוברים להצבעה – מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה. בבקשה.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 25

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 25 , נגד – ארבעה, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק, שהפכה בינתיים להצעה לסדר-היום, בנושא החלת אזור סחר חופשי גם בירושלים, תידון גם במליאה ברגע שהנשיאות תחליט ותקבע לכך יום מתאים.

הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – ועדי נאמנים), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – ועדי נאמנים), התשנ"ז–1997 – הצעת חוק פ/1525, של חבר הכנסת תאופיק חטיב וקבוצת חברי כנסת. בבקשה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת, כהרגלנו, התפקיד שלנו הוא לבחון מדי פעם את תקפותם של חוקים מסוימים או סעיפים מסוימים ולנסות לשנותם ולהתאימם למציאות או לתקן תקלות אם היו כאלה.

אני לקחתי את סעיף 29 לחוק נכסי נפקדים, שדן בהקמת ועדי נאמנים ביישובים יפו, רמלה, לוד, חיפה, עכו, שפרעם ונצרת. הקמתם על בסיס הסעיף הזה היא על-ידי מינוי של משרד ראש הממשלה, ולאורך כל הדרך זה נידון לכישלון.

אני בא בהצעה, אני אסביר עוד מעט למה, לשנות את הסעיף הזה מסעיף של מינוי לסעיף של בחירה. למה? אני אתן שתי דוגמאות לתקלות שהיו עד עכשיו וגרמו לי לחשוב על השינוי הזה.

בית-קברות ביפו נמכר על-ידי ועד נאמנים שם, בשנות ה-60, מאחר שוועד הנאמנים סבר, שהוא שומר על המקומות הקדושים, בתי-קברות ונכסי נפקדים, אז מטבע הדברים גם מותר לו למכור נכס שהוא בית-קברות. אז עמדנו במצב מבין כזה, שחברה באה, רכשה נכס ובאים אחרי 20 שנה כדי

להכשירו. מה זה להכשירו? להוציא את כל הקברים, להרוס אותם ולבנות, כי הם מחפשים את הרווח. הכול עמדו במצב מבין; גם העירייה, גם המינהל, גם האנשים הממונים, והתברר בסוף, שחלק מאנשי הוועד, שחתמו על מסמכי המכירה, הכסף נכנס לכיס האישי שלהם. אבל מעבר לכך, חלקם חתמו בטביעת אצבע, משמע שהם הבינו ממש כהלכה מה בדיוק יש בחוזה הזה. הם חתמו בטביעת אצבע, כי הם לא ידעו לכתוב את השם; וזה, אחרי שהם למדו את החוזה.

מקרה אחר שנמצא על השולחן ממש עכשיו, הוא המקרה של בית-הקברות בנשר. במקרה הזה התברר, שלפני 30 שנה היה ועד נאמנים המורכב משלושה אנשים, שמכר מחצית מבית-הקברות נשר לאיזו חברה. החברה ישנה 30 שנה, והיום היא באה להכשיר את הקרקע. מה זה להכשיר את הקרקע? – להוריד את הקברים הקיימים –

הי"ר ח' דיין:

רבותי חברי הכנסת. חבר הכנסת סילבן שלום, אדוני סגן השר.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

– ולבנות על בית-הקברות הזה בניינים של תעשייה, מסחר, לצורך הרווחים של אותה חברה, בלי להתחשב בכך שהם עולים על בית-קברות.

מעודי לא שמעתי על בית-קברות שנמכר – רק בתנאים כאלה, שיש ועד ממונה שאין לו שום אחריות, שהאחרים לו מחפיים, כי בסופו של דבר הוא יהיה נאמן לא לנכסים שהוא הופקד עליהם, אלא לממונה.

כדי לפתור את הבעיה הזאת, באתי והצעתי בסעיף 29ב, שוועדי נאמנים, שיש כאלה, אכן יהיו, אבל הם יבחרו על-ידי התושבים המקומיים. משמע, ביפו, תושבי יפו הם אלה שיבחרו את הוועד שיהיה אחראי לנכסים הקיימים שם – בתי-קברות ומסגדים. בלוד, ברמלה, בחיפה, בעכו, בשפרעם ובנצרת – כנ"ל. התושבים המקומיים הם אשר יבחרו, ולא ימונו אנשים שאין להם שום זיקה, שום רגישות ושום אחריות לנושאים אלה.

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת, מאחר שאנחנו דנים בסעיף שאין בו שום בעיה תקציבית, אין בו עניין פוליטי שאמור לקומם צד זה או אחר, אני מבקש עניינית לתמוך בהצעת החוק ולהעבירה לוועדת הפנים לדיון ולהכנה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת תאופיק חטיב. ובכן, חברי הכנסת, נזמין את שר האוצר להשיב על הצעת החוק.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — בתי-קברות. זו בושה וחרפה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת רובי ריבלין, אולי פעם אחת תצטרף להצעה — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הממשלה מתנגדת להצעת החוק של חבר הכנסת חטיב וקבוצת חברי הכנסת, הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – ועדי נאמנים), התשנ"ז–1997.

אני רוצה לציין, שוועדי נאמנים הוקמו ומונו מכוח החוק לשם ניהול נכסי ווקף ציבורי, ששחררו להם מאת האפוטרופוס לנכסי נפקדים.

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

החוק לא תמיד צודק.

שר האוצר י' נאמן:

שחרורם של הנכסים הללו לוועדי הנאמנים לא בא, ואני רוצה להדגיש זאת, לשנות את הסטטוס שלהם כנפקדים, אלא לצורך ניהולם בידי הוועדים.

חברי הכנסת, כאשר ממלאים את התפקיד הסטטוטורי הזה, ועדי הנאמנים, כפי שמעיד עליהם שמם, הינם נאמנים מכוח החוק לניהול נכסים אלה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

האינטרס שלמענו הוקמו – – – מזלזלים בו – – –

שר האוצר י' נאמן:

חברי הכנסת, לאור מהותם ותפקידם של ועדי הנאמנים כאמור, מן הראוי שהם יהיו גוף ממונה ולא גוף נבחר, כפי שמופיע בהצעת החוק. הסיבה לכך היא, שאצל גוף נבחר עלול להיווצר מתח בין חובת האמון שלו כלפי בוחריו לבין חובת הנאמנות שלו בהתאם לתפקידיו הסטטוטוריים.

כאמור, חברי הכנסת, נושא זה איננו מצדיק קיומן של בחירות על בסיס דתי לאומי, כפי שמוצע בהצעת החוק. עם זאת, אני רוצה להדגיש, שהממשלה עושה מאמץ למנות אנשים מקרב האוכלוסייה המוסלמית המקומית, המקובלים על האוכלוסייה.

מציעי הצעת החוק ניסו לתלות את הבסיס להצעתם בקביעה שתפקודם של ועדי הנאמנים כושל, אך לא כך פני הדברים. למעט ועד נאמני תל-אביב-יפו, ניהולם של ועדי הנאמנים הוא ללא דופי, וכעת, בעזרת סיוע וליווי של הממשלה, נערכו שינויים בוועד הנאמנים תל-אביב-יפו במטרה לאפשר פעילות תקינה שלו.

לאור האמור לעיל, אבקש מהכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אתה רוצה להשיב? – לא.

אנחנו ניגשים להצבעה, רבותי. הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – ועדי נאמנים), קריאה טרומית – של חבר הכנסת תאופיק חטיב וקבוצת חברי כנסת. רבותי חברי הכנסת – להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 27

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 25

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון ועדי נאמנים),
התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

לא נקלטה לי ההצבעה.

חגי מירום (העבודה):

שיוסיפו אותך.

היו"ר ד' תיכון:

אבל זה לא ישנה את התוצאה. רבותי, תרשמי את חבר הכנסת סילבן שלום, הוא הגיע באיחור.

התוצאות – 27 בעד, 26 נגד, לרבות חבר הכנסת סילבן שלום, אין נמנעים. הצעת החוק עוברת
להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לוועדת הפנים.

היו"ר ד' תיכון:

לוועדת הכנסת, שהיא תחליט. תודה.

הנושא הבא: הצעת חוק שירותי תיירות. חברת הכנסת נעמי חזן. חברת הכנסת חזן, יש כאן בעיה.
בזה הרגע נערכת אזכרה לחללי "אגוז", והשר הוא שמייצג את הממשלה.

נעמי חזן (מרצ):

הבנתי שהשר הגיע למליאה.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע. זה מה שאומרים לי.

נעמי חזן (מרצ):

אם הוא לא בבניין, אדוני, אני מוכנה להמתין.

היו"ר ד' תיכון:

הוא עדיין לא בבניין, אומרים לי, אז אנחנו נדחה את זה בכמה דקות.

הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון – מסלול הטבות חלופי), התשנ"ז – 1996

(הצעת חבר הכנסת ש' שמחון)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הצעת חוק פ/772, הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, של חבר הכנסת שלום שמחון.

חבר הכנסת דיין, נא להחליף אותי.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, אשר נכנס לתוקף ביום 1 באפריל 1981, נועד לבטל את האפליה בתמריצי השקעות שניתנו עד אותו מועד לחקלאות לעומת התעשייה.

לאור השינויים המוצעים בגובה המענקים במסגרת החוק לעידוד השקעון הון בחקלאות, ובמטרה למזער את הפגיעה בסקטור החקלאי, מוצע מסלול חלופי להשקעה, בדומה לקיים בתעשייה.

הצעת החוק שאני מביא היום לאישור הכנסת מתייחסת לשיפור מצבם של החקלאים אשר נהנו ממענקים במסגרת החוק לעידוד השקעות הון בעבר ולא ייכללו בין מקבלי ההטבות בעתיד.

הצעת החוק נועדה לתמוך במשקים קיימים, אשר מעוניינים לצמוח ולהשקיע, ובהתאם לשינוי בשיעורי המענקים לא יוכלו ליהנות ממימון המועדף הגבוה המתאים, ועל כן יעדיפו מסלול חלופי.

החוק בא ליצור שוויון בין התעשייה לחקלאות, תוך מתן אפשרות להתגבר על מגבלות תקציביות שאינן מאפשרות למינהלת ההשקעות להיענות לכל הבקשות של היזמים החקלאיים ולאשרם כמפעלים מאושרים.

נכון לעכשיו, בוטל מענק החקלאות בחלק גדול מאזורי הארץ, ובעצם יצר אפליה בין החקלאים המגדלים אותו גידול אך גרים באזורים שונים, וכך נותרו החקלאים באזור המרכז בעיקר ללא שום יכולת להמשיך ולהתפתח. מה עוד, שאנו מודעים לעובדה, שאין באפשרות תקציב משרד החקלאות לאפשר סיוע כפי שנדרש להמשך קידומה וביסוסה של החקלאות הישראלית.

משיחות שקיימתי במשרד החקלאות אני יודע, שהמשרד תומך בהצעת החוק, ואף בדק אפשרויות שונות להביאה כהצעת חוק ממשלתית, אך לא הצליח בכך.

אני מניח, שכאשר תוכן הצעת החוק לקריאה ראשונה בוועדת הכלכלה, אנחנו נצליח לשכנע גם את אנשי האוצר לתמוך בה. על כן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש את תמיכת חברי חברי הכנסת בהצעת חוק זו, על מנת ליצור את השוויון הדרוש ולאפשר לחקלאים לבחור את המסלול הנדרש המתאים להם. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

מי עונה על הצעת החוק של חבר הכנסת שמחון?

אופיר פינס-פז (העבודה):

מה קורה?

היו"ר ח' דיין:

ברשותך, אני בודק את העניין. חברי הכנסת, אין שר שמשיב. אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת שמחון, לאיזו ועדה אתה מציע להעביר זאת?

שלום שמחון (העבודה):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר ח' דיין:

לוועדת הכלכלה. חברי הכנסת, ההצבעה החלה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון מסלול הטבות חלופי), התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 16, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון – מסלול הטבות חלופי), התשנ"ז–1996, עברה לוועדת הכלכלה.

ענת מאור (מרצ):

תוסיף אותי. לא הספקתי ללחוץ.

מיכה גולדמן (העבודה):

תוסיפו אותי. לא הספקתי.

היו"ר ח' דיין:

חבר'ה, אני לא מוסיף. מי שישב – הצביע. אותו סיפור היה כרגע עם דן תיכון לגבי שניים. למען הנימוס, יש להוסיף את חברי הכנסת שלא הספיקו להצביע.

הצעת החוק עברה לוועדת הכלכלה.

הצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחוץ-לארץ).

התשנ"ח-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק פ/1716, הצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחוץ-לארץ), התשנ"ח-1997. המציעה היא חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להציג בקריאה טרומית הצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחוץ-לארץ) בשמי ובשם קבוצה גדולה של חברי כנסת מכל סיעות הבית – רפאל אלול, תמר גוז'נסקי, עבד-אלמאלכ דהאמשה, נסים דהן, עמנואל זיסמן, אליעזר זנדברג, אבי יחזקאל, יהודה לנקרי, ענת מאור, מרינה סולודקין וראובן ריבלין.

חברי הכנסת, כל שנה יוצאים מאות אלפי ישראלים לנופש בחוץ-לארץ במסגרת חבילות תיור שהם קונים באמצעות סוכנים במדינת ישראל. לצערי הרב, מגיעות מאות תלונות, ואף יותר מכך; נאמר להם שהם יקבלו מלון של חמישה כוכבים, ומגיעים לפריס ומסתבר שהמלון הוא של שני כוכבים. מובטח להם שיוכלו להיכנס לאתרים מסוימים, אלא ששכחו לומר לאנשים שעבור הכניסה לאתרים הללו הם חייבים לשלם כסף. לא אחת – רוב חברי הבית עצמם קנו חבילות תיור – הובטח להם רכב שכור, והגיעו למקום וכמובן הרכב לא היה קיים וכדומה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חברת הכנסת נעמי חזן, אפשר להצביע, נשמה?

נעמי חזן (מרצ):

לאנשים האלה אין מפלט היום בחקיקה הישראלית. לכן אנחנו מציעים בחוק הזה – שהוא אכן חוק מורכב, שעומד ביסודו בעקרונות של הדירקטיבות האירופיות בנושא הזה – ראשית, גילוי נאות וחוזת לגבי חבילות תיור, כדי להגן על הצרכנים במדינת ישראל, ושנית, אפשרויות תביעה.

החקיקה הזו היא חקיקה צרכנית, בסיסית ויסודית חשובה מאוד, שבאה להגן על מאות אלפי צרכנים במדינת ישראל. היא נעשתה בקפידה רבה, תוך התייחסות לחקיקה האירופית בנושא הזה. אגב, חשוב לנו מאוד, למדינת ישראל, שתהיה גם הדדיות בחקיקה עם מדינות אירופה – מקור מאוד חשוב לתיירים בישראל.

דיברתי על הנושא גם עם התאחדות סוכני הנסיעות בישראל, והיו שיחות ארוכות. אני במגע עם משרד התיירות בנושא.

אבקש את תמיכתכם בהעברת הצעת חוק חשובה זו לצרכני המדינה בקריאה טרומית. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

חברת הכנסת נעמי חזן, תודה רבה. אני מזמין את שר התיירות להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעות חוק שמתמקדות בציבור הצרכנים בעיקרן מחייבות הרבה שיקול דעת והרבה זהירות. לא צריך למהר ולהסיר אותן על הסף. אני לא מציע לאיש – לא לחברת הכנסת נעמי חזן, לא למגישי ההצעה וגם לא לממשלה – למהר ולקבל החלטות. יש בהחלט יתרונות בהצעת החוק שהגישה חברת הכנסת נעמי חזן, אבל זה לא הרמטי וזה לא ודאי. הנימוקים שהעלתה פה חברת הכנסת נעמי חזן, יש להם גם משמעויות הפוכות ותוצאות הפוכות. אני רוצה גם להסב את תשומת לב הכנסת לכך, שחלק מהפרטים, מסעיפי הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי חזן, כבר כלולים ביוזמות תחקיתיות ממשלתיות אלה ואחרות, ויש פה משום כפילות עם נושאים קודמים.

אבל – גם על דעת חברת הכנסת נעמי חזן, מגישת הצעת החוק – מאחר שבמשך שלוש-ארבעה חודשים ועדת הכנסת לא תדון בסוגיה הזו, והיא תאפשר לקיים דיון עם גורמים בענף, עם משרד התיירות ועם גורמים ממשלתיים נוספים, אין לי התנגדות, אדוני היושב-ראש, לאשר את הצעת החוק להגשתה לקריאה טרומית. בתום תקופת הבדיקה שלקחנו לעצמנו לבחינה משותפת של הנושאים – והרי אין פה שיקולים פוליטיים של קואליציה ואופוזיציה; אנחנו רוצים לראות את טובת העניין יחד, ומה שישיר את טובת הצרכן, בוודאי נעשה – יהיה קל יותר לגבש עמדה נחרצת יותר בסוגיה החשובה הזו. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

אדוני השר, לאיזו ועדה להעביר זאת?

נעמי חזן (מרצ):

ועדת הכלכלה.

שר התיירות מ' קצב:

ועדת הכלכלה.

היו"ר ח' דיין:

ועדת הכלכלה.

חברי הכנסת, עוברים להצבעה על הצעת חוק שירותי תיירות מאת חברת הכנסת נעמי חזן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

השר הסכים. אין בעיה.

היו"ר ח' דיין:

רבותי, ההצבעה החלה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 31

נגד אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחוץ-לארץ), התשנ"ח-1997, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 31, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת חוק שירותי תיירות התקבלה בקריאה טרומית, והיא תועבר לוועדת הכלכלה להמשך דיון.

הצעת חוק המועצה לקולנוע, התשנ"ח-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' דיין:

ובכן, רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק המועצה לקולנוע, התשנ"ח-1997 – הצעה פ/1811. 'נמק את הצעת החוק חבר הכנסת דדי צוקר, זאת הנמקה מהמקום. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

תודה, אדוני. בשם חבר הכנסת ריבלין ובשמי אני מגיש הצעת חוק לעידוד תעשיית הקולנוע. הצעת חוק דומה הוגשה כבר לפני חודש וחצי כאן במליאה ואושרה. הצעת החוק שלנו שונה מהצעת החוק הקודמת בשלושה דברים. בנסיבות די עגומות הן לא הוגשו יחד, וחבל לי מאוד על זה, לא אכנס לפירוט האירוע. בכל מקרה, אנחנו מציעים שוני גם בהרכב המועצה, גם בצורות המימון ובמידה מסוימת גם במטרות. ההצעה, כפי שרואים ממקום עומדי, נהנית מתמיכת הממשלה, היא תצטרף להצעה הקודמת ותידון בוועדת החינוך אם היא תעבור.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דדי צוקר. חבר הכנסת משה גפני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דדי צוקר. בבקשה, חבר הכנסת גפני, יש לך חמש דקות להנמקה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסיר?

היו"ר ח' דיין:

אתה מסיר. ביקשת להסיר, לא? בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו עדים בתקופה האחרונה לכמה הצעות חוק פרטיות שעולות כאן בכנסת בתקופה שאנחנו נמצאים במצב כלכלי קשה מאוד, במצב של אבטלה גוברת, במצב שבו ערי הפיתוח, רובן הגדול, נאנקות מחוסר יכולת – – –

אברהם פורז (מרצ):

ולכן צריך היה להגדיל את תקציב משרד הדתות.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת פורז, אני לא מדבר עכשיו על בעלי-חיים, אני מדבר על בני-אדם.

אברהם פורז (מרצ):

לכן צריך להגדיל את תקציב הישיבות.

משה גפני (יהדות התורה):

לך תגיש בג"ץ על זה שתלמודי-תורה זה ייחודי, תגיש בג"ץ על זה. הילד הוא ייחודי. תגיש בג"ץ על זה שתלמודי-תורה זה ייחודי. גם בית-הספר שהבן שלך לומד בו הוא ייחודי.

אברהם פורז (מרצ):

פתאום כלכלת המדינה חשובה לך?

משה גפני (יהדות התורה):

אצלך, ילד בתלמוד-תורה, שלומד בבית-ספר חרדי, פחות חשוב מאשר כלב ברמת-אביב. בסדר, זאת עמדתך, ומי שרוצה יכבד אותה; אני לא מתכוון לכבד אותה. זה כסף ייחודי?

ובתקופה הזאת אנחנו עדים להצעות חוק פרטיות שעולות פעם אחר פעם לעודד ולתקצב תרבות לעשירים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

למה לא צריך תרבות לעשירים? זה הדבר הכי עממי שיש.

משה גפני (יהדות התורה):

לעודד ולתקצב תרבות לעשירים בשבוע שבו אחוז האבטלה גדל, בתקופה שבה המצב של השכבות הבינוניות והחלשות נהיה חמור יותר, בתקופה שבה הפער בין עשירים לעניים הולך וגדל – באים חברי כנסת מכובדים ומעודדים.

שבח וייס (העבודה):

הם ילכו לראות סרט להעלאת המורל.

משה גפני (יהדות התורה):

לא די בתקציבים האדירים שמשרד החינוך מסבסד בהם את התיאטרון, את האופרה, את בית-ברל, תקציבים במאות מיליוני שקלים, מאות מיליוני שקלים שאפשר היה לפתור בהם הרבה בעיות אבטלה בעירות הפיתוח. לסבסד ב-110 שקלים כרטיס לאופרה, שהולכים לשם אנשים עשירים; לא הולכים לשם בני ערי הפיתוח, לא הולכים לשם אנשים שנאנקים בחיי היום-יום ולא הולכים לשם יהודים שהתקציב לחינוך ילדיהם לא מתקרב אפילו לחינוך של ילד בחינוך הממלכתי, כמו הציבור החרדי.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת גפני, איך אתה מדבר?

נסים דהן (ש"ס):

110 שקל זה רק דרך הכרטיס.

משה גפני (יהדות התורה):

דרך הכרטיס, אני אומר, מסבסדים את הכרטיס ב-110 שקלים. כל איש עשיר שהולך, המדינה, מכספי משלם המסים, מסבסדת אותו ב-110 שקלים, בתקופה של אבטלה, בתקופה של גזירות כלכליות, בתקופה שיש עניים, משפחות חד-הוריות. מול כל הצעות החוק שכולנו מביאים לסייע לחלשים, פה באים פתאום לעודד את התיאטרון, את הקולנוע, את האופרה, את בית-ברל – כמה התקציב שלו, 62 מיליון שקלים? כמה מובטלים היו יכולים לחיות מהתקציב שהמדינה נותנת לבית-ברל? כמה? כמה מובטלים היו יכולים לחיות יותר בכבוד?

מיכה גולדמן (העבודה):

אתה יודע שזו דמגוגיה זולה; תיתן 50% מההקצבות שלך.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת פורז.

משה גפני (יהדות התורה):

הרי אתך לא יכול להיות שיג-ושיח מכיון שאצלך בתי-ספר חרדיים זה ייחודי. אז מה השיג-ושיח? אתך אני יכול לדבר על בעלי-חיים. בשבילך הילד שלי, שלומד בתלמוד-תורה, שמקבל בעלות הבסיסית 65% – וזה מה שביקשנו – מילד בחינוך הממלכתי, אז אתה מגיש בג"ץ שזה כסף ייחודי, ואתה לא מתבייש להתווכח אתי.

ענת מאור (מרצ):

אתה לא מתבייש להתווכח.

משה גפני (יהדות התורה):

אני אקרא לילד שלי כלב מרמת-אביב ואז תסבסד אותו.

אברהם פורז (מרצ):

כשלאנשים יש צרות, הסרט מפריע לך?

משה גפני (יהדות התורה):

לאנשים יש צרות ולך זה לא אכפת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת דהן, אני מצטער, הדיון יוצא משליטה, אני מצטער מאוד. משפט מסכם, חבר הכנסת גפני, כי זמנך תם.

משה גפני (יהדות התורה):

ולכן, בתקופה הזאת, שבה האבטלה גואה ומצבן של ערי הפיתוח נהיה חמור יותר, מצבם של אלה שנמצאים בשכבה כלכלית, במצב כלכלי חלש כמו הציבור החרדי או כמו הציבור בערי הפיתוח או כמו ציבורים אחרים – בתקופה הזאת אני מציע שלא לעודד או שלא להוסיף על העידוד שקיים בכל הנושא של התרבות לעשירים ולהתרכז בסיוע לשכבות החלשות. תודה רבה.

מיכה גולדמן (העבודה):

יש לי הצעה, אל תקרא לו כלב, אני אתן לך את ההפרש.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת גפני.

ובכן, רבותי, יש שתי הצעות – הצעה אחת להסיר והצעה אחת בעד. ובכן, נעבור קודם – מי בעד ומי להסיר, ולפי זה נקבע לאן יועבר הנושא.

דוד צוקר (מרצ):

לוועדת החינוך.

היו"ר ח' דיין:

לוועדת החינוך. ובכן, אם בעד – זה יועבר לוועדת החינוך. אם להסיר, אז לא לפה ולא לשם. מי בעד ומי נגד? בבקשה, ההצבעה החלה.

נסים דהן (ש"ס):

אם זה עובר, אני מבקש לוועדת הכספים.

דוד צוקר (מרצ):

תפסיק עם זה.

נסים דהן (ש"ס):

למה לא?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המועצה לקולנוע, התשנ"ח-1997,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 22, נגד – 9, אין נמנעים – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

עשרה.

היו"ר ח' דיין:

תשעה, אני מצטער, אני קורא בטשטוש היום, אבל אני קורא.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

תצרף גם אותי.

היו"ר ח' דיין:

תשב, אני אצרף גם אותך, אבל לא עכשיו. תודה רבה.

ובכן, הצעת החוק עוברת, אמרנו, לוועדת – – –

נסים דהן (ש"ס):

הכספים.

היו"ר ח' דיין:

הכספים.

קריאות:

לא. לוועדת החינוך.

היו"ר ח' דיין:

אין בעיה, חינוך, כספים, יש ועדת כנסת שתקבע לאן יועבר הנושא. תודה רבה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מבקש לתקן, הצבעתי בטעות, אני נגד.

היו"ר ח' דיין:

אתה בעד קולנוע או נגד קולנוע?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

נגד.

היו"ר ח' דיין:

בסדר, זה נרשם בפרוטוקול, הקריאה שלך נרשמה בפרוטוקול.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש] (שכרו של מבקר העירייה), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ד' טל)

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש] (שכרו של מבקר העירייה), התשנ"ז-1997, הצעת חוק פ/1176. יציג את החוק חבר הכנסת דוד טל. בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אומר את הדברים במשפט אחד. הצעת החוק הזאת באה למנוע את תלותו של מבקר העירייה בראש העיר, כדי שראש העיר לא יוכל להחזיק את מבקר העירייה בצוואר.

אני מבקש להצטרף ולהצביע בעד הצעת החוק הזאת. תודה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דוד טל, אני מברך אותך על הצעת החוק הנפלאה ביותר. אני חושב שהיא הצעת חוק טובה. טובה מאוד.

השר מוזמן להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

השר יתמוך בה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מקווה שהשר לא יתנגד.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא מתנגד לעמדות הממשלה. ועדת השרים לחקיקה החליטה להתנגד, ויש לי סיבות לנמק בהן את ההתנגדות, אבל אני סומך על חברי הכנסת שנמצאים כאן באולם שהם יפעילו את שיקול הדעת. הם מכירים את העניין, ויחליטו מה שיחליטו.

היו"ר ח' דיין:

הצעת החוק הזאת היא הצעת חוק טובה, אבל כל עוד מבקר העירייה יקבל את שכרו מהעירייה, הוא לא יוכל לבקר אותה כפי שצריך. אני חושב שאתה כשר הפנים יכול לתקן תקנה, ששכרו לא יתקבל מהעירייה אלא ממשרד הפנים, שהביקורת לא תהיה כפופה לעירייה.

אברהם פורז (מרצ):

שר הפנים א' סויסה:

גם זה נושא שנבדק על-ידינו. הוא נושא בכלל לא פשוט, הוא נושא שמעורר הרבה בעיות, ואני מציע שנתייחס אליו בהזדמנות אחרת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. השר לא ביקש להסיר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוא אמר באופן ברור שעמדת הממשלה היא נגד.

שר הפנים א' סויסה:

אמרתי שאני מייצג את העמדה של ועדת השרים לחקיקה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דהן, אם כך בקשתך להסיר אינה בתוקף.

נסים דהן (ש"ס):

למה לא בתוקף?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אי-אפשר. הממשלה נגד.

היו"ר ח' דיין:

הממשלה נגד, אז אין לך מה להסיר.

ההצבעה החלה – מי בעד, מי נגד.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודות העיריות [נוסח חדש] (שכרו של מבקר העירייה),
התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

21 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק של חבר הכנסת דוד טל עברה. לאיזו ועדה,
ועדת הפנים?

דוד טל (ש"ס):

לוועדת העבודה והרווחה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לוועדת הפנים.

היו"ר ח' דיין:

יש אומרים לוועדת העבודה והרווחה ויש אומרים לוועדת הפנים. הנושא יועבר לוועדת הכנסת להכרעה.

דוד צוקר (מרצ):

לוועדת הכספים. כמו שחבר הכנסת דהן ביקש להעביר את הצעת החוק הקודמת לוועדת הכספים, אני מבקש להעביר את ההצעה הזאת לוועדת כספים.

היו"ר ח' דיין:

ועדת הכנסת תחליט. תודה רבה.

הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון – ביטול

רישום הרשעת קטין), התשנ"ו-1996

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון – ביטול רישום הרשעת קטין), התשנ"ו-1996; הצעת חוק פ/26. תציג את החוק חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

לא. זו תשובה והצבעה.

הי"ר ח' דיין:

מכיוון שהשר איננו פה, אנחנו פונים ישר להצבעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גונב לאוזני שהממשלה במבוכה.

הי"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, מכיוון שרק הרגע צלצול, יש חמש דקות עד ההצבעה, אני רוצה להזמין את המציעה להעלות את הרעיון עד שיגיע השר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין שר.

ענת מאור (מרצ):

ברגע שיהיה אפשר להצביע תגיד לי, ואפסיק לדבר.

הי"ר ח' דיין:

אני נותן חמש דקות מרגע הצלצול, על-פי התקנון, כדי שנוכל להצביע.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת, אני מבינה שהשר לא הגיע להשיב, כי הוא עצמו התלבט מאוד לגבי החוק. אני מבקשת להסב את תשומת לב חברי הכנסת, שהצעת החוק הזאת היא חשובה ביותר, והממשלה עצמה, להערכתי, תומכת ברוחה, הגם שהם לא סיימו את הדיון בעניין, ואני מצטערת על כך.

מדובר בנעורות ובנערים, בנים ונכדים של רובנו, שבגיל הנעורים, ממשובות נעורים או בגלל מעידה חד-פעמית עשו דברים שאכן הם שליליים וחלקם אף הגיעו לטיפול פלילי והורשעו על כך. אני רוצה

להדגיש, שהיום יש רצון בשב"כ לסגת ואפילו לקבל את תיקי א"ת – אין תביעה. לאור שאילתא שלי קיבלה הכנסת התחייבות שהדבר לא ייעשה בשום אופן. אבל גם ר"פ – הרישום הפלילי – יש בו פגם, מאחר שחשוב שנער ונערה יתחילו את דרכם בחיים ברגל ימין, מתוך שוויון הזדמנויות, גם אם במקרה הם נתפסו – לא על עישון, לא על מכירת סמים, אלא על עישון חד-פעמי; או נערים שפרצו. אלה דברים פליליים, ואנחנו לא באים לשנות אותם, אבל את הרישום צריך לבטל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כתוב פה: עם הגיעו לצה"ל. הכוונה היא עם הגיעו לגיל 18?

ענת מאור (מרצ):

אכן, חברת הכנסת גוז'נסקי. כאשר העליתי זאת בקריאה טרומית פנו אלי, ובדין, נציגי המגזר הערבי ונציגי המגזר החרדי, שאנחנו לא נלך לפי הגיוס לצבא – במקור אלה היו הפניות שהגיעו אלי – אלא נלך לפי הגיל. כך שגם אם נער או נערה מעדו והם לא מתגייסים לצבא, זה יחול עליהם. תודה על השאלה. אני חוזרת על כך, ואכן בקריאה ראשונה נדון בכך.

אדוני היושב-ראש, האם אני יכולה לנמק גם את ההצעה השנייה, וההצבעה תהיה על שתי הצעות החוק?

היו"ר ח' דיין:

לא. יש כאן בקשה להסיר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא יכולה להיות.

ענת מאור (מרצ):

בקשה להסיר יכולה להיות רק אם הממשלה מסכימה. מאחר שהממשלה מתנגדת, לצערי, או שהתלבטה ולא החליטה, לא יכולה להיות בקשה להסיר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להגיד למה הממשלה מתנגדת. מה ההסתייגות.

היו"ר ח' דיין:

הממשלה לא נתנה את תשובתה.

ענת מאור (מרצ):

תודה רבה. נשמע את יושב-ראש האופוזיציה בתקופה הזאת. תודה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יושב-ראש האופוזיציה הוא אהוד ברק.

אדוני היושב-ראש, אנחנו נתנגד להצעת החוק, כפי שהיא מנוסחת כאן, אבל נצביע בעדה בקריאה טרומית, על מנת לאפשר את תיקונה בוועדה, אם וכאשר תובא. כי באופן עקרוני ההצעה ראויה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש החלטה, שמי שמצביע בעד לא מדבר נגד. זה כתוב בתקנון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הואיל ואין כאן שר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בתקנון כתוב שאתה לא יכול לנמק נגד ולהצביע בעד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני ער לעניין זה. אני אומר שאני מתנגד לחוק בלשונו כפי שנוסח כאן. אני אישית לא אצביע, כדי לעמוד בתקנון. עם זאת, כל מה שאנחנו מבקשים לומר הוא, שההגדרה

הגורפת לגבי 20 שנה – עונשה מאסר עולם או מאסר 20 שנה – היא הגדרה רחבה מדי. ודאי שכאשר יבוא הדבר לידי חקיקה, חבר הכנסת פורז יאמר שהגדרה רחבה זו אינה מקובלת גם עליו, וצריך לצמצם את הליברליזציה בביטול הרישום הפלילי כאשר הדבר אינו ראוי. החברה צריכה להיות מוגנת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הכוונה היא לא לרוצחים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

המובן מאליו צריך להיאמר. בהגבלה זו ובהסתייגות זאת בוודאי חברים בקואליציה יצביעו בעדה. אני מתנגד, ולכן אני לא אצביע בעדה. אבל אני מקווה שהיא תעבור.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. לאיזו ועדה, חברת הכנסת מאור?

דוד צוקר (מרצ):

חוקה. מרשם פלילי זה חוקה.

ענת מאור (מרצ):

חוקה.

היו"ר ח' דיין:

לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אנחנו עוברים להצבעה – מי בעד, מי נגד.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין בוועדה – 16

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון ביטול רישום הרשעת קטין), התשנ"ו-1996, לדין מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

16 בעד, שני מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך דיון.

הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת חומר תועבה לקטין), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת חומר תועבה לקטין), התשנ"ז-1997, של חברת הכנסת ענת מאור וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק פ/1056.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אם יש דוברים נוספים, חמש הדקות יכללו גם את הזמן העומד לרשותי וגם את הזמן העומד לרשותם, כך שאפשר להתחיל לצלצל ונוכל להצביע.

היו"ר ח' דיין:

לפני חמש דקות צלצלו.

ענת מאור (מרצ):

הצעת חוק זו מובאת על-ידי השדולה למען הילד, שאני עומדת בראשה, וחתומים עליה חברי כנסת מכל סיעות הבית. היא הוגשה לנו על-ידי המועצה לשלום הילד, וזאת הזדמנות להודות לאנשיה שוב על הסיוע הגדול שהם מגישים לנו בשדולה, בייעוץ, בהצעת חוקים ובליטון.

במה דברים אמורים? כולנו אמונים על דמוקרטיה, על ליברליות ועל הרצון שיהיו זכויות לפרט. עם זאת, בכלל כחברה, יש לנו גם ערכים נוספים, בוודאי כשמדובר בנערים. המצב שבו חומרי תועבה נמצאים בנגישות גבוהה כל כך, ניתן להשיג אותם בצורה קלה כל כך, גורם לפגמים מוסריים, אתיים וחינוכיים לנערות ולנערים רבים מאוד. לפיכך מוצע פה, שבעל עסק ומי שעובד בעסק לא יוכלו למכור את הדברים הללו לנוער, בדומה למצב הקיים לגבי משקאות חריפים ולגבי סמים.

אני רוצה להסב את תשומת הלב לכמה הערות שהגיעו אלי מאז הנחנו את הצעת החוק. ראשית, לגבי הגיל. היתה פנייה שנוריד את סף הגיל ונדבר על 16 או 17. נדמה לי שראוי להתייחס לפנייה זו, ונדון בה בהכנת הצעת החוק לקריאה ראשונה.

כמו כן אני רוצה להדגיש שמדובר פה בדבר תועבה. אנחנו לא מתכוונים להתבטאות; איננו מדברים על סתימת פיות של בני נוער. להיפך, אנחנו מעודדים זאת.

אני רוצה לציין – – –

היו"ר ח' דיין:

מה את אומרת לגבי האינטרנט?

ענת מאור (מרצ):

היתה אלינו גם פנייה שנבחן את נושא האינטרנט. זה נושא מורכב יותר. נבדוק זאת. אני יודעת שבחוק בגרמניה חלה הרחבה גם לגבי האינטרנט.

הנושא של סרטים אלימים מורכב הרבה יותר, אבל אין ספק שיש קשר בין פורנוגרפיה קשה ודברי תועבה לבין אלימות, וגם זאת נבדוק.

ולבסוף פן אחר לגמרי: נושא הפדופיליה, מבוגרים שמנצלים קטינים. גם נושא זה יטופל על-ידי השדולה למען הילד, ואני מקווה שבשיתוף פעולה של כולנו נצליח לבלום תופעות, שאנחנו יודעים שהן לא נכונות ולא ראויות. עם כל הליברליות, שכולנו אמונים עליה, כל מדינות אירופה חוקקו חוקים כאלה, ובדין, והם בהחלט מועילים, וכיוון שמדובר במכירות בבתי-עסק, גם האכיפה שלהם קלה יותר.

אדוני היושב-ראש, האם חמש הדקות הסתיימו?

היו"ר ח' דיין:

עדיין לא.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

את לא חייבת לדבר חמש דקות. את יכולה לדבר גם פחות.

ענת מאור (מרצ):

בהזדמנות זו אני גם רוצה להגיד מלה על האלימות של בני נוער. יש הטעיה: הנתונים עלו כאילו באופן דרמטי, והם לא עלו דרמטית. זה נכון שיש החמרה בסוגי האלימות, והאלימות קשה יותר, עם סכינים, אבל מה שחשוב הוא שהמודעות הציבורית גדלה.

לכן אנחנו בכנסת, עם המשרד לביטחון פנים, ובמיוחד עם מחלק הנוער, ועוד יותר עם משרד החינוך והתרבות, מצווים לטפח ולקדם את העניין, כך שזה לא יהיה דפוס שקיים בבתי-ספר, ונשרש את האלימות מחברת הילדים והנערים ובתי-הספר. תודה רבה.

יעל דיין (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

רוצים לשאול שאלה.

יעל דיין (העבודה):

על איזה גיל אנחנו מדברים?

ענת מאור (מרצ):

ציינתי שבהצעת החוק מדובר על גיל 18. הציעו לי שנדבר על גיל 16 או 17.

אפי אושעיה (העבודה):

16. נדבר על כך בוועדה.

יעל דיין (העבודה):

ענת מאור (מרצ):

אני אישית חושבת – ואני אומרת זאת לפרוטוקול וגם לחברי הבית – שצריך להוריד את הגיל. עם זאת, אנחנו לא יכולים לעשות זאת בלי דיון בוועדה, ונדון שם על גיל 16 או 17. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

חבר הכנסת ראובן ריבלין, יש לך התנגדות? אין לך. ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. חברת הכנסת מאור, לאיזו ועדה את מציעה להעביר את הצעת החוק?

חיים רמון (העבודה):

לוועדה לתועבה.

ענת מאור (מרצ):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, מי בעד ומי נגד? ההצבעה החלה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני מבקש לצרף את קולי.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון איסור מכירת חומר תועבה לקטין),

התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

17 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני מצרף גם את קולו של חבר הכנסת נואף מסאלחה לתומכים בהצעת החוק.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בן-צור, אתם לא יושבים. מה קורה? ובכן, אצרף בפעם האחרונה את קולותיהם של כל מי שלא הספיקו לשבת. אני מצרף את קולותיהם של חברי הכנסת בן-צור ומסאלחה. הצעת החוק עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ח' דיין:

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת. בבקשה, חבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה בישיבתה אתמול, כי ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעת חוק חופש ההתאגדות המקצועית וחופש השביתה, התשנ"ח-1997, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי הכנסת, לשם הכנתה לקריאה ראשונה. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

הצעת חוק סדרי הדין האזרחי (המדינה כבעל דין) (תיקון – ביצוע פסק-דין נגד המדינה), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת אברהם פורז)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק סדרי הדין האזרחי (המדינה כבעל דין) (תיקון – ביצוע פסק-דין נגד המדינה), התשנ"ז-1996; הצעת חוק פ/821. ינמק מהמקום חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, המצב המשפטי היום הוא, שאם המדינה היא צד להליך אזרחי – זאת אומרת, במקרה שמישהו מגיש תביעה אזרחית נגד המדינה, וזה יכול להיות מקרה של תאונת דרכים שהיה מעורב בה רכב צבאי, או במקרה שיש תביעת נזיקין נגד המדינה או תביעה נגדה על הפרת חוזה – וניתן פסק-דין נגד המדינה, והמדינה מחליטה לערער על פסק-הדין, וזו זכותה, הרי שביצוע פסק-הדין מתעכב אוטומטית עד למתן פסק-דין סופי. ואם, למשל, חייב בית-משפט השלום את המדינה לשלם, כי אז יידחה ביצוע פסק-הדין עד לאחר שיינתן פסק-דין במחוזי, ואם המדינה תחליט לבקש רשות ערעור בבית-המשפט העליון, כי אז הוא יתעכב עד מתן רשות הערעור, אם היא תינתן, וגם עד מתן פסק-הדין בבית-המשפט העליון.

לעומת זאת, אדם שהמדינה תבעה אותו, ברגע שהוא הפסיד בתביעה נגד המדינה, הוא חייב לשלם מייד את האמור בפסק-הדין, וכמובן, הוא הדין בין שני בעלי-דין שאינם המדינה.

אני חושב, שהמצב הזה, שבו ניתן למדינה יתרון של עיכוב אוטומטי של פסקי-דין, הוא מצב לא ראוי. מה הוא המצב הראוי? אם המדינה הפסידה בהליך בבית-המשפט והיא רוצה לעכב את הביצוע, היא רשאית לפנות לבית-המשפט ולבקש לעכב את ביצוע פסק-הדין, כמו כל בעל-דין אחר. אני לא חושב שבשיטת המשפט שלנו יש הצדקה לתת למדינה את זכות היתר.

עכשיו תשאלו: מאין זה מגיע? זה מגיע מתקופת המנדט, בזמן שהמדינה היתה הכתר, ולכתר באנגליה היו כמה פררוגטיבות, כמה זכויות יתר, שאינן צריכות להישמר, לדעתי, במדינת ישראל. זה שריד היסטורי לזכויות הכתר הבריטי. מאחר שיש אנשים שזוכים לפעמים בפסק-דין נגד המדינה, וכתוצאה מהעיכוב הם נפגעים, מוצע לתקן את החוק, כאמור. אני שמח על שהממשלה תומכת בהצעת החוק, ולכן היא מנומקת מהמקום.

אני מבקש לאשר אותה בקריאה מוקדמת ולהעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז.

מכיוון שאין הצעות להסיר, אנחנו עוברים להצבעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הממשלה תומכת.

היו"ר ח' דיין:

רק לא נאמר לאיזו ועדה מוצע להעביר את הצעת החוק.

אברהם פורז (מרצ):

אמרתי, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח' דיין:

ועדת החוקה, חוק ומשפט. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק סדרי הדין האזרחי (המדינה כבעל דין) (תיקון ביצוע פסק-דין נגד המדינה), התשנ"ז-1996,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, נתקבלה.

משה גפני (יהדות התורה):

תוסיף את קולי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, 12 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני מוסיף את קולו של חבר הכנסת גפני, כך שיש 13 תומכים. ובכן, הצעת החוק עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – ייחוד הכהונה)

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – ייחוד הכהונה), מס' 1432/פ, של חבר הכנסת משה גפני; בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – ייחוד הכהונה). עיקרו של החוק, לפני שאני נכנס לפרטיו, לעגן, מתוך המשך הליך החקיקה שהכנסת בשנים האחרונות, ובצדק תמכתי בזה בכל לב, גם במליאת הכנסת וגם בוועדותיה – מי שנמצא

ברשות המחוקקת וברשות המבצעת, עבודתו תתרכז אך ורק בענייני הציבור שבהם הוא עוסק. הכנסת, בין היתר, קיבלה חוק שאיננו מאפשר לחבר הכנסת לעסוק בשום עיסוק נוסף, והוא צריך להתרכז בעבודתו כשליח הציבור וכנבחר הציבור ולעסוק אך ורק בענייני הרשות שבה הוא חבר. אם זו הרשות המחוקקת – כחבר הכנסת, ואם זה – –

יצחק כהן (ש"ס):

איפה יש להם זמן, אדוני? הם לא עושים את זה כי אין להם זמן.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מאוד מכבד את בית-המשפט ואת השופטים.

יצחק כהן (ש"ס):

גם אנחנו.

משה גפני (יהדות התורה):

– – הרשות המבצעת – שרי ממשלה וסגני שרים. אין לשר, סגן שר או חבר כנסת יכולת לעסוק בעיסוק אחר.

דרך אגב, זו גם הסיבה שבגינה החליטה ועדת הכנסת להעלות את שכרם של חברי הכנסת, כדי שהם יתפנו גם מבחינת העניין הזה של – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

ליתר דיוק, זו לא היתה יוזמה של ועדת הכנסת, אלא של ועדת רוזן-צבי. ועדת הכנסת קיבלה את ההמלצה. הציבור יכול לחשוב שאנחנו – –

משה גפני (יהדות התורה):

נכון. אני מודה לך, אדוני, יושב-ראש ועדת הכנסת.

חיים רמון (העבודה):

היא גם המליצה להוריד את השכר באופן משמעותי, וגם את הפנסיה, מ-4% ל-2%. אם היו שואלים אותי, הייתי מוותר על השליש ונשאר עם הפנסיה.

משה גפני (יהדות התורה):

כן. אני מודה לכם, רבותי, על התיקון, וזה אכן כך. ההמלצות היו של ועדת רוזן-צבי, זיכרוננו לברכה, המלצות שהיו מקשה אחת, וקיבלנו אותן כמקשה אחת. מצד אחד העלאה של שכר חברי הכנסת, ומצד שני הפחתת הפנסיה, כשבסך הכול מדובר על הפחתה, אבל בחייו השוטפים של חבר הכנסת הוא חייב להתפנות אך ורק לעניין. דרך אגב, ההמלצות הללו לא חלו בסופו של דבר על השופטים, והפנסיה של השופטים היא לא 4% אלא 7%.

חיים רמון (העבודה):

רק של שופטי בית-המשפט העליון.

משה גפני (יהדות התורה):

רק של העליון, נכון.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אפי אושעיה (העבודה):

משה גפני (יהדות התורה):

לתומי סברתי, חבר הכנסת אושעיה, שההצעה הזאת תהיה בקונסנסוס. כל הזמן היה בינינו קונסנסוס בכל מה שקשור ליושר ולניקיון כפיים בעבודה ציבורית. מי שהתמנה לתפקיד כה בכיר, כפי שאמרתי, באחת מהרשויות המרכזיות, אני חושב שצריך להתרכז בעבודתו ולא לעסוק בדברים אחרים. הרי לא יכול להיות מצב שבו אנחנו נמצאים בחברה — — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה לא שכנעת את שר המשפטים במה שאתה אומר עכשיו? כל הבית מאוחד בזה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא הלכתי בכלל לשכנע אותו. חבר הכנסת פינס, אתה טועה, סיעות רבות בבית תומכות בזה, לרבות סיעת מרצ.

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת גפני, אתה כולל בזה גם את בתי-הדין הרבניים?

משה גפני (יהדות התורה):

כן, הרי זה לא יכול להיות אחרת. אני די המום מהעניין, אני אפילו לא הלכתי לגייס אנשים. אני תמה על זה. למה צריך שיהיה שוני, רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש?

יעל דיין (העבודה):

למה אתה משווה חברי כנסת לשופטים? ברצינות. היה "קייז" אחד של שופט – – – שלצערי הרב, אם אתה מדבר על יושר וניקיון כפיים, בחוק הזה אתה מאשים את המערכת המשפטית – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אני לא מאשים אף אחד. אם משתמע כך או מהצעת החוק או מדברי, עובדתית זה פשוט לא נכון. אני לא אומר את זה. אני אומר זאת מתוך כבוד שהיה לי גם לרשות המחוקקת וגם לרשות המבצעת, מתוך כבוד לרשות השופטת. שופט חייב להתרכז בעבודתו וחשוב שלא יהיו ניגודי עניינים. הרי לא יכול להיות מצב שבו שופט יקבל שכר, נניח ממקור עבודה נוסף – אני לא מדבר על שכר סופרים ולא על דברים שמעוגנים גם ברשות המחוקקת – ובמקביל, מתוך ניגוד עניינים שאומנם לא יכול להיראות על פניו, אבל יכול להיות מצב שבו יהיה ניגוד עניינים בין מקום – – –

אברהם פורח (מרצ):

אתה טועה בזה. שופט, כדי לעסוק היום בעיסוק נוסף, צריך לקבל היתר.

משה גפני (יהדות התורה):

אני יודע.

אברהם פורז (מרצ):

הבעיה היא, שבחלק מהזמן הם עושים דברים אחרים.

יצחק כהן (ש"ס):

גם ראש עירייה צריך היתר מיוחד.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת פורז, הרי אני לא אוסר בחוק על שופט להרצות באוניברסיטה או לעסוק בנושאים אחרים. אני אומר שמותר לו לעשות את זה, אבל ללא תמורה. הרי שכרו של שופט גבוה משכרו של חבר הכנסת, לפחות של שופט בית-המשפט העליון; אפילו שופט בית-משפט מחוזי שכרו גבוה משכר חברי הכנסת, וגם משכרם של חברי הממשלה.

יעל דיין (העבודה):

או שהוא ירצה ללא תמורה.

משה גפני (יהדות התורה):

אז שירצה ללא תמורה. אני כותב את זה בחוק.

יעל דיין (העבודה):

איזו סיבה תהיה לו לעשות זאת? מדוע לא לתת תמורה?

משה גפני (יהדות התורה):

אני כחבר כנסת מרצה מדי שבוע – – –

יעל דיין (העבודה):

אתה איש פוליטי. אתה נבחר.

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה איש פוליטי? חברת הכנסת יעל דיין, בסדר, אני איש פוליטי, זו לא מלה גסה.

יוסי כץ (העבודה):

אולי תוריד את כל הנימוקים שאמרת ולו כדי שהנושא ייבחן, לפחות שנדע שהשופטים יעסקו במקצועם. הרעיון המרכזי בסדר, אבל הנימוקים לא במקומם.

משה גפני (יהדות התורה):

למה?

יוסי כץ (העבודה):

אצל שופטים אין עניין של ניגוד אינטרסים.

משה גפני (יהדות התורה):

יש, רבותי. לא ניגוד עניינים שעל פניו נראה ניגוד עניינים, שזה בוודאי אסור לכולם ובוודאי לשופטים. אבל יש ניגוד עניינים עקיף, שזה מה שטענו במליאת הכנסת על חברי כנסת ועל שרים. ודאי שיש ניגוד עניינים. מה, אנחנו טומנים את ראשינו בחול?

אני כחבר כנסת, ורבים כמוני בכנסת מרצים מדי שבוע באוניברסיטאות, בבתי-ספר, במפגשים שונים, ואנחנו לא מקבלים תמורה.

יעל דיין (העבודה):

משה גפני (יהדות התורה):

אני שואל באופן אמיתי, לגבי החוק הזה, לא לגבי השוני המהותי בין תפקידו של שופט לבין תפקידו של חבר הכנסת. למה צריך להיות שוני בתמורה הכספית שאת לא מקבלת על הרצאה שאת נותנת מכיוון שאת מקבלת שכר כחברת הכנסת, בעוד – – –

יעל דיין (העבודה):

אני מקבלת – – –

משה גפני (יהדות התורה):

תרשי לי דקה, חברת הכנסת יעל דיין, נשאיר את המלה – פוליטית. קודם כול נדבר באופן ענייני. הרי על זה אנחנו מדברים.

יעל דיין (העבודה):

גם אני הולכת להרצות.

משה גפני (יהדות התורה):

אני שואל אותך: את מקבלת פנסיה של 2%, לאחר קבלת המלצות ועדת רוזן-צבי, בעוד שופט, שמקבל שכר גבוה יותר וצריך להתרכז בעבודתו, יכול לעסוק בעיסוק נוסף ולקבל עבור זה תמורה. הוא מקבל גם פנסיה של 7% לשנה. לא רציתי לגעת בכך, הייתי בטוח שיש כאן תמיכה מקיר לקיר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מהי תכלית החוק הזה?

משה גפני (יהדות התורה):

למנוע משופט לעסוק – – –

היו"ר ח' דיין:

נגמר הזמן, אני מבקש משפט מסכם.

חיים רמון (העבודה):

מהי עמדת הממשלה?

משה גפני (יהדות התורה):

אין לי מושג, לא שאלתי אותה.

היו"ר ח' דיין:

שר המשפטים היה אמור להשיב, אבל מכיוון שהוא איננו ואין לי כאן החלטת הממשלה, אעבור ישר להצבעה.

חיים רמון (העבודה):

עמדת שר המשפטים מאוד חשובה. אני מציע לדחות את ההצבעה.

היו"ר ח' דיין:

לא אדחה את ההצבעה.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה לדעת מה אומר שר המשפטים. בעיני זהו שיקול חשוב בהצבעה.

משה גפני (יהדות התורה):

משפט מסכם: לא הייתי נכנס לכל הנימוקים מהסוג הזה אילולא התעוררו כאן לפתע כל הטענות האלה. כאשר אנחנו מדברים על יושר, על ניקיון כפיים, על מסר נכון לציבור – נהגנו כך כלפי עצמנו, ובצדק. הייתי בין התומכים הרבים בעניין הזה. לא יכול להיות שוני בשום פנים ואופן, אני חושב שזה גם לא נכון, בין שופטים, שרים וחברי כנסת. אני מבקש מהכנסת לתמוך בהצעת החוק הזו.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רובי ריבלין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה גפני.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתנגד התנגדות חריפה גם לחוק, גם לניסוחו וגם לכותרת שלו. אם חברי ישימו לב, מוצע בהצעת החוק הזו כי "שופט לא יעסוק בכל עסק או בכל עיסוק נוסף", כאילו השופטים עוסקים בכל מיני עיסוקים שהדעת לא סובלת אותם. מדובר בשני עיסוקים שבהם עוסקים שופטים: האחד – כתיבת ספרים, והשני – הרצאות בפני סטודנטים למשפטים או סטודנטים אחרים, בנושאים שבהם מתמחים אותם שופטים. אותם שופטים הם בהחלט מורי נבוכים ופסקי-דין שלהם מהווים תקדימים, והם יכולים להורות, להנחות וללמד, על מנת להגדיל את דור המשפטנים אשר ישמשו בעתיד גם כשופטים וכפוסקים לעם.

אני רוצה לומר, שגם חבר הכנסת פורז וגם אנוכי הבענו לא אחת את משאלתנו, שכבוד השופטים ידעו שפעמים לא מעטות הציבור שואל כאשר יוצאים לאור ספרים עבי כרס של שופטים, האם הדבר לא נעשה לפעמים על חשבון פסקי-דין שהיו צריכים להיכתב. טוב יעשו השופטים אם אותם ספרים ייכתבו באותן תקופות שבהן אין עליהם עומס פסקי-דין.

עם זאת, אני בהחלט חושב שיש כאן יותר מניסיון הצהרתי לפגוע בכס המשפט, ובשל כך אני חושב שכל חברי הבית מצווים לבוא ולהתנגד לחוק זה, לא התנגדות פורמלית אלא התנגדות מהותית למשמעות החוק.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת גפני, אתה מבקש להשיב? תן לי לערוך בירור.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, בתחילה הבנתי שיש תמיכה מקיר לקיר בהצעת, אבל אני לא רוצה להיכנס לוויכוח. לכן אני מבקש, רבותי חברי הכנסת, להסיר את הצעת החוק ולהפוך אותה להצעה לסדר-היום. אני מבקש את תמיכתכם, כי את הדיון צריך לקיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

רעיון מצוין.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת גפני, זהו אחד הרעיונות הכי טובים שהיו כאן היום.

היו"ר ח' דיין:

לא, כבר היה רעיון כזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם כך, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ח' דיין:

הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – ייחוד הכהונה) מוחלפת להצעה לסדר-היום. חבר הכנסת גפני לא הציע דיון במליאה או בוועדה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ועדת הכלכלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח' דיין:

יש אחד שמציע, אני רוצה לשמוע ממנו. סבלנות, חבר הכנסת יחזקאל, זה רק מפריע לי לנהל את הישיבה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מציע להעביר לוועדת הכלכלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח' דיין:

ועדת הכנסת היא זו שתכריע לאיזו ועדה יועבר הנושא. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 24

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 24, אין מתנגדים, נמנע אחד. הצעת החוק הוסבה להצעה לסדר-היום ותעבור להחלטת ועדת הכנסת באיזו ועדה היא תידון.

הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (איסור פתיחת חברה תחת חברה שפורקה), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת א' אושעיה)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (איסור פתיחת חברה תחת חברה שפורקה), התשנ"ז-1997 – הצעה פ/1575. יציע חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי הכנסת מצביעים בהתרגשות על כיתה ז'2, הכיתה של בתי מ"אורט ליבוביץ" בנתניה. אני מקדם אותם בברכה.

לעצם העניין, אני מבקש להגיש את הצעת החוק לתיקון פקודת החברות. על מה מדובר, אדוני שר העבודה והרווחה? אני מגיש הצעת חוק שיכולה לעזור גם לעובדים רבים במדינת ישראל. כאשר פותחים חברה כלכלית-עסקית, והחברה מוכרזת כפושטת רגל, אם אחרי כמה חודשים ואם אחרי כמה שנים, העובדים והנושים נשארים עם החובות, והבעלים של החברה הולכים ופותחים חברה חדשה.

אני מבקש להתייחס קודם כול לעובדים. עובדים שלא קיבלו את שכרם, או אפילו אינם מקבלים את דמי הפיצויים המגיעים להם בגין שנות עבודתם, כאשר הם באים לתבוע מהבעלים של החברה את זכויותיהם, טוען בעל החברה: אינני יכול לשלם, הוכרזתי בבית-המשפט כפושט רגל ויש נגדי צו פירוק, לכן אינני נושא באחריות.

מה אמור לעשות אותו עובד חלש בדרך כלל, במציאות הכלכלית הקשה של מדינת ישראל היום, כאשר אינו יכול לתבוע את זכויותיו מהמעביד? הוא פונה לביטוח הלאומי, והמדינה כמדינה משלמת אחרי תקופה ארוכה מאוד את משכורתו ואת דמי הפיצויים, ואחר כך מנהלת משא-ומתן עם אותו מעביד.

אותו דבר לגבי נושים. יכול אדם שסגר חברה לפתוח חברה בשם אחר יום אחרי כן, לפעמים בסמוך למפעל הישן שהיה לו, וכאשר באים הנושים לגבות את הסכומים המגיעים להם, הוא מחייך בפניהם ושולח אותם לבית-המשפט.

על מנת שהתופעה המוזרה הזו אבל גם האכזרית לא תקרה – כי אנשים רבים מנצלים את הפרצה בחוק ומגיעים למצבים הללו פעם אחר פעם, עם פתיחת חברות כאלה חדשות לבקרים – אני מגיש את הצעת החוק הזו, שמשמעותה הטלת סנקציה על מייסדי חברה או חברה, שהוצא כנגדם צו פירוק. אותם אנשים, אדוני היושב-ראש, לא יוכלו לפתוח חברה אחרת העוסקת באותו עיסוק, וזאת במשך חמש שנים. אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדת הכלכלה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שמריהו בן-צור מבקש להסיר. חמש דקות לרשותך.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהצעתו של חבר הכנסת אפי אושעיה יש אלמנטים חיוביים. מצד שני, יש להיזהר זהירות משנה. מדוע? משום שאתה מונע מחברה, שהוצא נגדה צו פירוק, להתאגד לאחר מכן במשך חמש שנים.

אני מאוד תמה איך סיעת מפלגת העבודה, שיש לה את השם עבודה, אבל היא שכחה מה זה עבודה, תמנע מבעלים או מאנשים מסוימים להתאגד ולהקים מפעל במשך חמש שנים כדי שתהיה עבודה.

אפי אושעיה (העבודה):

לא הבנת את העניין.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זו לא ההצעה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

זה מה שכתוב. אם היית בא ואומר חצי שנה – מילא. אבל אתה אומר כאן חמש שנים למנוע מהם, ויושב-ראש ועדת הכלכלה מסכים לזה? אני לא מבין.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מדובר על כך שיהיה דיון בעניין הזה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להשיב.

הי"ר ח' דיין:

בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת בן-צור, אני מבקש להסב את תשומת לבך בקצרה לכך שמדובר רק באנשים שסגרו את החברה על-פי צו בית-המשפט, הוכרזו כפושטי רגל ולא הסדירו את חובותיהם. ברגע שהם יסדירו את חובותיהם, הם יוכלו לפתוח חברה חדשה.

ועדת הכלכלה, בראשותו של חבר הכנסת אבי יחזקאל, תטפל בהצעת החוק על-פי רוח הדברים שאמרתי כרגע.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

חמש שנים?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תבוא לוועדה ותציע שלוש שנים.

אפי אושעיה (העבודה):

בוודאי, תבוא לוועדה ותציע.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר, שוועדת הכלכלה, בראשותו של חבר הכנסת אבי יחזקאל, תביא את החוק לדיון, ויכול להיות שנגיע לפשרה של שלוש שנים או חמש שנים. בכל מקרה אני חושב, שאדם שעדיין לא הסדיר את חובותיו, לא יכול לפתוח חברה אחרת עד שהוא יסדיר את כל החובות שלו.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אפי אושעיה.

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (איסור פתיחת חברה תחת חברה שפורקה), התשנ"ז-1997. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (איסור פתיחת חברה תחת חברה שפורקה), התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 11, מתנגד אחד, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק עוברת לוועדת הכלכלה להמשך דיון.

הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה), התשנ"ז-1997 (הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעתה של חברת הכנסת יעל דיין, הצעת חוק פ/1517, הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה), התשנ"ז-1997, הצבעה בלבד. הצבעה בלבד או שאת רוצה לדבר? חבל לך, יש לך רוב.

יעל דיין (העבודה):

את החוק הזה כבר נימקתי פעמיים, כבוד היושב-ראש, ויש הסכמה לגביו, למעט סיעה אחת שפשוט מצביעה ברגליים, וזו איננה הסיעה שלי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

מי הסיעה שמצביעה ברגליים? כדאי שתגידי.

יעל דיין (העבודה):

תסתכל, תראה מי חסר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

יעל דיין (העבודה):

אני לא חייבת לומר לך שום דבר שאינני בוחרת בו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני אגיד לך. את מתכוונת למרצ.

יעל דיין (העבודה):

אני יודעת שאתם תצביעו בעד. אני רוצה לומר לך, שאתם מצביעים בעד הרחבת סמכות של בתי-דין של כל הדתות והקמת יחידות סמך, יחידות סיוע ליד בתי-הדין כדי שבעיקר נשים דתיות וחרדיות,

שאינן הולכות לבתי-משפט למשפחה, תיהינה מאותו שירות שנשים מקבלות בבתי-משפט למשפחה. תודה רבה לחברי הכנסת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה. רגע, יש תקלה. ההצבעה בוטלה. אנחנו עוברים להצבעה נוספת, בבקשה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה),
התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

16 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים.

נעמי חזן (מרצ):

תוסיף אותי.

היו"ר ח' דיין:

רצת כל כך מהר?

נעמי חזן (מרצ):

לא רק זה. תאמין לי שהצלצול היה לפני שתי דקות, ולכן אני מבקשת שתוסיף אותי.

היו"ר ח' דיין:

מכיוון שגם אני בעד נשים, אוסיף אותך לרשימה. בעד – 17, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אתה מסתכל רק שמאלה, תסתכל גם ימינה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אין מה לראות.

היו"ר ח' דיין:

זו הנטייה היום.

הצעת חוק לדיור לעולים חדשים בודדים, התשנ"ז–1997

(הצעת חברת הכנסת ס' לנדבר)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק לדיור לעולים חדשים בודדים, התשנ"ז–1997, מס' פ/1224, של חברת הכנסת סופה לנדבר, אף שהוא הוכנס בהסתייגויות לחוק התקציב של שנת 1998 וקיבל הסכמה גם מהממשלה. אני מעודכן, נכון?

סופה לנדבר (העבודה):

אתה מעודכן. כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בעצם החוק הזה מוגדר בשני חלקים. לפני כמה שנים נערך סקר על-ידי ההתאחדות הארצית של יוצאי ברית-המועצות, ונדהמתי כאשר ראיתי שבעצם יש קטגוריה מסוימת של אנשים שנקראים בודדים ואין להם שום סטטוס. הכול יודעים שלהיות בן-אדם בודד זה דבר קשה ביותר. כאשר הוא בודד הוא צריך עזרה גדולה יותר בדיור.

החוק הזה מוגדר בשני חלקים, ובעצם הוא מדבר על אנשים בגיל מעל 55, רווק, אלמן וגרוש, שנכנסים לקטגוריה הזאת. אנשים שמוגדרים כבודדים על-ידי משרד הקליטה צריכים לקבל הפניה לדיור מוגן, ואני אומרת – 60% לאנשים שמוגדרים כזוגות.

דבר שני שמוגדר בחוק הזה הוא, שיינתן אישור לבנייה ציבורית על-ידי הרשות אם לא פחות מ-40% יהיו דירות לבודדים.

דבר נוסף, כאשר אנחנו מדברים היום על בנייה פרטית, יש אחוזי בנייה שלא מנוצלים. אני אומרת, שעל אחוזי בנייה שלא מנוצלים על-ידי קבלן, צריכים להוסיף עוד 10% ועל השטח הזה לבנות דירות קטנות, מפני שכולנו יודעים שכמעט שום רשות לא נותנת אישור לבניית דירות קטנות. ואני אומרת שלאדם בודד יש זכות שיהיה לו גג מעל הראש.

זה בעצם החוק, אלה שני החלקים של החוק, ואני מבקשת להצביע עליו.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת סופה לנדבר. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא יודע למה חברת הכנסת סופה לנדבר הגבילה את הצעת החוק הזו – שהיא הצעת חוק נכונה, טובה וחיובית, יש בה כל ההיגיון שצריך להיות, ולכן כולנו חייבים לתמוך בה – אך ורק לציבור העולים החדשים, ומדוע היא לא חלה על כל אותם בודדים הזכאים לדיור – אלמנות, זוגות צעירים, רווקים, גרושות – כל אותם אנשים בכל החברה. כולם בני אדם, כולם אזרחי המדינה וכולם סובלים מאותה מצוקה. אותו היגיון שחל לגבי העולים צריך לחול גם לגבי אותם בודדים שהם אזרחי המדינה. מדוע צריך להגביל את החוק הזה אך ורק לעולים?

לדעתי, החוק הזה הוא חוק טוב, אך צריך להחיל אותו על כל הזכאים ללא שום הגבלה דתית, לאומית, עולה חדש או עולה ותיק, לא לאזרח זה ולא לאזרח אחר, אלא על כל האזרחים.

לכן, אם החוק הזה יעבור לוועדה שיוסכם עליה, אני אבקש להוסיף הסתייגות להצעת החוק, על מנת להרחיב את תחולתו לכל הבודדים הזכאים לדיור. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

אנחנו עוברים להצבעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לאיזו ועדה?

היו"ר ח' דיין:

אנו תיכף נדע. לאיזו ועדה, חברת הכנסת לנדבר?

סופה לנדבר (העבודה):

ועדת הפנים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש שההצעה תועבר לוועדת הכספים.

היו"ר ח' דיין:

חברת הכנסת סופה לנדבר מבקשת – לוועדת הפנים, וחבר הכנסת רובי ריבלין – לוועדת הכספים. לפיכך, חברי הכנסת, ועדת הכנסת היא זו שתחליט היכן יידון הנושא.

ובכן חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. ההצבעה החלה. מי בעד? מי נגד? מי נמנע?

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון לעולים חדשים בודדים, התשנ"ז–1997,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

18 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק לדיון לעולים חדשים בודדים התקבלה, והיא תעבור לוועדת הכנסת שתחליט באיזו ועדה יהיה הדיון.

הצעת חוק הגנת השכר (תיקון – ניהול פנקס שכר), התשנ"ו–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק הגנת השכר (תיקון – ניהול פנקס שכר), התשנ"ו–1996; הצעת חוק 46/פ. ינמק מהמקום חבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח על שהממשלה תומכת בהצעת החוק להסדרת תלושי השכר במדינת ישראל. כפי שאתם יודעים, ריבוי שיטות ההעסקה במדינת ישראל יוצר מצב שבו לעתים עובד אינו מסוגל לדעת בדיוק מה הן זכויותיו ומה הן חובותיו. הגיע הזמן שבמדינת ישראל תהיה אחידות בתלוש השכר, שכל עובד יבין מה מגיע לו, מה זוקפים לזכותו, מה מנכים לו ולאן כל דבר עובר. כדי לקרוא היום את תלוש השכר, ואם המעסיק רוצה הוא יכול לסבך זאת עוד יותר, צריך שיהיה לידך מנהל חשבונות שעולה כמעט כמו המשכורת. אני בטוח שחברי הכנסת שבאים לקרוא את התלושים שלהם, גם הם לא בדיוק מבינים אותו. ודאי שהם מבינים, אך אני יודע שהם לא יודעים שיש כל מיני דברים נסתרים שלא מופיעים.

הגיע הזמן שיהיה תלוש אחיד, גלוי, ידוע, עם כל הפרטים של זכויות וחובות. אני אודה לחברי הכנסת אם יתמכו בהצעה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ, יש רק רובריקה אחת מעניינת – כמה יש בבנק. הרי אתה מכיר את התוספת של "כאילו". הצעת החוק אכן טובה, ואנחנו עוברים להצבעה.

מי בעד? מי נגד? מי נמנע? ההצבעה החלה. עדיין לא החלטנו לאיזו ועדה.

עמיר פרץ (העבודה):

לוועדת העבודה והרווחה.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק הגנת השכר (תיקון ניהול פנקס שכר), התשנ"ו–1996,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

17 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית, והיא תועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה. תודה רבה.

הצעת חוק הדיינים (תיקון – שיפוט פלילי), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ש' בן-צור)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק הדיינים (תיקון – שיפוט פלילי), התשנ"ז–1997, הצעת חוק פ/1414. אני מקווה שגם יחליפו את הדיין היושב עכשיו על כיסא היושב-ראש. המציע – חבר הכנסת שמריהו בן צור, בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, ההצעה שלי פשוטה, היא באה להשוות את מעמדו של הדיין לשופט. אם מוגש נגד שופט כתב אישום, הוא נשפט בפני בית-המשפט המחוזי בהרכב של שלושה שופטים, זולת אם הסכים שהאישום יידון בדרך רגילה. אני מבקש להחיל את חוק השוויון, שזה יחול גם כן באותה מידה על הדיינים.

אני אבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

יעל דיין (העבודה):

מה המצב היום?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היום יכול לשפוט אותו כל שופט. אני מבקש להשוות את זה.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו נמתין קמעא.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ד' טל:

אדוני חבר הכנסת הוותיק מאוד והנכבד מאוד, חבר הכנסת פנחסי, כבודו יודע שבתקנון הכנסת, ואני צמוד לתקנון הכנסת – אני משתדל מאוד, אך היות שאין מי ששייב, יש, אבל הוא לא יכול להשיב, אנחנו נמתין עד שסגנית מזכיר הכנסת תורה לי שעבר הזמן ואנחנו נעבור לאחר מכן להצבעה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ד' טל:

אין סגן שר בקטע הזה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

חבר הכנסת יכול לעשות זאת, גם חבר כנסת ממפלגה אחרת – – –

היו"ר ד' טל:

אם הוא יבקש ממני, אני מוכן לשקול את הנושא הזה, אך אני לא רוצה לשים דברים בפיו. אשר על כן, אדוני מוכן לעלות?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הממשלה לא מתנגדת, נכון?

היו"ר ד' טל:

הממשלה לא מתנגדת? זאת אומרת שאין לנו בעיה, חבר הכנסת ריבלין?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לנו אין בעיה, יש לי רק בעיה אחת, הבעיה של הצלול.

היו"ר ד' טל:

אני מנסה להתגבר על הבעיה של הצלול.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, בבקשה. מי בעד? מי נגד? מי נמנע? ההצבעה החלה. אם ההצעה תתקבל הנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הדיינים (תיקון שיפוט פלילי), התשנ"ז–1997,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אדוני רוצה להוסיף? ובכן, 23 חברי כנסת הצביעו בעד ההצעה, אין מתנגדים, אין נמנעים. 22 הצביעו בעד, ואני מוסיף את קולו של חבר הכנסת אפי אושעיה לצורך העניין. כאמור, הצעת החוק תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק רשות השידור (תיקונים שונים), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פרטית, הצעת חוק רשות השידור (תיקונים שונים), התשנ"ז–1997, של חבר הכנסת חיים אורון; הצעת חוק פ/1594. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רובי ריבלין, אני לא מבין למה ההתרגשות פתאום. הצעת החוק שאני מתכבד להגישה כאן גובשה על-ידי משרד התקשורת ומשרד המשפטים בקדנציה הקודמת, ועיקרה מופיע כבר בסעיף 3 להצעת החוק. הצעת החוק מציעה להחליף את המושג רשות שידור ממלכתית לרשות שידור ציבורית.

חבר הכנסת רובי ריבלין, אני מבין שאתה מתכוון לדבר נגד. פעמים רבות שמעתי אותך בדיונים שונים, ואני מופתע מעט – באופן הכי ענייני שאפשר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אחר כך אני אסביר לך.

חיים אורון (מרצ):

הרעיון שביסוד ההצעה אומר, שחובה על כולנו לחזק היום את האורגן של רשות שידור ציבורית, שאינה מאוימת, כפי שהיה בעבר הרחוק, על-ידי הממשלה, אלא מאוימת בהיסחפות למערכת המסחרית של התקשורת. בכך תאבד עצמאותה של רשות ציבורית.

היו"ר ד' טל:

האם בעבר היא היתה מאוימת? אני לא זוכר.

חיים אורון (מרצ):

בתקופה העתיקה, כאשר רשות השידור היתה מחלקה במשרד ראש הממשלה, היא היתה מאוימת מאוד. עם השנים גדלה עצמאותה של רשות השידור, ואני חושב שמדובר היום באחת הרשויות היותר-עצמאיות שקיימות בכל המגזרים.

ההצעה שמוגשת כאן באה כדי לחזק ולאשש את העצמאות הזאת. היא לא הופכת את הרשות למשהו שעומד מחוץ למערכות. למשל, גם על-פי ההצעה הזאת, חבר הכנסת רובי ריבלין – אני מקווה שקראת אותה – מועצת הרשות תהיה מורכבת מרשימת אישים שיוצגו על-ידי הממשלה, אבל היא לא תהיה מורכבת מנציגי המפלגות.

אם תסייע בידי, והחוק יעבור מהר, אני אפילו מוכן שהממשלה הנוכחית – אף שאני רוצה שימיה יהיו קצרים ככל האפשר – תספיק לפעול על-פי החוק הזה ולמנות מועצה שאיננה נציגי מפלגות – וכך הם ממונים עכשיו – אלא נציגים של גופי תרבות, אנשים מתחום התקשורת, על-פי שיקול דעתה; לא הכנסת, לא משא-ומתן בין האופוזיציה לקואליציה, אלא הסמכות הזאת נתונה גם על-פי הצעת החוק הזאת בידי ממשלה, משום שאני רואה ברשות ציבורית ובממשלה – – –

תעבירי לרובי ריבלין את הצעת החוק, שידע לפחות למה הוא מתנגד – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

הוא ראה שהמציע הוא חיים אורון, אז הוא מתנגד וזהו.

חיים אורון (מרצ):

לא. אדוני היושב-ראש, לכן, אני לא רוצה לפרט את המשך פרטי ההצעה. המניע להגשתה, חבר הכנסת רובי ריבלין, הוא הרצון לחזק רשות שידור ציבורית שאיננה תלויה לא בחילופי שלטון, לא בחילופי שר תקשורת או מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אלא עומדת על רגליה נכון. גם על-פי ההצעה הזאת, הרשות איננה עב"ם, היא איננה תלויה בדבר, ובסופו של דבר, המועצה שלה תמונה באופן מסודר על-פי מה שהחוק קובע, לא מנציגי מפלגות אלא מנציגי גופים.

נכון, ההצעה גם אומרת, שלכנסת תהיה סמכות לגבי תקציב רשות השידור, אבל לא כמו שקורה עכשיו בוועדת הכספים, שהיא הופכת לוועדת הרפרטואר של הרשות, ואתה בנושא הזה חושב בדיוק כמוני. היא לא מורידה את הסמכות של הבקרה הפרלמנטרית מעל הרשות, אבל היא לא מקבלת שוועדת הכספים של הכנסת היא ועדת הרפרטואר של הרשות.

היא גם קובעת אגרה קבועה, מתעדכנת כל שנה בהתאם למדד, מאושרת על-ידי הכנסת אחת לחמש שנים, ובכך יימצא האיזון הנכון בין קיומה של רשות ציבורית – שהבעיה הגדולה שלה היום והחשיפה הגדולה שלה היום היא לא כנגד הרצון של ממשלה כזאת או אחרת לחסל אותה, אלא לעמוד באופן איתן בתחרות שהולכת וגדלה עם גופים מסחריים שונים. לראיה, ובכך אני מסיים, גם ועדת-צוקרמן, שמונתה על-ידי הממשלה הנוכחית, שבה ואמרה: צריך לקיים רשות שידור ציבורית ממומנת על-ידי האגרה, עומדת על רגליה, וזו תכליתה של הצעת החוק הזאת. אם אתה בא להתנגד לה בשם פרט כזה או אחר, אני מראש אומר, שבמהלך דיוני הוועדה נקיים דיון על פרט כזה או אחר ונוכל לתקן את החוק כפי שמקובל בדיוני הכנה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. אני לא רואה את סגן שר הביטחון. בבקשה, חבר הכנסת ראובן ריבלין, המבקש להסיר את הצעת החוק.

חיים אורון (מרצ):

רובי, תן לנו להעביר את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אחרי חבר הכנסת חיים אורון צריך לטפס על – – –

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, חבר הכנסת אורון, לא בכדי לא ביקשתם לשנות את החוק כאשר היתה האפשרות בידכם, כשהייתם חלק מהקואליציה.

חיים אורון (מרצ):

לא התקיים הדיון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כי מה קורה ברשות השידור? הרצון לקיים ולשמר את עצמאותה הוא לרוחב הלוח הפוליטי אצלנו.

דוד צוקר (מרצ):

הלוואי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש ליברלים אצלנו בליכוד, יש אנשים שהם היפוכו של הליברליזם בצד השמאלי של המפה הפוליטית, אבל אתם רוצים לחיות בכל העולמות. כשאתם בממשלה, אז הממשלה משפיעה, וכשאתם באופוזיציה, האופוזיציה משפיעה, כך שמה שהחוק הזה מבקש לעשות – הוא חוק שלפיו לימין בישראל לא תהיה לעולם כל השפעה על רשות השידור.

common law דרך אגב, החוק הוא מאוד הגיוני, כי הוא רוצה לשקף את המציאות. יש דבר שנקרא זה שכאשר מתפתח נוהג ומנהג בתוך מערכת החיים הכללית שלנו, אנחנו הופכים Common law. אותו לחוק. האפשרות של השפעה של גופים מסוימים על רשות השידור היא כזו שמתריסים עליה. רבות, ויש כאלה בינינו שמביאים אפילו ראיות מכל יום שידור שיהיה.

ח כהן (מרצ):

— — — בין קלינטון לראש הממשלה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הייתי בדיוק באותו זמן בטלוויזיה.

ח כהן (מרצ):

— — — היחיד בעולם ששיבח והילל את ראש הממשלה ומה שהוא לא עשה — — — רק הרדיו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רן כהן, אם הרדיו בישראל משבח את ראש הממשלה, סימן שבאמת כלו כל הקצין, אין יכולת שלא לשבח אותו. אם הרדיו בישראל לא משבח אותו, האם לחבר כנסת רן כהן יש איזו טענה כלפי — — —

ח כהן (מרצ):

אבל מעוותים את האמת לטובתו. היתה פגישה שהיא כישלון ולא יצא ממנה כלום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רן כהן, אני מזמין אותך — — —

ח כהן (מרצ):

— — — זה רדיו זה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מזמין אותך לומר את הדברים שאתה אומר — — —

ח כהן (מרצ):

רדיו מכור לכם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רן כהן, בשם כל הציבור, כאשר אתה אומר מה שאתה אומר, אני מתפקע מצחוק. לבוא ולומר, שרשות השידור מכורה לממשלת נתניהו, שרשות השידור היא חלק מהממסד הימני בישראל?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

רן כהן (מרצ):

אל תתפוצץ מצחוק, תשמע רדיו, הצחקת אותנו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שמע, לא צריך לא "זהו זה" ולא שום תוכנית סאטירה, הצלחת להצחיק את הציבור כולו.

רן כהן (מרצ):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם היינו מבקשים באמת לשנות באמנה את חוק רשות השידור ולהתאימו, כדי שלא יהיה בו חס וחלילה איזה רעיון להפרטתו, הייתי תומך בחוק, שהוא חוק שלם שבא לקבוע את האי-תלות המוחלטת של הרשות הזו בכל גורם אחר, אלא בגורם הממלכתי, שהוא החוק כפי שיהיה. אבל מה שאתם מבקשים לעשות כאן זה לצמצם את השפעתה של הממשלה, לאמור: אנחנו נשלוט ברשות השידור כאשר אנחנו ממשלה וגם כשאנחנו אופוזיציה.

לכן אני ממליץ בפני כל חברי הקואליציה לקבל את המלצת הממשלה ולדחות את הצעת החוק כפי שהובאה על-ידי חבר הכנסת הנכבד מאוד, חבר הכנסת חיים אורון.

אורי אור (העבודה):

מה אומר סטפן?

קריאה:

חן כהן (מרצ):

--- סגרו לו את הפה, לפני שהוא דיבר בכלל.

היו"ר ד' תיכון:

סילבן שלום, האם אתה רוצה לדבר?

יוסי שריד (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, כבר היו תקדימים. כמה זמן אתה רוצה לדבר?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

דקה.

היו"ר ד' תיכון:

דקה, היו תקדימים.

ענת מאור (מרצ):

זה לא בסדר ---

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני יכול לעלות כשאני רוצה, כי שר יכול לעלות מתי שהוא רוצה.

חיים אורון (מרצ):

לא.

רענן כהן (העבודה):

לא נכון.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל נגמור עם זה, דקה. חבר הכנסת חיים אורון, אתה בדרך כלל נחשב בעיני כאדם ישר. כשהייתם בשלטון רציתם שיהיה ועד מנהל ורציתם שתהיה מליאה, אבל עכשיו, כשאתם באופוזיציה, פתאום אתם רוצים לבטל את הוועד המנהל ולבטל את מליאת רשות השידור.

האם מישהו מאמין לך שהמטרה היא באמת לעשות משהו לטובת רשות השידור? הרי אתה רוצה להגיע כאן רק למצב אחד פשוט, שבו הממשלה לא תוכל לנהל את מה שהיא צריכה לנהל ברשות השידור. לכן אין להצעה שלך מקום, ואני מבקש, אדוני היושב-ראש, להצביע נגד הצעת החוק. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק רשות השידור (תיקונים שונים), של חבר הכנסת חיים אורון, בקריאה טרומית. מי בעד? מי נגד? מי נמנע? אפשר להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 30

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק רשות השידור (תיקונים שונים),

התשנ"ז–1997, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 26, נגד – 30, ההצעה לא עוברת.

חבר הכנסת לנדאו לחץ בטעות על הכפתור של מקסים לוי. אבל אלה שני הכפתורים. רק רגע. חבר הכנסת לנדאו, צריך להוריד קול אחד.

התוצאה היא: בעד – 26, נגד – 29, אין נמנעים, ההצעה לא עוברת.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ד' תיכון:

הוא הצביע פעמיים. גם אני רואה שהוא הצביע פעמיים.

הצעה לסדר-היום מתן אשרת נישואין ליהודים יוצאי הקהילה היהודית בפתח-תקווה

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. הצעה בנושא: ביקורו של יאסר ערפאת במוזיאון השואה בווינגטון – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא, לא, לא – – –

היו"ר ד' טל:

סליחה, זה הסדר שמונח לפני. אם מישהו רוצה לסדר את הסדר – במזכירות אפשר לסדר הכול. יש לנו סדר-יום מעודכן, גברתי? חבל שמזכירות הכנסת לא דאגה להעביר זאת לסגנית מזכיר הכנסת.

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3726, של חבר הכנסת אלי בן-מנחם – מתן אשרת נישואין ליהודים יוצאי הקהילה היהודית בפתח-תקווה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

– – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת פנחסי, נאמר לנו – – – אני מבקש מהסדרנים שיעשו סדר ביציע.

חיים אורון (מרצ):

– – – את סדר-היום, שידע.

רפאל פנחסי (ש"ס):

– – –

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אתם לא רק רשאים, אתם זכאים לדעת.

קריאות:

– – –

היו"ר ד' טל:

גברתי סגנית מזכיר הכנסת, שמא תואילו בטובך להגיד לי מה יהיה הנושא הראשון והנושא שלאחר מכן? חברי הכנסת, אנחנו עוברים, קודם כול, לנושא של חבר הכנסת אלי בן-מנחם, לאחר מכן אנו חוזרים – על-פי סדר-היום הרגיל.

קריאות:

היו"ר ד' טל:

לאחר מכן יעלה הנושא: ביקורו של יאסר ערפאת, ולאחר מכן יהיה: טבח אזרחים באלג'יריה, ולאחר מכן – פינוי דיירי אתר הקרוונים בקריית-שלום. לאחר מכן – השביתה המתמשכת – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

--- שאילתות.

היו"ר ד' טל:

שאילתות גם. סליחה, אני מבקש שיעשו סדר. לא, לא כתוב לי. שאילתות מגיעות לאחר מכן. תעשו סדר. אני אתחיל, כרגע, עם הנושא של חבר הכנסת בן-מנחם. אני מבקש סדר-יום מעודכן.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לדעת, הסדר הוא – הנושא של ערפאת, או משהו אחר?

היו"ר ד' טל:

לאחר מכן יעלה הנושא: ביקורו של ערפאת במוזיאון השואה. אבל לאחר מכן אני מבקש לדאוג שיהיה לי סדר-יום מעודכן.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אחרי זה עולה הנשא של ערפאת?

היו"ר ד' טל:

אכן, לא ערפאת עולה על סדר-היום אלא הנשא שלו. בבקשה, אדוני.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הקהילה היהודית במדינת ישראל מונה כ-80,000 חברים. במדינת ישראל יש מושבים כמו כפר-יובל בצפון, שבנוי נטו על קהילה הודית, יוצאי קוצ'ין; נבטים, ירוחם, אשדוד, דימונה, באר-שבע, קריית-אתא ועוד ועוד מקומות בארץ, שבהם אחוז גבוה של האוכלוסייה היהודית היהודית.

הקהילה היא קהילה מפוארת, צנועה, לא עושה גלים ורעש, משרתת את מדינת ישראל; בצה"ל, אנשיה נהרגים ונפצעים כמו כל אחד אחר; הם בנו את נחלתם במדינת ישראל, עובדים קשה, ועוד לא שמענו על הפגנות של יוצאי הודו בישראל, כמו בקהילות אחרות.

אף שהמשפחות הראשונות מהודו, ומשפחתי בכללן, הגיעו ב-1949, לצערי עדיין יש במדינת ישראל מי שבניגוד להחלטת הרבנות הראשית במדינת ישראל, להחלטות הרבנים הראשיים, לוקחים את החוק לידיים, לוקחים את הדין לידיים וקובעים על-פי צבע, לדעתי על-פי צבעו של האדם, אם הוא יהודי או לא-יהודי.

מתארחים כאן היום, בכנסת, רענן ואורלי ואלד, עם האבא של אורלי, שיושב מצד ימין או מצד שמאל של הזוג. רענן ואורלי נרשמו לנישואין בפתח-תקווה, והרב הראשי של פתח-תקווה, הרב סלומון, החליט עשרה ימים לפני יום הנישואין שלהם, שיש חשד שאורלי היא לא יהודייה אף שהוריה שירתו בצה"ל, אף שהיא שירתה בצה"ל, אחיה שירתו בצה"ל, אח של אורלי התחתן לפני שנתיים במדינת ישראל, בפתח-תקווה, ואף אחד לא העיר דבר, כי אז היה בפתח-תקווה רב ספרדי, הרב מלכה, זיכרנו לברכה. הוא נפטר, נכון, אדוני היושב-ראש? לא היתה שום בעיה. אבל כאשר אורלי רצתה להתחתן – פתאום הרב החליט שהיא לא יהודייה.

אני אהיה מאוד מאוד מופתע אם אותו רב סלומון בודק אוכלוסיות עולים גדולות אחרות שהגיעו למדינת ישראל, אבל במקרה הם לא בצבעה של אורלי.

יושב פה חבר הכנסת מאסלה, שיועד על מה אני מדבר. אצלם גם כן עוברים את הצרות האלה. אנשים נהדרים, שתרמו, תורמים למדינת ישראל שנים רבות, ויבוא רב, לדעתי גזען, ויחליט על-פי צבעה שהיא לא כשרה? איפה אנחנו חיים, אדוני היושב-ראש? אני מדבר על משפחה שהגיעה למדינת ישראל לפני 25 שנה, אני לא מדבר על היום אלא על לפני 25 שנה, אנשים שתורמים למדינת

ישראל, קהילה מפוארת. יבוא רב אשכנזי, הוא לא ספרדי, אז הוא לא משיא אותם כי הם ספרדים. מה לעשות שאין היום רב ספרדי בפתח-תקווה? מה הזוג אשם? מה ההודים אשמים ומה כל אדם אחר אשם שאין רב ספרדי שיוכל להשיא אותם? איפה אנחנו חיים? אנחנו חיים במדינה אחת, במדינת ישראל, מדינה של קיבוץ גלויות.

מבחינתי רב הוא רב לכל דבר, רב של הודים ושל אשכנזים ושל רוסים ושל כל אחד אחר. לא יכול להיות שנקודתית הוא יפגע באוכלוסיות מסוימות.

אני חבר כנסת; אני עושה זאת כאזרח מדינת ישראל. מאז אני בכנסת לא העליתי, אדוני היושב-ראש, את הנושא הזה. היו עוד מקרים כאלה של פגיעה בקהילה ההודית בארץ, באשדוד, בבאר-שבע, בכל מיני מקומות. "בלעתי צפרדעים" כי הקהילה ההודית ביקשה ממני: אלי, אל תעלה את הנושא הזה, הוא יפגע בנו. בשקט, בשקט, הם נעלבים. היא היתה צריכה לנסוע ברגע האחרון לראש-העין, כי שם יש רב תימני. הרב אמר שהוא צריך אישור מהרב סלומון, כי זה כבר מתחיל ליפול בין הכיסאות. אם הוא טוען שהיא לא יהודייה, איך הרב השני יחליט שהיא כן יהודייה? צריך אישור מיוחד. אבל בשל אומץ-לבם של רענן ואורלי להגיע לתקשורת פעם ראשונה ולשים הכול על השולחן, את הכאב שלהם, החליט פתאום הרב מירום מראש-העין כן להשיא אותם, אחרי שהנושא פורסם בתקשורת. אני חושב שזו בושה וחרפה למדינת ישראל שיש רבנים כאלה.

אדוני סגן השר, סגן השר עונה לי, לדעתי צריך לעשות סוף לדבר הזה, כדי להגיע, באמת, לאחדות בעם ישראל, בין כל העדות שכל השנים מדברים עליהן. צריך להתחיל קודם כול מכאן. אם הרב עובדיה יוסף גינה, ודעותיו לגבי הרב סלומון ידועות וברורות, צריך לעשות דברים, צריך לעשות סוף למקרים האלה. זו קהילה נהדרת, קהילה טובה, וכיוון שזו קהילה כל כך צנועה וטובה, לא מגיע לה עונש.

היו"ר ד' טל:

תודה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— מה אתם מצפים, שהם ילכו לכבישים — — —

היו"ר ד' טל:

תודה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — — ישרפו צמיגים? הם לא עושים את זה, אבל אני מתבייש, כחבר כנסת, שבמדינת ישראל,
בחורה ששירתה בצה"ל, המשפחה כולה — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם, אתה חוזר על זה כבר שלוש פעמים — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

עוד דקה.

היו"ר ד' טל:

הבהרת את עצמך — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

עוד דקה. תן לי לסיים עוד דקה.

היו"ר ד' טל:

אדוני כבר מדבר שש דקות במקום שלוש דקות. מה לעשות?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לסיכום, בשמי, בשם הקהילה היהודית במדינת ישראל, בשם האזרחים הנפגעים על-ידי החלטות
גזעניות של רבנים כאלה ואחרים, אני פונה לסגן השר סילבן שלום ודורש את פיטוריו של האיש הזה,
או להשעות אותו מן התפקיד. קצין צבא יעשה דבר — ישעו אותו; שוטר יעשה משהו — ישעו אותו;
אזרח עושה משהו — עומד לדין. אבל בתוך הרבנות, אם רבנים שהולכים בניגוד להחלטות הרבנות
הראשית מרשים לעצמם כל דבר, הגיע הזמן לעשות פעם אחת סדר בתוך הנושא הזה, ואת האיש
הזה צריך להעיף לכל הרחוקות מהתפקיד הזה ולהביא אדם קצת יותר טוב ממנו.

היו"ר ד' טל:

תודה. תחזיר את המלים האחרונות, תחזור מהמלים האחרונות.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אל תגיד "לכל הרוחות".

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מה זה "לכל הרוחות"? תסביר לי מה זה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תתבטא יותר בעדינות. העלית נושא כואב, אבל הסיום שלך לא מקובל עלי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

נכון, אבל הנושא שלהם כואב פי מאה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אם "לכל הרוחות" זה מעליב, אני אעשה זאת בעדינות – שילך הביתה. ישב בבית, תעיפו אותו אתם; ואת זה מותר לי להגיד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם, תודה. אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת אדוני סגן השר סילבן שלום, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, אני משיב על ההצעה בשם ראש הממשלה, שהחל מאתמול הוא שר הדתות החדש, לצערנו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אין היום סגני שרים בדתות.

קריאה:

גם בחינוך, לצערנו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שההצעה שהעלה כאן חבר הכנסת אלי בן-מנחם היא הצעה מאוד חשובה, וגם אתה וגם אני תמכנו בנשיאות הכנסת בהכרה בה כהצעה דחופה, אף שבדרך כלל מכירים בהצעות דחופות רק בנושאים שיש לגביהם שמונה פניות או עשר הצעות. אבל חשבנו שהדבר הזה נכון.

אני מצטרף לדברך, שמדובר בשערוייה, שאני לא יכול לקבל אותה, ואינני מסכים לה. את בני הזוג אינני מכיר, אבל האם מעלה מישהו בדעתו שחבר הכנסת אלי בן-מנחם הוא לא-יהודי? איפה נשמע דבר כזה? אני גדלתי בשכונה שבה שכני היו הודים, אפילו משפחת מוזס.

נסים זיילי (העבודה):

יהודים יוצאי הודו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

יהודים יוצאי הודו. יהודים שהתפללו ושמרו על יהדותם – מישהו יכול להגיד שהם לא יהודים? האם הרב סלומון היה אומר זאת על יוצאי עדות אחרות, שאינני רוצה לנקוב בשמותיהן?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

נראה שכן.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא, כי את לא קולעת לאותה עדה שאני רוצה לדבר עליה, ואני לא מדבר על האתיופים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדיסו מאסלה (העבודה):

למה אתה לא מדבר על האתיופים?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא, להיפך. אתה לא הבנת אותי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת מאסלה, אתה תדבר על יוצאי אתיופיה בעוד שנייה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

בצורה גורפת.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

להיפך. חבר הכנסת אדיסו מאסלה, לא הבנת. אני רוצה להגיד – על אחת כמה וכמה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני סגן השר, חשוב לי הפרט הזה. הוא מדבר על כל הקהילה היהודית, או ספציפית על המקרה הזה?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת פנחסי, זה חוזר על עצמו. בגלל הצביעות שלה – – –

קריאות:

— — —

רפאל פנחסי (ש"ס):

אתה מייצג עמדת ממשלה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת פנחסי, הבנו את השאלה. אין מדובר במקרה בודד, מדובר במקרה כללי. הרי יש בקרב יוצאי הודו, אם אתה מכיר את החלוקה לישראל וליוצאי קוצ'ין – אני במקרה מכיר – – –

היו"ר ד' טל:

"בני ישראל".

סגן שר הביטחון ס' שלום:

— – – כי אני בא מעיר שיש בה גם אנשים שהם יוצאי הודו. יש מושב קרוב, נבטים, שיש בו יוצאי הודו.

שבח וייס (העבודה):

מה עם אפגניסטן?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, אנחנו פועלים – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שבח וייס, זה נושא רציני מכדי שאפילו – – –

שבח וייס (העבודה):

תאמין לי שאני יודע שזה רציני.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה בעייתי, כי מבחינתנו מקור הבעיה טמון בכך שבהיררכיה הרבנית, הסמכות העליונה היא הרב הראשי לישראל, והוא אינו יכול לכפות את פסיקותיו על רבני העיר, מפני שזהו אופי פסיקות ההלכה, שיש מחלוקות, וכל רב פוסק בהתאם לשיקול דעתו.

חבר הכנסת רפאל פנחסי, כדי לתת פתרון לבעיה, משרד הדתות פועל בשלוש דרכים: א. רבה של ראש-העין, הרב עזריה בסיס, רושם לנישואין את יוצאי יהדות הודו, וראש-העין סמוכה מאוד לפתח-תקווה. זה איננו פתרון שמקובל עלי, אבל זה הפתרון נכון לעכשיו, ובינתיים הוא הפתרון היחיד, עד אשר נעשה את מה שצריך, ותיכף אומר מה.

ב. משרד הדתות עומד בקשר עם הרבנות הראשית לישראל ועם הרבנים הראשיים, והם בודקים אפשרות להעניק סמכות לאחד מרבני השכונות בפתח-תקווה לרשום לנישואין את יוצאי קהילת הודו.

ג. אנו פועלים במרץ לבחירת רב ספרדי לפתח-תקווה, וזאת כל הבעיה – – –

שבח וייס (העבודה):

וזה הפתרון.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

– – – שימלא את החלל החסר עם פטירתו של הרב מלכה, זיכרון צדיק לברכה, אשר טיפל ביוצאי הודו. אנו בטוחים שהרב הספרדי ירשום לנישואין את יוצאי יהדות הודו בהתאם לפסק ההלכה של הרבנים הראשיים לישראל בהווה ובעבר.

לסיום, אנו מפעילים לחץ על הרב סלומון, רבה האשכנזי של פתח-תקווה – –

שבח וייס (העבודה):

שיתפטר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

– – שירשום לנישואין את יוצאי הודו עד למציאת פתרון על-ידי רב שכונה או רב ראשי ספרדי לעיר.

חשוב לציין, וזה דבר שאני רוצה לומר גם לך, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, וגם לבני הזוג – חשוב לציין שהרב סלומון נקרא לבירור אצל הרבנים הראשיים בעקבות החלטתו, והובהרה לו דעתם, שיש לרשום לנישואין את יוצאי קהילת יוצאי הודו, ולא יכול להיות שכל אחד יעשה לעצמו חנות פרטית ויחליט. מחר אפשר להחליט – אני לא רוצה להגיד לגביו, אבל שמישהו מאנשיו גם הוא לא-יהודי. איפה נשמע דבר כזה?

אני חושב שהגיע הזמן לשים סוף, בוודאי לגבי הקהילה הזו, שהיא קהילה שקטה, הייתי אומר, קהילה נאמנה גם לעם היהודי, גם לעם ישראל, גם למדינת ישראל. אני מתבייש שיש החלטה כזאת, ואני מאוד מקווה שהפתרון יימצא בהקדם או על-ידי בחירת רב שכונה, או על-ידי בחירת רב ראשי ספרדי, או בכל דרך אחרת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

– – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אין שום סיבה בעולם שיוצא הודו יהיה שונה ממני או ממך, רפאל, או ממך, אדוני היושב-ראש. כולנו שווים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

מה אתה מציע? להעביר לוועדה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה. אם הוא ירצה דיון במליאה – אין לי בעיה גם עם זה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

במליאה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם מבקש דיון במליאה, ואדוני מה מציע?

רפאל פנחסי (ש"ס):

ועדת הפנים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

קריאה:

סגן שר הביטחון ס' שלום:

רק כדי שלא יהיו שני מסירים. לאחר מכן אני אסכים אתך. כרגע, אני מציע להעביר לוועדה.

היו"ר ד' טל:

ועדה, אבל להסיר תמיד אפשר. חבר הכנסת אדיסו מאסלה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מי כמוני מבין את כאבה של אורלי, את כאבם של יוצאי הודו במדינת ישראל. הבעיה של יהודי הודו התעוררה בשנות ה-60. יהודי הודו עשו מאבק צודק במדינת ישראל וחשבו שהבעיה נפתרה. הבעיה הזאת, של סירוב בענייני נישואין של רב בישראל לגבי יוצאי הודו היא לא רק בפתח-תקווה. זה היה גם במקומות רבים, ויש מבני יוצאי הודו שאמרו לי – אני הייתי בדימונה – שהרבנות הראשית מנחה את רושמי הנישואין ביישובים שונים להטיל ספק ביוצאי הודו.

מדינת ישראל, בעיקר הרבנות הראשית, לא למדה מספיק בנושא זה. עדה שלמה – עדת יוצאי אתיופיה, 70,000 איש – כאשר הרב עובדיה יוסף פסק פסק הלכה להעלות אותנו למדינת ישראל, ורק בזכותנו אני ובני העדה נמצאים כאן במדינת ישראל, היום בא ואומר שלא להטיל ספק ביהדותם של עולי אתיופיה. לצערי הרב, הרבנות הראשית עדיין מסרבת בעקשנות.

בני העדה שמשרתים בצה"ל, למעלה מ-95% – אנחנו עוברים את הממוצע הישראלי – ביחידות קרביות; הזוגות הצעירים שרוצים להתחתן היום, רושמי הנישואין בכל רחבי הארץ מסרבים לרשום אותם, חוץ מכמה רבנים בודדים. ההרגשה הזאת של סוג ב' של יהודים במדינת ישראל היא בעיה של החברה הישראלית כולה. זו פצצת זמן מתקתקת, ואחת ולתמיד צריך למצוא את הפתרון האמיתי. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת בן-מנחם, לוועדה – אדוני מסכים?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מליאה.

היו"ר ד' טל:

למליאה. רבותי חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. אדוני, אתה מסכים שהנושא יעבור למליאה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

מסכים.

היו"ר ד' טל:

מסכים. אם כך, אנחנו מצביעים למליאה.

נסים דהן (ש"ס):

ועדה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אם אתה רוצה עניינית, זה צריך להיות בוועדה.

היו"ר ד' טל:

מליאה. ההצבעה החלה. מי בעד דיון במליאה ומי נגד? נראה לי שזה פה-אחד.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אכן, 14 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע, שהנושא של מתן אשרת נישואין ליהודים יוצאי הקהילה היהודית בפתח-תקווה יועבר לדיון במליאת הכנסת.

הצעות לסדר-היום ביקורו של יאסר ערפאת במוזיאון השואה בווינגטון

והזמנתו לבית לוחמי-הגטאות ולקיבוץ יד-מרדכי

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעות לסדר-היום מס' 3733, 3736, 3740, 3741, 3747, 3774, 3777, 3783, 3785 ו-3787, בנושא: ביקורו של יאסר ערפאת במוזיאון השואה בווינגטון והזמנתו לבית לוחמי-הגטאות ולקיבוץ יד-מרדכי. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה. פרופסור שאקי ביקש להעביר אותו – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

– – – לסוף.

היו"ר ד' טל:

– – לאחר מכן. אדוני, בבקשה. רבותי, יש שלוש דקות, ואני מבקש להישאר במסגרת הזמן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, נושא השואה ורציחתם של מיליוני יהודים באירופה הוא נושא כואב דיו, והייתי מצפה שלא הנושא הזה יעסיק אותנו היום ולא את סדר-היום הציבורי בשבוע האחרון. למרבה הצער, מצא מי שמצא לנגח את ראש הרשות הפלסטינית ולהעליב ממש באופן נוקשה דרך העניין הזה, וחבל.

כאשר קיבל היושב-ראש את ההזמנה וכיבד אותה ואכן נענה ורצה להגיע ולבקר במוזיאון הזה, הוא בוודאי חשב על כך שהוא מושיט בכך יד של שלום, יד של ניחומים ויד לכיבוד זכרם של אלה שנרצחו על לא עוול בכפם. למרבה הצער, ושוב אני אומר זאת, מצא מי שמצא דרך להעליב אותו דווקא בעניין הכאוב הזה, בעניין שהיה צריך להתייחס אליו, לעניות דעתי, מעל ומעבר לכל שיקולים פוליטיים. אמרו לו: אתה תבוא ותעמוד בתור ותקבל כרטיס. לא יעלה על הדעת, שהדברים האלה ייאמרו לאדם במעמדו של ערפאת.

לדברים האלה יש השלכה מעבר לכך. הרי האיש הזה הוא עכשיו ראש הרשות הפלסטינית, ראש המדינה הפלסטינית בדרך או בפועל או איך שמתייחסים לזה. מה לנו ומה להם, לאנשים האלה שקובעים שם, שיעליבו אותו בצורה הזאת? יכלו שלא להזמין אותו בכלל. איש לא מעלה זאת וגם לא מבקש זאת, וזה אולי לא כל כך נחוץ. אבל ברגע שהיתה הזמנה, אין שום הסבר ואין שום היגיון בכך שיעליבו אותו ויגידו: ההזמנה מתבטלת.

אגב, שמעתי היום, שהם שוב חזרו בהם והם מחדשים את ההזמנה, והביקור אכן יתקיים. אני אומר שיש לברך על כך. מבחינת הנציג הפלסטיני וכל העם הפלסטיני – נשים בסוגריים את כל היריבויות ואת כל חילוקי הדעות הפוליטיים ואת כל הדברים הכואבים הנוספים – אני חושב שבעניין הזה אין חילוקי דעות. אני חושב, שבעניין הזה לא רק מדינת ישראל, לא הערבים הפלסטינים במדינת ישראל, אלא כל האנשים הטובים בעולם, כל האנשים שהם בעלי רצון טוב ומכבדים את הכבוד החשוב של האדם באשר הוא אדם, אכן מאוחדים בגינויים של הדברים האלה ובכך שיש לזכור אותם ולכבד אותם.

אני גם מצפה מיתר חברי שברוח זו יתקיים הדיון. אחרת יהיה פה ביזוי של האנושיות של האדם הזה, של הבית הזה ושל הציבור כולו. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך. גברתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת זאבי.

חבר הכנסת דהאמשה, אני מודה לך גם על העמידה בזמנים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, תראה לאן הגעת. אחד שעומד במה שהקצבת לו – אתה מודה לו.

היו"ר ד' טל:

זה מפני שבדרך כלל חברי הכנסת גולשים מעבר לזמן המקובל, וכדאי לשמור על מסגרת הזמן. מה עוד שסדר-היום עמוס. גברתי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא באמת תפס תהודה תקשורתית גדולה. תוך כדי התהודה הגדולה הזו הסתבר פעם נוספת, שנעשה שימוש בשיטה המגונה, וצריך להוקיע אותה – השיטה של שימוש ציני בזיכרון הכואב והנורא של שואת יהודי אירופה במלחמת העולם השנייה. אני מתכוונת לניסיון לטעון –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה, חברת הכנסת גוז'נסקי מדברת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— שאת השואה, את ששת מיליוני הקורבנות ואת כל הזוועה שפקדה גם את העם היהודי וגם עמים נוספים מידי הצורר הנאצי — את הזוועה הזו אי-אפשר לתרגם למסקנות הומניות דמוקרטיות כלל-אנושיות.

הגישה הזאת מוסיפה חטא על פשע, כשהיא אומרת: לא רק שאין מסקנות דמוקרטיות כלליות לנושא הזה, אלא יש כאילו מקום להשוות בין הזוועה של מלחמת העולם השנייה והפשעים שעשו הנאצים ועוזריהם לבין הסכסוך הישראלי-הערבי. ואז באים ולוקחים את הזיכרון הכואב והקדוש של הקורבנות היהודים, כדי להצדיק את מה שעושה ישראל — וכבר בעבר שמענו זאת — כדי להצדיק מלחמות, כדי להצדיק כיבוש וכו'.

אני רוצה להזכיר כאן לחברי הכנסת את האמירה האומללה שאמר בשעתו ראש הממשלה דאז מנחם בגין, שהשווה אז את ערפאת, שהיה יושב-ראש אש"ף, להיטלר. אני רוצה להזכיר, שכאשר ראש הממשלה הנוכחי נתניהו עמד בראש ההפגנות של הימין נגד ממשלת רבין, הוא השווה שוב ושוב את אש"ף לגרמניה הנאצית. אני חושבת, שבהשוואות האלה נפרצו כל הסכרים. זה לא שקודם לא נעשה שימוש פוליטי ציני בשואה, אבל נפרצו כל הסכרים.

השיסוי הזה — שנעשה על-ידי פוליטיקאים, על-ידי ראשי ממשלות ועל-ידי אנשים בתפקיד ציבורי בכיר, נגד העם הפלסטיני, נגד הזכויות שלו, נגד זכותו להקים מדינה, נגד ההנהגה שלו ובמיוחד נגד ערפאת — מביא נזק לא רק לעם הפלסטיני אלא קודם כול הוא מביא נזק לעם בישראל.

לכן אני חושבת, שמה שנחוץ לנו הוא לא לעמוד ולהתלהם מול הזמנה ברורה, דמוקרטית, אנושית, לראש הרשות הפלסטינית לבקר במוזיאון השואה בווינגטון או במוזיאון שואה אחרים. הגיע הזמן, שאנחנו והם, אנחנו והפלסטינים, הישראלים והפלסטינים, נלמד מתוך כבוד, בזהירות ובעדינות, כל עם את ההיסטוריה של משנהו.

הי"ר ד' טל:

תודה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש דפים קשים ויש דפים כואבים. לנו יש הדפים הכואבים שלנו, ולהם יש הדפים הכואבים שלהם. בואו ונלמד את הרגישות הזאת. בואו ונזכור, שלנו היה עם של פליטים ולהם יש עם של פליטים. נזכור את הדברים האלה, ונוכל להמשיך ולחיות הלאה. תודה.

היו"ר ד' טל:

גברתי, תודה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, מה מחפש ערפאת במוזיאון השואה? האם הוא רוצה להצטלם שם, כשהוא מזיל דמעות תנין עם שפתיים רועדות למראה הזוועות של השואה, ואז נחשוב שהוא הומני והוא אנושי? האם הוא מחפש שם את עלילותיו של אדולף המקורי כדי ללמוד ממנו? מה ערפאת מחפש במוזיאון השואה של היהודים? זה העם, שהוא אמר עליו כי הוא זבל ואשפה, ואמר על היהודים כי הם תועבה, לכלוך וזוהמה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

— — — זה לא נכון. מאיפה אתה — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

מה הוא מחפש במקדש היגון של העם הזה?

יאסר ערפאת אמר כי הוא ממשיך דרכו של חאג' אמין אל-חוסייני, המופתי הירושלמי בתקופת המנדט, שהיה בעל בריתו של היטלר, ששיתף אתו פעולה והקים חטיבה מוסלמית בבלקנים תחת פיקודו של היטלר והמתיק אתו סוד ותוכניות לחיסול העם היהודי. עכשיו רוצה ממשיך דרכו של המופתי לפקוד את זכר השואה, וזאת אחרי ימי דור של פעילותו בטרור וביצוע פשעי מלחמה בנוסח הנאצי כנגד העם היהודי.

למה צריך הנבל מעזה לנדוד אל מעבר לאוקיינוס כדי לראות את תמונות הילדים והאמהות הטבוחים בגטאות, כשהוא יכול לעיין מקרוב בתמונות של ילדי מעלות הנרצחים בפקודתו? ולעיין בתמונה של רחל וייס ושלוש ילדיה הנשרפים בשערי יריחו בפקודתו? ולעיין בתמונה של עפרה מוזס ובתה טל הנשרפות בדרכן לאלפי-מנשה בפקודתו?

מה מחפש ערפאת במוזיאון השואה? האם השואה שלנו "הזיזה" לו משהו? האם אכפת לו מה שקרה לעמנו על האדמה הארוכה ההיא? האם מותר למישהו לבזות את זכרם של מוט'לה ומירה'לה, הילדים היהודים שנספו, כדי לקשט בנוצות מזויפות את הצורר הקטן מעזה?

יהודים אמריקנים זקופים, אמיצים וגאים פעלו לביטול הביקור המיותר הזה, אבל יהודים שפופים מיד-מרדכי ומלוחמי-הגטאות, שבהם קיימים אתרי הנצחה לשואה, התרפסו בפני הנוכל הזה והזדרזו להזמין אליהם.

חיים אורון (מרצ):

אתה לא מתבייש? בזכותם אתה כאן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אצלם גבר השיקול המפלגתי המעוות על פני שיקול הדעת הלאומי והמוסרי, ואוי לאותה בושה. לעשות יחסי ציבור לעצמו במחיצתם של הזיכרונות הכי עגומים בחיי עמנו? זה מה שהוא צריך לעשות? לבוא עם רגליו המזוהמות, עם ראשו העטוי כאפייה, עם שפתיו הרועדות, כדי לבזות את זכרם של הנספים בשואה? ויהודים נותנים לזה יד? ואתה עוד צורח כמו כרוכיה כדי להגן על הרוצח הזה? תיבוש לך, תיבוש לך, תיכלם, תבוש ותיכלם.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, תודה, אני מודה לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין לך מונופול על השואה ולא על יד-מרדכי, ואני הגנתי בגופי על יד-מרדכי, לא כדי שיבוא לשם הרוצח ערפאת.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש לסיים. חבר הכנסת פנחסי, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

תתבייש. ב"יד ושם" כולם נאלחים, אתם היהודים הגאים.

בנימין אלון (מולדת):

הדגל האדום מתווכח – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה מבזה את היהודים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלון, חבר הכנסת אורון, אני מבקש. חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת אלון, אני מבקש ממך, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

תלמדו מהתק"ם.

חיים אורון (מרצ):

אתם מבזים את השואה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלון, חבר הכנסת אורון.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה הגיע עכשיו. יש יהודים טובים ויהודים רעים.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו גם ערבים טובים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, מישוהו מכם רוצה שאני אפעיל את סמכותי להוציא אותו? נו, באמת. חבר הכנסת אורון, אני מבקש בכל לשון של בקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

רחבעם זאבי (מולדת):

היא הפריעה לי.

היו"ר ד' טל:

אבל אתה ממשיך לצעוק וגם להפריע. אם הוא הפריע, זה לא נותן גם לך אישור להפריע.

חבר הכנסת רפאל פנחסי, בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביטול הזמנתו של ראש הרשות הפלסטינית למוזיאון השואה בווינגטון, ולעומת זאת הזמנתו למוזיאון קיבוץ יד-מרדכי, הופכים את נושא השואה לנושא פוליטי ולא מכובד. אם ערפאת, שידי מגואלות בדם נרצחים, אינו ראוי לבקר במוזיאון השואה, אז הוא אינו ראוי לבקר בשום אתר הנצחה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אבל מזמינים אותו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תרשי לי רגע, תשמעי את דברי עד הסוף. ואם ביד-מרדכי כן, מדוע ב"יד ושם" לא?

ראוי שתפקודם של מקבלי ההחלטות בנושא הזה, שהפך לפרשה, יבדק. מלכתחילה היתה טעות בעצם ההזמנה. אבל אחר כך לבוא ולבטל אותה, זה למעשה יוצר מצב, ששיחקו לידיים של ערפאת. הוא רצה תקשורת, ולראות מה התוצאות של הנושא, והיום שמעתי בחדשות שמחדשים שוב את ההזמנה. למעשה, אני חושב שזה לא היה מכובד, ואם אני שומע את הרב הראשי לישראל, הרב לאו שליט"א, שהוא עצמו היה בשואה, והוא ממליץ לתת אפשרות ליאסר ערפאת לבקר, אני חושב שאת הרגישות – מי כמו הרב לאו, אחד שהיה במקום, יכול להבחין ולהחליט. ולכן, כפי שאמרתי קודם, עצם ההזמנה והביטול והחזרה להזמנה יצרו מצב פוליטי. פתאום זה אומר כן וזה אומר לא, וזה לא מכובד להשתמש באנשים שהיו בשואה ולהשתמש בנושא זה כנושא פוליטי ששנוי במחלוקת.

אבל, אני רוצה להתייחס דווקא בהזדמנות זו לנושא אחר. אני רוצה לשאול – כפי שאמרתי, הנושא של ביקורו נתון אצל אותם אנשים שממונים על התפקידים וצריך לבדוק אותם; ודאי שאסור לבזות את ראש הרשות הפלסטינית. ולא שיעמוד בתור. או שמזמינים או שלא מזמינים, ולא להפוך את הנושא לפוליטי.

אבל, אני רוצה לפנות דווקא לרשות הפלסטינית ולשאול שאלה. על-פי ההסכם שהיה בין ישראל לבנים, יש אפשרות לבקר במקומות הקדושים ולתת אפשרות תפילה לכל הדתות. אני שואל: למה בחברון, כשבאים יהודים ורוצים לבקר בקבר עתניאל בן קנז, באו שוטרים פלסטינים ומנעו מאותם יהודים לבקר באתר המקודש להם?

אדוני סגן השר, אני חושב שזה באחריות משרד הביטחון, אני חושב שההסכם צריך להיות הדדי, אני חושב שהם לומדים את זה מאתנו. אנחנו כיהודים יכולים שלא לאפשר ליהודים לבקר בכותל המערבי בזמן שהם מתפללים על הר-הבית. אני בעד שיאפשרו להם לבוא להר-הבית ולהתפלל, אבל למה צריך למנוע מיהודים לבוא ולבקר בכותל שמקודש לעם ישראל?

לכן, אני חושב שבקטע הזה הממשלה צריכה לתת את הדעת. יש לתת אפשרות לכל בני הדתות לבקר במקומות שהם צריכים להתפלל בהם, ולא יכול להיות שבחברון לא יוכלו יהודים לבוא לקברו של עתניאל בן קנז, שזה באחריות של הפלסטינים, ולעומת זה בישראל, בכותל המערבי, שהוא מקודש לעם היהודי, שהיהודים לא יוכלו לבוא ולהתפלל מפני שהמוסלמים מתפללים בהר-הבית. צריך למצוא סידור שהם יוכלו להתפלל במקום המקודש להם והיהודים יוכלו להתפלל במקום המקודש להם.

אודה לך אם תוכל בתשובתך להתייחס בנושא הזה. אני מבקש את סליחת היושב-ראש אם לא אהיה בזמן התשובה – אני צריך ללכת להתפלל – ולראות את זה כאילו אני נוכח במקום. אני מקווה שאוכל לחזור לאחר התפילה.

היו"ר ד' טל:

קיבלתי. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השואה היא מאורע נורא, חד-פעמי, וכל ניסיון להציג את השואה על-ידי סקאלה של דברים נוראים שיש דומים להם או קרובים להם הוא מבחינתי קודם כול פיחות של המשמעות ההיסטורית של השואה, ומבחינה מסוימת ביזוי של המשמעות הלאומית, האנושית והיהודית שלה.

בכל זאת צריך לשאול, איך קרה שהנהלת מוזיאון יד-מרדכי והנהלת מוזיאון לוחמי-הגטאות ויושב-ראש הנהלת "יד ושם" ומנהלי מוזיאון משואה – ובכך מניתי, אם אני לא טועה, את ארבעת האתרים בארץ שעוסקים באופן יומיומי בהנצחת השואה – כולם הזמינו את יאסר ערפאת לבקר אצלם וכולם ביקרו את ההחלטה של אותם יהודים שם שלא לתת לו להיכנס. איך זה קרה? מה דחף אותם שם, ומי דחף אותם עוד יותר, להגיד שהם לא מוכנים לקבל את יאסר ערפאת?

אני אומר מה דחף אותם – הרצון להמשיך ליצור דמוניזציה של העם הפלסטיני וחוסר היכולת לעמוד בפני המצב הקשה, שכן ראש הרשות הולך לאתר ההנצחה בוושינגטון ומרכין ראש ומבקש סליחה ומבקש להידבר. הם לא יכולים לעמוד בפני זה.

יש רק מקום אחד יותר מתאים למעשה הזה של יאסר ערפאת מאשר וושינגטון, וזה "יד ושם" בירושלים; כן, "יד ושם" בירושלים. יבוא ל"יד ושם" בירושלים וירכין ראש ויבקש סליחה. יש לזה משמעות עצומה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

על מה יבקש סליחה, אני לא מבין.

חיים אורון (מרצ):

יבקש סליחה כבן-אנוש, יבקש סליחה – – –

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אבל הם לא מוכנים לבקש סליחה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

על מה לבקש סליחה?

רחבעם זאבי (מולדת):

חאג' אמין הוא יורשו של היטלר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה משווה אותו להיטלר?

רחבעם זאבי (מולדת):

גם סליחה הם לא רוצים לבקש.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

על מה הוא צריך לבקש סליחה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אז למה הוא בא לשם?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה צריך לבקש סליחה מהעם הפלסטיני.

חיים אורון (מרצ):

אני שמח על קריאת הביניים, ואני רוצה בעניין הזה להיות מדויק. אני חושב, שכל אדם שעומד ב"ד ושם", בעמידה שלו כבן-אנוש יש משום בקשת סליחה כלפי מה שהתרחש וכלפי האירוע הנורא הזה. וכאשר פתחתי בראשית דברי ואמרתי שאינני קושר קשר ישיר בין השואה ובין שום אירוע אחר, עשיתי את ההבחנה הברורה הזאת, ואני עומד עליה לא לצורך נאום פה היום, אלא משום שאני בטוח שצריך לתפוס את השואה כאירוע שעומד בפני עצמו, עם הנורא שהיה בו, עם הסכנה הגדולה, שמשום שהוא התרחש פעם אחת הוא יכול גם להתרחש פעם שנייה, ואיש מאתנו לא יודע היכן.

על אנשי יד-מרדכי ועל אנשי לוחמי-הגטאות ועל אנשי תל-יצחק, נאמר פה שהם יהודים נאלחים משום שהם החליטו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

המלה הזאת לא נאמרה. תבדוק את הפרוטוקול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

נאמר שהם שפופים ושפופונים.

חיים אורון (מרצ):

סליחה, יהודים שפופים. אני חושב שבהחלטתם של חברי אותן הנהלות וחברי אותם קיבוצים, אותם מוזיאונים, היה משום ביטוי לעמידה יהודית גאה, לעמידה ציונית גאה, ומשום ביטוי לתפיסה נכונה ואמיתית של המשמעות של הצורך להידבר ולהוריד את המחסום הנורא שאתה רוצה רק להעצים בינינו לבין הפלסטינים.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת אורון. חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת גולדשמידט.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו כאלה שהודית להם מאוד והיו כאלה שרק הודית להם. מה ההבדל?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אתה רוצה שאני אודה לך מאוד? אני מודה מאוד לחבר הכנסת זאבי על שהוא מואיל בטובו לשבת ולשמוע את כל הדוברים והוא משתדל להתאפק.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני עושה זאת זה עשר שנים בהתמדה.

שבח וייס (העבודה):

תשע וחצי.

היו"ר ד' טל:

זה להרבות אהבת חינום. ביני לבין חבר הכנסת אורון יש אהבת חינום כנראה, אז זה להרבות אהבת חינום. למה להרחיב את הפערים של השנאה התהומית הזאת?

רחבעם זאבי (מולדת):

אצל חבר הכנסת שבח וייס, גם בהיותו יושב-ראש וגם בהיותו סגן היושב-ראש, יש הבחנה בין מודה למודה מאוד. ואני יודע להבחין. אצלך אני לא מבין את זה.

היו"ר ד' טל:

לא תצליח להבין. אני מוכן לתרום למערכת הזאת כמה שיותר אהבה.

שבח וייס (העבודה):

אני, אגב, לא מבחין.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבחין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש תיק שבח וייס.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עצם הביקור של כל מנהיג של עם אחר – בוודאי של מנהיג ערבים, של מנהיג פלסטיני – במוזיאון השואה, עצם ההכרה בטרגדיה הזאת שקרתה לנו ובלי להבין אותה אי-אפשר להבין גם את נסיבות ההישרדות שלנו והצורך שאנחנו מרגישים במדינה משלנו, עצם ביקור שכזה יש לו חשיבות רבה, אם הוא לא הפגנה פוליטית, אם הוא לא מנוצל למטרות ייצוגיות אלה או אחרות, אם הוא לא מתקיים בווינינגטון לעת פגישתו של המנהיג הזה עם נשיא ארצות-הברית.

אני סובל, לא מהחלטת הנהלת המוזיאון בווינינגטון לסרב לקבל את יאסר ערפאת כראש מדינה. אני סובל משינוי ההחלטה הזאת. אפילו לא מהסיבה הפורמלית, שעדיין אין מדינה פלסטינית ריבונית, ואנחנו בדיונים בנושא הזה. חלק מהעם שלנו סבור שבכלל לא כדאי שתקום מדינה כזאת, וחלק סבור שכן, והפלסטינים רוצים שתהיה להם מדינה. עדיין אין מדינה, זאת אוטונומיה, זאת רשות נפרדת, אבל לא מדינה. אבל לא הנימוק הפורמלי הזה הוא זה שמביא אותי לתסכול כשאני קורא את העיתונות ופרשנות נוספת.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אדוני לא מרגיש טוב?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מרגיש מצוין.

היו"ר ד' טל:

ראיתי שאדוני הוריד את הראש.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה רוצה שארים את הפלאפון לגובה?

היו"ר ד' טל:

לא, זה אסור במליאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם הייתי יחיד, היית צודק. זו נורמה.

היו"ר ד' טל:

אני מקפיד להעיר לכולם. אצלי זו לא נורמה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כל עוד ההנהגה הפלסטינית לא השלימה בצורה מלאה עם קיום מדינת ישראל, לא ביטלה את האמנה שקוראת להשמדת מדינת ישראל, ממשיכה לדבר על ג'יהאד, אין מקום לביקור ממלכתי כזה במוזיאון השואה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

הרי אתה יודע שנמחקו כל הסעיפים. אתה סותר את עצמך.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

זו בדיחה גסה לגבי אלה שנפלו וכלפי הניצולים. וכששאל חבר הכנסת חיים אורון איך זה קרה שדווקא אצלנו, במדינת ישראל, המוזיאונים הדומים כן הסכימו –

חיים אורון (מרצ):

כולם.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

— אני אומר שאני רואה בכך פגם וחולשה.

חיים אורון (מרצ):

חולשה?

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אני רואה בכך התחשבות יותר בתנאים הפוליטיים האקטואליים מאשר באינטרסים שלנו לטווח ארוך.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה רוצה שיישאר הרס פוליטי. אתה ציני. אתה מדבר בציניות.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

יש גבול לסלחנות, יש גבול לסובלנות, ואם אנחנו באמת רוצים שהשואה תישאר מאורע חד-פעמי, כדבריו, אסור לנו שלא לעמוד על כך, שלפחות לפני שיאסר ערפאת נכנס למוזיאון השואה, הוא יבטל את הסעיפים שנוגעים להשמדת המדינה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה ציני. אתה ציני.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת הלפרט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני פשוט נדהם, לא מבין, לא מאמין. אני פונה דווקא לחבר הכנסת יורי שטרן, עכשיו שמעתי אותו והופתעתי. שמעתי גם את חבר הכנסת זאבי, אבל לא הופתעתי.

הרב לאו ואחיו, נפתלי לביא, היו בשואה וניצלו. סיפורם כילדים במחנות הוא סיפור מצמרר. הרב לאו, במעמדו היום כרב ראשי במדינת ישראל, אמר שצריך לקבל את יאסר ערפאת במוזיאון השואה. הרב לאו, הרב הראשי של ישראל, הוא סמכות מוסרית מאוד גבוהה, מאוד בכירה; ולא רק סמכות מוסרית, אלא סמכות של אדם שעבר על בשרו את השואה. הוא ראה שאין בכך משום חילול זכר הנרצחים והנספים.

אני באמת לא מבין מדוע להפוך את הנושא הזה לנושא פוליטי.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

הוא בא כאיש פוליטי. אם הוא היה בא כמבקר פרטי לא היתה טענה נגדו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה זה מבקר פרטי? תסלח לי, זאת היתממות מהסוג הגרוע ביותר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת יורי שטרן: אתה רוצה פיוס ושלוש כאן?

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם אתה רוצה פיוס ושלוש כאן, אתה צריך לאפשר זאת גם למי שהיה גדול אויביו, והיום הוא נמצא בתהליך של משא-ומתן קשה, קורע, גם קורע אותנו מבפנים. אם הוא מבטא רצון לראות מה עבר על העם היהודי בשואה, הדבר הנורא מכול שקרה לעם היהודי, בזמן שהוא מקיים – – –

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אלי גולדשמידט (העבודה):

אל תפריע לי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שטרן, אני מבקש שלא להפריע.

רחבעם זאבי (מולדת):

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת שטרן, אתה עמדת ודיברת פה, לא שמעת קריאת ביניים אחת.

רחבעם זאבי (מולדת):

--- את האמנה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת זאבי, אני קורא לך ומבקש ממך בפעם המי-יודע-כמה שלא להפריע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא מבין, הרי יש לחבר הכנסת שלוש דקות להציג נושא, זה מעט מאוד זמן --

היו"ר ד' טל:

נכון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

-- ואתם סובלים מאותו דבר כשאתם עומדים פה על הדוכן. אני מכבד את הדובר ויושב בשקט ולא מפריע. זה לא הוגן.

היו"ר ד' טל:

הנה כבר הסתיים הזמן. בבקשה, אדוני, אני אוסיף לך זמן.

רחבעם זאבי (מולדת):

-- --

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, באמת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסביר -- --

היו"ר ד' טל:

לא צריך להסביר.

רחבעם זאבי (מולדת):

סגן השר שאל.

היו"ר ד' טל:

אז תואל בטובך להסביר לו בחוץ, לא באולם המליאה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא מבין מה פסול מצאתם בכך, מה פסול מצאתם בכך שראש הרשות הפלסטינית, שנלחם שנים רבות כל כך במדינת ישראל, ייכנס ויעמוד מול התמונות האלה, יתבונן, יתייחד, וזה יעשה לו מה שזה עושה לכל בן-אנוש שעומד מול התמונות האלה. מה קרה, למה לעשות מזה סיפור פוליטי? ומה נורא בזה שקיבוץ יד-מרדכי או קיבוץ לוחמי-הגטאות או "יד ושם" יאפשרו לראשי הרשות הפלסטינית לעמוד מול העיניים של הילד היהודי בוורשה? מה יקרה? מדינת ישראל תתמוטט מזה? מה הפחד שלכם מהפיוס? מה העוינות הנוראה הזו? תילחם, תתמודד עם הרשות הפלסטינית בכל נושא, לפי השקפת עולמך, שאני מתנגד לה, זה לגיטימי. אבל כשבא ראש הרשות הפלסטינית ורוצה מבחינתו לעשות את העניין הזה – ואני לא נכנס לשיקולים אם יש או אין פה יחסי ציבור, אתה יודע מה, זה לא מעניין אותי – – –

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

עצם העובדה שאני רואה את ראש הרשות הפלסטינית עומד מול תמונתו של הילד היהודי, עם כובע הברט, הילד הרעב בוורשה, עצם העובדה שראש הרשות הפלסטינית עומד ומסתכל בעיניים השחורות האלה של אותו ילד שלא יצא חי מהגטו בוורשה – – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

— — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני אומר לך שאין בן-אנוש שיכול לעמוד מול התמונה הזו בלי שזה יעשה לו איזה דבר, וחבל שאתם מתנגדים לכך.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת שמואל הלפרט, בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

הוא ממש יתרגש מזה, אני מבטיח לך, הוא יזיל דמעות.

שבח וייס (העבודה):

אולי.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

— — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — כשהדור החדש

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — הנאצים? גועל נפש.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא נאצי, הוא לא ניאוו-נאצי.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

— — — אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה אתה משווה בכלל?

חיים אורון (מרצ):

— — — הוא רוצה להשוות

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לא נותנים להתחיל לדבר.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת הלפרט, בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הידיעה על הזמנתו של יושב-ראש הרשות הפלסטינית לבקר במוזיאון השואה בווישינגטון גרמה זעזוע עמוק לאלפים ולרבבות יהודים בארץ ובעולם.

עדיין חיים עמנו רבים שעברו את מאורעות השואה הנוראה, או לפחות חלקם, ואף שעברו כבר 50 שנה מאז, עדיין לא שכחנו, ולא ניתן לשכוח.

קשה להבין איך ניתן להעלות על הדעת להזמין למוזיאון השואה אדם שידידו מגאולות בדם יהודים, גם אם כיום הוא משמש בתפקיד יושב-ראש הרשות הפלסטינית. את ההזמנה הזאת אפשר להגדיר כחילול זכר הנרצחים, השם ייקום דמם, בשואה הנאצית וכרמיסת הכבוד היהודי.

מדובר בשערורייה, שכן ערפאת ניצב בראש ארגון, שהיה הראשון שאימץ באופן רשמי את דרך הטרור הרצחני נגד יהודים לאחר השואה, כשיטה וכדרך פעולה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

בנימין אלון (מולדת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה, חבר הכנסת אלון, לא להפריע.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

ומי שמנסה להיתלות באפשרות הרחוקה, שמא בנושא השואה גם הרשות הפלסטינית מגלה סולידריות עם העם היהודי – מוטב היה לו שיזכור כי "קול פלסטין", הרדיו הרשמי של הרשות הפלסטינית, שוטף את מוחם של מאזיניו ללא הרף בתעמולה נגד השואה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

רק בימים אלה השמיע רדיו "קול פלסטין" את דעתו של אחד מבכירי הוגי הדעות הפלסטינים – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

--- כמו הנאצים, בדיוק כמו הנאצים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סאלח סלים, אני מבקש שתחזור כך מהדברים הללו. אילו מלים אלה?

בנימין אלון (מולדת):

שלא יחזור בו – – –

היו"ר ד' טל:

לא נשמע כדבר הזה. בכנסת ישראל לעשות השוואה כזאת?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

רק בימים אלה השמיע רדיו "קול פלסטין" את דעתו של אחד מבכירי הוגי הדעות הפלסטינים, אשר לא הסתפק בהכחשת השואה, אלא אף יצא בטענה המרושעת, המוכרת היטב בפי ניא-נאציס ידועים, שהשואה היא בכלל רק "המצאה יהודית" שלא היתה ולא נבראה.

אם כך, איזה טעם ואיזה היגיון יש בהזמנתו של ערפאת למוזיאון השואה? האם הוא יתרשם ממעשי הזוועה שיראה שם, כמו שאמר חבר הכנסת גולדשמידט? האם מי שדרכו ודרך חבריו רצופות במעשי רצח והרג של יהודים, רק בגלל היותם יהודים, יתרשם מהמעשים הברבריים של החיות הנאציות?

בעבר הכריז ערפאת יותר מפעם אחת, כי הוא ממשיך דרכו של המופתי הירושלמי, הידוע לשמצה, אשר שיתף פעולה עם היטלר, יימח שמו, במסע השמד שלו לכיוון מזרח בדרכו לכבוש את ארץ-ישראל, ורק בחסדי שמים נעצרו גיסות הנאצים במדבר הערבי במצרים.

גם אם יש כאלו החושבים, כי אחרי הסכמי שלום חלקיים שנכרתו עם ערפאת והרשות הפלסטינית אפשר ללכת בדרך מדינית – הרי שבכל מקרה הזמנתו למוזיאון השואה היא דבר שונה לחלוטין, מקצה לקצה. זו לא רק איוולת, זה גם חילול זיכרון קדושי השואה, השם ייקום דמם, והתעללות בשרידים ובניצולים אשר נותרו לפליטה.

על אחת כמה וכמה, הזמנתו למוזיאון השואה בקיבוץ לוחמי-הגטאות היא דבר חמור וחסר תקדים. זו איוולת לאומית וזו טיפשות קיבוצית, שיש למנוע אותן בכל מחיר ובכל מועד. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. חבר הכנסת ריבלין – איננו כאן. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה, במסגרת הצעה רגילה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — תתבייש לך.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

— — — תתביישו לכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — אתה תתבייש אישית.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במוצאי-שבת צלצל אלי גבי ברון, הסופר הפרלמנטרי של "דיעות אחרונות" – לא שמעתי חדשות במשך אותו יום – וסיפר לי על ההזמנה ושאל את דעתי; אני משער שהוא צלצל לחברי כנסת נוספים. ואני התלבטתי יחד אתו בטלפון. אני מוכרח לומר שהייתי די מופתע מן ההזמנה, והיתה לי תשובה אינטלקטואלית מוכנה, אבל רציתי להתארגן רגשית, ואני לא מתבייש בכך שהתלבטתי. כעבור כרבע שעה עד 20 דקות נתתי את התשובה, ולמחרת בבוקר גם ב"קול ישראל" ראינו אותי על כך, וגם בשידור אחר, מול חברי הטוב דב שילנסקי. לקחו את שנינו, גם בגלל הדמיון המסוים בביוגרפיה שלנו וגם בגלל דמיון מסוים בביוגרפיה הפוליטית שלנו, ושיערו שלא תהיינה לנו דעות דומות.

אני רוצה להעיר כאן הערות אחדות. קודם כול, העובדה שאני ניצול שואה איננה מעניקה לי שום יתרון בדיון הזה, אני רוצה לומר זאת. יש חילוקי דעות בשאלה הזאת, חילוקי דעות רציונליים; יש קרע ברגשות ושוני בתגובה הרגשית; יש שוני בין הסקת מסקנות אינטלקטואליות ואחרות לבין התגובה הרגשית בתוך קהילת ניצולי השואה ובין הקהל האחר. אני בכלל לא חושב שהעובדה שאנחנו נשארו בחיים, מי שנשאר בחיים, וזה נס, כל מי שנשאר בחיים – שזאת זכות מיוחדת. יכול להיות שמתייחסים אלינו כאל אנשים שלעמדה שלהם יש ייחוד מסוים. אני לא בטוח בכך.

אני רוצה, אם כן, להתחיל בהערה היסטורית, ואחר כך לומר דברים פוליטיים. לא, נתחיל בפוליטיקה, זה בית פוליטי. אני כל פעם נדהם מחדש כשאומרים לי לא לקשור נושא לפוליטיקה. הכול פוליטיקה. לא הכול מפלגתיות, הכול פוליטיקה. אנחנו בית פוליטי, אנחנו אנשים פוליטיים, הגענו לכאן כשליחים פוליטיים, וכל עיסוק בענייני ציבור, שיש בו היסטוריה ופוליטיקה ומנהיגים ותנועות, הוא פוליטיקה, ואין שום גנאי במלה פוליטיקה, היא לא מלה מלוכלכת. אפשר להביע דעות נכונות באמצעות פוליטיקה. האידאולוגיות הנשגבות ביותר נעו בערוצים פוליטיים, והאידאולוגיות הנואלות ביותר, החומות והשחורות והמחרידות ביותר נעו בערוצים פוליטיים. כן, פוליטיקה.

ההזמנה של יושב-ראש הרשות הפלסטינית למוזיאון השואה בווינגטון היתה על רקע פוליטי, בוודאי, והדחייה היתה סופר-פוליטית, וההזמנה החוזרת היא פוליטית. מדובר בראש עם.

מדוע היו לי בעיות רגשיות עם העניין הזה? סיפור קצר. לפני כשלוש שנים, במסגרת המסעות שפה ושם ערכתי לפולין, מדינה שבה נולדתי ומדינה שבה נרצחו במחנות ריכוז גרמניים ונאצים 3 מיליונים מקרב יהודי פולין ועוד מיליון-וחצי אולי יהודים שהובאו לשם לחרושת המוות, מתוך הקשרים האישיים שהיו לי עם הנהגת פולין, הנשיא ואלנסה, גם הנשיא הנוכחי קרישניבסקי, ומי שהיה ראש הפרלמנט ואחר כך ראש הממשלה ואחר כך הודח, אולקסי, עם אנשי רוח, וביניהם מי שהוא היום שר החוץ, גרמן, ואחרים, עלה רעיון, שבמסגרת התהליך המדיני של הסולחה בינינו לבין הפלסטינים יוזמן יאסר ערפאת אתי לשם, לאושוויץ – לפני שלוש שנים. ואני הייתי ער לייחודו של העניין הזה. אני הייתי אז בתפקיד יושב-ראש הכנסת, ייצגתי לא רק את עצמי ולא רק את מפלגתי, במידה מסוימת גם את הבית כולו. לא במידה מוחלטת, תמיד היינו אנשים פוליטיים, יושבי-ראש הכנסת, ואני בוודאי.

אמרתי להם: עוד קצת זמן, עוד שנה, שנתיים. מדוע? רציתי שזה יתקבל הרבה יותר טבעי. היינו בהתחלה, וידעתי שיש עוד בתוכנו אלפים שבניהם ובנותיהם נפלו ונרצחו.

רחבעם זאבי (מולדת):

עד היום.

שבח וייס (העבודה):

בוודאי, גם עד היום, במסגרת המאבק ההיסטורי הקשה בינינו לבין הפלסטינים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, הצעתו של חבר הכנסת שבח וייס היא הצעה רגילה, ושלך היתה הצעה דחופה. יש הבדל.

שבח וייס (העבודה):

אני חשבתי שהנושא שלי חשוב מספיק כדי להעניק לו אחת מתוך ארבע הצעות רגילות שיש לי בשנה. אל תפסיקו אותי בבקשה. הועדתי לזה הצעה רגילה כי זה נושא חשוב. כל נושא חשוב.

חברים, אני מודע לרגשות האלה. דרך אגב, אם מדברים על כך, אנחנו הזמנו ראשי מדינות ערב לבית הזה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה, אם אדוני ימשיך אני אתחיל לקרוא לו לסדר.

שבח וייס (העבודה):

אני אזכיר את זה. הקרב שלנו, המאבק ההיסטורי בינינו לבין הערבים איננו רק עם הפלסטינים; הוא גם עם מדינות ערב. אפשר לומר שמאות אלפי החיילות והחיילים שלנו שנהרגו במלחמות הם גם כן, אם תרצו, קורבנות של טרור ערבי, טרור באמצעות מדינה. מה, אנחנו התנפלנו על מצרים, התנפלנו על סוריה? קרה פה מקרה ומדינות ערב התגייסו עם הפלסטינים לשנות את ההיסטוריה. אז הביקורים שלהם, וההזמנה של עמרו מוסא ל"יד ושם" היתה לגיטימית רק משום שהוא בשם מדינה, אף-על-פי שנפלו לנו אלפים במלחמה שלנו עם מצרים. אפשר להפליג למרחקים אדירים. ואיך נעלבנו כשהוא סירב, ונעלבנו בצדק, ואני חושב שרע מאוד שהוא סירב. זה לדעתי מעשה בוטה, אפילו גס מצדו, בלתי רגיש, לא נבון. אז מדברים פוליטיקה.

אנחנו עומדים עכשיו בתהליך היסטורי רציני מאוד לסיום סכסוך של חמישה דורות בינינו לבין השכנים הפלסטינים ומדינות ערב, ואנחנו בתוך התהליך שלוש שנים וחצי. יאסר ערפאת הוא מנהיגו של העם הפלסטיני, אם תרצו מנהיגו הנבחר. כן, מנהיגו הנבחר. אויב של אתמול ושלשום, אויב קשה. אנחנו היום אויביו ואנחנו נלחמנו על נפשנו והוא על זכות העצמאות של עמו.

אתם חושבים שליצחק רבין, זיכרוננו לברכה, היה קל ללחוץ את היד של יאסר ערפאת שם, אז, כל כך מהר? אחר כך זה נהיה יותר פשוט. הדברים קשים מאוד. אפשר לעשות השוואות?

אשוויץ היתה ליד שכם? טרבלינקה היתה ליד רבת-עמון, או בתוכה? מיידאנק, סוביבור, שטוטהוף, באבי-יאר, קבר האחים בבוריסלב, העיר שלי, באחת מוטלות גופות של 5,000 איש, ובתוכן הסבא שלי הירש וסבא שלי איציק – זה היה פה, באזור הזה?

פה יש עיוות של ההיסטוריה, גם מי שכך מתאר את העניינים. אירופה הנוצרית, חלק מהצלבנים שם הפכו לצלבני קרס. אירופה הנוצרית הרחמנית, אחרי המהפכה הצרפתית הרציונלית – שבר הרציונליזם. אירופה שטופת הפאשיזם. חלקים גדולים, העם הליטאי, הלטבי, האסטוני, חלק מהפולנים, הרבה מאוד אוקראינים, צרפתים, פינים, חלק גדול מההולנדים, חלק מהאיטלקים, בלגים ואחרים היו שותפים. אז אם גולדהאגן לא צודק לגמרי, לדעתי הוא במידה רבה מאוד צודק. אני יותר קרוב לפרשנות שלו מלשל אחרים.

אירופה, כדברי המשורר, היא אגם דם יהודי קפוא, ואנחנו מנהלים אתה סוג של שלום. לכן, מי שעושה אתנו שלום זה העם הפלסטיני, ואנחנו עושים אתנו שלום, כל אחד בקצב אחר, על-פי השקפה אחרת. הוא יושב-ראש הרשות הנבחר, עם כל הרגישות הוא רוצה לבוא ולהרכין ראש בפני האסון שלנו, להזדהות עם הסבל הנורא שלנו, לתת סטירת לחי לכל מכחישי השואה בעולם וגם בין הפלסטינים. הצעה כזאת לדחות?

כשהוא יבוא לשם – זה יהיה מקרי לגמרי. הצילום הראשון שפגשתי במוזיאון השואה בווינגטון, כשהייתי שם בזכות גדולה עם יצחק רבין ב-1994, כשנחתם ההסכם עם חוסיין, והלכנו כל החבורה שהתלוותה ליצחק רבין למוזיאון – במקרה לגמרי, ואני נדהמתי; היתה שם תמונה של משאית שעליה מעמסים יהודים לרצח, להרג ביערות מן הגטו של העירייה שלי. וכשהוא יבוא לשם הוא יראה את זה, וזו ההזדהות הכי גבוהה שלו גם אתי, והוא צריך לבוא לשם.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שאקי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בשורה התחתונה אני בעד ביקורו של יאסר ערפאת ב"ד ושם" – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

מוזיאון השואה בווינגטון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

במוזיאון השואה בווינגטון, אבל מנימוקים אחרים לגמרי מהנימוקים שהובאו על-ידי חברי הנכבד, מורה הוא לי, חבר הכנסת שבח וייס. אין חשיבות למקום שיבקרו בו, אפילו הוא יבקר ב"יד ושם".

אינני בטוח, חבר הכנסת שבח וייס, שאם היתה ניתנת ההזדמנות בידי יאסר ערפאת וחבר מרעיו לעשות בנו שפטים באותה תקופה שבה הם חרתו על דגלם את השמדתה של מדינת היהודים, לא היו עושים זאת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אינני בטוח שכאשר הם שחטו יהודים בכל מקום בעולם אשר בו היו, רק משום שהיו יהודים – לא היו עושים זאת, אם רק היתה נקרית ההזדמנות בדרכם.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אינני בטוח. אינני בטוח; ואומר אני זאת כאדם שחושב שבארץ הזו אנחנו צריכים לחיות יחד. אומר אני זאת לך במלוא הכנות ובמלוא הרצינות.

שבח וייס (העבודה):

אתה מטיל דופי באומות שלמות בביטוי כמו אינני בטוח.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא, אני בטוח הפוך. זו האשמה חמורה ביותר, משום – – –

שבח וייס (העבודה):

יהודים חיו בארצות ערב ביחסים של שוויון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שבח וייס, אני יודע מה הן הפעולות, מה היא האמנה ומה הוא הרצון שבשמו אמרו שיגרשו כל יהודי שהגיע לארץ-ישראל אך לא הגיע אליה לפני 1917.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה, מי שעומד כאן, זכותו לומר כל מה שהוא רוצה. הערה אחת אתה יכול להשמיע, שתיים אתה יכול, אבל לא יותר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לאבי ומורי, זיכרוננו לברכה, אמר ב-1942 בן למשפחה מבית-לחם שאיני רוצה להזכיר את שמה, כי היא משפחה מפורסמת מאוד: חוואג'ה יוסוף – שם אבי היה יוסף יואל, הוא היה בקיא בערבית ומתרוועע עם כל אותם חברים ושכנים ערבים – עוד מעט ינצח רומל את מונטגומרי, וכאשר הוא יגיע לארץ אל תפחדו, אנחנו נסתיר אתכם, משפחת ריבלין. ואבי אמר לו בניחותא: מונטגומרי ינצח את רומל, רומל ייכשל והגרמנים לא יגיעו. אנחנו לא נצטרך להחביא ולהסתיר אתכם במדינה היהודית שתקום לאחר אותה שואה איומה ואותה מלחמה נוראה, כי אצלנו כולם יהיו אזרחים שווים.

אני אומר שאני מקווה שהיום אנחנו נמצאים באיזה עידן חדש, לא משום שבכוח השכנוע המוסרי הם חושבים כך, אלא משום שהם הגיעו למסקנה הברורה והאחת והיחידה, שאותנו לא יהיה ניתן עוד להשמיד.

אני חייב לומר, שלאחר שראש ממשלת ישראל, אם זה המנוח יצחק רבין או שמעון פרס, ובוודאי ובוודאי אותו אדם שנבחר על-ידי לשמש כראש הממשלה, נתן לגיטימציה לאותו אדם שבזמנו ביקש את נפשי, את נפש עמי, נפש מולדתי ונפש מדינתי – לא אבוא היום ואומר, אין לו לגיטימיות מבחינת היחסים בינינו לבין שכנינו, יהיו אלה שכנינו הערבים בכלל או שכנינו הפלסטינים בפרט. היום כאשר הגענו למצב שבו ניתנה לגיטימציה, יבוא אותו אדם שביקש להכחיש את השואה וייתן לנו אותה הזדמנות להראות לעולם כולו מה היה גורל העם היהודי כאשר לא היתה לו מדינה ומולדת.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה, אחרון הדוברים, ואחריו סגן השר ועוד רשימה ארוכה של חברי כנסת המבקשים להסיר הצעות של חברים אחרים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, סוגיית הזמנתו או אי-הזמנתו של ערפאת למוזיאון השואה בוואשינגטון, חשיבותה בכך שהיא מחייבת את ערפאת ואת אנשיו לגלות אחת ולתמיד את קלפייהם: האם הם באמת נגד הגזענות, האם הם לא משתפים פעולה עם כוחות אנטישמיים. האם שמענו פעם אחת במשך 50 שנות המדינה מפי מישהו ממנהיגי אש"ף שהוא היום רש"ף – הרשות הפלסטינית – מפי מישהו ממנהיגי מדינות ערב, התנגדות לשואה, התביישות בתופעת השואה, הבנה לסבל האנושי הנורא ביותר שידע האדם מעודו במשך השואה? העם היהודי היה זה שסבל את הסבל הנורא ביותר.

אני רוצה לעמוד בקצרה על דבר אחד: אני רוצה להתייחס להכחשת השואה, תופעה איומה שמדינות לא מעטות מענישות עליה. הנה גארודי עומד לדין בצרפת. גארודי הוא היסטוריון ידוע שהתאסלם בשנים האחרונות, ושנים שהוא אינו מכיר בסבל השואה ובכך שמדינת ישראל היא תולדה של השואה. מן התהומות העמוקים ביותר עלה העם היהודי. כפי שחז"ל אמרו: כשיורדים, יורדים עד עפר ועולים עד הכוכבים. יהי רצון שנגיע לכוכבים, אבל ודאי שמן התהומות קמנו מיד אחר השואה, ברוך השם. מה אומר אותו גארודי, אותו מנהיג שהתאסלם וזכה לכותרות, לשבחים ולמחמאות בעיתונות של מזרח-ירושלים? אקרא לכם מה כותב עיתון במזרח-ירושלים על גארודי. בהודעה שפורסמה על-

ידי הסופרים והמשוררים הפלסטינים – כך הם מגדירים את עצמם – נאמר: אנו הסופרים והמשוררים מביעים את הזדהותנו עם הוגה הדעות והסופר רוזה גארודי במאבקו האמיץ למען חופש היצירה. הנה המקום שבו מצאו סופרים ממזרח-ירושלים להתגדר בו, כדי לפתח ולטפח את חופש היצירה האמנותי. זו בושה, זו תעודת קלון לאותם שהגדירו עצמם סופרים ומשוררים.

צר לי לומר, אין לי צל צלו של ספק שערפאת עד עצם היום הזה לא השמיע אף משפט אחד נגד הנאצים, נגד הפאשיזם, נגד האנטישמיות, נגד ההסתה המורעלת שלו. להיפך, ההסתה בכלי התקשורת הפלסטיניים מלאה אנטישמיות, מלאה רעל וארס מפעפע של שנאת יהודים באשר הם יהודים.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

חבל מאוד שנושא כזה לא ילובן עד סופו. אולי נקיים דיון מפורט יותר. אדוני היושב-ראש, הזמנתו או אי-הזמנתו של ערפאת, כל משמעותה מבחינת הכוונה הנכונה הראשונה של מנהלי המוזיאון בווינגטון היא לשאול, האומנם אתה האיש שתבוא להיות כאן, כדי – מה? כדי לשמוח לאיד? כלום השמיע אפילו זעקה אחת, גינוי אחד, מלה אחת נגד אנטישמיות, נגד שנאת ישראל, נגד גזענות?

משום כך אני אומר, שאין לראות פה עניין של חוסר הבנה כביכול. חוסר ההבנה הוא של ערפאת ושל אנשיו. כל זמן שהם לא יקומו ויודיעו שה"חמאס" ו"הג'יהאד" הם תלמידיהם של הנאצים – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שאקי, אני מצטער.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מי שמכיר ב"מהנדס", מי שמעז להכיר ב"מהנדס" כגיבור, כשהיד, הוא עצמו נאצי, הוא עצמו שונא ישראל, אין לתת בו שום אמון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כל דבר הופך בקלות נאצי.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לחבר הכנסת שאקי. אדוני סגן השר, בבקשה. חבר הכנסת עזמי בשארה, יהיה לך עוד מעט זמן לומר את דבריך.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

יש דברים קשים כל כך.

היו"ר ד' טל:

אז אני מאפשר להשמיע הערה אחת, שתי הערות, אבל עזמי בשארה רשום אצלי עם 24 הערות מאז אני יושב פה, ואני יושב פה שעה-וחצי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין ספק שהנושא הוא נושא חשוב, הוא נושא שמסעיר את דעת הקהל בישראל ומחלקה בין מתנגדים לבין תומכים, בין כאלה שחושבים שהצעד הזה מהווה צעד חשוב לבין כאלה שחושבים שהוא צעד גרוע.

צריך לזכור, שמוזיאון השואה בושינגטון הוא מוסד אמריקני המנוהל באופן עצמאי וזכאי לקבוע את מדיניותו בכל הנוגע לאורחים רשמיים כראות עיניו.

אין בדברים כדי לפגוע בזכותו של יאסר ערפאת, כבזכותו של כל אדם אחר, לבקר באתר על מנת לחלוק כבוד לזכרם של ששת המיליונים שנרצחו בשואה. החלטת הנהלת המוזיאון הקודמת לא שללה ממנו את האפשרות לבקר, אלא רק קבעה פרמטרים לביקור זה. דהיינו, שהביקור יהיה פרטי ולא רשמי.

בשום מקרה, אדוני היושב-ראש, אין לממשלת ישראל אפשרות להתערב בהחלטות הנהלת המוזיאון. גם ההחלטה שניתנה במקרה זה, גם הראשונה וגם השנייה, אינה נסמכת וקשורה במאומה לעמדות הממשלה.

עם זאת, ופה ברצוני לציין ולהדגיש, ישראל בדעה, כי בשום מקום, ולא רק במוזיאון השואה בווינגטון, לא ייתכן שיושב-ראש הרשות הפלסטינית יתקבל על-פי כללי הטקס השמורים לראשי מדינות, כיוון שהדבר עומד בניגוד גמור להסכמי אוסלו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

איך הוא התקבל בבית הלבן, בתור מה, בתור ראש עיריית עזה? בתור מנהיג.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אתה, בתור סניגורו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא סניגור, זו עובדה. את מי אתה משלה? למה אתם מסלפים את העובדות?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הרי כל דבר שייראה לך כמצב שנוגד את מה שהוא חושב – אתה תבטל את דעתך ואת עצמך. אתה חושב שהסכמי אוסלו הם הסכמים נכונים, נכון? בהסכמי אוסלו כתוב בצורה מפורשת, שאין שום אפשרות. הוא לא ראש מדינה והוא לא יהיה ראש מדינה, לא יעזור לך. ישראל מתנגדת, לא רק במקרה הזה, אלא בכל מקרה אחר, שיתייחסו אליו כאל ראש מדינה.

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי, הדבר עומד בניגוד גמור להסכמי אוסלו. בכל מקרה, אילו שאלו לדעתנו, היינו בכל זאת יכולים למצוא כמה צדדים בעייתיים בביקור כגון זה של ראש הרשות הפלסטינית במוזיאון המנציח את הזוועה הנוראה ביותר בדברי ימי העולם, שגרמה למותם של שישה מיליונים מאחינו.

אדוני היושב-ראש, בהזדמנויות לא מועטות ולא מקריות התבטאו גורמים רשמיים ברשות הפלסטינית ברוח הנוגדת לחלוטין כל גילוי של כבוד לזכר הנספים, או רצון טוב להבנת ההיסטוריה המודרנית של עם ישראל לאחר השואה. כך יצא מזכיר הרשות המבצעת הפלסטינית, הוא ולא אחר, מר אחמד עבד אל-רחמן, להגנתו של אזרח צרפת רוז'ה גארודי העומד בימים אלה למשפט בארצו באשמת הכחשת השואה. בזמן שהעולם המודרני כולו מתגייס למנוע כל אפשרות להישנות הזוועה על-ידי הוקעתם של אלה המתכחשים לעצם היותה, פונים, לצערנו, חלקים נרחבים בעולם הערבי דווקא להגנת התופעה המגונה, המחפירה, של הכחשת השואה, וגם גורם רשמי בכיר מאוד ברשות הפלסטינית נותן ידו לכך, חבר הכנסת שבח וייס.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מי שמשווה את ערפאת להיטלר גם הוא מכחיש את השואה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בנוסף, מה שהם קוראים שר בממשלתם, הממונה על תיק המשפטים ברשות הפלסטינית מר פריח אבו-מדיין, התבטא באופן שלא יעלה על הדעת, באופן מזעזע, בהשוואתו את מדיניות ממשלת ישראל למדיניות הזוועה ההיטלרית, ובהגינה על הטענה השקרית שאותה העלה אותו מכחיש השואה רוז'ה גארודי, כאילו שיתפו הקורבנות פעולה עם הרוצחים. מר פריח אבו-מדיין, המשווה באיוולתו להפגנות הלגיטימיות המתקיימות במדינה דמוקרטית, בישראל, אופי נאצי לכאורה, שכח או לא למד מעולם את ההיסטוריה האירופית והגרמנית ביחס ליהודים, על הפרעות, הפוגרומים ו"ליל הבדולח" השזורים בה.

לא רק גורמים בשמם, אלא שופרו הרשמי של היושב-ראש ערפאת, אדוני היושב-ראש, ושל הרשות הפלסטינית, רדיו "קול פלסטין", השווה את התקשורת הישראלית, מרובת הדעות והגוונים, למנגנון התעמולה הנאצי בהנהגתו של הפושע יוזף גבלס. גם זה, חבר הכנסת וייס, נאמר ב"קול פלסטין".

על התבטאויות אלה ואחרות, אדוני היושב-ראש, לא זכינו לשמוע הסבר, לא זכינו לשמוע התנגדות או ביטול הדברים על-ידי ראש הרשות יאסר ערפאת, לא מלה ולא חצי מלה. זאת, כאשר אין לשכוח שהדברים נאמרו על-ידי גורמים רשמיים ברשות, חלקם בכירים מהשורה הראשונה. הם קוראים למחזיק תיק המשפטים שר, ומזכיר הרשות המבצעת הפלסטינית גם הוא גורם בכיר ביותר. גם כאשר הדברים האלה נאמרו על-ידם וכאשר הם יצאו להגנתו של מכחיש השואה רוז'ה גארודי, לא נאמרה מלה וחצי מלה להשתקתם על-ידי היושב-ראש ערפאת. לא זכינו לראות הזדקקות של ראשי הרשות, המגנים בתוקף את הדברים החמורים, העולים בקנה-אחד עם הכחשת השואה – דבר המוכר כפשע וכעבירה על החוק במדינות מערביות מתוקנות.

ממשלת ישראל, אדוני היושב-ראש, תדע להעריך, ללא ספק, כל נכונות אמיתית של יאסר ערפאת לכבד את זכר הקורבנות ולהביע את סלידתו העמוקה וגינויו ללא פשרות את השואה המזוועה על-ידי שינוי אמיתי ומהותי של אותה אמנה פלסטינית, אדוני היושב-ראש, האמנה הפלסטינית, שריח חריף של קריאה להשמדת עם עולה מבין שורותיה. צעד כזה יחזק את אמונם לא רק של שרי ממשלת ישראל והעומד בראשה, לא רק של חברי הכנסת, אלא של עם ישראל כולו, ללא הבדל השקפה, ללא הבדל דת, מין וגזע. צעד כזה יחזק את אמון כולם בכנותו של מר ערפאת, כאשר הוא מדבר על רצונו לכבד ולהתייחד עם זכרם של ששת מיליוני קורבנות השואה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החלטת הנהלת המוזיאון הראשונה התקבלה באופן עצמאי, וכך גם החלטת הנהלת המוזיאון שלאחר מכן, שהתירה את האפשרות או הזמינה אותו לבקר. עם זאת, מניתי אחד לאחד טעמים שהיינו מוצאים, אולי, בהחלטה הראשונה. אבל אני רוצה שזה יהיה ברור, ואני חוזר ללב העניין, מבחינתנו, ישראל מתנגדת לחלוטין לביקורו של יאסר ערפאת כראש מדינה. כמובן, אנחנו לא מתערבים בשום הזמנה, ואם הנהלת המוזיאון רוצה להזמין, יש לה אפשרות וזכות לעשות כן. אולם לא ייתכן שיושב-ראש הרשות הפלסטינית יתקבל על-פי כללי הטקס השמורים

לראשי מדינות, כי הדבר הזה, גם הוא יודע, גם יושב-ראש הרשות מר ערפאת יודע, עומד בניגוד גמור להסכמי אוסלו.

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה. אם רוצים דיון במליאה – – –

שבח וייס (העבודה):

זה לא לדיון בוועדה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אז דיון במליאה. אני מוכן לקיים דיון במליאה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת בני אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, לא יעזור כלום. כמו שאמר חבר הכנסת וייס, זה לא קשור לקורבנות השואה. יכולים שני יהודים ללכת לאושוויץ, אחד יצא עם המסקנה ששנאת ישראל היא תופעה של אלפי שנים ושל מאות שנים, שהגיעה לשיאה בשואה, וצריך להיזהר ממנה גם כאן, במזרח התיכון; ואחד יצא עם המסקנה שזה מין פלנטה אחרת, קרתה איזו טרגדיה, זה לא קשור לשנאת ישראל, הנצינליזם באשר הוא מסוכן, הלאומיות מסוכנת. אותו דבר קורה כאן. יש יהודים שהשואה בשבילם היא אירוע יהודי; יש יהודים שהשואה בשבילם היא אירוע אוניברסלי קוסמופוליטי.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זאבי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כשאני שומע את הנואמים, דווקא מהימין, אני לא מאמין למשמע אוזני. דווקא אנשים ששייכים לעם היהודי שסבל מהשואה, שעליה למדנו בהיסטוריה, משווים את

ערפאת להיטלר. אני לא ראיתי שיש שואה חוץ מאשר הרדיפה של העם הפלסטיני שהפך כולו לעם של פליטים. מי שמשווה את ערפאת להיטלר מכחיש בעצם את קיום השואה.

כשערפאת בא לבקר במוזיאון השואה – הרי הוא לא היה מעורב או שותף לפשעי הנאצים שטבחו בעמים רבים אחרים. אם לא באים להעריך את הצעד ההומני הזה של ערפאת – הרי הוא לא עשה זאת כדי לרצות את זאבי שהוא גזען וגרוע יותר אני לא רוצה להגיד ממי. ערפאת עושה את הצעד הזה מתוך רגשי אחריות, בתור פלסטיני וערבי. אני, במקומו, לאור הגישה שמנסה להפוך את העניין הזה לפוליטי, כאילו הוא רוצה לרצות צד זה או אחר, הייתי מציע לו שלא לבקר שם. בכל מקום מביעים סלידה ושאת נפש מהמעשה הנאצי והזדהות עם קורבנות השואה שהיתה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים – לא נמצא. חבר הכנסת אחמד סעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמואל הלפרט. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, לא נדהמתי מההופעות של כמה חברי כנסת ובראשם חבר הכנסת זאבי. רק אויבי השלום, הפיוס והדו-קיום עם העם הערבי הפלסטיני, גזענים למיניהם, מתנגדים להזמנה של מנהיג עם, של ערפאת, למוזיאון השואה. הדבר הזה משקף את העמדה שלהם, המבזה, קודם כול, את קורבנות השואה. לא רוצים להבין את הגישה ההומנית של הנשיא ערפאת ושל הפלסטינים, של ההזדהות עם הקורבנות נגד מעשי הזוועה של הנאצים.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת עזמי בשארה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת וייס.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אינסטרומנטליזציה פוליטית של השואה כמוה כהכחשת השואה. אין הבדל בין שני הדברים. מה שקורה הוא, שבאינסטרומנטליזציה פוליטית של השואה הכחיש העם הפלסטיני תמיד, וכך גם כל דובריו, את הקשר בין השואה לבין הקמת מדינת ישראל, לבין צרתו, כי הוא לא רצה לתת נימוקים לצרה שקרתה לו. היהודים רצו בדרך כלל שהעם הפלסטיני יבין, שהם לא באו לכאן כקולוניאליסטים, אלא שהיתה קטסטרופה מאחור.

סוף-סוף מישהו מגיע כדי להבין, רוצה להגיע למוזיאון ולהכיר בזיכרון הקולקטיבי שלכם עוד לפני שהכרתם בזיכרון הקולקטיבי שלו, ואומרים, לא. שיא הארוגנטיות, שיא הטמטום, שיא הציניות.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת וליד צאדק מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שטרן. בבקשה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

נראה שיש מחרחרי מלחמה בבית הזה שלא רואים את המציאות ומחפשים בכל מאודם איך לטרפד את תהליך השלום ולעשות רצח אופי של ערפאת, שמסמל את מאבקו של העם הפלסטיני לשחרור. זאבים למיניהם שמתעטפים בעור של טלה וכבשה תמימים לא יצליחו לעשות זאת.

עוולות קשות קרו בעבר בין העם הפלסטיני לעם היהודי, והאתגר הוא שלא לחרחר מלחמה ולא לקרוא לייאסר ערפאת – הנבל מעזה. תארו לעצמכם שחבר פרלמנט פלסטיני יאמר דברים כאלה, מה יקרה אז? האתגר הוא לאחות את הקרע בין דרישותיהם הצודקות של שני העמים. העם היהודי הקים את מדינתו והגיע גם הזמן שהעם הפלסטיני יקים את מדינתו ליד מדינת ישראל. כל הדברים הבוטים והגזעניים האלה לא יעזרו לאיש.

היו"ר ד' טל:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה על העברת הנושא לדיון במליאה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

סגן השר אמר – לוועדה.

היו"ר ד' טל:

סליחה, ביקשו מליאה. סגן השר הציע להעביר לוועדה, אך חבר הכנסת שבח וייס אמר שאין מקום לזה. כפי שהבינותי, סגן השר הסכים למליאה. אנחנו מצביעים להעביר את ההצעה לדיון במליאה. ההצבעה החלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

רבותי, ההצבעה החלה. הייתי מוכן לוועדה. אם הייתם רוצים להסתפק בוועדה, היה עליכם להודיע קודם.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

14 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא של ביקורו של יאסר ערפאת במוזיאון השואה בווינגטון והזמנתו לבית לוחמי-הגטאות ולקיבוץ יד-מרדכי נתקבלה.

הצעות לסדר-היום

טבח אזרחים באלג'יריה

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעות לסדר-היום מס' 3719 ו-3779, בנושא: טבח אזרחים באלג'יריה. חבר הכנסת יהודה לנקרי, בבקשה.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהעלותי הצעה דחופה זו לא היתה לי וגם אין לי כל יומרה מרחיקה לכת אשר לדרכי יישוב של קרע עקוב מדם בעם האלג'ירי. במקום שבה כשלה ועדיין כושלת, באורח טרגי, המנהיגות האלג'יראית, במקום שבו הקהילה הבין-לאומית מתקשה לפצח את מעגל האימה, אין לה לישראל, אדוני היושב-ראש, גם בהעדר יחסים עם אלג'יריה, לעשות דבר קונקרטי כלשהו. ההתייחסות של הבית הזה באה מתוקף צו מוסרי המחייב אותנו והמקדש את החיים באשר הם חיים.

במדינה המיוסרת הזאת, באלג'יריה, נאות המדבר היו לגאיות ההריגה. בכפריה אחזו שידפון ומוות, ועל העם האלג'ירי ניתן לומר בהשאלה יוקדת כלשהי, מרבי יהודה הלוי – "כי קדרו שמיו ויחמרו מימיו". על כן על כל בן-תרבות ובר-מצפון בתוכנו להתנגד למסע המוות, למכונה הרצחנית הזאת.

הטרור המשתולל הזה, בין שהוא נאחז בפרוורסיה, בפרשנות רדיקלית של האסלאם, בין שהוא מעשה עקיף או ישיר של כת צבאית דיקטטורית, חייב כל אחד מאתנו להתנגדות נחרצת ולסלידה מעמיקה של רצח ההמונים באלג'יריה. בין כל אלה האסלאם המתון, זה שבדוקטרינה שלו שולל בתכלית השלילה את האסלאם האחר, הפאנטי, ההרסני. האסלאם המתון הזה, במדינות האסלאמיות המתונות, מביט בחוסר אונים על הגיהנום באלג'יריה. אפילו הוועידה האסלאמית, אדוני היושב-ראש, שנערכה לפני כחודשיים בטהרן, לא הקדישה כל התייחסות למתחולל באלג'יריה.

דומני שכנסת ישראל והעם בישראל על כל מרכיביו אינם יכולים להישאר אדישים מול התופעה השפלה הזאת, המזוויעה הזאת. ראוי שכנסת ישראל, אדוני סגן השר, תיתן את דעתה בדיון ובמיצוי מקיף של הסוגיה במליאתה, ותגיע לקריאה משותפת לאומות העולם, למשפחת העמים ולמוסדותיהם, כדי שהמצב השורר באלג'יריה יבוא אל קצו, כדי שהעם הזה יזכה לעדנה שהוא ראוי לה.

בתוך כל זה, בתוך כל חוסר האונים הזה הייתי רוצה לציין את תרומתם של שני אנשי רוח ירושלמים, קלוד סיטבון וליה ון-ליר, המבקשים לקיים ב-14 ביולי, על כל הסמליות שביום זה ביחסים שבין צרפת לאלג'יריה, כאן בירושלים, יום מחווה והתייחדות עם העם האלג'ירי. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת בנימין אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מתכוון לחיות באשליה שמלותי הספורות בנושא שכזה ינקו את המצפון העולמי השותק לנוכח הטבח הנורא של אזרחים חפים מפשע לכל הדעות ולכל השיטות. אני מצוי תחת הרושם של הדיון הקודם, ואני רוצה באמת לומר את אשר על לבי.

חבר הכנסת לנקרי, איננו עוסקים פה באיזו ארץ רחוקה, אנחנו עוסקים פה ב"דאר אל-אסלאם" מהמגרב ועד אירן, קרוב אלינו, בצפון-אפריקה. מוסלמים שוחטים מוסלמים לפני חג הקורבן, ברמדאן, והם שוחטים רק מתחילת הרמדאן למעלה מ-1,000 איש, אבל זה לא מעניין את העולם. הם לא בונים שכונה בירושלים והם לא מזיזים בית או קרון מאיזה מקום.

1,000 מוסלמים, בשם אללה, נשחטים בשם אללה. הצביעות הזאת והטיפשות של חלקים בבית הזה, שמשוכנעים בשטיפת המוח הזאת, שאנחנו הגורם המתסיס, שאנחנו מקור כל הצרות. לולא היתה מדינת ישראל במזרח התיכון, חלילה וחס, כל עמי האסלאם הסובבים אותנו היו הופכים להיות ? מתי נתעורר ונבין make love not war עמים רגועים, שזורקים טוליפים זה על זה ושרים שירים של איפה אנחנו חיים?

הצביעות והשקר הזה הם המתסכלים מכול. לכן קישרתי את זה לנושא הקודם. מה לעשות, חבר הכנסת בשארה? אני יהודי ויש לי תחושות של יהודי, ואני זוכר שסאדאט אמר, כשהכריחו אותו לבקר ב"יד ושם": "ליהודים האלה יש פרנויה. אני לא חושב שפרנויה היא כשיש רודף אמיתי וכשיש פחד אמיתי. אני פחדן ולא רוצה להיות גנרל זקן שנאבק על הגבעה שאותה הוא הכיר, כמו שאמר פה חבר הכנסת וייס, שרק אירופה הנוצרית יודעת שנאת ישראל.

אני רואה באירן ובארצות מוסלמיות באזור שלי שנאת יהודים שאין כדוגמתה היום – ואינני מדבר על לפני 50 שנה – בשום מקום בעולם. בואו נתעורר ונבין מי האויב שלנו ולמה האסלאם מסוגל להוביל אותנו, אם לא נתפכח.

הי"ר ד' טל:

תודה, אדוני. סגן השר, סילבן שלום, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תמונות הזוועה והתיאורים הקשים המגיעים אלינו מאלג'יריה מצביעים על הרס קהילות שלמות, על נפשו ועל רכושן. ב-1992 פרצה באלג'יריה מלחמת אזרחים עקובה מדם, שגבתה קורבנות רבים בנפש. למעלה משלוש שנים נמשכו הקרבות, עד אשר ב-1995 הצליח המשטר לקיים בחירות כלליות לנשיאות המדינה, שבהן זכה הנשיא הנוכחי, עלי אמין זרואל. מאז משקיע המשטר מאמצים רבים להשגת יציבות במדינה, לרבות פתיחה בדיאלוג לאומי מקיף עם כל הזרמים, ובהם גם – צריך לדעת זאת – נציגי הזרם האסלאמי המתון, המתנערים מגילויי אלימות.

הקבוצות החמושות נפגעו קשות כתוצאה ממאמצי הצבא הגוברים למגרן, וכתוצאה מכך נשברה ההנהגה המרכזית ונוצר מצב שבו, לצערנו הרב, קבוצות קטנות יחסית המונהגות על-ידי מפקדים מקומיים, פועלות בנפרד וממשיכות במעשי ההרג במנותק מכל קו מנחה או מדיניות מרכזית, שאינה קיימת כלל. עד כה נהרגו באלג'יריה מאז פרוץ מלחמת האזרחים, כ-65,000 איש. אופיים של גילויי האלימות, המתנהלים כאמור באופן ספורדי ועל-ידי קבוצות קטנות, מקשה על כוחות הביטחון למגרן סופית.

מדינת ישראל ואזרחיה רגישים לכל אסון בעל ממדים אנושיים, וזאת מתוך ניסיון העבר שלנו כעם וכמדינה. העם בישראל עוקב בצער רב אחר האירועים העוברים בימים אלה על אלג'יריה ולנוכח הטרגדיה האנושית הפוקדת ארץ זו.

המשטר באלג'יריה הבהיר חד-משמעית מה סוג העזרה שהוא מצפה ומוכן לקבל ממדינות אחרות: א. גיוני מוחלט וחד-משמעי של הקבוצות המעורבות במעשי הטבח; ב. שיתוף פעולה בין-לאומי במאבק נגד קבוצות אלה, הקשורות בגורמי טרור מחוץ לאלג'יריה. ממשלת אלג'יריה הבהירה חד-משמעית, שאינה מסכימה לכל התערבות או סיוע פיזי על אדמתה בכל הנוגע למלחמתה בקבוצות החמושות.

ממשלת אלג'יריה מבקשת גיבוי לצעדים שהיא נוקטת הן בנושא המלחמה באלימות והן בנושא קידום ההידברות בין הגורמים השונים במדינה על מנת להשיג יציבות ושלום פנימיים. הניסיונות האירופיים להציע סיוע בפועל ולשלוח שליחים מטעם האיחוד לבדיקת המצב במדינה נענו בשלילה על-ידי שלטונות אלג'יריה. לאור האמור, אנו מביעים את צערנו על אובדן חיי אדם חפים מפשע ומביעים בכך את תקוותנו העזה, שההרג יפסק והשקט והשלום ישובו למדינה זו.

היו"ר ד' טל:

מה מבקש אדוני?

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

יש משלחת של – – – סגני שרים שמבקרת בערים אלה באלג'יריה, כך שבסופו של דבר השלטון – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אם כך, אני מאוד שמח, כי לפי מה שהבנתי, עד ימים אלה, וכך היו פני הדברים, ממשלת אלג'יריה התנגדה לכל בקשה של האיחוד האירופי להושיט יד ולסייע כדי להשכין שלום בין אותם גורמים. אם אכן הטרויקה נמצאת בימים אלה, אין לנו אלא לשמוח על כך.

אני מציע, או להסתפק בדברי, או להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת עזמי בשארה מבקש – – – סליחה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא, קודם תשאל אם מוכנים להסתפק בדברי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלון, האם אתה מוכן להסתפק בדבריו של סגן השר?

בנימין אלון (מולדת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה, בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, רק לשם העשרת הדיון, לדעתי, זה דיון חשוב מאוד, ואני מודה לחברי הכנסת שהעלו את זה. אני באמת חוקר את הנושא, וגם נפגשתי עם ראש וכו'. אין איש אלג'ירי אחד, לרבות תנועות זכויות האדם – וזו אמת, אנחנו מגנים את התנועות האסלאמיות וכו', ללא ספק, אבל באשר ששוחחתי אתו שעות ארוכות – שיכול להגיד FLN למאורעות האחרונים אין איש אחד, לרבות ראש מלה אחת על מי שעושה את זה.

קצת חשוד בעיני, אדוני היושב-ראש, שאחרי כל מאורעות הטבח האלה לא נתפס חשוד אחד עד היום. לא אמרו לנו על גופה אחת של מי היא. יש לנו בעיה להבין מה שקורה באלג'יריה בכל הנוגע לכנופיות. אפילו לא תפסו איש אחד מהתנועות האסלאמיות שיאמר: זה אני מהתנועות האסלאמיות. אין חשוד אחד, וגם חוסר האונים של זרועות הביטחון שם במאבק בכנופיות הללו וחוסר ההגנה על הכפרים – גם כשזה ליד הבירה, 10-15 קילומטרים מאלג'יר – אומרים דורשני.

לדעתי, קורה שם משהו שמצריך חקירה קצת יותר עמוקה. חוץ מזה, אשר להאשמת האסלאם – ואין לי כבר מה להוסיף על הנושא של האסלאם כאסלאם – עוד תשמעו עובדות אחרות.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת גדעון עזרא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין אלון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שיש לפנינו סימן של מדינה, שדומה למדינות במזרח התיכון שהדמוקרטיה רחוקה מהן, ולא בכדי במדינות כאלה מתפתחת תופעה מהמין הזה, ועלינו לשים לב היטב שאצלנו בבית לא יתרחשו דברים מהסוג הזה על-ידי מדינה בעלת משטר לא דמוקרטי.

הדבר השני: כאשר מדובר באפשרות שיש ארגונים אסלאמיים שמבצעים את הדבר – אם ערבים עושים זאת לערבים, ליהודים בוודאי לא ייתנו הנחה כלשהי.

כדאי לנו, בבית הזה, לזכור ולהפסיק לקבל הטפות מוסר מאלה שתומכים במשטרים לא דמוקרטיים.

היו"ר ד' טל:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת אלון, אתה מסכים להעביר זאת לוועדה?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא. הוא רוצה דיון במליאה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, שאלתי את חבר הכנסת אלון.

רחבעם זאבי (מולדת):

מותר לי לייעץ לו.

היו"ר ד' טל:

כן, אבל אני מחכה לתשובה מחבר הכנסת אלון, לא מחבר הכנסת זאבי. אתה יכול ללחוש לו משהו באוזן.

בנימין אלון (מולדת):

אני מעדיף, אדוני היושב-ראש, במליאה – – –

היו"ר ד' טל:

טוב. נצביע על הצעתו של – כן, אדוני?

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, עצם ההצעה לסדר-היום היא להעביר למליאה. סגן השר אמר, שמבחינתו, או להסתפק, ואתם לא הסתפקתם, או להעביר לוועדה. אז אנחנו צריכים להצביע – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מוכן למליאה – – –

היו"ר ד' טל:

מליאה, טוב. אנחנו עוברים להצביע. סליחה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני ביקשתי להעביר – – –

היו"ר ד' טל:

מה ביקשת, אדוני?

רחבעם זאבי (מולדת):

להעביר את ההצעה – – –

היו"ר ד' טל:

למליאה? בסדר. מצביעים למליאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

לוועדה.

היו"ר ד' טל:

לוועדה, אדוני ביקש? לכן לא הסכמת שיגישו לוועדה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' טל:

הבנתי. ירדתי לסוף דעתך.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש למליאה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני הצעתי לוועדה.

היו"ר ד' טל:

הצעת לוועדה? רגע, רגע, רבותי.

קריאות:

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

— — —

היו"ר ד' טל:

ועדה ומליאה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא. הוא מציע מליאה. ברגע שאני הצעתי ועדה – נותרה רק אפשרות אחת, להסיר.

היו"ר ד' טל:

לא, אדוני, סליחה. ברגע שביקשת ועדה – אנחנו צריכים להצביע ועדה ומליאה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

— — — ברגע שאמרתי ועדה – ניתן רק להסיר. לאחר מכן אפשר — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

כבר הייתי גומר לדבר בלי הוויכוח הזה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, דקה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, אני מכיר את אלג'יריה, את תושביה ואת הזרמים הפוליטיים שבה, כי בזמן המרד הגדול שם, בשנות ה-50, נשלחתי עם חברים נוספים מצה"ל לבקר אצל הצבא הצרפתי שלחם שם במרד. הדבר הכי מדהים הוא, שאוכלוסיית אלג'יריה, אחרי הרבה שנים של שלטון צרפתי והשפעה של תרבות צרפתית, נשארה עם הרגלים ועם מסורת של חרב ודם – –

היו"ר ד' טל:

תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – ואם כך זה באלג'יריה, מושבה צרפתית לשעבר, ודאי וודאי שהרגלים ומסורת של חרב ודם קיימים בארצות ערביות ואסלאמיות אחרות – – –

היו"ר ד' טל:

תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הטבח המתמשך באלג'יריה, שבו ערבים הורגים ערבים – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – – לשמש לנו – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני גומר.

היו"ר ד' טל:

לא, סליחה, אדוני. אדוני מאוד מאוד מקפיד שאני אשמור על כללי התקנון, ואדוני מקפיד קלה כחמורה בכל הצעה כזאת או אחרת – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

כבר הייתי גומר.

היו"ר ד' טל:

אני חושב שאדוני גלש מעבר לזמן – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אז הנה אני גומר, ברשותך.

היו"ר ד' טל:

– – הקבוע בתקנון. אדוני חבר הכנסת זאבי – –

רחבעם זאבי (מולדת):

ברשותך, אני אומר את המשפט – – –

היו"ר ד' טל:

– – אני מבקש שתואיל לשבת, ונעבור להצבעה. תודה.

חברי הכנסת, הגעתם לסיכום? אתם רוצים ועדה כנגד מליאה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מסכים מליאה.

היו"ר ד' טל:

דיון במליאה כנגד להסיר. מי בעד דיון במליאה? מי בעד להסיר? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

חמישה בעד דיון במליאה, ארבעה נגד, נמנע אחד, הנושא יועבר לדיון במליאת הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' טל:

אדוני סגן שר הביטחון יעלה ויבוא וישיב לנו על שאלות. בבקשה.

רכישת רכב מתוצרת ישראל

חבר הכנסת ש' שמחון שאל את שר הביטחון ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

"תעשיות רכב בע"מ" הוא המפעל היחיד לייצור ולהרכבת רכב בארץ, שמעסיק עובדים ישראלים. מפעל זה נאלץ להתמודד בתנאים שווים מול יצרנים זרים במכרזים של ממשלת ישראל והחברות הממשלתיות.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יפעל משרדך למתן עדיפות לרכישות רכב מתוצרת ישראלית?

2. מה הם אחוזי הרכישה בחוץ-לארץ, ואילו מהתעשייה הישראלית?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד הביטחון רוכש רכב או כל ציוד אחר על בסיס דרישות טכניות ומבצעות הנקבעות על-ידי צה"ל ובהתאם למגבלות בתקציב הביטחון.

בשנים האחרונות נרכשו בחוץ-לארץ חלקי חילוף לכלי רכב אשר הורכבו ב"תעשיות רכב" נצרת. היקף העבודה בכל שנה היה כ-150,000.

כניסת אזרחים ישראלים לרצועת-עזה

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

באחרונה התברר לי שקיימות בעיות בכניסתם של אזרחים ישראלים לרצועת-עזה.

רצוני לשאול:

1. לאילו אישורים זקוק אזרח ישראלי כדי להיכנס לרצועת-עזה?

2. האם אין בנמצא הנחיות מוסדרות בנוגע לכניסת אזרחים ישראלים לעזה? אם לא – מדוע?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חברת הכנסת חזן מקפידה, היא נכנסת בזמן המתאים.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אדוני. חברי הכנסת, אני מבקש שלא ייווצרו לא דיאלוג ולא נאומים ארוכים, גם בשאלות, גם בתשובות וגם בשאלות הנוספות. בבקשה, אדוני.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אתה יודע שגם העניין הזה של השאלות ייקח עכשיו חצי שעה לפחות.

היו"ר ד' טל:

אני לא בטוח. אני אצמצם אותו למינימום אם אדוני יחפוץ. זה תלוי בתשובות של אדוני.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לי יש תשובות כתובות אבל יש שאלה נוספת – – –

היו"ר ד' טל:

אתה לא חייב לקרוא הכול. אתה יכול לקרוא את עיקרי הדברים. בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני אענה מלה במלה. תשובה על שאילתא מס' 1678, של חברת הכנסת נעמי חזן:

1. אזרח ישראלי שרוצה להיכנס לרצועת-עזה צריך לתאם מראש עם המוקד לכניסת ישראלים, וכן עליו לתאם עם הרשות הפלסטינית ליווי ואבטחה. לאחר קבלת אישור עקרוני לכניסתו, עם הגעתו למחסום ארז, עליו להחליף תיעוד, ואז רשאי יהיה להיכנס, למעט אם הוא מנוע מסיבה ביטחונית או אם הליווי שמיועד עבורו לא הגיע כדי ללוותו.

2. חברת הכנסת נעמי חזן, יש הנחיות מסודרות לכניסת ישראלים, ולאור שאלתך יפורסמו ההנחיות בשנית לרענון במהלך הימים הקרובים באמצעי התקשורת.

היו"ר ד' טל:

תודה. גברתי, בבקשה, בקצרה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, לרשותי דקה ואני אנצל את כולה – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא שומעים. אפשר להגביר את המיקרופון?

נעמי חזן (מרצ):

אני מודה על ההגברה. אני מודה לך מאוד, אדוני. אני רוצה להסב את תשומת לבך לעובדה, שהשאלתא הזאת הוגשה ב-30 ביולי 1997, ואני ממתינה שישה חודשים לקבלת תשובה בעניין הזה. בינתיים גם קיבלתי, משר הביטחון, תשובה באופן כללי.

אודה לך, אדוני, אם תדאג שאני אקבל גם העתק של רענן ההנחיות, משום שאזרחים רבים מדי, ישראלים, נתקלו בבעיות, לא בצד הפלסטיני, אלא סירוב על-ידי שלטונות ישראל בעניין הזה. אני מבקשת לדעת מדוע.

היו"ר ד' טל:

תודה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שהשאלתא שנשלחה ב-30 ביולי – פשוט היו שלושה חודשי פגרה, מה אני יכול לעשות? שלושה חודשי הפגרה הביאו אותנו לסוף אוקטובר, ומעבר לכך – גם אלה שאכן הגישו קיבלו כולם תשובה לבתייהם או למשרדיהם, כאשר נכתבה שם שורה נוספת, לגבי כל שאלתא: אם ברצונם להסתפק בכך – נא יודיעו. אבל אף אחד לא מודיע שהוא מסתפק. לכן אנחנו נאלצים לתת את התשובה גם כאן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני, רק למען הפרוטוקול בעניין הזה, לא קיבלתי תשובה בכתב – –

היו"ר ד' טל:

גברתי, עמיתתי – – –

נעמי חזן (מרצ):

– – – וחלפו – – –

היו"ר ד' טל:

זה בניגוד לתקנון. הרי גברתי יודעת. אני מצפה מעמיתתי שתבין אותי יותר.

נעמי חזן (מרצ):

אני מצפה ממך, שאם יש תיקון בענייני תקנון – תרשה לי להעיר את הערתי. לא קיבלתי שום תשובה בכתב, וחלף הזמן המותר, בכלל זה פגרה, למענה על השאילתא לפרוטוקול – – –

היו"ר ד' טל:

תודה.

נעמי חזן (מרצ):

– – – וגם לענייני תקנון. תודה.

מעצר פלסטינית תושבת בית-לחם

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הביטחון ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

לפני כחודש נעצרה ע"ע – שמה המלא מופיע במקור – במעצר מינהלי והיא נמצאת בכלא נווה-תרצה. זה כשבועיים היא שובתת רעב.

רצוני לשאול:

1. מדוע נעצרה?

2. האם תשחרר?

3. האם מודע משרדך למצבה הבריאותי המידרדר ולסכנה לחייה בשל שביתת הרעב שלה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תשובה על שאילתא מס' 1888, של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

1. העצירה שעליה אתה מדבר – כלואה לשעבר, כידוע לך – נעצרה כבר ב-1987 ונשפטה אז, חבר הכנסת מחאמיד, ל-14 שנות מאסר בגין פעילות צבאית במסגרת ארגון "הג'יהאד האסלאמי".

העצירה שוחררה במסגרת שחרורי אסירות ביוני 1997 לפי בקשת רבים וטובים, וזה כולל אותך, כאשר אחד התנאים הבסיסיים לשחרור אותן אסירות, או לשחרור אסירים בכלל, הוא חתימה על התחייבות – והיא חתמה על התחייבות – כי לא תעסוק בפעילות בלתי חוקית. אבל מה לעשות, שלמרות התחייבותה, היא עוסקת מאז שחרורה מהכלא בפעילות אינטנסיבית במסגרת ארגון "הג'יהאד האסלאמי".

לאור פעילותה זו מאז שוחררה מהמאסר, והסכנה הנובעת לביטחון האזור, היא נעצרה לשלושה חודשי מעצר מינהלי.

2. תאריך שחרורה הוא 20 ביוני 1998. ב-11 בנובמבר 1997 היא הגישה ערר על מעצרה, ערר שנדחה על-ידי השופט, אלוף-משנה משה שפי. הוא נימק את החלטתו בצורה מפורטת ומנומקת, כמובן.

3. העצירה הפסיקה בינתיים את שביתת הרעב.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת מחאמיד, במסגרת הזמן של דקה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ידוע לי שהיא שוחררה, אבל אם מותר לי, ואני יודע שאתה איש הגיוני – שאלה לגבי מעצר מינהלי בכלל, שמטרתו בעצם להעניש אנשים על מעשים שהם עלולים לעשות בעתיד. זאת ההגדרה של מעצר מינהלי.

השאלה היא אם לא הגיע הזמן להפסיק עם מעצרים –

היו"ר ד' טל:

תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— של פעילים אלה, מה עוד שאלה שאני מבקר אצלם, שואלים אותי: מה עלינו לעשות או לא לעשות כדי שלא להיעצר שנית.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת האשם מחאמיד, כידוע לך, במעצר מינהלי יש שימוש בסמכות קיצונית של מעצר ללא משפט. כידוע לך, השימוש במעצרים האלה אינו דבר של שגרה, אינו דבר של מה בכך.

מעבר לכך, סמכות המעצר עברה מבחן של בית-המשפט העליון, לא אחת. המקרה הזה – הייתי מצפה ממך שיהיה המקרה האחרון שבו תצדיק אי-שימוש במעצר מינהלי, מאחר שאני יודע את דעותיך ומכבד אותך. דווקא בעניין הזה, כדי ליצור אולי מצב שבו ניתן יהיה להמשיך לשחרר אסירים, כמו שאתה היית רוצה – אני חושב שעצם העובדה שיש כאלה ששחררו במסגרת שחרור של קבוצה מסוימת, ועשו זאת לאחר שהתחייבו במפורש שלא לחזור על מעשיהם, וכאשר הם חוזרים על מעשיהם, הייתי מצפה ממך שלא תיתן יד לכך.

היו"ר ד' טל:

תודה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

סליחה רגע. צריך לזכור שב-1987 היא נשפטה ל-14 שנה. היא היתה צריכה להשתחרר בשנת 2001; למרות זאת, היא שוחררה כבר ב-1997. מאחר שהיא חזרה לפעילות באותו ארגון, לא היה מנוס ממעצרה, ולמרות זאת, אני מציין כאן שהיא תשתחרר ב-20 – —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

היא כבר השתחררה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

עד 20 בינואר – אתמול.

היו"ר ד' טל:

תודה אדוני.

מעצר פלסטינית תושבת בית-לחם

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את שר הביטחון ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

האסירה הפלסטינית ע"ע – שמה המלא מופיע במקור – נעצרה לפני חודש על-ידי כוחות צה"ל כשהיתה בדרכה מבית-לחם לירושלים, ומאז היא שוהה במעצר. יש לציין שזה קרה חודשים ספורים לאחר שחרורה ממעצר ארוך שהיא ריצתה.

רצוני לשאול:

1. מה הן סיבות המעצר?

2. האם נחקרה, ומה היו תוצאות החקירה?

3. אילו שיקולים ענייניים עומדים ביסודו של המעצר הנ"ל?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. האסירה, כלואה לשעבר, נעצרה ב-1987 ונשפטה ל-14 שנות מאסר בגין פעילות צבאית במסגרת ארגון "הג'יהאד האיסלמי".

היא שוחררה במסגרת שחרורי אסירות ביוני 1997 וחתמה על התחייבות, כי לא תעסוק בפעילות בלתי חוקית. למרות התחייבותה, היא עוסקת מאז שחרורה מהכלא בפעילות אינטנסיבית במסגרת ארגון "הג'יהאד האסלאמי", ובעת מעצרה היא אף ציינה, כי היתה בדרכה לארגון עצרת לזכר מנהיג הארגון – פתחי שקאקי.

לאור פעילותה זו מאז שחרורה מהמאסר והסכנה הנובעת לביטחון האזור, היא נעצרה לשלושה חודשי מעצר מינהלי, עד לתאריך 20 בינואר 1998.

יצוין שהיא הגישה ערר בפני שופט – ב-11 בנובמבר 1997 – והוא דחה את הערר בהחלטה מפורטת ומנומקת.

שימוש כלי רכב בכניסה הדחמית לקלקיליה

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את שר הביטחון ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

בכניסה הראשית לעיר קלקיליה, מצד דרום, מוצב תמרור האוסר כניסת כלי רכב. סגירת כניסה זו גורמת לנזקים לתושבי העיר ולבאים בשעריה.

רצוני לשאול:

1. מדוע נסגר עורק תנועה ראשי זה המקשר את העיר דרומה ליישובים רבים?

2. האם יורה משרדך על פתיחת הכניסה הנ"ל?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. ציר הכניסה לקלקיליה נסגר לנוכח אירועי ספטמבר 1996 וצורכי הביטחון כפי שהתעוררו באותה עת. לאחר בחינה חוזרת ומתוך רצון להקל על התושבים, הוחלט לאפשר נסיעה בציר מצפון לדרום – יציאה מקלקיליה ללא כניסה.

בימים אלו מתקיימת עבודת מטה לבחינת סדרי התנועה באזור, לרבות תשתית, מתוך כוונה לתרום לשיפור נוסף של התנועה בצומת.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' טל:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכספים המאשרת הוראות בצו היטלי סחר (היטל בטחה על ייבוא טובין להגנה על הייצור המקומי) (הוראת שעה) התשנ"ח-1997. תודה.

שאלות ותשובות

זריקת בקבוקי תבערה על פעוטון בחברון

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

לפני כשבוע נזרקו שני בקבוקי תבערה על הפעוטון של ילדי חברון.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע דבר הפיגוע הזה למשרדך?

2. מה העלתה החקירה של הפיגוע הזה?

3H? האם הפיגוע התאפשר מפני השליטה הרופפת שלנו באזור 2-

4. מה יעשה משרדך כדי למנוע פיגועים כאלה בעתיד ולאבטח את חיי היהודים בחברון?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

2-1. אירוע זריקת שני בקבוקי תבערה על פעוטון בחברון מוכר וידוע לצה"ל. מייד בקבוקי התבערה לא נלכדו והפעילות מתמקדת במישור המודיעיני.

4-3. צה"ל, ובכלל זה פיקוד המרכז, פועלים לקיום הביטחון של ההתיישבות היהודית במרחב יהודה ושומרון בכלל וביישוב היהודי בחברון בפרט. מערך האבטחה ביישוב היהודי בחברון מבוסס על שמירה בעמדות סטטיות, סיורים רגליים וסיורים רכובים.

אירוע יידוי בקבוקי התבערה הינו אירוע חריג, ואנו פועלים למנוע אירועים אלו בפעילות מגוונת שנקבעת כפועל יוצא מהערכת המצב השוטפת והפעילות בשטח.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת זאבי, יש לך שאלת הבהרה – שאלה נוספת, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, אדוני סגן השר, אני יודע שצה"ל יודע לעשות אבטחה יותר סבוכה ויותר קשה גם מזו המסובכת הקיימת בחברון, אבל צה"ל בחברון נוהג לא נכון, ולא באשמתו, אלא באשמת הדרג המדיני הפוקד עליו.

העמדות שמגינות על "בית אברהם אבינו" בחברון נמצאות מאחורי היהודים החיים שם. אנחנו חוזרים לימים שלפני מאורעות תרצ"ו–תרצ"ט. לא יכול להיות שאנחנו לא נצא קדימה אל תוך הקסבה, לבצע את המוטל עלינו כדי לתת ביטחון וחיים חוגם מעבר לה על-פי ההסכם, בתחום של 2- ליהודים בחברון.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אם זכורני – המאורעות בחברון היו בתרפ"ט. בתרצ"ו ובתרצ"ט היו מאורעות נוספים.

רחבעם זאבי (מולדת):

תרצ"ו–תרצ"ט. אני על תרפ"ט יודע, גם הוצאתי ספר על טבח חברון בתרפ"ט, כך שלא תפסת אותי באי-דיוק.

היו"ר ד' טל:

לא חילקת אותנו לחברי הכנסת, לכן הם לא יודעים.

רחבעם זאבי (מולדת):

חילקתי אותו לכל 120 חברי הכנסת, לרבות יריבים פוליטיים. כל חברי הכנסת קיבלו את הספר, עד האחרון שבהם. אבל אמרתי תרצ"ו–תרצ"ט, מפני שבמאורעות האלה "ההגנה" יצאה מהדוקטרינה

הישנה שלה, של עמדות סטטיות, והאלוף יצחק שדה, שאז עוד לא היה אלוף, אבל היה מפקד ב"הגנה", המציא את ה"נודדת". זו פלוגה של לוחמים שיצאה קדימה לפגוש את הרוצחים ואת המחבלים בשטח שלהם. מה שידענו אז, בתרצ"ו-תרצ"ט, לא עושים היום.

אדוני סגן השר, אתה לא שומע.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

שומע.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה שעשו אז עם ה"נודדת" פה, בהרי ירושלים, לא עושים היום בחברון, אלא מגינים על היהודים בעמדות מאחוריהם. שומו שמים.

היו"ר ד' טל:

תודה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אין ספק, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת זאבי יודע את התאריכים, אבל מה לעשות שהמאורעות בחברון היו בתרפ"ט, ב-1929.

רחבעם זאבי (מולדת):

מודה בזה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ואז גורשו המתישבים היהודים, ניסו לחזור לאחר כמה שנים, ולא החזיקו מעמד.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה לא הקשבת למה שאמרתי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הקשבתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

תרצ"ו-תרצ"ט זה מאורעות — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני מציע שאדוני יזמין את כל חברי הכנסת להרצאה באמפיתיאטרון, באודיטוריום.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל עד אז, לא יפה שסגן שר לא ידע.

היו"ר ד' טל:

הוא לא אמר דברים שסותרים את מה שאמרתי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת זאבי, הקשבתי, ומה לעשות, שכנראה החליק לך, אבל לא משנה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה פתאום החליק לי?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא זה העניין. מאורעות חברון היו בתרפ"ט, מה אפשר לעשות? לא בתרצ"ט.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מעליב אותי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

שעה נתווכח על זה, וזאת המציאות. מאורעות תרצ"ו ותרצ"ט היו בכל רחבי ישראל. מאורעות חברון היו בתרפ"ט; שם גורש כל היישוב היהודי. ב-1929.

רחבעם זאבי (מולדת):

בוקר טוב, אליהו. אני יודע – – – אז המציאו את ה"נודדת".

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אז בסדר, לא יעזור כלום. מה זה משנה? אמרת על מאורעות חברון שהיו בתרצ"ט. מה זה שייך?

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא מקשיב ולא עונה לי, זו בושה.

היו"ר ד' טל:

היינו יכולים לסיים את כל השאלות.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא מקשיב, וזו בושה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל תודה בטעותך. מותר.

רחבעם זאבי (מולדת):

שאלתא שנוגעת לחיי יהודים, ואתה עונה בזלזול, מתוך בורות. תתבייש.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

מי שהפגין את הבורות ואת חוסר הנימוס זה אתה, כרגיל, אז אני מבקש ממך שתשתוק.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני רוצה למחות על זה – – –

היו"ר ד' טל:

לא, אני לא מרשה. אלה שאילתות, אלה לא נאומים. אני מצטער מאוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה יכול להוציא אותי.

היו"ר ד' טל:

לא, אני לא אוציא אותך. אדוני יושב. אני לא אוציא את אדוני ואני אאפשר לסגן השר להשיב ולהמשיך בדבריו, כדי שתוכל לשמוע את דבריו כפי שהם באים לידי ביטוי בתשובות שלו אליך ואל כלל מליאת הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא הוכיח בורות – – – הוא לא מבין – – – תתבייש.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני מודה לך. בבקשה, אדוני.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, בחברון נעשים מאמצים רבים למנוע כל מצב של התקפה מצד הפלסטינים כנגד בתי היהודים. המאמצים האלה נעשים לא רק כמאמצים של מלה, אלא מושקעים שם אמצעים רבים כדי להביא למיגון מלא. צר לי שהתושבים היהודים, מסיבות כאלה ואחרות, אינם רוצים למגן גם את בתיהם, אבל זאת נקודה אחרת.

למרות האמור לעיל, אף שיכולנו למגן גם את הרכבים וגם את החלונות בבתיהם, יש להם עמדה אחרת, שטוענת שהם לא צריכים לעשות זאת, והם לא רוצים לעשות זאת. אני לא נכנס לנקודה הזאת, שלפי דעתי היתה גם עוזרת ומסייעת. למרות זאת, עשינו ועושים מאמצים רבים, ומושקעים שם משאבים כדי להביא להפסקת התופעה.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – – למה עמדות מאחורי היהודים? – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא ענית על כך. זו בורות. בור.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אדוני רוצה – – – אני מבקש – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אתה בור ועם הארץ.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא בור ועם הארץ.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. אני מבקש ממך להפסיק עם זה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אתה קשקשן. אתה קשקשן וזה הכול.

היו"ר ד' טל:

אדוני סגן השר, אני מבקש לא לרדת לרמה כזו.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני לא מוציא אותך. אני מבקש שתשב.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

קשקשן.

רחבעם זאבי (מולדת):

בור ועם הארץ.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

פשוט אין לך מושג.

רחבעם זאבי (מולדת):

בור ועם הארץ. הוא לא מתחיל לדעת ---

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש ממך, אני קורא לך פעם נוספת להואיל לשבת בשקט.

רחבעם זאבי (מולדת):

--- בור ועם הארץ.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, שמא אדוני יאפשר לי להמשיך בניהול הדיון?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זה הגוש החוסם של הממשלה.

היו"ר ד' טל:

שאלתא מס' 1946 של חבר הכנסת זאבי – לפרוטוקול.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' טל:

לא. אדוני יצא. עכשיו לא.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה לא?

היו"ר ד' טל:

לא. אדוני לא היה במליאה.

שאלתא מס' 1949 של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר – לפרוטוקול.

מגורי פועלים מהשטחים בארץ

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

התקשורת דיווחה על הכנות של משרד הביטחון לקליטת אלפי פועלים מהשטחים לעבודה ולמגורים בארץ גם בתקופות של סגר.

רצוני לשאול:

1. האם המידע הזה נכון?

2. האם מדיניות כזאת איננה עומדת בניגוד לשיקולי הביטחון?

תשובת סגן שר ביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. מדיניות זו אינה עומדת בניגוד לשיקולי הביטחון, מכיוון שהיא תואמה וסוכמה לאחר עבודה משותפת בין משרד העבודה לבין גורמי הביטחון ומתאם הפעולות בשטחים. הסיכום הוא לאפשר עבודה רציפה בישראל גם במצבים ביטחוניים קשים ועל-פי קריטריונים של גיל, מצב משפחתי, ותק תעסוקתי וכמובן ובראש ובראשונה אבחון ביטחוני.

למדיניות זו יש יתרונות ברורים, לדוגמה: שיפור הכלכלה הפלסטינית יצמצם את תופעת העובדים הזרים, ייתן כוח אדם מיומן בתחום הבנייה, יקטין את מספר העובדים ללא היתרים ועוד.

מצב התעשיות הביטחוניות

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

בחודשים האחרונים עולה שוב ושוב מצבן הכלכלי הקשה של התעשיות הביטחוניות. הדוחות הכספיים מראים, כי מצבן העסקי של השלוש קשה, למרות תוכניות ההבראה. התעשייה האווירית אינה פורעת חובותיה לספקים, דבר הפוגע באמינותה ובאמינות ישראל.

רצוני לשאול:

1. מה נעשה לשיפור מצבן של התעשיות הביטחוניות?

2. האם ננקטים צעדים נוספים מעבר לתוכנית ההבראה לפתרון המצב?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. התעשיות הביטחוניות הממשלתיות, התעשייה האווירית ותע"ש נמצאות בתהליך הבראה ארוך הנמשך מאז תחילת העשור. במסגרת תהליך זה נאלצו החברות להתמודד עם הקטנת תקציבי הביטחון, שינויים גיאופוליטיים, שינויים בשווקים והגברת התחרות.

תהליך משברי זה לווה בתוכניות הבראה שכללו סיוע מדינה ושינויים מבניים של החברות. החברות נאלצו לפטר עובדים, לייעל תהליכים, לגבש תפיסה שיווקית וניהולית חדשה ולבנות מחדש את הארגונים כך שיתאימו למבנה השווקים החדש. מדובר בשידוד מערכות עמוק שלוקח זמן רב. המכנה המשותף לכל תוכניות ההבראה הוא בניית תעשיות בעלות יכולת התאמה וגמישות ניהולית שהיא תנאי לקיום בשווקים משתנים.

צעדי ההבראה באו לידי ביטוי בתוצאות העסקיות של החברות: מספר המועסקים בתעשיות הגדולות – תע"א, תע"ש, רפא"ל – ירד מ-35,000 בתחילת העשור לכ-23,000 כיום, והמכירות לעובד עלו מ-85,000 דולר ל-107,000 דולר לעובד כיום. סיוע המדינה היה קריטי לתהליך. בלעדיו החברות לא היו שורדות.

רפא"ל, הפועלת עדיין כיחידת סמך, שיפרה את ביצועיה העסקיים, אולם ללא הפיכתה לחברה בע"מ בבעלות ממשלתית ספק אם יימשך השיפור העסקי שבלעדיו הנטל על תקציב הביטחון הופך לבלתי סביר.

עם זאת, לתעשיות בעיה חמורה של העדר הון עצמי בהיקף המספיק ליצירת הון חוזר. חוסר בהון חוזר פעיל, שפירושו העדר גמישות מימונית של החברות, פוגם ביכולתן לעמוד בהתחייבויות לספקים. מצבה של התע"א בתחום זה חמור במיוחד למרות הסדר הבנקים. בתע"א, למרות המעבר לרווחיות, לא נוצר הון חוזר פעיל המוקפא בפיקדונות הבנקים כחלק מן ההסדר. גירעון תזרימי זה צפוי להימשך עד שנת 2002, על-פי התוכנית העסקית הקיימת היום בתע"א.

נוסף על כך ובמטרה לשפר את מצב ההון העצמי וההון החוזר של החברות, נבחנים מהלכים נוספים, ואלה העיקריים שבהם: א. מכירת קרקע; ב. גיוס הון על-ידי הנפקת ניירות ערך ונתחים לגורמים פרטיים; ג. הסדרי מימון עם הבנקים בתיאום עם האוצר.

היו"ר ד' טל:

עתה שאילתא מס' 1950, של חבר הכנסת טל, על ביטול הרצאת הרב אמנון יצחק ב"בית החייל".
אדוני, בבקשה.

ביטול הרצאת הרב אמנון יצחק ב"בית החייל"

חבר הכנסת ד' טל שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

הוועד למען החייל, כנראה בגין לחץ תקשורתי ופוליטי, ביטל את הרצאתו של הרב אמנון יצחק ב"בית החייל" בתל-אביב, חרף התחייבות מוקדמת והדפסת הזמנות ואף שארגונים פוליטיים מקבילים אולם זה לצורכיהם. פנייתי ליושב-ראש הוועד למען החייל העלתה חרס.

רצוני לשאול:

1. מדוע בוטלה ההרצאה?

2. התפעל לקיימה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני יושב-ראש, חבר הכנסת טל, בעצם, השאילתא היא שאילתא שלך. יושב-ראש האגודה למען החייל מוסר לי – – –

קריאה:

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זו שאילתא שלו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לא באתי לשאול, ואתה עושה לי ככה.

היו"ר ד' טל:

לא. אני באתי לאפשר לו כרגע לומר דברים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, תודה.

יושב-ראש האגודה למען החייל, מר רמי דותן, מוסר לי:

1. ההרצאה בוטלה, משום שתוכן הרצאותיו של הרב נוגד את אופיו של "בית החייל" והפעילות הנהוגה בו, שהיא קודש לחינוך ולהתגייסות לצה"ל ולשירות בו.

2. בנסיבות אלה, התשובה שלילית.

היו"ר ד' טל:

אדוני, אאפשר לעצמי מפה לשאול שאלה נוספת, אם אדוני יסכים.

משה גפני (יהדות התורה):

זה מקובל.

היו"ר ד' טל:

אני יודע שזה מקובל. אני רוצה להיות עדין. אני דיברתי אישית עם רמי דותן, יושב-ראש הוועד למען החייל, ולצערי, לאחר בדיקה מעמיקה שעשיתי, הסתבר שהאולם הזה ניתן לאנשי מרצ, לאנשי צומת, לאנשי מפלגת העבודה, לאנשי ליכוד, ובקיצור, הוא ניתן לכל מייצגי הדעות בכל גוני הקשת הפוליטית. דותן, עם כל הכבוד לו, יושב-ראש הוועד למען החייל, יכול שלא להסכים למלה מדבריו של הרב אמנון יצחק, אבל הוא לא יכול למנוע ממנו לומר את דבריו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני יושב-הראש, כמו שאמרתי, "בית החייל" והפעילות הנהוגה בו הם קודש לחינוך להתגייסות לצה"ל ולשירות בו. אינני יודע מה הן דרשותיו של הרב אמנון יצחק בנוגע לשירות בצבא, ולכן זו אולי היתה הסיבה. כאשר אתה שואל האם נפעל לקיים את ההרצאה בפעם אחרת – התשובה היא תשובה שלילית.

היו"ר ד' טל:

מה התשובה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כאשר אתה שואל האם נעשה זאת בפעם אחרת, האם נאפשר זאת בפעם אחרת – התשובה היא שלילית.

היו"ר ד' טל:

השאלתא הבאה היא שאלתא מס' 1966, ואת הנושא שלה יאמר ידידי.

היו"ר ש' וייס:

עשינו חילופים קטנים. השאלתא הבאה היא שאלתא מס' 1966 של חבר הכנסת אחמד סעד בנושא: יחידות דיור לאנשי קבע בהר-חומה. אדוני, בבקשה.

בנייה לאנשי קבע בהר-חומה

חבר הכנסת א' סעד שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

התפרסם ב"ידיעות אחרונות" מ-17 בנובמבר 1997, שבמשרד הביטחון נשקלת תוכנית לשכן מאות אנשי קבע ופורשים מצה"ל בהר-חומה, ג'בל אבו-ע'נים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. כיצד ישפיע הדבר על התהליך המדיני?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

1. בימים אלו נערך סקר בקרב משרתי הקבע לצורך מיפוי מקומות המגורים המבוקשים על-ידם לגבי מקומות דיור עתידיים. אפשרות הבחירה בהר-חומה תיכלל בין האפשרויות בסקר.

2. בתהליך המדיני עוסקת ממשלת ישראל, ולא צה"ל. צה"ל מתייחס לנושא כאל פרויקט דיור המוקם על-יד משרד הבינוי והשיכון ללא כל שיקול מדיני.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, שאלה נוספת. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על תשובתך. אתה יודע, שבשנה שעברה גינו 137 ארצות את ישראל על הבנייה בהר-חומה, ג'בל אבו-ע'נים, ודרשו להפסיקה. אתה גם יודע, שאחת הסיבות לקיפאון בתהליך המדיני היתה תוכנית הבנייה בהר-חומה. האם אתה לא חושב שההכרזה על בנייה מחודשת – ולא אכפת לי אם זה לצבא הקבע או לאחרים – תהיה פרובוקציה כלפי דעת הקהל הבין-לאומית וגם כלפי תהליך השלום? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת סעד, ההתנגדות שלך לבנייה בהר-חומה ידועה. אין קשר בינה לבין האפשרות שמשרתי הקבע יעברו לגור שם. מבחינת ממשלת ישראל, הר-חומה היא חלק מירושלים.

כמו שבכל מקום אחר בירושלים יש אפשרות שמשרתי הקבע יעברו לגור שם, אחת האפשרויות שתהיה באותו סקר, לגבי כל הגבולות של מדינת ישראל, תהיה גם

הדבר הזה. אינני רואה בזה פרובוקציה. אינני רואה בזה – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

יש ויכוח על כך – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אכן יש ויכוח. יחליטו אותם אנשים אם הם רוצים לגור שם אם לאו. אבל ברגע שיש החלטה רשמית של הממשלה, ברגע שהזרוע המבצעת היא הזרוע הממשלתית – בינתיים במשטר דמוקרטי הרוב קובע. בין בחירות לבחירות מי שקובע את דעת הרוב הן הכנסת והממשלה. לכן, כאשר הממשלה החליטה על הקמת הר-חומה – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

זו אדמה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סעד, זה לא רב-שיח. זה דו-שיח – שתי שאלות. כבודו, תודה רבה.

אדוני, חברי סגן השר, חבר הכנסת דהאמשה היה בתפילה במסגרת חג הרמדאן, ואנחנו עושים לו חנינה. אני מבקש, אם אפשר – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חוזרים לשאלות של?

היו"ר ש' וייס:

כן. אנחנו מתחשבים בחברים. אם תוכל לחזור לשנת 1906, שנה לאחר מלחמת רוסיה-יפן – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זו תשובה על שאלתא מס' 1906.

היו"ר ש' וייס:

נושא שאלתא 1906 הוא האסירה הפלסטינית.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני יושב-הראש, אני עניתי אותה תשובה בדיוק לחבר הכנסת האשם מחאמיד. זו היתה אותה שאלתא בדיוק. אם אדוני רוצה, אני אחזור על התשובה.

היו"ר ש' וייס:

לא. אין טעם לעשות זאת פעמיים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

התשובה היא בדיוק אותו דבר, כי השאלתא היא אותה שאלתא. אדוני יושב-הראש, יהיה איך שאתה רוצה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

זה היה היום?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לפני רבע שעה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אז נשמע מה שיאמר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 1906, ראה לעיל.)

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

תודה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כבר ענית.

היו"ר ש' וייס:

כן. חבר הכנסת דהאמשה, יש לי בקשה. אנחנו מאוד נעתרים לך, ומוכן שגם הסיבה היא סיבה של ממש, אבל זו ממש אותה השאלה. אז אולי נעבור לשאלה השנייה שלך – בסדר?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

השאלה הזאת שעכשיו אשאל – – –

היו"ר ש' וייס:

טוב. פתחתי פתח – נגמור את זה. אין מה לעשות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מצטער שהסכמתי.

היו"ר ש' וייס:

מה לעשות? אני לא ידעתי שהוא – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד סגן השר, הבנתי מתשובתך שהיא מואשמת בפעילות בלתי חוקית, ונתת כדוגמה שבאותו היום הלכה להשתתף בעצרת זיכרון. אני שואל: מה לא חוקי בעצרת זיכרון? דיברנו על זיכרון, על עצרות, על שואה ועל כל מיני דברים. מה לא חוקי בכך שהיא משתתפת בעצרת זיכרון לזכרו של אדם שנרצח?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, נראה שלא שמעת שהיא אמרה שהיא לא בדרכה להשתתפות אלא בדרכה לארגון העצרת. אני חושב שיש קצת היתממות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהאמשה, לא. אין שאלה נוספת. מיצית את הנושא. תיכף יהיה לך סיבוב שני, ותבריג את זה שם. השאילתא הבאה היא שאילתא מס' 1909 של חבר הכנסת דהאמשה בנושא התמרוך האוסר כניסה בכניסה הדרומית לעיר קלקיליה. בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 1909, ראה לעיל.)

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת? בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד סגן השר, האם ניתן להבין מתשובתך, שתיבחן באופן חיובי אפשרות שהצומת יהיה דו-צדדי, לשני הכיוונים? זאת אומרת, תותר הכניסה גם לעיר?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כן. אמרתי לך, שקודם כול, לאחר הסגירה המוחלטת – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

נפתח צד אחד.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כן, נפתח צד אחד, זה אתה יודע. בהתחלה היתה סגירה מוחלטת, לאחר ספטמבר 1996 הכניסה נסגרה לגמרי. נפתח עכשיו ציר אחד מצפון לדרום, ובימים אלה מתקיימת עבודת מטה במטרה לבחון את כל סדרי התנועה באזור, לרבות תשתית, מתוך כוונה לתרום לשיפור נוסף של תנועה בצומת. המטרה היא לנסות ולבדוק את העניין באופן חיובי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

ביטול הרצאת הרב אמנון יצחק ב"בית החייל"

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

נודע לי כי אולמי "בית החייל" בתל-אביב נשכרו כדין לצורך כינוס שבו אמורה היתה להישמע הרצאה של הרב אמנון יצחק. לאחר התערבות עמותת "עם חופשי" ביטלו "בית החייל" ותת-אלוף במילואים רמי דותן את הזמנת האולם לכינוס.

רצוני לשאול:

1. האומנם בוטלה ההזמנה לשכירת האולם? אם כן – מדוע?

2. האם נעשה הדבר בהוראת משרד הביטחון, או בהתאם למדיניותו?

3. מה ייעשה לגבי מקרים כאלו בעתיד?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ההזמנה בוטלה ביום שבו אושרה. האולם ניתן בתרומה ולא בשכירות. ההזמנה בוטלה משום שתוכן הרצאותיו של כבוד הרב נוגד את אופיו של "בית החייל" והפעילות הנהוגה בו.

2. לא.

3. ב"בתי החייל" לא תותר כל פעילות הקוראת שלא להתגייס לצה"ל.

אישור משרד הביטחון להרחבת המתחם היהודי בחברון

חבר הכנסת א' סעד שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

לפי מודעה שפרסמה "עמותת מחדשי היישוב היהודי בחברון" בשבועון "מקור ראשון", אישר משרד הביטחון הרחבת המתחם היהודי בחברון בבניית 1,000 מ"ר, והקבלנים מוזמנים לעיין באתר מקרוב.

רצוני לשאול:

1. האם האישור הזה לא מהווה הפרה של הסכם חברון?

2. האם לא יוביל מעשה זה להסלמה ולהגברת המתיחות והתסיסה בעיר?

3. האם נשקל לבטל אישור זה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

1. התשובה שלילית.

2. האישור לא יוביל – ובפועל אינו מוביל להסלמה – שכן זו בנייה בתוך המתחם היהודי והיא עונה על צורך בסיסי של כל קהילה להתרחבות מינימלית.

3. התשובה שלילית.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני סגן השר, אם התשובה שלילית – וזה בעיקר להפרת ההסכם בחברון – איך אתה מסביר הרחבת ההתנחלות היהודית בתוך העיר באותו מקום שכבר סוכם והיו שם איכשהו גבולות? הדבר השני, הניסיונות לסגור את רחוב השוהדא, והיינו עדים בשבוע שעבר ולפניו לתסיסה בתוך העיר חברון – איך אתה אומר שזה לא מנוגד להסכם שהיה להסכם חברון?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. תשובתך, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אחמד סעד, האישור הזה אינו מהווה שום הפרה של ההסכם. כמו שאמרתי לך, התשובה היא שלילית. דעתך היא שזה מהווה הפרה, אבל, לשמחתי, אנחנו קיימנו את כל הסכם חברון, ולצערי הרב, הרשות הפלסטינית לא קיימה ממנו דבר. אז לבוא ולומר שאנחנו מפירים את ההסכם כאשר עמדנו כמעט על כל אות ותג, הדבר הזה אינו נכון, אנחנו מבחינתנו פועלים במסגרת ההסכם, במסגרת ההתחייבויות שאותן לקחנו, אף שהרשות הפלסטינית, לצערי הרב, לא מקיימת את התחייבויותיה בהסכם חברון, כפי שנרשמו בתרשומת לתיק, התחייבויות רבות שעד היום לא בוצעו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני צריך להגיד לסגן השר: להתראות בשטרסבורג. בשבוע הבא נייצג את הכנסת במועצת אירופה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש שאילתות לשר התחבורה?

היו"ר ש' וייס:

כן, יש שאילתות לשר התחבורה. השאלה היא אם יהיה שר התחבורה להשיב. תיכף נברר עם סגן מזכיר הכנסת.

הצעה לסדר-היום

השביתה המתמשכת בבית-הספר התיכון בערערה

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אתה מעלה הצעה על סדר-היום, במסגרת הצעה דחופה – שלוש דקות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הצעה רגילה.

היו"ר ש' וייס:

לא קיבלת דחופה על זה?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זה אף פעם לא דחוף.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע למה? כי זה כבר כל כך קבוע, שהתרגלו לזה, לדאבוננו.

השביתה המתמשכת בבית-הספר התיכון בערערה – הצעה לסדר-היום מס' 3178. בבקשה, אדוני.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני אתחיל משאלתך בעצם, משום שלו הצגתי את זה כהצעה דחופה, זה לא היה מתקבל. כפי שאתה אמרת, ובצדק, זה כבר מצג קבוע.

היו"ר ש' וייס:

השבוע אישרנו המון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זה קבוע, אתה יודע כמה חודשים זה קיים? כהצדקה למה שאתה אמרת ולמה שאני אומר, זה – א. מספר הנוכחים בישיבה הזאת; ב. היעדרותו של שר – – –

היו"ר ש' וייס:

מספר הנוכחים עלה עכשיו ב-25% עם כניסתו של חבר הכנסת דהאמשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זוהי בהיעדרותו של שר שיתייחס לנושא הזה.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע מדוע. במקרה זה, שר החינוך נפטר, סגן שר באותו רגע מפסיק להיות סגן שר, כך שאנחנו ממש בלי שר עכשיו.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, היות ששר החינוך נפטר, והנושא החינוכי בוודאי יזכיר לכולנו את האיש שהיה שר החינוך, שפעל למען החינוך – מכאן אני שולח תנחומים לבני משפחתו. הוא אדם שהערכתי מאוד; יהי זכרו ברוך.

היו"ר ש' וייס:

עשינו את זה אתמול, ואנו מצטרפים כמובן גם לדברים שלך, למשפחה, לתנועה שלו ולכל ציבור האבלים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

שר החינוך נפטר, אבל, להבדיל, שר הפנים לא נפטר, הוא קיים, שר הפנים נמצא, ואני לא מבין מדוע שר הפנים, שהיה צריך לעלות להשיב על ההצעה, איננו רואה לנכון לבוא לכאן, אלא מסיבה אחת ויחידה, שאין הוא מוצא שהנושא הזה חשוב.

אדוני, תרשה לי לומר אהלן וסהלן לנציגי ועד המורים בבית-הספר התיכון בערערה ולעורך-הדין שיושב אתם. אני יכול להבטיח, נמשיך במאבק הזה, יהיה שר הפנים או לא יהיה שר הפנים. ואני יודע, אינני רוצה לתקוף אדם שלא בפניו, אבל אני יודע מה המדיניות של משרד הפנים כלפי האוכלוסייה הערבית וכלפי האזרחים הערבים וכלפי היישובים הערביים. זה כבר לא בגדר סוד, כולם יודעים איך הוא מתנהג כלפי האוכלוסייה הערבית.

אומנם, אדוני היושב-ראש, יש מספר לא מבוטל של רשויות מקומיות בקרב האוכלוסייה הערבית שסובלות משיתוק מוחלט, אבל מה שחשוב ויש להדגיש הוא, כי יותר משישה חודשים לא מקבלים עובדי המועצה המקומית משכורות. לכן, הגנים, בתי-הספר היסודיים, אינם מלמדים כהלכה בשל שביתת עובדי המועצה, והתיכון המקומי שובת מלימודים.

המצב בכפר ערערה בלתי נסבל, הוא משותק לגמרי. המורים הממורמרים, שהפסיקו להאמין לגורמים השונים המבטיחים להם הבטחות שווא, פתחו בשביתה ללא הגבלת זמן. חלק מהמורים מחפשים עבודה חלופית. תלמידים התייאשו, חלק מהם נשרו ויצאו לעבודה, אחרים משוטטים ברחובות ללא מעש, הפכו לנוער שאינו עובד ואינו לומד. אפילו תלמידי כיתות ט' בחטיבת הביניים בכפר חושבים שלא ללמוד בתיכון, מחשש שהעתידי אינו לטובתם. וכך נהרס בית-ספר מצליח, עם צוות מורים למופת.

זוהי, לידיעתכם, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני היושב-ראש, בית-ספר שקיים זה 20 שנה, 650 תלמידים, 65 מורים, כששיעור ההצלחה בבגרות הוא 70%.

מ-28 באוקטובר עד היום יש שיבושים ושביתות, וכנראה השביתות תימשכנה.

אחד התלמידים בכיתה י"ב אומר: אנחנו מיואשים. אנו חייבים לחסום את כביש ואדי-עארה. אולי צעד כזה יזיז למישהו בממשלה לבוא לקראת הכפר ולקראת תלמידיו ומוריו – כמו שעשו, לדוגמה, עם מובטלי אופקים.

כולם משווים עם כולם, אדוני היושב-ראש. גם אנחנו יודעים להשוות. האם מקרה כזה של שביתה פתוחה ושיבושים שנמשכים חודשים היה עובר ככה, ועולם כמנהגו נוהג, לו הוא היה קורה בבית-הספר יהודי? ואני שואל את כולם, אפילו את כבוד השר, שהוא לא שר חינוך ולא שר הפנים: הייתם שולטים במצב כזה, שבית-ספר שובת חודשים, אדוני השר? והילדים שלנו יודעים להשוות. גם אנחנו יודעים להשוות. אתם יודעים מה ההשוואה בעצם, למה זה מוביל.

650 תלמידים שואלים מדוע גזיזת פיאות לילד בבית-ספר יסודי יהודי מושכת את תשומת לבם של גורמים שונים, רחבים – משרד החינוך, המשרד לביטחון פנים, מרכז השלטון המקומי, הסתדרות המורים, ארגון המורים העל-יסודיים, ארגון ההורים הארצי, המועצה לשלום הילד, מועצת תלמידים ונוער ארצית וגורמים אחרים. כולם יחד באים להתריע על גזיזת פיאות של ילד, בעוד שמנגד יש מצב של התכחשות כוללת, טוטלית, לקיומם של 650 תלמידים ו-65 מורים, שעתידם נהרס לעיני כול.

המורים פנו אל משרד החינוך; משרד החינוך טוען שבעייתם נעוצה במשרד הפנים. פנו למשרד הפנים, משרד הפנים טוען שהבעיה היא משרד החינוך. וכך 650 תלמידים ו-65 מורים נופלים בין הכיסאות. יותר נכון, בין הרגליים הכבדות, השרירותיות של משרדים ופקידים, פקידי ממשלה שונים.

על-פי הוראת משרד הפנים, הקפיא משרד החינוך את הזרמת הכספים למורים, משום שממילא הם מעוקלים, והמורים והתלמידים נשארו תלויים באוויר. כולם מיואשים, וכבר אינם יודעים אל מי לפנות. כי גם 65 מורים שואלים, איך זה ששביתה ועיצומים של חודשים, על אי-תשלום משכורות במשך שישה חודשים, לא בגלל שכר של יום או חודש, ולא בגלל סחבת שנקטו משרד החינוך והאוצר בעבור פעילות חוץ בית-ספרית, לא משפיעים.

אני מזכיר את זה, אדוני היושב-ראש, כי היו עיצומים של ארגוני המורים בגלל סחבת הקשורה לפעילויות חוץ בית-ספריות. ואיך אפשר לשתוק על מצב כזה? אם מישהו חושב שזו שתיקה רגילה, הוא טועה. זו שתיקה רועמת, שתתפוצץ. המצב הוא פצצה מתקתקת, שעלולה להתפרץ בכל רגע.

אדוני היושב-ראש, אם לא יבוא קץ למצב הזה, אני יכול להבטיח לך ולכנסת, שיש נטייה אצל התושבים לצאת לרחוב. יש נטייה לסגור את הכבישים. אנשי אופקים לא יותר טובים ולא יותר חשובים ולא יותר בני-אדם מאשר אנשי ערערה. ואם הם רוצים, כן ייסגר כביש ואדי-עארה. אם זה בחסות של חסינות או לא חסינות, אני מוכן להוביל מאבק כזה אם המצב הזה לא ישתנה. לא נשתוק על המצב הזה. תוכנית הבראה, כך אומרים פקידי בכירים. מה זאת הבראה? זה ויתור על הזכויות של המורים, ויתור בלתי חוקי. ואני אומר שלא יוותרו, כי אלה הזכויות שלהם.

בינתיים, אדוני היושב-ראש, 650 תלמידים נתקלים בקיר אטום. אני שואל, איפה המצפון ואיפה השכל הישר. בעוד זמן קצר יתקיימו בחינות בגרות; איך ייגשו לבחינות הבגרות? יושבת-ראש מועצת התלמידים, ח'ליל אבו-ואסל, אומרת: אנחנו מתחננים שמישהו יציל אותנו, העתיד שלנו נהרס. מה שהם דורשים זה ספסל לימודים, וההשפעה בגיל הזה היא הורסת, מנכרת ומנקרת. היא מנקרת בעיני התלמידים, אדוני היושב-ראש, ומנכרת אותם מהמדינה הזאת. איך הם יסתכלו על המדינה כשאין להם ספסל לימודים?

הם שואלים, הייתכן מצב כזה בבית-ספר יהודי, אצל בני גילם? אם הבעיה לא תמצא את פתרונה, אדוני, גם בכפר ערערה יודעים לסגור כבישים, ואולי אף לשבות שביתת שבת ורעב כאן בכנסת. אם הבעיה לא תיפתר, יבואו 650 תלמידים לכנסת לשבות כאן.

למה מצפים במצב כזה? אני מבקש, אדוני, שיימצא פתרון. אין שר, אין ממשלה. אני מבקש לאפשר לתלמידים ולמורים לחזור לבית-הספר. גם הם בני-אדם, מגיע להם ללמוד. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חברת הכנסת נעמי חזן מציעה להעביר לוועדה, וחבר הכנסת דהאמשה יציע להסיר.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מורי בית-הספר התיכון בערערה לא קיבלו משכורת מאז אמצע יוני 1997. הם עובדי מדינה. לו זה היה קורה בכל מקום אחר, כל המדינה היתה רוגשת ורועשת וזועמת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הם לא עובדי מדינה, הם עובדי העירייה.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, אדוני, הם עובדי ציבור. הם עובדי מערכת החינוך. הם לא קיבלו משכורת מאז אמצע יוני. זו בושא וחרפה למדינת ישראל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסכים אתך בקשר לבושה.

נעמי חזן (מרצ):

נקודה שנייה, תלמידי התיכון בערערה לא זוכים לחינוך בשבועות האחרונים, וייתכן מאוד, שאם הם היו במקום אחר במדינת ישראל, זה לא היה עובר בשקט.

ההצעה שלי להעביר לוועדה היא הצעה אמיתית, אבל אני דורשת שהנושא יעבור לוועדת החינוך וכי יהיו בה נציגים של משרד הפנים ושל משרד ראש הממשלה. אי-אפשר לעבור בשתיקה על המצב הבלתי-נסבל שנוצר בערערה. זו בושה לכולנו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, לפני שאנצל את הדקה שלי, אני מציע שכבודו ימצא דרך לאפשר גם לחברי עזמי בשארה להתבטא בנושא. נחלק את הזמן בינינו.

היו"ר ש' וייס:

אני אתן לחבר הכנסת בשארה בהזדמנות אחרת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

העניין הזה מוכיח לנו פעם נוספת, שאין גבול לאטימות, וזה עוד סממן אחד למה זוכים הערבים במדינת ישראל, אפילו במישור של תלמידים ושל חינוך ושל בתי-ספר. בעיות במגזר הערבי לא חסרות. בעיות של מועצות מקומיות שלא מקבלות תקציבים ולא מצליחות לקיים את עצמן לא חסרות. המצב בכלל קשה. אבל עוד לא קרה במדינה הזאת מקרה שבית-ספר שלם יושבת חודשים ארוכים ומורים לא יקבלו משכורת במשך שישה חודשים. צריך למצוא פתרון לעניין הזה, ומהר, כדי להסיר את החרפה הזאת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. רבותי, אני רוצה להציע הצעה בנסיבות המיוחדות שנוצרו כאן. את הצד הפרלמנטרי מיצינו. אני מקווה שההצעה שלי תבטא גם את הרצון של חבר הכנסת ריבלין, שרצה להתבטא כאן ורצה לגנות את התופעה; וכן חבר הכנסת בשארה ואחרים.

זה נושא ששייך, כמובן, מבחינת האחריות החינוכית, לשר החינוך. מבחינת האחריות הכוללת, לממשלה כולה יש אחריות קולקטיבית. מבחינת אחריות נקודתית נוספת, לשר הפנים. לדאבוננו כולנו, איבדנו שר, איבדנו חבר כנסת, איבדנו חבר, את שר החינוך והתרבות זבולון המר. אנחנו מתאבלים, אנחנו כאילו יושבים שבעה לזכרו. וגם סגן השר, בתוקף העובדה החוקתית, לא יכול למלא את תפקידו, כי הוא הפסיק להיות סגן שר.

אני רוצה להפנות בקשה לשר יצחק לוי, כחבר הממשלה. הייתי אומר שבמובן מסוים, לא כממלא-מקום, אבל כמי שגם רוחנית ממלא את מקומו של השר המר בשלב זה, הייתי מאוד מבקש ממך: הנושא דחוף, כואב, יש פה איזו השתלשלות דברים מיותרת, זה ממש נושא שצריך פתרון מיידי. אנחנו נעביר את הנושא לוועדה. אתה תעשה ברמה הממשלתית שניים-שלושה טלפונים, תפעל כפי שאתה מבין. זה יהיה מאוד מבורך אם תיתן פה יד לפתרון הבעיה האנושית. צריך גם להחזיר לתלמידים את שעות הלימוד וכן הלאה. מוסכם?

שר התחבורה י' לוי:

היו"ר ש' וייס:

מעבירים לוועדה. תודה רבה, אדוני השר.

אנחנו מצביעים. בשם כולנו, אנחנו מעבירים את הנושא שהעלה חברנו, חבר הכנסת האשם מחאמיד, לוועדת החינוך והתרבות, והשר – במקרה זה אני אומר "השר", לא שר התחבורה – ידאג לזרז מאוד את הטיפול, אולי עוד הערב, או מחר בבוקר. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

התלמידים והמורים אינם צריכים לסבול. אין על זה ויכוח.

היו"ר ש' וייס:

כן, אז בואו ננסה לפתור את זה בצוותא.

חברים, אנחנו מעבירים את הנושא לוועדת החינוך והתרבות, והשר לוי הבטיח לסייע לנו בטיפול, באופן לא פורמלי, אבל נמרץ.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את שר התחבורה להשיב על שאלות רגילות.

הקפאת פרויקטים תחבורתיים בצפון

חבר הכנסת ד' ראם שאל את שר התחבורה ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

בשל העדר תקציב, הוחלט להקפיא פרויקטים תחבורתיים חשובים באזור חיפה ולהמשיך פרויקטים באזור המרכז.

רצוני לשאול:

1. מדוע מופלים פרויקטים בצפון לעומת פרויקטים במרכז?

2. האם תבוטל ההקפאה ויושלמו הפרויקטים בצפון?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מעולם לא התקבלה החלטה כמו זו המתוארת על-ידי חבר הכנסת ראם.

כל שאירע הוא, שחברת "נתיבי כרמל" ניצלה את כל התקציב השנתי המוקצה לה לפני תום השנה, ולכן הותאם קצב הביצוע לבסיס התקציב.

בנושא האפליה: א. לא רק שחיפה לא מופלית לרעה, אלא ההיפך הוא הנכון. חיפה זוכה לעדיפות על פני ערים אחרות, ולראיה, בשנת 1998 תקציב פיתוח הכבישים בחיפה גדול מזה של תל-אביב בכ-8 מיליוני שקלים; ב. כאמור, משרד התחבורה ייתן עדיפות להשלמת פרויקטים שנמצאים בביצוע במהלך שנת 1998.

קווי אוטובוס במשולש

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר התחבורה ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

חברת "אגד" הפסיקה את פעולתם של קווי אוטובוס שפעלו בכפרים ובערים של המשולש הצפוני.

רצוני לשאול:

1. האם אין בפעולה זו משום פגיעה בתושבי האזור הנ"ל, ובמיוחד בפועלים שמרביתם עובדים מחוץ למקום מגוריהם?

2. האם יורה משרדך לחברת "אגד" להפעיל את הקווים מחדש באזור הנ"ל?

שר התחבורה י' לוי:

2-1. רשת קווי התחבורה הציבורית נבדקת על-ידינו באופן קבוע, מתוך מגמה מתמדת להתאים את מהלכי הקווים ולוחות הזמנים לצורכי ציבור הנוסעים.

אנו נעזרים גם בפניות הציבור אלינו בעל-פה ובאמצעות מכתבים.

בשנים האחרונות נסעו האוטובוסים מכפרי המשולש הצפוני לחדרה ריקים לחלוטין, דהיינו, ללא נוסעים, כאשר אלו העדיפו להשתמש ברכב פרטי ובהסעה לא-חוקית, כך שהשירות בקווים האמורים הלך והצטמצם בהדרגה.

עם זאת, במקומות שבהם היה ביקוש לנסיעות, יזמה "אגד" והפעילה קווי שירות חדשים, לדוגמה הקו מאום-אל-פחם לכפר-סבא דרך בקה-אל-ע'רבייה.

ביוני 1997 הופעל לראשונה שירות מיישובי המשולש לחיפה דרך כביש מס 4 – פורדיס, שלא בתקופת הלימודים, כדי לבחון את הדרישה לשירות זה, הפועל באופן שוטף בתקופת הלימודים בלבד.

אם הרשויות המקומיות סבורות כי התחבורה הציבורית חסרה, נשמח אם יפנו באופן מפורט למפקח על התעבורה במחוז, על מנת שיבחן את פנייתך לגופה.

אפליית נשים בחברת "אל על"

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר התחבורה ביום ה' בחשוון התשנ"ח (5 בנובמבר 1997):

ב-27 באוקטובר 1997 התפרסמה כתבה ב"מעריב" בעניין מדיניותה המפלה של חברת התעופה הלאומית "אל על" בתחום העסקת נשים כטייסות בחברה.

רצוני לשאול:

1. האם נכונה הטענה, כי מועמדותה של טייסת בעלת ותק של אלפי שעות אינה נשקלת, ולו רק משום שלא שירתה כטייסת בחיל האוויר?

2. האם יש טייסים ממין זכר שאינם יוצאי חיל האוויר, המועסקים כטייסים ב"אל על"?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הטענה כי מועמדותה של טייסת בעלת ותק של אלפי שעות טיסה איננה נשקלת בשל העובדה שלא שירתה כטייסת בחיל האוויר, איננה מדויקת.

2. בשנה האחרונה נדחתה מועמדותם של טייסים גברים רבים, זאת בשל העובדה כי לא שירתו בחיל האוויר.

בעבר היו מקרים בודדים שבהם התקבלו טייסים, עולים חדשים, לעבודה, כמו גם עובדי החברה אשר שימשו כמהנדסי טיס ועברו הסבה לשמש כטייסים.

ברוח הזמן החליטה הנהלת חברת "אל על" לשנות את מדיניות קבלת הטייסים והטייסות ולשנות את קריטריוני הקבלה הבסיסיים.

"אל על" רואה בעובדה שכמעט כל טייסה הינם בוגרי קורס טיס של חיל האוויר הישראלי שילוב של יתרון בטיחותי ומוניטין שיווקי ומסחרי בולט, המקנה לה שם עולמי ראוי.

יודגש, כי על אף העובדה שקריטריוני הסף שהתקבלו לאחרונה אינם מצריכים שהמועמד יהיה בוגר קורס טיס של חיל האוויר הישראלי, מערכת השיקולים בתהליכי המיון של חברת "אל על" תיתן משקל יתר, מהסיבות הרשומות לעיל, לטייסים שהם בוגרי חיל האוויר.

השקעת כספים בשדה התעופה בחיפה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התחבורה ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

נודע לי, כי רשות שדות התעופה מתכננת להשקיע כסף רב בשדה התעופה בחיפה – רכישת קרקעות ב-11 מיליון דולרים ובניית טרמינל חדש ב-13 מיליון ש"ח, למרות החלטת הממשלה להפריטו עד סוף 1998.

רצוני לשאול:

1. מה היא ההצדקה להשקעה כה גבוהה בשדה התעופה לאור ההחלטה להפריטו?

2. האם תשקול רשות שדות התעופה להימנע מהשקעת הכספים?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רשות שדות התעופה רכשה במהלך שנת 1994 קרקעות בסביבות שדה התעופה בחיפה בסכום של כ-11 מיליון דולר, על מנת להבטיח את ההתפתחות העתידית של השדה.

בשלהי שנת 1995 החלה רשות שדות התעופה בפעילות להקמת טרמינל בין-לאומי חדש בשדה התעופה בחיפה. בניית הטרמינל החלה בתחילת 1996, ובנייתו צפויה להסתיים במחצית שנת 1998, בהשקעה כוללת של כ-13 מיליון שקל.

ההחלטה על הפרטת שדה התעופה בחיפה החל מתאריך 1 בינואר 1999 התקבלה בקיץ 1997, כחלק מהחלטות הממשלה על שינויים מבניים לעידוד הצמיחה במשק, לאחר ההחלטות לרכישת הקרקעות ובאמצע בניית הטרמינל.

2. רשות שדות התעופה לא תבצע השקעות חדשות בשדה התעופה בחיפה עד להסדרת הסוגיות הכספיות הנוגעות להשקעותיה טרם הפרטת השדה. אולם, ברור כי לא ניתן להפסיק את בניית הטרמינל בשל החלטת הממשלה. לפיכך, הוחלט לסיים את בניית הטרמינל ללא קשר להפרטת השדה.

השקעה בתשתית לתחבורה ציבורית

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

מנתוני משרד האוצר עולה, שמשרדך ניצל עד נובמבר 1997 19.6% בלבד מתקציב תכנון וקידום זמינות תחבורה ציבורית. הוצאו 3.9 מיליוני ש"ח, מתוך 20.3 מיליון שהוקצבו. ב-1996 ניצל משרדך רק 34.9% מתקציב זה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא נוצל מלוא התקציב?

2. להיכן הופנה התקציב שלא נוצל?

3. האם נשקלת פנייה לאוצר בבקשה שיקצץ מתקציב משרדך את הכספים שלא נוצלו?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בבסיס התקציב לשנת 1997 יועד סכום של כ-20.5 מיליון שקל לתכנון התחבורה הציבורית. במהלך השנה הועבר ממנו סכום של 5 מיליוני שקל לתמיכות בספנות כחלק מהשתתפות משרד התחבורה בסך 17.5 מיליון שקל – האוצר העביר סכום נוסף של 17 מיליון שקל לתמיכות בספנות.

סך התקציב לאחר העברה זו, בסך 15.5 מיליון שקל, ינוצל על-פי הנתונים שבידינו במלואו עד סוף השנה.

2. בבסיס התקציב לשנת 1996 תוקצבו בסעיף תכנון התחבורה הציבורית כ-29 מיליון שקל. במהלך השנה הופחתו מהסעיף כ-19 מיליון שקל, מזה 9 מיליוני שקל כחלק מהקיצוצים בתקציב על-פי החלטת ממשלה, ו-10 מיליון שקל לכבישים: מס' 4 בירושלים ונשר בחיפה. בפרויקטים אלה היה ביצוע גבוה מהתקציב המקורי.

יתרת התקציב לאחר ההפחתות הנ"ל, בסך 10 מיליון שקל, נוצלה במלואה.

3. הסכומים הנדרשים לביצוע תוכנית פיתוח התשתית של משרד התחבורה גבוהים מהתקציבים שקיבל המשרד בשנתיים האחרונות. הביצוע הכולל בסעיפי התשתית בשנת 1996 התקרב ל-100%, שזה היקף חריג בהשוואה למשרדים אחרים. לכן, אם מסתבר כי הביצוע בסעיף תשתית מסוים אינו מלא, קיימים סעיפי תשתית אחרים שניתן להעביר אליהם תקציבים. לכן אין מקום שהמשרד יפנה לאוצר על מנת לקצץ את תקציבי התשתית.

משרד התחבורה רואה בקידום התחבורה הציבורית נושא עיקרי בתקציב הפיתוח לשנת 1998. בשנה זו ייעד המשרד 100 מיליון שקל לפיתוח נת"צים – נתיבי נסיעה ציבוריים – תכנון מערכות הסעה המונית וכדומה.

היו"ר ש' וייס:

השר ישיב על שאילתא מס' 2009 של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בנושא: רשיון לנהגים בני 65 ומעלה. השר ישיב גם לחברי הכנסת אליעזר זנדברג וחיים רמון, שאינם כאן, אבל בזכותה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, גם הם יזכו לתשובה.

חידוש רשיון לנהגים בני 65 ומעלה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר התחבורה ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

נהגים בני 65 ומעלה נדרשים לחדש את רשיונם מדי שנה ולאחר בדיקות רפואיות. הם נדרשים לשלם לשנה 110 ש"ח, בעוד אגרת הרשיון לחמש שנים היא 213 ש"ח בלבד.

רצוני לשאול:

1. מה הם השיקולים בגביית אגרה כה גבוהה מנהגים קשישים?

2. נוכח היות אוכלוסייה זו חלשה בדרך כלל, האם יופחתו דמי הרשיון לסכום היחסי של חמש שנים, כלומר, כ-40 ש"ח לכל חידוש?

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר התחבורה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

אגרת חידוש רשיון נהיגה עומדת על סך 213 ש"ח לחמש שנים. אגרת חידוש רשיון נהיגה למי שגילו מעל 65 עומדת על 94 ש"ח לשנתיים. בנוסף, חייב כל המחדש רשיון נהיגה להוסיף 16 ש"ח עבור אגרת צילום, בכל מקרה של חידוש רשיון.

רצוני לשאול:

1. מדוע נקבע שיעור אגרה שונה לקשישים ולצעירים יותר?

2. מדוע לא ישווה סכום האגרה באופן המונע אפליה על בסיס של גיל?

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר התחבורה ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

נודע לי כי אוכלוסייה מעל גיל 65 שחייבת בחידוש רשיון הנהיגה מדי שנה, ומשלמת לבדיקת ראייה, חייבת גם בתשלום של 110 ש"ח אגרה לחידוש רשיון. זאת בעוד אוכלוסייה צעירה מ-65 שנה משלמת 213 ש"ח בלבד לתקופה של חמש שנים.

רצוני לשאול:

האם תשונה גביית האגרות מאוכלסייה חלשה זו?

שר התחבורה י' לוי:

כל האגרות על רשיונות הנהיגה מותאמות למשך הזמן שלו ניתן הרשיון.

רשיון לנהגים בני 65 ומעלה שחייבים בבדיקה רפואית ניתן לשנתיים, על-פי תקנה 173 לתקנות התעבורה, והאגרה בהתאם – 110 שקלים.

אגרת הרשיון עולה 94 שקלים פלוס 16 שקלים להנפקת האגרה, סך הכול – 110 שקלים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, אני מודה לך על התיקון, שזה לא 110 שקלים לשנה, אלא לשנתיים, ולחמש שנים – 213 שקלים. יוצא שבכל זאת הקשישים משלמים יותר. מאחר שאנחנו מדברים על אוכלוסייה שיחסית היא בכל זאת יותר נצרכת מבחינה כלכלית, הרי אם לכלל האוכלוסייה עד גיל 65 זה בערך 40 שקלים ומשהו לשנה, בואו נעשה את זה אותו דבר. גם עליהם צריך להקל. אם כן, למה 110 שקלים?

היו"ר ש' וייס:

כבודו, תשובתך.

שר התחבורה י' לוי:

העלות נובעת גם מהנפקת – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הפלסטיק.

שר התחבורה י' לוי:

לא, לא רק הפלסטיק, גם מעלות הנייר, הפקידה שמנפיקה את הנייר.

הי"ר ש' וייס:

הצילום.

שר התחבורה י' לוי:

כלומר, הדבר הזה עולה כסף, אבל לבקשתך אבדוק זאת שוב.

חקירת טענות במחלקת ים בנמל חיפה

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר התחבורה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

נודע לי כי מבקר רשות הנמלים חוקר טענות נגד מר א"ע – שמו המלא מופיע במקור – שעניין מעשים פסולים במחלקת ים בנמל חיפה, לרבות חתימת הסכם עבודה, שליחת החותם על ההסכם לקורס ושינוי מפרט של מכרז.

רצוני לשאול:

1. מתי החל המבקר את בדיקתו?

2. האם סיים את בדיקתו?

3. אם כן – מה הן מסקנותיו?

4. אם לא – מתי יסיים את בדיקתו?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המבקר הפנימי של הרשות בדק תלונת ועד עגינה – נמל חיפה, בנושאים הבאים: מכרז למשרת רכז עגינה מיום 9 באוקטובר 1996 ומימון קורס מנהלי עבודה למר א"ע.

4-2. המבקר הפנימי סיכם את בדיקתו כדלהלן: "מבדיקת שני הנושאים – מכרז לרכז וקורס מנהלי עבודה – עולה כי מר א"ע זכה במכרז ללא עמידה בכל תנאי המכרז וקיבל מימון של קורס מנהלי עבודה בשיעור של 100% בניגוד לנוהלי הרשות".

בעקבות ממצאי המבקר הפנימי פנתה הרשות לעורך-הדין פיינברג, המשמש יועץ לרשות בתחום יחסי עבודה, על מנת לקבל חוות דעת משפטית איך לטפל בנושא המכרז על כל השלכותיו.

בנושא מימון הקורס לעובד, יש לציין כי עובד זה אינו חריג, וכי מלבדו עוד שמונה עובדים קיבלו השתתפות של 100% בקורס מנהלי עבודה בשנת 1996.

בעקבות ממצאי המבקר, כל סוגיית מימון קורסים יובא לדיון בחטיבת מינהל וכוח אדם של הרשות, במטרה להסדיר את הנושא במסגרת נוהל מחייב.

היו"ר ש' וייס:

על שאילתא מס' 2099 של חבר הכנסת שבח וייס, לגבי מנהרת הכרמל, השר יואיל להשיב כאן, לטובת תושבי חיפה ואזור הצפון.

מנהרת הכרמל

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התחבורה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

מנהרת הכרמל אמורה להעניק פתרון לבעיות התחבורה באזור חיפה, עמק זבולון והעמקים.

רצוני לשאול:

1. מתי תושלם חפירת המנהרה?

2. באילו תנאים ומתי תיפתח המנהרה לתנועה?

שר התחבורה י' לוי:

פרויקט מנהרות הכרמל נועד לחבר שלושה מוקדי פעילות עירוניים במטרופולין חיפה – מפרץ חיפה, הר-הכרמל וחוף הכרמל.

לאחר הליכים סטטוטוריים מורכבים, תמונת המצב לרגע זה הינה: א. המכרז בין שלוש הקבוצות היזמיות, המורכבות משותפויות ישראליות וזרות, נפתח ב-9 בדצמבר 1997; ב. הליך הבדיקה, ההערכה, המשא-ומתן וההחלטה לגבי הזכיין עד חתימה על חוזה עמו יימשך כחצי שנה; ג. התהליכים הסטטוטוריים והליכי ההפקעה הם בשלבים מתקדמים; ד. הזכיין יידרש לסיים את תהליך אישור התב"ע, לבצע תכנון מפורט ולקבל היתר בנייה, כל זאת בתוך כשנה. מכאן תחילת ביצוע המנהרות חזויה לאמצע שנת 1999; ה. המנהרות תהיינה מנהרות אגרה, בהתאם לחוק מנהרות הכרמל, והזכיין יממן את ביצוען ואת תפעולן במשך 35 שנה.

היו"ר ש' וייס:

עניין זה יהיה אגרה רמא, אבל בבירא עמיקתא, כי זה למטה.

שר התחבורה י' לוי:

כך זה הולך.

ו. משך הבנייה הצפוי הינו כשלוש שנים לשלב א', ועוד שנה אחת לשלב ב'.

מכאן צפוי שפתיחת שלב א' לתנועה תהיה באמצע שנת 2002.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר. שאלה נוספת, אדוני השר, ברשותך, אף שאני יושב כאן. השאלה שלי היא, האם תוכל לומר משהו לאותם תושבים שחרדים שהרעידות יזעזעו, בעיקר בשכונת נווה-שאנן וכן הלאה – וכולנו בעד המנהרה, ואני חושב שראש העיר חיפה, עמרם מצנע, עושה מפעל חשוב בעניין הזה. אבל האם כבר הבאתם בחשבון את העניין הזה, והאם המנהרה הועמקה או משהו מעין זה?

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, נעשו בדיקות מאוד מדוקדקות, ואני עצמי ראיתי את דוחות הבדיקות, כיוון שפה ושם הגיעו אלינו תלונות של אזרחים, בעצם לא תלונות, אלא ביטויי דאגה, חשש. מכיוון שכך, ביקשתי לראות את הדוחות. אני די משוכנע שהטכנולוגיות שמופעלות, גם לחפירה וגם לציפוי, יבטיחו את ביטחונם המלא של התושבים, הן מבחינת רעידות והן מבחינת רעש.

היו"ר ש' וייס:

זו הבטחה מאוד חשובה. אני מאוד מודה לך, אדוני השר.

פסילת רשיונות נהיגה לתקופות אחרות

חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר התחבורה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

תקנות התעבורה, התשכ"א–1961, מקנות לרשות הרישוי סמכות לפסול רשיונות נהיגה לתקופות ארוכות, במקרים שבהם הנהג צבר לחובתו ניקוד גבוה. סמכות זו הינה סמכות מעין-שיפוטית לכל דבר ועניין.

רצוני לשאול:

1. האם ניתנת הדרכה או הסמכה לעובדי הרשות אשר מפעילים סמכות זו?

2. האם נקבעו כללים המנחים את עובדי הרשות בהפעלת הסמכות?

3. האם הוגשו ערעורים על החלטות הרשות?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. סמכות לפסול רשיונות ניתנת רק לעובדים שהוצלה להם סמכות רשות רישוי לעניין זה וקיבלו תדריך בהתאם. התדריך האחרון היה במרס 1997, והועבר על-ידי הלשכה המשפטית של משרדנו.

2. הכללים המנחים מוצאים את ביטויים בהתאם לתקנה 549 לתקנות התעבורה, ולשכת היועץ המשפטי במשרדנו עומדת לרשות האנשים בכל בעיה חריגה בנושא.

3. על-פי חוות-דעת משפטית, אין זכות ערעור כלל על החלטה זו, בהיותה מינהלית.

עם זאת, בימים אלה כל שיטת הניקוד עוברת רויזיה, כאשר המטרה הינה להתרכז בנהגים רצידיביסטים.

מסירת מידע לאיגודי הימאים והקצינים

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את שר התחבורה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

נודע לי, כי לאחרונה מונע רשם כלי השיט במשרד התחבורה העברת מידע לאיגודי הימאים והקצינים על מספרם וזהותם של כלי שיט שבפיקוח.

רצוני לשאול:

1. האם יש אמת בכך?

2. האם קיים רישום סמוי וסודי של כלי שיט בפיקוח?

3. כמה כלי שיט של חברת "אל ים" מופיעים ברישום מינהל הספנות?

4. האם ניתן פטור לחברה מהעסקת קצינים וימאים ישראלים, אם כן – מתי ומדוע?

5. האם יש מגמה לספק מקומות תעסוקה לימאים ממדינות מתפתחות במקום לישראלים?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. לא.

3. ברישום מינהל הספנות והנמלים מופיעות שתי אוניות בפיקוח.

4. ניתן פטור מציוות ישראלי מלא, בהתאם לשיקול דעתו של המפקח הימי ולאחר שהתייעץ עם שני איגודי הימאים ועם גורמים נוספים, כפי שמתחייב מחוק הספנות והתקנות שעל-פיו.

5. יש מקום לציוות אוניות ישראליות בפיקוח בצוות מעורב, ישראלי וזר, לאור העלות הגבוהה הכרוכה בהפעלת אוניות בצוות ישראלי מלא, וזאת כדי לאפשר כושר תחרות לספנות הישראלית בסחר העולמי וכדי לשמור על קיומה – כלומר גרעין ספנות שיישרד לאור התחרות העולמית הקשה.

בהתאם למדיניות זו של הממשלה הותקנו תקנות ספנות – ימאים, המאפשרות ציוות מעורב;

תהליך דומה בוצע בכל המדינות הימיות במערב.

העסקת ערבים בנמל התעופה בן-גוריון

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר התחבורה ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

נודע לי, כי בנמל התעופה בן-גוריון, המשרת ציבור רחב ומגוון, לא מועסקים עובדים ערבים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מדוע לא מועסקים ערבים בנמל התעופה בן-גוריון?

3. מה הוא סך כל המועסקים בנמל התעופה בן-גוריון ומה הוא מספר העובדים הערבים בתוכם?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נמל התעופה בן-גוריון הינו מתקן בעל רגישות ביטחונית גבוהה ביותר. לפיכך, למגוון רחב של תפקידים בנמל התעופה נדרש סיווג ביטחוני הולם, בהתאם להנחיות שירות הביטחון הכללי. כחלק מהסיווג הביטחוני נדרש שירות צבאי בצה"ל כתנאי מקדמי.

2. מעבר להגבלה האמורה לעיל אין מגבלות אחרות על העסקת בני מיעוטים ברשות שדות התעופה בכלל ובנתב"ג בפרט.

3. רשות שדות התעופה מעסיקה בנמל התעופה בן-גוריון כ-2,000 עובדים. למיטב ידיעתנו, אין בני מיעוטים בקרב עובדים אלה.

טיסות בשבת של חברת "אל על" באמצעות חברה-בת

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

פורסם, כי נוסעים שטסו בחברת "סאן דור" ללונדון נדהמו לגלות שטסו למעשה ב"אל על". מסתבר שזו חברה-בת שעיקר מטרתה לעקוף את האיסור להפעיל את "אל על" בשבת. כל השירותים לטיסה ולנוסעים נעשים על-ידי אנשי "אל על", במדי החברה, וכך גם הקבלות על התשלומים, כרטיס העלייה למטוס וכו'.

רצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה?

2. האם הפעלת "סאן דור" בשבת נועדה לעקוף את החלטת הממשלה?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

החשיפה העיתונאית כביכול שעליה מתבסס חבר הכנסת שמואל הלפרט, שלפיה נועדה חברת "סאן דור" לעקוף את איסור הטיסות בשבת, איננה נכונה בעליל.

חברת "סאן דור" הינה חברה-בת של "אל על", כאשר ברשיון המפעיל שלה, אשר ניתן לה על-ידי משרד התחבורה, הוגדרה פעילותה – טיסות שכר בין-לאומיות.

החברה אינה פועלת בשבת ובחג, והיא פועלת תחת אותן מגבלות שהושתו על חברת "אל על", ולפיהן אין היא רשאית לפעול באופן רצוף שבעה ימים בשבוע.

לחברת "סאן דור" אין צי מטוסים משלה, והיא עושה שימוש בצי המטוסים של "אל על".

חלק ממטוסי "אל על" מוחכרים בשבתות ובחגים לחברת "ארקיע", המפעילה אותם באופן עצמאי על-ידי צוותי האוויר והקרקע המספקים את כל השירותים בטיסה ואת השירותים הנלווים להם על הקרקע.

אכיפת הגבלת שעות הנהיגה באוטובוסים

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

נהגי אוטובוס שהתבטאו לאחרונה בתקשורת מעלים את בעיית אכיפת שעות הנהיגה המותרות באוטובוסים. לטענתם, התקנות אינן נאכפות, על אף הריבוי בתאונות הדרכים.

רצוני לשאול:

1. איך דואג משרד התחבורה לאכיפת התקנות?

2. האם קיים מנגנון ענישה לחורגים מן התקנות?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תקנה 168 לתקנות התעבורה קובעת את שעות הנהיגה והמנוחה של נהגי אוטובוסים, רכב ציבורי אחר, נהגי רכב מסחרי שמשקלו הכולל המותר עולה על 6,000 ק"ג ונהגי רכב אחר המסיעים או מורשים להסיע 11 נוסעים או יותר. אכיפת תקנה זו מסורה בידיה של משטרת ישראל. עם זאת, משרדנו מנחה ובודק באמצעות קציני הבטיחות בחברות את שמירת התקנות בעניין זה.

על-פי החוק, בכל אוטובוס מותקן מכשיר טכוגרף, הרושם את פעילות הרכב והנהג במשך יממה שלמה. משרדנו פועל לאשר את רישומי הטכוגרף כראיה קבילה בבית-המשפט, וזאת לצורך הגברת האכיפה.

השר הורה למפקח על התעבורה להקים צוות לבדיקת ההיבטים הכלליים של תקנה בדבר שעות נהיגה ומנוחה, וזאת במטרה להבהיר סוגיות שאינן פתורות במסגרת התקנה.

2. עבירה על הוראת תקנה 168 לתקנות התעבורה הינה עבירת קנס, שהקנס עליה 500 שקל.

משרד הרישוי בפתח-תקווה

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

לאחרונה קיבלתי תלונה, ולפיה אין עונים לטלפונים במשרד הרישוי בפתח-תקווה. בניסיון שערכתי בעצמי הבוקר בין השעות 09:30 ל-11:30 נעניתי בצליל חיוג תפוס ו/או לחלופין בהרמת השפופרת ובהנחתה המיידית. מיותר לציין, כי נואשתי ולא נעניתי.

רצוני לשאול:

1. כמה קווי טלפון עומדים לרשות הציבור במשרד זה?

2. כיצד נוצר מצב שאזרח שפונה אינו יכול להשיג את המשרד?

3. כיצד ינהג משרדך בנדון?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. אנו מודעים לבעיה בכללותה, ועושים מאמצים לשפר את השירות לציבור. המשרד פועל עתה לפתרונו של הבעיה. זה כבר נפתח שירות מענה קולי ממוחשב, העומד לרשות הציבור 24 שעות ביממה ונותן מענה לאלפי פניות אזרחים בנושא הרישוי.

בסניפי משרדי הרישוי בפתח-תקווה בכלל זה מותקנים בימים אלה משיבונים, אשר יעמדו לרשות הציבור לקבלת מידע והפניה לפתרון בעיות.

אנו מקווים, שעם התקנת המשיבונים בכל סניפי משרד הרישוי, ישופר השירות לציבור לבלי הכר.

חובת שימוש בכריות אוויר ברכב

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

לאחרונה החליטו הרשויות בארצות-הברית להתיר ניתוק מנגנון כריות האוויר בכלי רכב במקרים מסוימים.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך להחלטת הרשויות האמריקניות?

2. האם ישונו התקנות הקיימות גם בישראל?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא התקבל מידע פורמלי בנושא במשרדנו. אף-על-פי-כן פנינו לנספח הכלכלי בשגרירות ארצות-הברית על מנת להעביר אלינו את כל המידע הרלוונטי בנושא.

עם זאת, כרית האוויר הינה מכלול בטיחותי ממוחשב, והיא נועדה לשמש, נוסף על מערכת חגורות הבטיחות, הגנה מפגיעות בחלק העליון של הגוף והפנים של הנהג ושל הנוסע לידו.

על-פי מחקר של מינהל הבטיחות האמריקני, משנת 1986 ועד היום כ-2,000 בני אדם ניצלו בתאונות חזיתיות כאשר ברכבם כריות אוויר.

כמו כן, המחקר הנ"ל מצא, כי נהגים שנהגו ברכב המצויד בכריות אוויר – חומרת הפגיעה בהם פחתה ב-25% מזו של נהגים עם חגורות בטיחות בלבד.

2. בתקינה האירופית ובתקינה האמריקנית אין תקנה המחייבת התקנה של כרית אוויר כחובה ברכב, וכן גם בישראל. הדרישה היא בדרך כלל של הצרכן.

סיווג מכניות "סובאח גרנד ליאונה"

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר התחבורה ביום ב' בטבת התשנ"ח (31 בדצמבר 1997):

בתיקון מס' 4 לתקנות התעבורה, קובץ 5796, סווגו מכוניות "סובארו גרנד ליאונה" חדשות בקבוצה 2, ומשנות דגם קודמות – בקבוצה 3. סכום השווי המחושב לצורך תשלום מס בגין הטבה לבעלי רכב צמוד במקומות עבודה היה זהה עד כה לקבוצות 2 ו-3, והוא ישתנה החל מינואר 1998.

רצוני לשאול:

מדוע לא ישונה עניין זה?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כלי רכב חדשים מסווגים לקבוצות מחיר, על-פי נתוני היבואן בראשית כל שנה, בהתייחס לסוג הרכב ולרמת גימורו. לגבי מצבת כלי הרכב הישנים, בהעדר נתונים מפורטים על רמת הגימור של הרכב, אלו סווגו על-פי נתונים ממוצעים. מרבית כלי הרכב מדגם "סובארו גרנד ליאונה" הינם אוטומטיים, ולכן הם שייכים לקבוצה 3. לאור זאת, הוחלט על סיווג כל קבוצה זו כקבוצת מחיר 3.

בשנה זו חלה ירידת מחירים של "סובארו גרנד ליאונה" הן בשל ירידה בשער הין והן משיקולי תחרותיות. התפתחות זו גרמה לכך, שחלק מדגמי ה"סובארו גראנד ליאונה" שייכים לקבוצה מס' 2. תופעה זו אפשרית, שכן בראשית כל שנה נקבעת מערכת מחירים חדשה לדגמי הרכב משנת הדגם החדשה, שהיא עשויה להכתיב קבוצת מחיר שונה לאותו רכב משנת דגם חדשה.

נושא שווי השימוש ברכב לצורך הטבת מס הינו בתחום האחריות של משרד האוצר. השינוי שנעשה בנושא זה ב-1 בינואר 1998 הינו ללא מעורבות משרד התחבורה.

זימון אזרחים להשתלמות בנהיגה

חבר הכנסת א' כבל שאל את שר התחבורה ביום ב' בטבת התשנ"ח (31 בדצמבר 1997):

מצ"ב טופס הנשלח לחלק מציבור הנהגים על מנת שיבצעו השתלמות בנהיגה. השתלמות זו כרוכה בתשלום של 101 ש"ח.

רצוני לשאול:

1. מדוע מזמנים להשתלמות נהיגה גם אזרחים שלא עברו כל עבירת תנועה?

2. החליט משרד התחבורה לבצע רענון נהיגה – מדוע נגבה תשלום מאותם אזרחים, שכאמור לא ביצעו כל עבירת תנועה?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התחבורה מצא, כי נהגים חדשים יחסית זקוקים להשלמת ידיעותיהם התיאורטיות מעבר ללימוד לקראת המבחן העיוני, שכן לימוד זה שנעשה קודם לעלייתם על הכביש ולצורך מבחן תמציתי עלול להשתכח בקלות, וגם הינו פחות מובן באותו שלב מקדמי.

לאור זאת הותקנה תקנה 213 לתקנות התעבורה, המחייבת כל נהג, בשנה השלישית להחזקתו ברשיון, לעבור השתלמות עיונית קצרה. השתלמות זו תשלים את ידיעותיו, תרענן את זיכרונו תוך הסתמכות והשלמה לידע העיוני שנרכש ולידע המעשי שנצבר מאז קיבל את רשיונו.

2. התשלום בסך 101 שקל הינו מחיר שנגבה לכיסוי העלויות הישירות של המכון הארצי לתחבורה בביצוע הקורס מטעם הרשות, והוא נתון לפיקוח לפי חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996. אין בסכום זה לא מרכיב עונשי ולא מרכיב מיסוי.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

ביקשתי, אם אפשר – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, כיוון שיש לנו כל כך הרבה חברים ששואלים שאלות, ובכלל לא מופיעים כאן כשניתנות התשובות – זה גם כן מין מנהג כזה – – –

שר התחבורה י' לוי:

אני רק מבקש שאם יבוא עוד מישהו – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, גמרנו, תקרא כאן רק את התשובה לחבר הכנסת רבינשטיין, שהוא באמת מוותיקי הבית.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא, המחשב פשוט – – –

היו"ר ש' וייס:

פרוטקציה קטנה לשר החינוך לשעבר. אבקש להשיב כאן על שאילתא מס' 1826 בנושא: אפליית נשים בחברת "אל על". בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 1826, ראה לעיל.)

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רובינשטיין, מורי ורבי, ממש מורי בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני כמובן מברך את חברת "אל על" על התפנית ועל השינוי במדיניות. גם אני חושב שהעובדה שטייסים מ"אל על", ברובם המכריע, תמיד יהיו בוגרי חיל האוויר הישראלי, נותנת משקל גם מבחינת הבטיחות וגם מבחינת השיווק, אבל אני לא חושב שזה יכול להיות הרמטי. אני חושב שיש גם משקל לעניין של הפתיחות ויש הרבה מאוד נוסעים ונוסעות בחברת "אל על" שגם ירצו לראות את חברת "אל על" פתוחה לנשים טייסות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

זו לא היתה שאלה, זו היתה הערה וברכה, ואני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רובינשטיין.

היו"ר ש' וייס:

אתם מזדהים, נכון?

שר התחבורה י' לוי:

מאה אחוז.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד גם לשר. עוד הפעם, אני רוצה באמצעותך, במקרה זה גם באופן קונקרטי, להעביר לתנועתך רגש עמוק של תנחומים. אנחנו מאוד מאוד דואבים על מותו של מנהיג התנועה שלכם.

חברים, אנחנו פה במצב מעניין. אין שר ואין חברי כנסת בעלי ההצעות. לא נותר לי אלא לנהל דו-שיח עם חברי הפרופסור אמנון רובינשטיין, מורי בפקולטה למשפטים, דיקן הפקולטה כאשר אני הייתי תלמיד שם והאיש שאפשר לי לעבור את כל הבחינות במיטת פציעתי. הייתי אז פצוע אנושות אחרי תאונת דרכים, ואתה האיש ששלחת לי את כל הבוחנים לביתי, ואני לא אשכח לך את זה. אפילו עברתי את הבחינות, חוץ מהבחינה בדיני חוזים, של פרופסור צלטנר. נכשלתי על תקדים פיברוזה, שזה תקדים פולני בכלל. תתאר לעצמך.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

פיברוזה – – – אבל התקדים הוא אנגלי.

הצעות לסדר-היום

שיעור האינפלציה השנתי והחרפת האבטלה במשק

היו"ר ש' וייס:

אנחנו חוזרים לסדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 3732 ו-3781, בנושא: שיעור האינפלציה השנתי והחרפת האבטלה במשק, הצעה דחופה לסדר-היום. חבר הכנסת מיכה גולדמן – איננו באולם, לא אוכל לתת לו לדבר. חבר הכנסת נודלמן – איננו באולם, וכך גם חברי הכנסת חיים דיין ואברהם פורז. רק חבר הכנסת גפני יישא הערב את דבריו בנושא שיעור האינפלציה השנתי והחרפת האבטלה במשק. בבקשה, חבר הכנסת גפני. שר האוצר איננו באולם, אבל אנחנו נעביר לו את הדברים בפקס.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, מי השר שצריך להשיב?

היו"ר ש' וייס:

שר האוצר, ואם הוא לא יהיה, אנחנו נעביר לוועדה או נאשר דיון במליאה. נראה.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

זה מאוד לא בסדר, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו נקיים את הכנסת גם כשאין שרים. מה לעשות? אחרת נצטרך לסגור אותה ב-15:00.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל שים לב שגם ארבעה חברי כנסת אינם. לי קשה במקרה זה להטיף מוסר לשר האוצר. חמישה חברי כנסת לא אתנו.

משה גפני (יהדות התורה):

זה ממש לא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

יושב-ראש הכנסת מודע לכך ואני יודע שכל פעם הוא מתריע, בישיבות הנשיאות הוא מתריע, והוא אומר זאת ונלחם על כך. אני יכול להבין אותו כמי שהיה יושב-ראש הכנסת. לפעמים אנחנו לא

מצליחים לכפות על השרים את רצוננו, ואז הברירה היא או לסגור את הכנסת או לומר: הכנסת תתקיים גם אם השרים לא כאן, וזה מה שאני מחליט. אדוני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אבל זה ממש לא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

מה לעשות?

משה גפני (יהדות התורה):

היו מקרים שבהם היו נועלים ישיבה על דבר כזה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא נועל ישיבות באופן עקרוני, כי אז מה המשמעות? שהממשלה משתקת את חיי הבית. אני לא רוצה.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל זה לא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

אני מצטרף להערה שלך. זה לא בסדר, ואנחנו נקיים את הכנסת בכל זאת.

משה גפני (יהדות התורה):

וגם הנושא הוא — — —

היו"ר ש' וייס:

אנחנו צריכים לכבד את צבי זרחיה שנמצא אתנו. אי-אפשר לאכזב אותו. בבקשה, אדוני.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא ידבר בכל מקרה, גם אם הם נמצאים וגם אם לאו.

היו"ר ש' וייס:

הוא יכתוב, לא ידבר.

משה גפני (יהדות התורה):

לא משנה, הוא יגיב בכתיבה.

אדוני היושב-ראש, בשנים האחרונות, כאשר מתפרסמים ממדי האבטלה הגואה, אנחנו מדברים במליאת הכנסת – די אם אוציא לפחות את הנאומים שלי בעניין כדי לחזור על אותם דברים – על אותה מצוקה שהיא פשוט בלתי נסבלת של אותה משפחה שהאבא, שהוא המפרנס היחיד, מובטל. הילדים הולכים לבית-הספר ואין להם לחם לאכול.

אבל לא על כך אני רוצה לדבר היום. היום אדבר על הממד הנוסף של העניין, והוא שיעור האינפלציה הנמוך. אינני כלכלן. הכלכלנים טוענים שאין קשר, אבל אני אומר לכם באופן חד-משמעי שיש קשר. אין מושג כזה שאין קשר.

ניהול חיי מדינה דומה בעקרונותיו לניהול חיי משפחה בנושא הכלכלי. אתה צריך להחליט מה אתה מעדיף. האם אתה מעדיף שהאינפלציה תהיה חד-ספרתית או שתהיה צמיחה? אתה מעדיף שתהיה תעסוקה? אתה מעדיף שאנשים יוכלו להתפרנס בכבוד?

כמו כולם, אני כמובן נגד אינפלציה. האינפלציה גורמת נזק בל-יתואר. אבל נוצר המושג להדביר את האינפלציה בכל מחיר, לרפא את החולה גם אם הוא ימות. למי מועילה הדברת האינפלציה בכל מחיר? היא לא מועילה לשכבות החלשות בסופו של חשבון. נכון שאם יש אינפלציה בלתי נסבלת, זה מפריע לכולם. אבל לא יכול להיות שמשרד האוצר ושר האוצר ונגיד הבנק יסתובבו כל היום עם העניין הזה שאנחנו פתרנו את בעיית האינפלציה. מה זה אומר לאותו מובטל באופקים שהאינפלציה היא 7%? מה זה אומר לילדיו? מה זה אומר למשפחתו?

לא אאריך, מכיון שאין כאן שר. אומר משפט אחד. אני חולק מכול וכול על המדיניות הכושלת הזאת של שר האוצר ושל אנשי משרדו.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

של הממשלה.

משה גפני (יהדות התורה):

של הממשלה, אבל מי שמביא לידי ביטוי מעשי יומיומי זה משרד האוצר. זאת המדיניות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רבינשטיין, כשברית-המועצות היתה בזמנה נגדנו, היא היתה מדברת על ממשלת תל-אביב, אבל לא על העם. גם חבר הכנסת גפני רוצה לזכות את הממשלה או את השר. תן לו.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אדוני היושב-ראש, אני ממש לא מדבר פוליטית ואני לא מזכה את הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

פוליטיקה זו לא בושה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מרגיש שותף לכישלון הזה. אני פונה לממשלה לשנות את המדיניות הזאת של משרד האוצר. המדיניות הזאת נכשלה, ואת המדיניות הזאת צריך לשנות. בראש ובראשונה צריך לדאוג לאזרחים, לתושבים, לשכבות החלשות, לערי הפיתוח, ורק אחר כך צריך לדאוג להורדת האינפלציה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גפני. חבר הכנסת גולדמן, אומנם הודעתי באופן נחרץ שמי שלא היה כאן, לא היה כאן. מה אתה מציע לי? להתכחש להודעה שלי, לזכר מחנה רבין? טוב, דקה וחצי במקום שלוש, כי הנושא מוצה על-ידי חבר הכנסת גפני, וגם אין שר. תרכז את זה כאילו הצעה אחרת. טוב?

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על שאתה מאפשר לי לדבר. אני חושב שביום כזה אני רק יכול להיות מופתע על ששר האוצר לא נמצא כאן. זה רק מוכיח שוב, שאם היה שר האוצר רואה בסדר העדיפויות שלו את נושא האבטלה ואת המצוקה שהמשק נמצא בה, אני בטוח שהוא היה משחרר את עצמו מכל מחויבות שהיתה לו.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע, בעקבות ההערה שלך, שסגן שר הביטחון חבר הכנסת סילבן שלום יענה על כל השאלות.

מיכה גולדמן (העבודה):

בסדר. אבל זה רק מראה איך שנושא של מדד במצב של אבטלה יכול – – –

היו"ר ש' וייס:

לא רק הוא. גם אחרים לא באו. אתה צודק, זה לא בסדר.

מיכה גולדמן (העבודה):

מראש הממשלה אני לא יכול לדרוש להיות כאן כי הוא נמצא בשליחות, אבל משר האוצר – כן. נראה שאדם שרגיל לקנות פנטהאוז במיליון-וחצי דולר, 150,000 מובטלים ותחזית של 200,000 מובטלים לא מעניינים אותו.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע את הקטע האישי הזה להוריד, כי יתחילו למדוד אילו דירות יש לנו. זה לא בסדר שהוא לא כאן.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני חושב שהרגישות שלו לאבטלה מבטאת את מה שאני אמרתי. לכן אני חושב שאלו דברים שצריכים לקבל ביטוי, ואני בטוח שאותו פועל באופקים, שקורא בעיתון "הארץ" על קניית פנטהאוז במיליון-וחצי דולר – ודאי שבאותו רגע הוא מבין שלשר האוצר לא רק שאין רגישות לנושא האבטלה, הוא לא יכול גם להתמודד עם תחושה של אנשים – – –

אמנון רבינשטיין (מרצ):

א. הוא לא קורא את "הארץ"; ב. הוא יצביע עבור שר האוצר.

מיכה גולדמן (העבודה):

אבל אני חושב שדבר כזה מחייב. אני רוצה לחדד את העניין: שמעתי את ראש הממשלה מוחא כפיים על כך שהמדד היה 7%.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אולי תגן עלי, אני לא יכול להמשיך כך.

היו"ר ש' וייס:

נתתי לך רשות דיבור, אף שהודעתי קודם שלא תקבל. זה הגנה, אצ"ל ולח"י ביחד. לחבר הכנסת ריבלין יש זכות להפריע במקצת, הוא כל הזמן במליאה.

מיכה גולדמן (העבודה):

כאשר ראש ממשלה מוחא כפיים על מדד של 7%, אני חושב שזו מחיאת כפיים שיש בה הרבה דמעות, יש בה הרבה כאב. אני חושב שאחד הדברים החמורים ביותר הוא, שממשלה אינה מבינה שכאשר מצמצמים תקציבים של תשתיות ואין נותנים אפשרות צמיחה לסקטור התעשייתי – – –

מה הבעיה: הכול שמחים שהמדד ירד, אבל במי זה פוגע בעיקר? אני חושב שזו ההזדמנות של הסקטור העסקי לעשות את המאמץ הגדול בשני מישורים. למה הייתי מצפה מראש הממשלה ומשר האוצר ביום פרסום המדד והתחזית של 200,000 מובטלים? רציתי לשמוע מהם באותו ערב, כי הם מודיעים שהם מפנים מיליארד שקל לתשתיות, כדי לאפשר להפעיל מחדש את המכונה. אותו מובטל שהממשלה שלו ירדה, מפוטר ממקום העבודה. הבעיה היא לא המשכנתה הזולה, הבעיה היא שאין לו אפשרות לשלם את המשכנתה, כי הוא מפוטר ממקום העבודה כתוצאה ממה שקורה כאן.

לכן אני אומר כאן, מהבמה הזו: זו ממשלה שמקבלת את הקולות מהפועלים, אבל היא זו שמביאה את הפועלים שעבדו אתמול להיות מובטלים היום. לכן זו ממשלה שלא צריכה להנהיג את מדינת ישראל. זאת ממשלה כושלת, זאת ממשלה נגד עובדים, זאת ממשלה שמביאה את המשק למצב שלא זכרנו כמוהו מאז המיתון הגדול ב-1966.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הממשלה הזו לא פיטרה עובדים במפלגת העבודה בגלל צמצומים.

מיכה גולדמן (העבודה):

בשביל הבדיחותא זה מצוין.

היו"ר ש' וייס:

מיכה לא פיטר. לא "פייר" לומר כל פעם שמעירים הערה, שזו בדיחותא. אפשר להחזיר בהערה גסה יותר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כאשר אין ברירה, מפטרים עובדים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאפשר לחבר הכנסת רובינשטיין להגיש הצעה אחרת. מכיוון שיש לנו עוד רובריקה פנויה. אם חבר הכנסת שוחט רוצה להגיש הצעה אחרת, הוא יכול לעשות זאת.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השבועון "אקונומיסט" מסכם כל שנה מי המדינות הצומחות מהר ומי המדינות הצומחות לאט. השבוע אלה שמשוגעים ל"אקונומיסט" וקוראים אותו בדווקנות ובדייקנות ראו בעמוד האחרון כיצד ישראל, שבחמש השנים האחרונות היתה בין המדינות הצומחות ביותר, עם קצב צמיחה מדהים, יורדת לדרגה התחתונה של המדינות הצומחות לאט ביותר. זה מסכם את מדיניותה של הממשלה.

מי לא בעד הורדת האינפלציה? אבל אני אומר, שהורדת אינפלציה אך ורק על-ידי מדיניות ריבית היא דבר רע, רע מבחינה כלכלית – האבטלה תמיד רעה; רע מבחינה חברתית לא צריך לומר – היא פוגעת תמיד בחלשים; רע מבחינה ציונית, כי משק ממותן הוא משק שמדכא עלייה ומעודד ירידה.

היו"ר ש' וייס:

לכן, מה היא הצעתך?

אמנון חבינשטיין (מרצ):

הצעתי היא להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדת הכספים?

משה גפני (יהדות התורה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, אתה רצית שהדיון יהיה במליאה, אבל אני מציע להעביר לוועדת הכספים, ואולי חבר הכנסת שוחט ירצה לומר על כך כמה מלים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני אמרתי להעביר לוועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך לומר באופן פורמלי – דיון במליאה. אני אומר שנעביר את שתי ההצעות של חבר הכנסת גולדמן וחבר הכנסת גפני לוועדת הכספים.

ניגש להצבעה.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ב"טיים" מגזין יש מאמר מעניין מאוד על אבטלה דווקא השבוע, עם סטטיסטיקות מדהימות על האבטלה.

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא של חברי הכנסת גולדמן וגפני עובר לוועדת הכספים לטיפולכם הנמרץ.

הצעה לסדר-היום

מדיניות ראש הממשלה ביחס לתוכנית הכלכלית

היו"ר ש' וייס:

הצעה לסדר-היום מס' 3764, בנושא: התפטרות מנכ"ל משרד האוצר. חבר הכנסת דהן – איננו, חבר הכנסת שוחט – אתנו. אחר כך יש נושא אחר של חבר הכנסת שוחט: הצעה לסדר-היום מס' 3716, בנושא: מדיניות ראש הממשלה ביחס לתוכנית הכלכלית. אני מציע שתאחד את שתיהן, ואתן לך כמה זמן שאתה רוצה.

משה גפני (יהדות התורה):

זה לא בסדר שאין כאן אף שר.

היו"ר ש' וייס:

אני מוכרח לומר משהו: נועצתי בחברי בעל הניסיון, סגן מזכיר הכנסת דוד לב. נטיית הלב שלי היא לבוא ולומר – רבותי, כמחאה לא נקיים דיון. אבל בכך מעניש את חברי הכנסת.

מיכה גולדמן (העבודה):

זה יעלה לדיון בשבוע הבא.

היו"ר ש' וייס:

כל הייחוד של העניין הוא דיון השבוע. זה לא מקרה שבייגה שוחט מדבר השבוע על התפטרות מנכ"ל משרד האוצר; זה קרה השבוע. אני משאיר זאת לשיפוטך. אם תרצה – נעביר את הדיון לשבוע הבא. יש לי הרגשה שלנושא יש חשיבות השבוע.

אברהם שוחט (העבודה):

בבקשה, אדבר על הנושא השני בלבד.

היו"ר ש' וייס:

אז בוא נעשה כך: הנושא התפטרות מנכ"ל משרד האוצר – בתקווה שיושב-ראש הכנסת יקבל את דעתי, והוא לא חייב לקבל את דעתי – יועבר לשבוע הבא. באמת צריך להיות כאן שר האוצר, כי זה נושא פרסונלי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכרח לומר ששר האוצר היה כאן הבוקר וענה על שאלות.

היו"ר ש' וייס:

אתה שם לב שאני משתדל שלא לפגוע בשרים, אבל הם לא צריכים לפגוע בכנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הכנסת היתה צריכה לתכנן זאת אחרת.

היו"ר ש' וייס:

חברים, החלטה: מדיניות ראש הממשלה ביחס לתוכנית הכלכלית – חבר הכנסת שוחט ידבר על כך עכשיו עשר דקות. לגבי הנושא של התפטרות מנכ"ל משרד האוצר, אני ממליץ מאוד בפני יושב-ראש הכנסת שיכניס את הנושא לדיון בשבוע הבא, כדי שבאמת תהיה אפשרות לשר האוצר לומר כמה דברים, חוץ מן ההערה שלו שהוא בטוח שמנכ"ל משרד האוצר יצליח בעסקים פרטיים וכן הלאה. הנושא ראוי עוד לכמה משפטים.

משה גפני (יהדות התורה):

חבל ששר העבודה והרווחה לא משיב.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו ידבר בייגה שוחט. עשינו מאמץ להביא את חבר הכנסת שוחט כמעט עד לשעה 17:30, כי ב-17:30 חוזרים אלינו כל הצופים, וכמעט שהצלחנו.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אפתח בכמה מלים שאינן קשורות בהתפטרות מנכ"ל משרד האוצר, אלא במינוי מנכ"ל למשרד האוצר. הייתי מציע לשר האוצר, שכאשר הוא עומד למנות מנכ"ל למשרד הנמנה עם המשרדים החשובים – ואין ספק שהמשרה הזו היא בעלת חשיבות עליונה למשק הישראלי – לבחור מנכ"ל, ולא אנקוב בשמות, שתהיה לו היכולת המקצועית לנהל את הצוות הבכיר של האוצר ואת משרד האוצר, שכידוע יושבים בו אנשים שהם בעלי מקצוע מאוד מוכשרים.

היתה לי הזכות למנות שני מנכ"לים – את אהרן פוגל, ולאחר מכן את דוד ברודט. תאמינו לי שעד היום אני לא יודע מה היתה השקפתם הפוליטית. לא שאלתי אז ולא שאלתי לאחר מכן. אלה אנשים שגדלו במערכת, כלכלנים בעלי גישה מקרו-כלכלית, אנשי מקצוע, שלכל אחד מהם היו תפקידים בתחום הכלכלי. שניהם היו ראשי אגף התקציבים לשעבר. אני יודע מה קרה למנכ"לים שבאו ואף

שהיו כלכלנים הם לא עברו את מערכת האוצר או מערכת ממשלתית בכירה. אסור למנות לתפקיד מנכ"ל האוצר אדם, יהיה טוב ככל שיהיה, שאינו כלכלן, שלא עבד בתפקידים בכירים במערכת הכלכלית. המחיר שהמשק ישלם יהיה מחיר כבד מאוד. משרד האוצר עומד בפני לחצים עצומים מצד משרד ראש הממשלה. משרד ראש הממשלה רצה להעביר אליו את אגף התקציבים, והצליח להעביר את רשות החברות. לא הייתי רוצה שחם וחלילה יהיה מצב שבו משרד האוצר לא יוכל להיות במשקל הראוי בניהול משק כל כך מורכב כמו שלנו, בחברה כמו שלנו ובדרישות כמו שלנו.

לכן אני אומר לשר האוצר: תמצא אדם שיש לו יכולות הניהול ויש לו הרקע בתוך משרד האוצר. בשום פנים ואופן אל תלך בדרך הקלה, כי הדבר חשוב מכדי לשחק אותו.

ומכאן אני רוצה להגיע לדבר שנקרא כמעט התוכנית הכלכלית החדשה. אני רואה היום בעיתון, שעומדת להתכנס ועידת פסגה, כמעט ועידת הפסגה קלינטון-נתניהו, ובוועידת הפסגה הזאת ייטלו חלק שר האוצר, ראש הממשלה ונגיד בנק ישראל. ומה אומרים במשרד ראש הממשלה? כתוב במפורש שהשלושה ידונו במצב המשק ובדרכים שעשויות להעלות את המשק על פסים של צמיחה.

הרי רק לפני חודש, אדוני היושב-ראש, עמדו שר האוצר וראש הממשלה על הדוכן הזה ואמרו: הבאנו תקציב של צמיחה, הבאנו תקציב שיביא למשק הישראלי פריחה. חבר הכנסת ריבלין, אתה נכחת ברוב הדיונים ושמעת אותם. אני שואל: מה קרה? למי להאמין? לראש הממשלה ולשר האוצר, שעמדו כאן ואמרו: התקציב הוא יוצא מן הכלל, התקציב הוא תקציב של צמיחה, התקציב יביא לנו פריחה? הוא הביא, כנראה, פריחה אבל מסוג אחר.

לכן, לא מובן לי מתי להאמין ולמי להאמין. ההרגשה שלי היא, שהדברים שנאמרו נאמרו לא באמת הדרושה, לא ברצינות הדרושה, שכן כל אחד מאתנו יודע עד כמה המצב הפוך מהתיאורים שניתנו כאן לפני כמה חודשים.

אני מוכרח להגיד, ששר האוצר יותר מאשר מפתיע אותי. קראתי את הכותרות בעיתונות בימים האחרונים, ושר האוצר אמר שניים-שלושה משפטים, שמייך אנסה להסתייע ולראות מה מקורם ומה האמיתות שבהם. הוא אמר: אם היו מורידים את הריבית, היה קורה לנו אסון בזמן המשבר באסיה, כפי שקרה בכל המדינות המפותחות. אני חושב, שבצרפת לא היה אסון, בגרמניה לא היה אסון, בדנמרק לא היה אסון ובשבדיה לא היה אסון.

לכן, מן הראוי, שכאשר שר האוצר אומר דברים ומנסה להביא אמיתות מסוימות, ידאג לכך שהן יהיו קשורות למציאות. אני חשבתי שאדם שבא ממקצוע מכובד כמו עריכת-דין, חבר הכנסת ריבלין, יש לו איזו רצינות שאי-אפשר למכור אותה כל כך בזול. יש אחריות מסוימת למלה, אחריות מסוימת להכרזה, בעיקר כשאתה שר האוצר. אבל כשאני רואה את הכותרות האלה – אין שום הסבר מאחוריהן, ותרשו לי לקבוע: גם אין אמת מאחוריהן.

לשיא השיאים הגיע שר האוצר כאשר הוא בא ואמר: שער החליפין והריבית הגבוהה לא עושים שום דבר למשק; זו לא הסיבה למצב המשק.

היו"ר ש' וייס:

אגב, גם הנגיד אומר זאת.

אברהם שוחט (העבודה):

הנגיד – כן. לנגיד יש סיבה משלו. הנגיד הוביל מדיניות, והוא צריך, בכל מחיר, להגן עליה. שר האוצר יצא להגנת הנגיד ואמר: לא מדיניותו גרמה להאטה במשק, למיתון, ובדרך עקיפין, כמובן, לאבטלה.

אני לא רוצה למנות את כל השמות, אומר חלק מן הרשימה. אני מבין שיעקב גדיש, שאולי הוא רוצה למנות אותו למנכ"ל, אמר שהמדיניות הזאת קטסטרופלית ומזיקה. ויקטור מדינה, אהרן פוגל, ברודט, דן מרידור, סלבין, אבי בן-בסט, ליאורה מרידור, פרופסור זוסמן – כולם אמרו שהמדיניות של ריבית גבוהה כל כך ושער חליפין נמוך היא אחד הגורמים להאטה במשק.

אבל אני רוצה לצטט מישהו אחר. אקרא לכם את המשפט, ואחרי כן ננחש מי אמר זאת. זה בבחינת חידון מסוים.

היו"ר ש' וייס:

זה מזכיר לי.

אברהם שוחט (העבודה):

כן. אמר מי שאמר, יושב-ראש הכנסת דן תיכון, שבין הגורמים המרכזיים להאטה במשק יש משפט שאומר: מדיניות של ריבית שקלית גבוהה הפוגעת ברווחיות הייצור בכלל והיצוא בפרט. אמר זאת שר האוצר בחוברת שהוא הניח לפני חודש וחצי על שולחן הכנסת. את התקציב מניח שר האוצר, דברי ההסבר לעיקרי התקציב הם של שר האוצר, הוא אחראי למה שמונח כאן, ואם אינני טועה, לא התחלף לנו שר אוצר בחודשיים האחרונים – כמעט, אבל בסופו של דבר לא התחלף. ואני שואל: לאיזה נאמן להאמין? לנאמן שהניח את חוברת התקציב ואמר את מה שהוא אמר ובצדק, או לנאמן שהיום, מאלף ואחד טעמים, בא ואומר בדיוק את ההיפך? כמו שהוא אמר לפני חודשיים שהתקציב הוא תקציב של צמיחה ואין שום בעיה, ויום אחרי אישור התקציב מתכנסת או צריכה להתכנס ועידת פסגה כדי למצוא את הדרך להביא לצמיחה במשק.

לכן, אני רוצה להגיד לך, אדוני היושב-ראש, שכאשר משקיעים מאמץ, קוראים את הדברים ומנתחים את העמדות, אין לך ברירה אלא לשים שורה שלמה של סימני שאלה מסביב לאמירות.

ברשותך, עוד אמירה אחת בתחום מסוים, ובוודאי ליושב-ראש הכנסת דן תיכון, שמכיר היטב את הנושאים הכלכליים, וגם לחברים אחרים. הייתי רוצה להעיר את תשומת לבם למשהו. אומר שר

האוצר, ובצדק, וגם הנגיד, שהורדת האינפלציה טובה לשכבות החלשות. אלה שמשלמים משכנתה, ישלמו פחות, וזה נכון. אבל הוא לא אומר באותה נשימה מה הוא המחיר שמשלמות השכבות החלשות על מדיניות הריבית. אני אדאג להגיד זאת.

יש 100 מיליארד שקל משכנתאות בידי הציבור כולו. אם באמת יורד שיעור האינפלציה ב-1%, התשלומים במשך שנה יהיו פחות מיליארד שקל. אומנם יהיו גם פחות תוספות שכר. אבל, אדוני היושב-ראש, יש 45 מיליארד שקל בתשלומים חריגים, מה שקוראים אצלנו אוברדפוט. הריבית הממוצעת על כך היא 19%. האינפלציה שלנו היא 7%. זאת אומרת, יש ריבית ריאלית, חבר הכנסת ריבלין, של 12% על 45 מיליארד שקל, וזה 5.4 מיליארדי שקל ריבית ריאלית, אחרי שמורידים את האינפלציה. מי שמשלם את זה אלה העסקים הקטנים. לעסקים הגדולים יש דרך לקבל אשראי זול במטבע חוץ. זה מס שאף אחד לא החליט עליו. החליט עליו נגיד בנק ישראל לבדו. יבוא שר האוצר ויגיד: אנחנו הקלנו עליכם במיליארד שקל, אבל מהצד השני, חבר הכנסת ריבלין, החלשים ביותר במשק הישראלי משלמים 5 מיליארדי שקל ריבית ריאלית אחרי ניכוי האינפלציה.

אני מסיים את דברי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול עוד שתי דקות, כי בכל זאת עסקת בשני הנושאים, אלה שתי הצעות יחד.

אברהם שוחט (העבודה):

לא דיברתי על ההצעה השנייה, דיברתי על מינוי. אבל אני מסיים בתוך חצי דקה.

אני פונה לשר האוצר שאיננו כאן ומעיר הערה. הייתי שר האוצר ולא היה מקרה שבהצעות לסדר-היום לא נכחתי, ואם לא נכחתי, דאגתי שיהיה שר אחר שישב במקומי. אני חושב, שבמצב של המשק, בדברים שהוא אומר, בסתירה בין אמירותיו, מן הראוי שיהיה נוכח לשמוע אותן. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת שוחט. חבר הכנסת שוחט, כיוון שיושב-ראש הכנסת נמצא אתנו, אני רוצה לחזור ולומר: תמיד כששר לא מופיע יש הצעות להפסיק את הישיבה. אני משתדל שלא להפסיק ישיבה, כי עצם אי-נוכחות השרים יכולה לגרום לכך שאנחנו נשתק את עצמנו. אמרתי גם לחברי הכנסת, שעד כמה שאני יודע, אתה נלחם מאוד בתופעה הזאת, אבל לא לי – כשהייתי – ולא לך היכולת להביא אותם בכוח. לפיכך לא הפסקתי את הישיבה.

אמרתי לחבר הכנסת שוחט, שאת נושא ההתפטרות של מנכ"ל משרד האוצר אני אציע ליושב-ראש הכנסת לגלגל לשבוע הבא, אבל זה בידיך ואתה תחליט. אני ממליץ לדחות, אבל את הסדר אתה קובע.

אברהם שוחט (העבודה):

אני הבנתי שזה בסמכותך – – –

היו"ר ש' וייס:

לא. תראו, חברים, אני לא קובע את סדר-היום של שבוע הבא. אני אמרתי זאת במפורש, ואתה תוכל לראות זאת בפרוטוקול. אני כל כך בקיא בתקנון.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני היה יכול להבין, שכאשר דחית את הדיון לשבוע הבא, הוא יתקיים בשבוע הבא.

היו"ר ש' וייס:

בסמכותך. הנה הסמכות הופעלה, וזה מוסכם. זה בעניין ההתפטרות. אז נוכל לאפשר גם לחבר הכנסת דהן לדבר, אף שהוא לא היה כאן.

בנושא מדיניות ראש הממשלה ביחס לתוכנית הכלכלית – אם אתה רוצה להמתין לתשובת שר האוצר בשבוע הבא, הוא ממילא יהיה, ואני מוכן להמתין. או שאתה רוצה שנגלגל את זה באופן פרלמנטרי עד – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

טוב. אז אתה מציע למליאה. עד עכשיו היו חברי הכנסת ריבלין וגולדמן. כיוון שחבר הכנסת רובינשטיין הצטרף, יש לו יתרון, כי חבר הכנסת גולדמן הוא מסיעתו של חבר הכנסת שוחט. מה לעשות. דקה, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת הנכבד בייגה שוחט, שר האוצר לשעבר בייגה שוחט, מהטעם הפשוט שאני לא רוצה לפקפק ביכולתו כשר אוצר לבוא ולמנוע את מדיניות הנגיד. שהרי כשר אוצר הוא לא הצליח כל כך לעמוד בפרץ שעליו הוא מדבר היום, הוא מתריס כלפי שר האוצר שהוא אומר ביום אחד כך וביום אחר כך.

כל מה שהצליח בייגה שוחט לעשות כשר אוצר, והוא עשה זאת באומץ לב, הוא לא להופיע בכנסת כאשר הוא התבקש על-ידי ראש הממשלה להגן בדרך כזו או אחרת על מדיניות הנגיד. אם כך הוא הדבר, הרי שאיני חושב, חבר הכנסת שוחט, שמן הראוי להתריס היום על עניינים אלה, כאשר אתה לא יכולת לתת גיבוי – – –

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אני דיברתי על עמדתו ולא דיברתי על פועלו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מטבע הדברים, אם הדברים מביאים לאסון כה נורא שאתה מדבר עליו – יש בעניין זה מחלוקת לרוחב הלוח, שהרי יש כלכלנים מכאן ומשם. אני בא ואומר, שאם בהצעה לסדר-היום, כאשר אתה באופוזיציה, אתה יכול לומר את הדברים האלה, מה לך כי תלין כאשר לא – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לי הרושם שהתנגדותו של חבר הכנסת ריבלין לא עיקשת כל כך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא, אבל אני אכופף את ראשי בפני החלטת הכנסת ואולי אפילו אצטרף אליה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. חבר הכנסת רובינשטיין, בבקשה. אתה תציע בוודאי לוועדה, נכון?

אמנון רבינשטיין (מרצ):

אני רוצה להציע להעביר את הדברים שאמר חבר הכנסת בייגה שוחט לוועדה. אני מצטער על ששר האוצר לא נמצא כאן. אילו הוא היה נמצא כאן הייתי מעיר לו כמה הערות.

הערה ראשונה: יש מיתון מתעמק במשק. אני לא צריך סטטיסטיקה, די לי לשוחח עם סוחרים, עם נהגי מוניות, עם ספרים, עם עובדים ועם מובטלים. יש מיתון מסוכן מאוד במשק, ואנחנו יודעים מהניסיון שלנו שקל להיכנס למיתון וקשה לצאת ממנו.

דבר נוסף הייתי אומר לשר האוצר: הוא אמר שבישראל "עם עובד" זה הוצאת ספרים. לא נכון.

הי"ר ש' וייס:

אגב, זו בדיחה משנות ה-60.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

אני לא יודע, גם אז היא לא היתה מוצלחת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה מיחזור.

הי"ר ש' וייס:

אני עוד התפרנסתי מזה כשעסקתי בחידונים. זה קומנסנס משחה לג'וקים, אני זוכר את הסדרה הזאת.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

כן, זה מילתא דבדיחותא, בדרך כלל הן לא מוצלחות. אני רוצה לומר, שהציבור הישראלי עובד קשה וידוע בחריצותו בעולם כולו. אבל הדבר החשוב ביותר, ושר האוצר התעלם מכך, הוא, שהתפוקה לעובד בישראל במונחים של כוח קנייה היא מהגבוהות בעולם. אם ישראל לא הגיעה לתפוקה גדולה לנפש זה מסיבה אחרת לגמרי, והיא שיש פחות מדי עובדים. שיעור העובדים אצלנו הוא הנמוך ביותר בעולם. יש לנו אוכלוסייה גדולה מאוד שלא עובדת ולא מתפרנסת. לומר על הציבור החרוץ והמסור

הזה, שעובד קשה ומקבל לפעמים משכורת שבקושי אפשר לגמור אתה את החודש, להגיד ש"עם עובד" זה הוצאת ספרים – לדעתי הוא חייב לחזור בו מהביטוי הזה.

אברהם שוחט (העבודה):

כל שבועיים יש לו אמירה שאחר כך הוא מצטער עליה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

כאשר נעביר את הנושא לוועדת הכספים של הכנסת, והוא יבוא לשם, אני גם אומר לו זאת פנים אל פנים: יש לנו עובדים מסורים וחרוצים, והרמה של השכר והמשכורת בישראל היא נמוכה ולא משקפת את תפוקתם ואת כושר יצירתם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רובינשטיין, זה היה חשוב מאוד לבטא את העניין הזה.

חבר הכנסת שוחט, אתה מסכים שהנושא יעבור לוועדת הכספים?

אברהם שוחט (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

טוב. יש הצעה של חבר הכנסת ריבלין, הצעה טכנית להסיר, נכון? לי יש הצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים, כהצעתו של חבר הכנסת רובינשטיין, ואנחנו נצביע על מדיניות ראש הממשלה ביחס לתוכנית הכלכלית. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

כן, הנושא עובר ככל הנראה לוועדה, ברוב סוחף וגורף ועצום. שישה תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא יידון בוועדת הכספים. חבר הכנסת שוחט, זו ועדה שאתה מכיר היטב.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את שר העבודה והרווחה להשיב על שאלות רגילות. כבודו, בבקשה.

מעון תעסוקה מוגן

חבר הכנסת מ' לוי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' באב התשנ"ז (6 באוגוסט 1997):

מפנייה שהופנתה אלי נודע לי, כי חוסים נמצאים בחוסר מעש במקום תעסוקה מוגן. מן הפנייה עולה, כי החוסים יושבים בידיים שלובות ובחוסר מעש.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – כיצד יפעל משרדך לתיקון תופעה זו?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הפנייה עוסקת בחוסה מסוים, וודאי שלא ניתן להכליל ולהסיק ממנה לגבי חוסים אחרים. עם זאת, בדקתי את התלונה לגבי החוסה מ"ס המצוי במע"ש – מרכז עבודה ושיקום – של "אלווין".

מקום התעסוקה המוגן שבו שוהה מ"ס מספק לחוסים תעסוקה במגוון תחומים. יש, לצערנו, תקופות שבהן אין אספקה רצופה של הזמנות עבודה, והחוסים מועסקים בעבודות זמניות שונות או בפעילות חינוכית-טיפולית.

כן נמסר, כי הופעלה עבור החניך מ"ס תוכנית השמה אישית בתעסוקה – שילוב חלקי בחנות. עם המעבר של המע"ש למבנה חדש צפויה העשרה במגוון תחומי התעסוקה.

עובדים זרים

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' באב התשנ"ז (6 באוגוסט 1997):

הערכות גורמים המטפלים בנושא העובדים הזרים מצביעות על כך שמספרם של העובדים הזרים השוהים בישראל הוא 100,000-250,000.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מספרם של העובדים הזרים ובני משפחותיהם השוהים בישראל כיום?

2. כמה מהם בבחינת חוקיים וכמה אינם בבחינת חוקיים?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בשנת 1997 הוערך מספרם של העובדים הזרים ב-185,000, בהם כ-90,000 עובדים חוקיים בעלי אשרות עבודה וכ-95,000 בלתי חוקיים שנכנסו לארץ על-פי רוב כתיירים למטרות עבודה, וחלקם עובדים שנותרו בארץ גם לאחר שפג תוקף אשרת העבודה שלהם.

בשנת 1998 הוריתי על צמצום היקף העובדים הזרים בכ-15,000 ועל הגברת פעולות האכיפה.

פיקוח על מעסיקי עובדים זרים

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' באב התשנ"ז (6 באוגוסט 1997):

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מחייב משרד העבודה והרווחה את מעסיקו של עובד זר לדאוג לטיפול רפואי הולם לעובד שנפגע בתאונת עבודה, בדיוק כמו שמקובל לגבי עובדים ישראלים, הגשת טופס תביעה לביטוח לאומי וכדומה?

2. האם וכיצד מתבצע פיקוח של משרד העבודה והרווחה על מעסיקיהם של עובדים זרים?

3. האם מעסיקים של עובדים זרים אשר אינם נוהגים כשורה בעובדיהם נענשים על כך?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, 1. משרד העבודה והרווחה מחייב את המעסיקים לבטח את העובדים הזרים, והרוב המוחלט של המעסיקים אכן עושה זאת. עם זאת, יש עובדים זרים – לא חוקיים, בעיקר – שנותרו ללא ביטוח וללא אפשרות לספק צרכים חשובים נוספים.

2. משרדנו מפקח על המעסיקים בשלושה תחומים: א. העסקת עובדים בלתי חוקית – בהשתתפות משרד הפנים, משטרת ישראל והשב"ס, שכרגע קשור למינהלת שעושה עבודה יפה מאוד; ב. תנאי הלנת עובדים – ביקורות יומיומיות באתרי הבנייה ובדירות – בעיקר בשעות הערב; ג. תשלום שכר – בדיקת תנאי שכר באופן יזום וגם על-פי תלונות, לרבות תלונות של עובדים המועמדים לגירוש. אנשים אלה החליט המשרד לגרש כי הם לא חוקיים. אנחנו משתדלים מאוד ומקפידים ועומדים על כך שלא להוציא אותם אל מעבר לגבול לפני שהם מקבלים את כל מה שמגיע להם.

3. על מעסיקי עובדים זרים שאינם עומדים בנורמות המתחייבות מוטלות סנקציות בצורת קנסות – 5,000 שקל בגין העסקת עובד ללא היתר העסקה, ובמקביל מבטלים היתרים למעסיקים שחרגו בתחום השכר ותנאי ההלנה וכן מגישים נגדם כתבי אישום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני רוצה לשאול מדוע לא יבוטחו העובדים הזרים החוקיים בביטוח בריאות ממלכתי. זה גם נוח וטוב למשק.

שאלה שנייה: אני רוצה לקרוא לך קטע ממכתב שכתבה אירית מנדלצווייג בעיתון "הארץ", ובו היא מתייחסת לדברים שאמר רכז עובדים באילות לגבי התנאים שבהם עובדים התאילנדים אצלו: "בחוץ שוררת טמפרטורה של 42 מעלות, הם עובדים שבעה ימים בשבוע, 12 שעות בכל יום". אלה התנאים המותרים במדינת ישראל? האם לא נבוש וניכלם?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני שר העבודה והרווחה. נדמה לי שאתה מזדהה עם הכותבת.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, כידוע לך, אנחנו מגבשים הצעת חוק לגבי התנאים הסוציאליים של העובדים הזרים. אנו דנים, בין היתר, בסוגיה של התנאים והביטוח הרפואי שלהם. אמרתי, ואני חוזר: המדיניות שלי והדעה שלי הן חד-משמעיות – לתת להם את כל הזכויות בלי יוצא מן הכלל, כמו לכל אזרח במדינת ישראל.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לרבות שכר מינימום?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בהחלט כן. אנחנו אוכפים זאת. אמרתי שאנחנו לא נוציא אף עובד זר גם אם הוא לא חוקי. אם הוא מקבל צו גירוש, אנחנו מקפידים שלא לגרש אותו לפני שהוא מקבל את כל המגיע לו. לא אחת עניתי על כך בתשובה על שאלות; אמרתי שהצלחנו להוציא ממעסיקים סכומי עתק לטובת המגורשים. אני חוזר ומדגיש – – –

אמנון רובינשטיין (מרצ):

צריך לגרש את המעסיקים האלה.

היו"ר ש' וייס:

רעיון נהדר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

רעיון לא רע, רעיון טוב. אני רוצה לומר, שהמדיניות שלי בעניין העובדים הזרים ברורה – לצמצם גם את מספרם של העובדים החוקיים, ולגרש, כמובן, את העובדים הלא-חוקיים, ובמקביל אנחנו חייבים להמשיך לעשות את כל המאמצים על מנת שהם יקבלו את כל התנאים הראויים כמו כל אזרח במדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

סיוע למשפחות לאחר לידות רב-עובריות

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

על-פי חוק הביטוח הלאומי, משולמת קצבת לידה במהלך חצי שנה למשפחות שהיו בהן לידות רב-עובריות. במקביל ונוסף על כך מאושר סיוע על-ידי משרד העבודה במהלך 20 חודשים. לאחרונה נוצר גירעון תקציבי בסעיף הנ"ל במשרד העבודה והתקצוב הופסק. עיריית נתניה העבירה מחודש מאי ועד היום כ-40,000 ש"ח, דבר שגרם לגירעון. בחודש אוקטובר 1997 הפסיקה העירייה את התקצוב הנ"ל.

רצוני לשאול:

1. האם לא אמד משרד העבודה נכונה את מספר המשפחות הזכאיות?

2. מדוע הופסק תקצוב המשפחות?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. תקצוב המשרד לסיוע למשפחות שהיו בהן לידות רב-עובריות אינו בנוי על מספר הלידות השנתי החזוי. התקציב מותאם על-פי המקדמים הרגילים. תקציב המשרד ל-1997 לא ענה על הצרכים, והיה צורך למצוא מקור כספי כדי לכסות את רוב ההוצאות של שירותי הרווחה ברשויות המקומיות.

2. הפסקת הסיוע למשפחות התבצעה על-ידי כמה רשויות המקומיות בשל העדר תקציב. הסיוע חודש עם מציאת מקור כספי להשלמת הסיוע.

בעניין זה, המגמה של משרדנו היא להעביר את האחריות הכוללת ליישום המדיניות כלפי אוכלוסייה זו למוסד לביטוח לאומי, אשר בשנים האחרונות החל לבסס תוכנית סיוע למשפחות אלה.

שיקום נרקומנים צעירים

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

כפר השיקום מלכישוע הוא המוסד היחיד המטפל בנרקומנים צעירים. אולם במוסד זה יש 24 מיטות בלבד. כתוצאה מכך נערים רבים מוצאים עצמם ללא מסגרת טיפולית מתאימה. יתירה מזו, נערים רבים נאלצים לשהות בשל כך במוסדות סגורים.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך למצוקה הקשה במיטות אשפוז לנרקומנים צעירים?

2. מה ייעשה כדי לפתור את הבעיה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

2-1. אנו מודעים היטב לצורך בקידום השירותים לגמילת נפגעי סמים. המשרד בשיתוף הרשות למלחמה בסמים מפעיל את כפר מלכישוע כחלק ממערך "חסות הנוער". נוסף על כך מופעלות שתי מסגרות קהילתיות לנוער המכור לסמים בכל הגילים.

חברת הכנסת דליה איציק, אני רוצה להדגיש, שבעצם מי שאחראי לרשות למלחמה בסמים הוא משרד ראש הממשלה. אמרתי זאת גם בוועדת הסמים וגם בוועדת העבודה והרווחה בכל הזדמנות שהנושא עולה. נראה שאני רוצה שזה יעבור למשרד שלי, אבל אני אומר שזה מתאים ביותר למשרד העבודה והרווחה ברמה המקצועית ובטיפול. אבל כשהנושא נמצא במשרד ראש הממשלה – מטבע הדברים, כשצריכים לקצץ בתקציב, ראש הממשלה צריך להוות דוגמה אישית, ומשם מתחילים לקצץ

קודם כול. לכן אני חושב שטוב יעשו אם בסופו של דבר יעבור הנושא לאחד המשרדים, ושם הוא יקבל טיפול יסודי הרבה יותר.

על כל פנים, משרד העבודה עומד בשיתוף יוצא מן הכלל עם הרשות – – –

אברהם שוחט (העבודה):

לפי – – – שהוא לקח – – – מניו-יורק, הוא לא כל כך מקצץ בהוצאות. ראיתי שהוא לקח חצי קואליציה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – אדוני השר.

דליה איציק (העבודה):

– – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת דליה איציק, חבר הכנסת רן כהן יזם ביקור – – – וראינו את – – – הגשנו יחד בקשה לראש הממשלה לתגבר את הנושא של הטיפול במקרי גמילה – – – יעבירו מיליון שקל החודש כדי לסייע להם – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד ל"סגן שר העבודה והרווחה" חבר הכנסת ריבלין, עכשיו השר יענה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מעדיף שלא לענות על כך, אבל זה באמת מעניין שכל ראשי הממשלות לקחו פמליות – – –

רן כהן (מרצ):

בוא לא נספר את זה לשר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

חברים, להזכירכם, מדובר בשאלות רגילות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הלוואי שהשר היה אחראי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, בבקשה, כבודו. האם יש לך שאלה נוספת? בבקשה, כבודה. חברת הכנסת דליה איציק בנושא מלכישוע. בהקשר זה שאלה נוספת, כי לאחר מכן יש לך עוד שאלות.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, אדוני השר, אתה יודע? אתה בא ממפלגה שיש לה כוח פוליטי רב, יש כאלה שאומרים רב מאוד, יש כאלה שאומרים רב מדי.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

רב מדי – לעולם לא.

היו"ר ש' וייס:

בכל מקרה, יש להם רב.

דליה איציק (העבודה):

כן, בכל מקרה יש רב, ויש אפילו כמה רבנים. אדוני השר, אני רוצה לשאול אותך, האם זאת נראית לך תשובה, שאתה אומר שזה לא בתחום שלך? 24 ילדים קטינים שגזרנו את גורלם, וחבר הכנסת רובי ריבלין עוד מעז להגיד לי שהוא פנה לראש הממשלה והחודש ראש הממשלה הבטיח.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — מסמך ראש הממשלה — — —

דליה איציק (העבודה):

אני לא רוצה לפרוס כאן את רשימת החובות של ראש הממשלה, ואני גם אפילו לא רוצה לומר איזה חשבון הביא ראש הממשלה מדבוס, הרי ראש הממשלה עכשיו בחוץ-לארץ, ואנחנו משתדלים שלא לתקוף אותו שלא כמו חבריו. עם זאת, נראה לי קצת מוגזם לבקש צניעות מראש הממשלה הנוכחי בנושאים ששייכים לו. אני מצפה ממך לתשובה אחרת, משום שאתה לוקח את התפקיד שלך ברצינות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חברת הכנסת דליה איציק. אני מוכרח לומר לך שגם אני מכבד מאוד את הרצינות שלך. אני זוכר אותך היטב מהעירייה ואת העשייה הרבה שלך. חבל מאוד שגם בקדנציה הקודמת היתה אותה בעיה, ולכם היה כוח גדול עוד יותר כמפלגת שלטון, ולא הערתם את זה למשרד העבודה והרווחה.

דליה איציק (העבודה):

אם הייתם עושים אותו דבר, היינו — — —

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חברת הכנסת דליה איציק, אני רוצה לענות לך עניינית לגבי השאלה שלך. אם זה באמת היה חשוב כל כך וזה מעניין אותך ואכפת לך, זה היה צריך לעבור. שם מעולם לא היתה הצעה כזאת, ההצעה באה היום דווקא עלי-ידי — — —

דליה איציק (העבודה):

תתפלא, היתה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אז איך לא הצלחת, עם כל הכוח?

דליה איציק (העבודה):

— — כי הצלחתי בתחומים אחרים, ואתם נשארים גם בתחומים אחרים.

היו"ר ש' וייס:

היא היתה די אופוזיציונרית בעניינים רבים, גם בענייני חינוך.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אנחנו מצליחים כמעט בכל התחומים. דליה, אם את שואלת אותי, זה אחד התחומים החשובים ביותר, ודווקא בו הייתי מצפה שתצליחי יותר. לעצם שאלתך, אמרתי בצורה הברורה ביותר, שהמשרד, עם הרשות למלחמה בסמים, עושים עבודת קודש, עבודה יוצאת מן הכלל. הם רושמים לעצמם הישגים אדירים בכל הקדנציות, ועכשיו לא פחות, ואפילו יותר, משום שאני דואג גם לתקציב מתוך תקציב משרדי. ידוע שאצלי במשרד לא היה קיצוץ בתקציב, אלא היתה תוספת, ואני מעביר כסף רב לצרכים האלה. אני מוכרח לומר לזכותה של הממשלה הזאת, שהטיפול בילדים המכורים לסמים הוא טוב הרבה יותר ומקיף הרבה יותר. שאלת זאת ברמה הפוליטית, אז אני גם חייב לענות בצורה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לשר.

דליה איציק (העבודה):

אולי תספח — — אליך?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

זה מה שאני רוצה בעצם לעשות.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת איציק, יש לך עוד שאילתא, שם תוכלי – – –

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מנהל שני מוסדות לגמילה מסמים הגדולים ביותר בארץ, ואני – – – שזאת הפעם הראשונה בהיסטוריה של מדינת ישראל שיש לנו מיטות ריקות במוסדות לגמילה מסמים, ואין תקציב. ולזה כיוון חבר הכנסת ריבלין, שאנחנו מטפלים עכשיו, כי נאמר שם – – –

היו"ר ש' וייס:

רן כהן, זה לשאלתות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בעבר גם לא היו מיטות – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, לא, זה לשאלתות.

רן כהן (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

זאת הערה שחבר הכנסת רן כהן העיר, וטוב שהיא נשמעה, וזהו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אבקש, אדוני היושב-ראש, לומר לחברת הכנסת דליה איציק, שדווקא בגלל הרושם שתנועת ש"ס היא בעלת כוח עצום ויכולה לעשות דברים רבים, כמעט כל דבר, לא הייתי רוצה לנצל בכל דבר את הכוח פוליטי. בדברים רבים אני גם מנסה לעבוד בצורה הסברתית, עניינית ומקצועית, כי תארי לך שבכל דבר אפגין את הכוח. זה דבר שבטח לא היית רוצה, וכך גם הבנתי ממך.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, מיתולוגיה היא כוח עצום, תשמרו על זה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שהפכה למציאות.

החזקת ילדים במוסד סיעודי

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

כיום נהוגה שיטה לחישוב השתתפות עצמית של הורים בהחזקת ילדם במוסד סיעודי. החישוב נעשה על-פי הברוטו של משכורת ההורים וחילוקו במספר בני המשפחה. שיטה זו מטילה על משפחות אלו הוצאות גבוהות מאוד ללא התחשבות בקשיים הכלכליים והנפשיים הנובעים ממצבם של ילדים הזקוקים לסיעוד.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לבעיה?

2. איך יתמודד משרדך עם הנושא?

3. מדוע השיטה הנהוגה מתבססת על משכורת הברוטו של ההורים?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שיטת חישוב ההשתתפות העצמית של ההורים בהחזקת ילדים במוסד אינה שונה היום לעומת שנים עברו. ההכנסה ברוטו מחולקת למספר הנפשות במשפחה. לא אירע כל שינוי המעיד על היווצרות בעיה.

2. משפחות המתקשות לשאת בהשתתפות בשל הוצאות מיוחדות אחרות עשויות לקבל התייחסות פרטנית. במקרה הספציפי מאשקלון אושרה ב-18 בדצמבר 1997 הנחה בדמי ההשתתפות לאחר בדיקה נוספת.

3. הבסיס לחישוב הוא ההכנסה ברוטו, מאחר שלכל משפחה יש הוצאות המשפיעות על הכנסתה עקב התחייבויות החזר, הלוואות וכיוצא באלה, המופחתים משכרן. כאמור, במצבים חריגים נבחנת אפשרות למתן הנחות למשפחות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אין לה.

היו"ר ש' וייס:

הנה, אתה רואה שיש גם מקרים שבהם היא מרוצה מאוד מתשובתך.

שיקום נרקומנים צעירים

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

במוסד היחיד המטפל בנרקומנים קטינים יש 24 מקומות בלבד. על-פי נתונים שהציג משרדך, יש כ-52,000 נערים שמתמשים בסמים. נערים שלא זכו להיכנס למוסד נשלחים למעצר בית, לכלא או לפנימיות סגורות.

רצוני לשאול:

1. מה הוא תקציב משרדך לטיפול בנערים נרקומנים?

2. האם יש תוכניות לפתוח מוסדות נוספים כדוגמת "מלישוע"?

3. מה היא עמדת משרדך בנדון?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. יש להבחין היטב בין נרקומנים לבין משתמשים בסמים. התקציב לגמילת נערים נרקומנים הוא כ-1 מיליון ש"ח. התקציב לטיפול בקטינים המשתמשים בסמים הוא חלק מכלל התקציב בסדרה של פעולות המשרד, הכוללות הכשרה מקצועית, מפת"נים, נערה ונוער במצוקה ועוד.

2-3. המשרד בשיתוף הרשות למלחמה בסמים מפעיל עוד שתי מסגרות לנוער ולמתבגרים מכורים לסמים – האחת בעפולה והשנייה במגדים. סך הכול, 13 מקומות קליטה נוספים.

נבדקים הצרכים לפיתוח מסגרות נוספות לקליטת מתבגרים המכורים לסמים.

הכאת נערים במעון "אחוזה"

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

על-פי כתבה שהתפרסמה ב"הארץ" ב-14 בנובמבר 1997, במעון "אחוזה" לנוער עבריין ערבי – נע"ע – נהוגות שיטות הכאה, הפחדה, שלילת זכויות יסוד וכו'. נוסף על כך, עולה כי לא קיים בארץ מעון נעול לנע"ע וכי חלק מהסגל חסר את ההכשרה המקצועית המתאימה.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – מה יעשה המשרד כדי להפסיק מייד את ההתעללויות?

3. מדוע לא מוקם לאלתר מעון נעול לנע"ע?

4. כיצד ידאג המשרד להעסקת עובדים בעלי הכשרה מתאימה בלבד?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 2, 4. הוריתי למנכ"ל המשרד למנות ועדת בדיקה לבחינת הדברים במעון זה. ממצאים ולקחים המחייבים שינוי ייושמו מייד, יינקטו פעולות למניעת התנהגות בלתי ראויה כלפי החוסים – אם קיימת התנהגות כזאת – ויסופקו, לפי הצורך, הכשרה והדרכה לצוות.

3. אנו נמצאים בשלב הפקדת תוכניות הבנייה לקראת הקמת מעון נעול לנוער עבריין מן המגזר הערבי.

טיפול בנער עבריין מין

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

מסדרת החלטות של נשיא בית-המשפט לנוער אהרן מלמד עולה ביקורת חמורה ביותר על דרך הטיפול והשיקום של נער עבריין מין. הביקורת מצביעה הן על אי-ביצוע צו מעון נעול בזמן, דבר שגרר עבירה נוספת מצד הנער, והן על הפסקת הטיפול השיקומי בזמן ששהה במעון.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה כדי למנוע הישנותם של מקרים דומים?

2. האם יחודשו לאלתר הקבוצות הטיפוליות לעברייני מין?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אגף התיקון במשרדנו פיתח תוכנית לעזרה מיוחדת לעברייני מין. הפעילות בתחום זה צומצמה במחצית השנייה של 1997 בשל מצוקת משאבים.

2. בשנת 1998 מתוכנן תגבור הפעילות במסגרת התוכנית לילדים בסיכון והאלימות במשפחה.

חירשים-אילמים במגזר הערבי

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

המרכז הארצי לענייני החירשים והאילמים הערבים שבמשרדכם הצהיר, שמספר החירשים והאילמים הערבים הוא 3,000, לפחות. נודע לי, כי מגזר זה איננו מקבל את התקציבים והזכויות שהחוק מקנה להם וליהודים בצורה שווה.

רצוני לשאול:

1. מה הן הזכויות שציבור זה מקבל לפי החוק?

2. האם יש אפליית הערבים בביצוע החוק? אם כן – מדוע?

3. האם יפעל משרדכם בנדון, וכיצד?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין לציבור זה זכויות מיוחדות, למעט סיוע של משרד הבריאות ברכישת מכשירי שמיעה לילדים עד גיל 18. כן קיבל משרד העבודה והרווחה תקציב שאפשר בשנתיים האחרונות לסייע ברכישת פקסימיליות לחירשים ובמימון שירותי תרגום לחירשים. ב-1997 סייענו בסך של 0.4 מיליון ש"ח ברכישת מכשירי שמיעה למבוגרים נזקקים. סכום דומה יוקצב גם ב-1998.

כאמור, הדברים לא בנויים על חוק מיוחד. אם החירש אינו משתלב בתעסוקה ומוכר כנכה, הוא עשוי לקבל קצבה ושירותים נוספים.

2. אין כל אפליה כלפי החירש הערבי. אפשר שהעדר מודעות לצרכים ולבעיות החירש ימנעו מיצוי הזכות לעזרה. גם דעות קדומות פוגעות בניסיונות לפתח שירותים ביישובים הערביים.

כמו כן קיימת בעיה של "שפת תרגום": עתה היא קיימת בעברית, ואנו עושים מאמצים גדולים לגייס מתרגמים ערבים שמובטחת להם הכשרה מייד עם גיוסם.

3. משרדנו פועל באמצעות ארגונים למען החירשים, על-ידי תקצוב תוכניות, על-ידי עידוד מודעות והסברה בקהילות ועל-ידי הכשרת מתרגמים לשפת הסימנים.

פעילות מסחרית בשבתות

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

זה זמן רב מתקיימת פעילות מסחרית ענפה בשבתות – במרכז המסחרי בקיבוץ געש בפרט ובמרכזים מסחריים אחרים בכלל.

רצוני לשאול:

1. מה עשה משרדך בנדון כדי למנוע עבודה בשבת?

2. האם יש למשרדך תוכניות למניעת הפרת חוק שעות עבודה ומנוחה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. באזור המסחרי של הקיבוצים געש ושפיים מתנהלת פעילות מסחרית בשבתות, ולפיכך הוגשו עד כה 16 תביעות משפטיות – 13 באזור געש ושלוש באזור שפיים. באזור מושב רשפון המצוי מול האזורים הללו הוגשו 12 תביעות משפטיות.

2. משרדנו יוסיף לבצע אכיפה של חוק שעות עבודה ומנוחה.

סיוע לעיוורים הערבים

חבר הכנסת ע' בשארה שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

כ-14,500 עיוורים מקבלים שירות מהשירות לעיוור שבמשרד העבודה והרווחה, מהם כ-2,500 עיוורים ערבים.

רצוני לשאול:

1. מה הוא הסכום שהושקע בשירותים לעיוורים הערבים מסך כל התקציב בשנים 1996 ו-1997?

2. מה הוא הסכום באחוזים מהתקציב הכללי?

3. לאילו סוגי סיוע ושירותים יועדו סכומים אלה?

4. כיצד הועבר הכסף, והאם קיים פיקוח על שיטת העברת הכספים?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. השירותים לעיוורים הערבים ניתנים בכסף ובעין, ומאחר שהגישה הנהוגה היא גישה שוויונית ככל שרק ניתן אנו מעריכים שכ-17% מכלל המשאבים מגיעים לעיוורים במגזר הערבי, כשיעור העיוורים הערבים בכלל אוכלוסיית העיוורים בארץ.

3. הסיוע לעיוורים ניתן הן אוניברסלית והן פרטנית, לפי צרכי העיוור.

השירותים האוניברסליים כוללים החזרי מסים, דמי ליווי, סבסוד פריטים והדרכה שיקומית.

כן פותחו בשנים האחרונות שירותי שיקום ומפעלים תעסוקתיים: שני מרכזי שיקום הוקמו בנצרת ובטירה; מפעלים מוגנים הוקמו באום-אל-פחם, בכפר-כנא, בסח'נין, בתמרה, בפקיעין, בבית-ג'אן, בטירה, במעאר, באבו-סנאן ועוד; נפתחו בתי-תלמיד בטורען, בריינה, בדיר-חנא ובמזרח-ירושלים; נפתחו מועדונים חברתיים לעיוורים באום-אל-פחם, בנצרת, בריינה, בשפרעם, בכאבול ובטייבה;

נפתח מרש"ל – מרכז רב-שירותי לעיוור – לעיוורים בירושלים ובאום-אל-פחם ומתוכננת פתיחה גם בשפרעם.

על-פי הנחיותי, הגישה הנוהגת בשטח היא של "אפליה מתקנת" ליצירת שוויון זכויות מלא לעיוור הערבי כמו לעיוור היהודי, הדרוזי והבדואי.

4. התקציב מועבר כמו בכל תחום אחר, באמצעות הרשויות המקומיות ובצורת דמי אחזקה, והוא בנוי על דיווח פרטני, מפורט וממוחשב. כל התחום מצוי בפיקוח של עובדי משרדנו.

דוח העוני לשנת 1996

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

דוח העוני המתייחס לנתוני שנת 1996 יוצר אשליה כאילו המצב הולך ומשתפר, אף שהנתונים הולכים ומחריפים. אין התמקדות במוקדי אבטלה, במיוחד ביישובים הערביים שאינם מוגדרים עיירות פיתוח ואינם נכללים במפת הפיתוח הלאומית החדשה.

רצוני לשאול:

1. מה הן תוכניות משרדכם להתמודד עם בעיות העוני והאבטלה בסקטור הערבי?

2. מה הן תוכניות משרדך בנושא ילדים ובני נוער בסיכון?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנתיים האחרונות ירדו ממדי העוני בקרב כלל המשפחות בישראל ובמיוחד במגזר הערבי מרמה של 38.5% ל-28.3%.

פעולות הממשלה ומשרדנו היו: השוואת קצבאות הילדים לכלל המשפחות ללא קשר לשירות צבאי; הגדלת הקצבאות לשכבות חלשות; באפריל 1997 הוגדל שכר המינימום; ב-1997 הוקמה המועצה למלחמה בעוני ולצמצום הפערים. דוח ביניים והמלצות הוגשו בימים אלה; תוכנית מפנ"ה – מדיניות פעילה נגד האבטלה – לטיפול במוקדי האבטלה בישראל.

2. משרדי גיבש תוכנית-אב לאומית לטיפול בילדים בסיכון, והוחל בביצועה הניסיוני בשבעה יישובים. התוכנית תורחב בחודשים הקרובים לשורה של יישובים. התוכנית מלווה גם על-ידי תוכניות חקיקה "יחודיות – קרן לפיתוח שירותים לילדים בסיכון וחוק שירותים לילדים בסיכון. כן מוקמת עמותה לפיתוח שירותים לילדים בסיכון ולמשפחותיהם במסגרת שותפות עם ה"ג'וינט".

תלונה על הכאת נכה על-ידי מאבטחי משרד העבודה

חבר הכנסת מ' לוי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

ב-12 בדצמבר 1997 התפרסמה בעיתון "כל העיר" כתבה על כך שמאבטחי משרד העבודה "השליכו אשה נכה ועיוורת מכל המדרגות. היא אושפזה עם חבלות בכל חלקי גופה". משרד העבודה טרח להודיע כי "הגברת פרובלמטית".

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – מה הם הצעדים שיינקטו לאלתר לנוכח התנהגות שכזו?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הטענה כלפי המאבטח אינה נכונה. נהפוך הוא: המאבטח התייחס באדיבות כלפי האשה הנכה שפנתה למחוז משרדנו.

קב"ט המשרד בדק את האירוע ולא נמצא יסוד לתלונה כלפי המאבטח.

קב"ט המשרד מנחה באורח שוטף את המאבטחים בסוגיית ההתייחסות הראויה לפונים.

טיפול המוסד לביטוח לאומי בפונה

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

בתשובה על פנייתי למנכ"ל המוסד לביטוח לאומי – מצורף העתקה – נאמר על-ידי מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, כי למר ס' – שמו המלא מופיע במקור – אישרו 10% נכות רפואית. ואולם בהודעה על החלטה בערר שהעתקה מצורף מודיע המוסד לביטוח לאומי, כי נקבעו לו 19% נכות. במכתב נאמר כי מר ס' מכר רכב לבנו, ואילו ברישומי משרד התחבורה המצורפים נאמר כי הרכב נקנה מאדם אחר.

רצוני לשאול:

1. כיצד ניתן להסביר את הסתירות שבין המסמכים המצורפים לבין תשובת המנכ"ל?

2. האם נכונה הטענה כי יש כאן התנכלות אישית?

3. כיצד יפעל משרדך בנדון?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין כל סתירה בין הנתונים שבמסמכי הביטוח הלאומי. הנכה נבדק על-ידי כמה ועדות רפואיות ושתי ועדות שונות קבעו אחוזי נכות שונים – 10% ו-19%.

באבחון שנערך ב-17 בדצמבר 1997 נקבעה דרגת נכות ברמה המזכה מתן קצבת נכות מלאה.

כן נמצא כי על שם הנכה היה רישום של יותר מכלי רכב אחד. רכב אחד הועבר על-ידו על שם בנו.

2. לא נכון.

3. הנכה הנ"ל נבחן על-פי אמות המידה הקבועות בחוק ואין מקום לפעולה מיוחדת נוספת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לכבודו על המאמץ הגדול, ותודה על התשובות. יש יותר מדי תשובות לפרוטוקול.

חברים, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברי הכנסת מחקים את השרים.

היו"ר ש' וייס:

העוזרים כותבים את השאלות ולא תמיד מודיעים לחברי הכנסת מתי הם צריכים להיות פה; זה פחות או יותר הנושא.

הצעות לסדר-היום

מותם של חסרי בית

היו"ר ש' וייס:

מותם של חסרי בית הוא נושא עגום מאוד, ואתמול גם היה רצח של חסר בית בנתניה. חבר הכנסת סעד, אלה ההצעות הדחופות לסדר-היום מס' 3727, 3744, 3748, 3752 ו-3773. כל אחד מכם יקבל שלוש דקות. חברת הכנסת איציק, הישארי אתנו כי את ממש אחריו. נדמה לי שחבר הכנסת זיסמן לא כאן. אם סגנית מזכיר הכנסת תמצא לי מחליף, אהיה אסיר תודה לה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצטברות מקרי המוות הטרגיים של חסרי הבית בעריה הגדולות של ישראל היא סימן אחד מני רבים להידרדרות החברתית והמוסרית הקשה של מדינה זו. בעיית חסרי הבית אינה סתם בעיה אנושית טריוויאלית אשר ניתן לטפל בה בעזרת צדקה או סימפטיה ציבורית. זו בעיה עמוקה אשר שורשיה בנורמות החברתיות והכלכליות של המדינה. זו גם אינה בעיה של חסרי הבית עצמם בלבד, אלא של כולנו, שכן עצם קיומה של תופעה זו הוא כתם על כולנו.

עלינו לשאול את עצמנו, האם אכן עשינו את כל שביכולתנו כדי למנוע את המצב שבו אזרחי המדינה, רבים מהם קשישים וחולים, מאבדים את היכולת לשמור על כבודם האנושי? עלינו לשאול את עצמנו, האם הקדשנו את תשומת הלב הראויה לאלה אשר מצאו עצמם במצוקה? עלינו לשאול את עצמנו, חברי הכנסת, האם באמת אכפת לנו?

התשובה אינה כל כך ברורה. אין זה ברור מדוע בישראל לא יכולים אזרחים מעוטי יכולת ליהנות מדיוור ציבורי מסובסד, והם נאלצים, ברוב המקרים, לשכור דירות שמחירן מופקע. אין זה ברור מדוע חיים בישראל עשרות אלפי עובדים זרים ללא תנאים סוציאליים סבירים. אין זה ברור מדוע פועלים פלסטינים זוכים כאן ליחס משפיל כאילו היו עבדים. אין זה ברור מדוע הביאה לכאן ממשלת ישראל

מאות אלפי מהגרים מברית-המועצות לשעבר, ולאחר מכן הפקירה אותם כך שרבים מהם חשים מנוכרים והם מידרדרים אל סף ייאוש.

חברי הכנסת, כדי לפתור את בעיית חסרי הבית יש להתמודד, תחילה, עם הסיבות אשר גרמו להתגברות האבטלה והעוני בישראל. יש לתקן את החקיקה הסוציאלית, יש לחזק את ההגנה על זכויותיהם של מעוטי היכולת ושל העובדים השכירים. עתידה של מדינת ישראל אינו תלוי במספר המטוסים, הטנקים או הבנקאים שבה. הוא גם אינו תלוי במספר הקילומטרים הרבועים שעליהם היא שולטת. עתידה של החברה הישראלית ייקבע על-פי יחסה אל השכבות החלשות שבה ועל-פי הנורמות המוסריות המנחות את רשויותיה.

סיעת חד"ש פעלה בעבר ותמשיך לפעול גם בעתיד כדי לקדם חקיקה אשר תאפשר לכל שכיר עבודה בשכר הוגן, דיור ציבורי מסובסד וזכויות סוציאליות מלאות. תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

אני מודה מאוד לחבר הכנסת סעד. נדמה לי שעכשיו הגיע תורה של חברת הכנסת דליה איציק, כי חבר הכנסת זיסמן לא אתנו עכשיו, ולאחר מכן – חבר הכנסת וקנין. בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, ההצעה שאושרה בנשיאות בנושא מותם של חסרי הבית – אדוני השר, לך בוודאי יוצא לשמוע חדשות כמו כולנו, ואם לא כמו כולנו, בוודאי הדוברים משמיעים לך את החדשות, ואני שואלת את עצמי מה קרה לנו? מה קרה לחברה הישראלית שאזרחיה הפכו לזאבים זה לזה, עם אוזן קשוחה ולב גס, ולא לערבים זה לזה.

אתה פותח את החדשות, חבר הכנסת רן כהן, עכשיו מת מישהו שלא היה לו בית. זה פשוט בלתי נסבל. בעבר היה הלב מצטלצל, הלב היה נחמץ, האוזן היתה נרגשת. פשוט לא ייאמן מה קרה לחברה הישראלית.

שימו לב מה קרה לנו בשבועות האחרונים, אדוני השר, אני מבקשת את הקשבתך בעניין מחוסרי הבית. אני רוצה להגיד לך, אדוני השר, ששרנסקי צריך להתבייש, פשוט להתבייש – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

מי?

דליה איציק (העבודה):

כשאתה רואה את המספרים ואת הסטטיסטיקות, איזו אכזבה, איזו הבטחה שלא קוימה. מה הוא לא הבטיח? רוב האנשים האלה באו מחבר המדינות, וזה לא קשור, זה מוטל גם עלינו, זה מוטל גם על כתפנו. אתה רואה את האנשים האלה, אנשים צעירים; דמינו לניו-יורק, דמינו לשיקגו, אנשים מתגלגלים ברחובות ואיש לא יורק לכיוון שלהם. פשוט לא יאמן.

אני חושבת שאתה צריך להקים את קול הזעקה הזאת. יש הצדקה לש"ס, דווקא מפני שהיא הרימה את הדגל החברתי. אחת ההצדקות לקיומה זה הנושא הזה. שרנסקי, תסלח לי, עסוק בהצדקת נתניהו בכל דבר ועניין; הוא מזמן שכח מי שלח אותו, למה שלחו אותו, איך שלחו אותו. אבל תראו מה קרה לנו, מה קרה בחודשים האחרונים, מדינה שהולכת עם 200,000 מובטלים. אתה יודע, זה משפיע גם על המשפחות, זה משפיע גם על היקף הרציחות במדינה, זה משפיע על הרבה מאוד תחומים. אנחנו עוד לא מרגישים את זה, והכנסת הזאת יושבת ושותקת כאילו דבר לא קרה.

אתה רואה שההבטחות של ראש הממשלה שוות כקליפת השום. זה לא מעניין אותנו, זה לא אכפת לו, הוא עסוק רק בהישרדות. עכשיו אין ברירה, צריך להתלכד פה, אופוזיציה וקואליציה, ולראות איך אנחנו בולמים את בעיית האבטלה; אולי צריכה לקום ועדה בין-מערכתית, של כמה משרדים, שתהווה לחץ. הבת הקטנה שלי עשתה לאחרונה עבודה על אלימות, ובין היתר היא היתה צריכה לדבר על הבעיות האחרונות הנוגעות לאקטואליה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

דליה איציק (העבודה):

עדי. והיא אמרה לי: אמא, תראי מה קורה, תראי כמה אנשים נרצחים סתם ברחובות, פשוט נרצחים, נרצחים כי אנחנו רוצחים אותם, כי אנחנו שולחים אותם לתוך אסונם, לתוך עניותם, לתוך דאבונם, כשהכנסת הזאת לא עושה שום דבר.

אני, כמחנכת, פשוט מתביישת במה שקרה לחברה הישראלית, ואנחנו הבבואה שלה, ואנחנו כאן, הראי של החברה הישראלית. כנראה החברה הישראלית מתנהגת בדיוק כפי שאנחנו מתנהגים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

דליה איציק (העבודה):

אני ממש מבקשת ממך, תוביל את העניין הזה, הוא נראה לי פשוט בלתי נסבל ובלתי ניתן לדיחוי. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת יצחק וקנין, בבקשה, באותו נושא. השאלה היא מה הפתרון, או מה הפתרונות?

יצחק וקנין (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, ראשית, ברצוני להביע מעל במה זו תנחומים למשפחת המר האבלה ולחברי הבית כולו, הכואבים את מותו בטרם עת של חברנו זבולון המר, זיכרונו לברכה.

אדוני היושב-ראש, בפרשת עגלה ערופה כתוב: ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו. האם אנו נוכל להגיד: עינינו לא ראו?

השלג שירד בשבוע שעבר הוגדר בתקשורת כחגיגה. העיר לבשה לבן, הכול נראה נקי וסטריילי. כשהשמש יצאה יצאו ילדים רבים לרחובות לחוש וליהנות מהשלג. עבור כמה אנשים חגיגה זו היתה החגיגה האחרונה. היו בה חברים, היו בה סמים ומשקאות חריפים, והיה בסופה מוות.

שלושה חסרי בית משלוש הערים הגדולות במדינה מתו ביום אחד. בתל-אביב מת הומלס מצריכת יתר של סמים ואלכוהול. בראשון-לציון נמצאה גופה ולידה בקבוקי אלכוהול ריקים. בנתניה רצחו שלושה חסרי בית, עולים מחבר המדינות, הומלס עולה. עוד קודם נמצאה גופת שחום-עור באילת. מתחילת החורף, רק בתל-אביב, מתו חמישה הומלסים.

היחידה לדרי רחוב של עיריית תל-אביב מעריכה, כי ברחובות העיר מתגוררים יותר מ-50 הומלסים, ו-60% מהם עולים מחבר המדינות. בירושלים מאותרים מדי שנה 130-150 הומלסים, ש-40% מהם עולים חדשים. נתונים אלה הם המספרים הידועים ברשויות על-אודות אנשים המוגדרים כמחוסרי בית, אולם, ידוע בוודאות כי יש רבים נוספים הגרים ברחובות הערים ואינם זוכים להיקרא הומלסים. לראיה, בנתוני אגף הרווחה של עיריית חיפה אותרו 15 הומלסים, בעוד האגף עצמו טיפל, במהלך השנה, ב-130 איש, כאשר רק 50 מהם הוגדרו כדרי רחוב. גם בחיפה רוב חסרי הבית הם עולים חדשים.

חברי כנסת נכבדים, היחידה לטיפול בדרי רחוב בחיפה, שתפקידה לאתר בכל רחבי העיר את דיירי הרחובות, מאוישת בשני עובדים סוציאליים בלבד.

חברי הכנסת, מדינת ישראל חרתה על דגלה את היותה מדינה דמוקרטית סוציאלית. איננו יכולים להמשיך ולהתעלם מהמצב הקיים ולעצום עיניים לנוכח המתים ברחובותינו. הומלס – עד לאחרונה היתה מלה לועזית הזרה בארצנו ובשפתנו. אולם, לצערי, לאחרונה אנו שומעים על ריבוי מחוסרי בית, על ריבוי קטטות, מקרי פשע ואפילו מוות. משרד העבודה והרווחה מדווח על קרוב ל-1,000 חסרי בית.

רשויות הרווחה מתגוננות ואומרות, ואני מצטט: הצענו לו פתרונות אך הוא דחה אותם. ודאי שבמצב קשה שכזה, שבו עולה חדש, שעלה כאדם בודד, הוא חסר עבודה, חסר פרנסה, חסר מסגרת חברתית, ומעל לכול הוא חסר קורת-גג לראשו, אשר הידרדר לאלכוהול ולסמים, יתקשה להיקלט ולהתאים עצמו למסגרת של מוסד. לאחר שהגיעו למצב שכזה, הם מעדיפים לצאת לחופש ולאדישות שברחוב. לא אחת מספק להם הרחוב זירת פשע פתוחה. אתמול, בשעה 16:00, פרצה קטטה בין שלושה מחוסרי בית, כאשר בסופה אחד מהם נמצא מת במרכז העיר נתניה. מקרה נוסף שאירע בנתניה, ולא במקרה קשור למחוסר בית, ההומלס יורי גוסב הוכה ונשרף. דיירי הרחובות מגבירים את הפשע. הרחוב הופך יותר ויותר לבית-מרזח, תחנת סמים, ומשם הדרך למוות, הן ברצח והן ממנת יתר, קצרה.

נקודת האור מגיעה מאזור פתח-תקווה, ממעון "הבית החם", המעון היחיד בארץ המטפל בחסרי בית אלכוהוליסטים. נקודה אור זו עדיין מזערית, כיוון שבבית זה יש רק 13 מקומות לגברים בלבד, הגרים עד ארבעה בחדר, ולמרות התנאים רבים ממתנים בתור לקבלה. "הבית החם" ממומן על-ידי משרד הרווחה ומופעל על-ידי האגודה למניעת אלכוהול. חובה עלינו לתת את הדעת למצב ההולך ומחריף, שגורף לתוכו יותר אנשים ויותר מקרי אלימות קשים. חובה עלינו להקים בכל עיר בישראל בתים המספקים פתרון מיידי לגמילה ולמגורים בחסות ממשלתית. חובה עלינו להילחם ולמגר את הפשע ברחובות לפני שירחיב את מעגליו. ויקום בנו הפסוק: וביערת הרע מקרבך והיה מחנך קדוש. תודה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת יצחק וקנין. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, גם אם היה מדובר באדם אחד – אני מדגיש, גם אם מדובר רק באדם אחד – שהיה נפטר בשל מחסור בדיר, בכסות ובאוכל, גם אז הכנסת היתה צריכה לקום ולדון בנושא הזה. צר לי מאוד מאוד, מאוד צר לי, שנושא זה, שבו מדובר על כך שנפטר למעלה מ-100 איש, נדחק לסוף סדר-היום. צר לי מאוד.

אילו אני הייתי צריך להכין את התוכנית של סדר-היום, הייתי מעמיד את הנושא הזה בראש. צריך לדון כדי למצוא פתרונות.

יצחק וקנין (ש"ס):

אמת ויציב.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

חברי שקדמו לי דיברו ממש מעומק לבם הכואב על בעיה אנושית שהולכת ומחריפה ועולה וצומחת בחברה שלנו. בצדק אמר חבר הכנסת וקנין: תופעה זו לא ראינו בעבר, כפי שהיא באה לידי ביטוי, בממדים כאלה.

ויש בעיה. הבעיה היא מה הפתרונות, שהרי מדובר באנשים חולים. יש אנשים מחוסרי בית שאינם רוצים לגור בבית. את הרחוב הם אוהבים. השאלה איך לחנך אותם ומה לעשות כדי שאת שארית ימיהם הם יבלו בתוך הבית ולא ברחוב, ולא יישנו ברחוב.

מצד שני, יש אנשים מחוסרי בית שאין להם דיור, והם מזרקים על-ידי האשה או על-ידי מישהו אחר – בן משפחה אחר זורק אותם החוצה.

דליה איציק (העבודה):

לא על-ידי האשה. בדרך כלל זה הפוך.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני אומר אשה, כי קראתי עכשיו, חברת הכנסת דליה איציק – קטעי העיתון בידי, ואני לא יכול עכשיו להראותם לך – כתוב בפירוש שאחד מהם, בן 35, מתל-אביב, גורש מהבית, ואשתו לא אפשרה לו לגור בבית. לכן אני בא ואומר: יש אנשים שנזרקים על-ידי אחרים מהדירה. אבל, מצד שני יש אנשים שאין להם דיור. זאת אומרת, אנחנו רואים שלושה סוגים של אנשים שהם מחוסרי בית – אנשים שיש להם מופרעות נפשית, וזו בעיה רצינית, שצריך לטפל בה במישור הפסיכולוגי, הפסיכיאטרי. יש אנשים שהופכים למחוסרי בית בשל ריב במשפחה, ואז צריך לטפל בהם במישור הסוציאלי, על-ידי עובדים סוציאליים, ויש אנשים שצריך לטפל בהם במישור של ביטוח לאומי, משרד השיכון, ולתת להם פתרונות.

אני מצפה לא לשמוע עכשיו נאום, חברת הכנסת דליה איציק, על רגשות. את לא שמה לב למה שאני אומר, הלוא באמת אני אומר את זה בכל הכנות. אני לא מצפה עכשיו לשמוע איזה נאום. אני הייתי מבקש – ותחת המלה מבקש אני מותח קו אדום בלתי שקוף – לשמוע פתרונות – מה המשרד מציע; מה הם הפתרונות. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת שמריהו בן-צור. הדובר האחרון בסוגיה הזאת הוא חבר הכנסת רן כהן.

חן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אדוני השר, תתפלא, אדוני השר, אבל אני רוצה לפתוח בזעקה גדולה על כך שאת הדיון הזה מטילים עליך. היום יש מאבק על העברת הזבל של גוש-דן לדרום, זעקה של הנגב שלא להפוך אותו לפח האשפה של המדינה, ויש איזו נוחות בממשלה להפוך את משרד העבודה והרווחה ואת שר העבודה והרווחה – סליחה, אבל אתה יודע שאני מוקיר מאוד אותך ואת מה שאתה עושה – לפח האשפה של הממשלה. עם כל הכבוד, מי שהיה צריך להיות בדיון הזה הם ראש הממשלה ושר האוצר.

אדוני היושב-ראש, לפני שנה וחצי, במקום שבו אני עומד, עמד ראש ממשלה ואמר ישירות לעיניים של כל עם ישראל, שהוא מבטיח שתהיה הכפלה בצמיחה של הכלכלה הישראלית, שתהיה צמיחה, שתהיה תעסוקה, שיהיו שירותים חברתיים. רבותי, אנחנו לא מדברים על ההומלסים של תל-אביב או של נתניה או של ראשון-לציון, ולא רק על המתים והנרצחים והאומללים האלה, שהדבר הכי מכאיב בעניין הוא לא עצם מותם – זקנים מתים – אלא אופן מותם, ביזוי מותם, ביזוי חייהם לפני מותם. זה לא מקרה. מה זה? שלושה הומלסים מתים בלילה אחד בתל-אביב, נרצחים, שיכורים, מתגוללים. רבותי, שלא יהיו כאן טעויות, זה לא בגלל ההזנחה של עיריית תל-אביב. עיריית תל-אביב שיכנה בשש השנים האחרונות 1,500 הומלסים ונתנה להם את הפתרונות. אבל מה? כשיש מיתון, כשיש אבטלה, יש האטה, אין קונים, אין מוכרים, המשק דועך, הכי חלשים נופלים למטה למטה למטה – מהבית לרחוב, מהרחוב לביוב, ומהביוב למוות, ואז שיכורים יותר ומסוממים יותר ומדוכאים יותר ומיואשים יותר, ומשם הקרבה למוות היא מאוד מאוד גדולה.

אדוני היושב-ראש, אני אומר לך: כשאתה רואה את זה אצלנו, בשפע שיש לנו במדינה הזאת, שאנשים ימותו באופן הבזוי הזה – האם כסדום היינו, לעמורה דמינו, מה זה? באיזה מקום אנחנו חיים?

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד, כדי שאף אחד לא יגיד שהוא לא ידע, שלפני חצי שנה הופיע בוועדת הכספים של הכנסת סגן שר השיכון, מר מאיר פרוש, והוא אמר: מחוסרי הדיוור הם פצצת זמן מתקתקת. ומה הממשלה עשתה? בנתה דירה אחת בדיוור הציבורי? בנתה הוסטל אחד?

היו"ר י' לנקרי:

נא לסיים.

חן כהן (מרצ):

אני מייד מסיים. אמר זאת, בצדק, חבר הכנסת שמריהו בן-צור, ואני מצטרף לכל נאומי ואני משיב על חלק ממנו. אדוני היושב-ראש, מדינה שלא תבנה הוסטלים לאומללים, מדינה שלא תקצה את התקציבים לטיפול במסכנים האלה, מדינה שלא תעשה לצמיחה, לתעסוקה ולפרנסה, תפיל יותר ויותר אנשים על חברה יותר ויותר חלשה ולא יהיה לה מענה. לכן, אין דרך. רבותי, גם היום, כשאנחנו

נלך לישון בתל-אביב, יש הלילה יותר מ-50 חסרי בית, חסרי מקלט, חסרי קורת-גג, שאף אחד מאתנו לא יודע כמה מהם לא יקומו מחר, או מי מהם ירצח בביב השופכין שבו הוא נמצא.

היו"ר' לנקרי:

לסיום.

רן כהן (מרצ):

אין שום סיבה בעולם לכך שבחברת השפעה הזאת – ואני לא אומר לכם על מה מבזבזים במדינה שלנו. הון תועפות מבוזבז על כל מיני דברים – לא ימצאו התקציבים לשיכון, לקורת-גג, למקום, לאוכל, לצלחת מרק חמה ולמטפל שיציל אותם. רק חברה שלה אות קין על המצח יכולה להשלים עם זה, ואני מצדיק כל מלה שאמרו כאן קודמי. זה היה צריך להיות בראשית סדר-היום, ומי שהיו צריכים לענות אלה ראש הממשלה ושר האוצר. אדוני, תודה רבה.

היו"ר' לנקרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת רן כהן. ישיב כבוד שר העבודה והרווחה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מדובר באמת בנושא רגיש מאוד – קדושת החיים מול קשיים אדירים בהתמודדות עם הבעיות היומיומיות. ראשית, צריך להבין מה הם דרי רחוב ומי הם האנשים. מדובר באנשים שיש להם בעיה – שהם מנותקים מהמשפחה ומקשרי המשפחה, שמכורים לאלכוהול או לסמים, וברוב המקרים, ובעצם זו הבעיה הקשה שלנו, הם מסרבים לכל טיפול. קשה מאוד להצביע על נתונים ועל שירותים שהמשרד נותן מול בעיה כל כך קשה, שבעצם אנחנו עדים לה יום-יום, בפרט בימים הקשים, בחורף הקשה, כשאנשים שותים אלכוהול והולכים לישון ומטבע הדברים הם לא קמים בבוקר, לצערי הרב.

היקף האוכלוסייה המטופלת היום הוא כ-1,000 דרי רחוב, שבתוכם 50% עולים. יש לנו מידע על כ-1,600 דרי רחוב נוספים. היום המשרד משקיע למעלה מ-5 מיליוני שקל, ואנחנו מתגברים את התקציב בסעיף הזה. לא אחת, בעצם, אנחנו באים לרחוב, יש עובדים סוציאליים שנוסעים עם רכב ומנסים לבקש ולאליץ אותם לבוא אל קורת-גג. כשהם מתעקשים בכל תוקף, כשאותם אנשים לא רוצים לבוא לגור תחת קורת-גג, המשרד גם מחלק שקי שינה. אני רוצה להדגיש, שיש לנו שבע יחידות מיוחדות בארץ – בירושלים, בתל-אביב, בחיפה, באילת, בבאר-שבע, באשדוד ובנצרת-עלית. יש גם שתי מסגרות ארציות – מסגרת רפואית שיקומית וגם מקלט לדרי רחוב אלכוהוליסטים.

בעצם, אנחנו באים לכל יישוב ויישוב. באים לכל אחד, ומי שרוצה לבוא יש לו גג. היום, אין מצב של הומלס שלא מקבל קורת-גג. השלב הראשון הוא, שמשכנעים אותו מאוד להגיע למקום. שם מטפלים

בו, מאכילים אותו ומנסים לבדוק את הבעיות הנפשיות שלו. משרד הבריאות שותף לנושא הזה, ביטוח לאומי שותף, משרד השיכון שותף וגם משרד הקליטה וכל משרד ומשרד שהדבר הזה קשור אליו בצורה כזאת או אחרת.

הבעיה הקשה שלנו קיימת גם אחרי תקופה שהם נמצאים במקום. חלק מהאנשים מוכן לבוא ליום, ליומיים, לשבוע או לשבועיים. מטפלים באדם, הוא מתקלח, אוכל ומקבל טיפול. מי שמצליח להשתקם מקבל גם סיוע בדירה. אחוזים בודדים מצליחים לקבל שיקום. לצערי הרב, רוב המקרים בורחים בחזרה, גם אחרי שאנחנו משכנעים אותם ומביאים אותם תחת קורת-גג.

מול קדושת החיים יש הבעיה של חופש הבחירה של אדם, והעובדים הסוציאליים העוסקים בעזרה לדרי רחוב אינם יכולים להכריע בדילמה מהסוג הזה. האנשים האלה לא מעוניינים לבוא, לצערי הרב, לקבל טיפול. בעצם, זו הדילמה הקשה ביותר שלנו. אילו באמת היה מצב כפי שמצויר פה, שיש אלפים של הומלסים שלא מסייעים להם או שיש פגיעה בתקציב עבור הסיוע להם – אין דבר יותר חמור וקשה מזה, ואני מסכים עם כל מה שנאמר פה, עם כל ההגדרה ועם כל חומרת הדין. אבל, יש לנו בעיה קשה מאוד, כפי שאמרתי. אנחנו באים אליהם ומשכנעים אותם לקבל שק שינה, כדי שלפחות אם האדם ישן ברחוב הוא יישן כמו בן-אדם. מביאים להם אוכל לרחוב. נוסעים במכוניות של השירות ברשויות, בשיתוף כמובן עם המשרד, לרחובות. בחלק גדול מן המקרים אנחנו יודעים איפה הם נמצאים. יש הגנים הציבוריים, ואנחנו יודעים בדיוק איפה הם נמצאים באופן קבוע. אלה שלא מוכנים לבוא ולקבל עזרה או סיוע או להיכנס תחת קורת-גג – אנחנו באים אליהם ונותנים להם את כל הסיוע ואת כל העזרה שאנחנו יכולים לתת.

לצערנו הרב, זו בעיה קשה מאוד. זה לא מוסיף כבוד לעם ישראל, בפרט כשמדובר בכך ש-50% מהם הם עולים. אני מקבל את מה שחברת הכנסת דליה איציק אומרת, שצריך שיתוף פעולה הרבה יותר הדוק עם משרד הקליטה בכל מה שקשור לנושא הזה. אבל, צוות מקצועי בתוך המשרד עובד בתיאום עם משרד הבריאות, כדי לנסות לשנות איזו חקיקה. אני גם אמור לכתוב מכתב. אני אכתוב מכתב, בעקבות הדיון היום פה, לשר הבריאות, כדי לבדוק שינוי בחקיקה, כי חלק מהמקרים, חלק מהאנשים הללו, סובלים מבעיות נפשיות. רבותי, כשאנחנו אנשים מוגדרים כסובלים מבעיה נפשית, הם עדיין לא בקריטריון של אשפוז. הם סובלים מבעיות נפשיות, הם במצב כזה שהם מסוגלים – על-פי תפיסת משרד הבריאות, הרופאים שמטפלים בהם וקובעים זאת – לדאוג לעצמם. הבעיה שלהם היא יותר בעיה אישית, כשאר ההומלסים, שלא מוכנים לגור תחת קורת-גג ואין להם בעיות נפשיות.

אני מאוד מקווה שאצליח לפחות בכל הנוגע לאנשים שיש להם בעיות נפשיות, וזה מוגדר ומאובחן אצלם כבעיות נפשיות, ולא משנה באיזו רמה, ואפילו תהיה זו רמה נמוכה; מעצם העובדה שהם הומלס, יהיו חייבים לקלוט אותם. לגבי ההומלסים הרגילים, שלא מאובחנות אצלם בעיות נפשיות, הבעיה היא קשה מאוד. כשחבר הכנסת בן-צור שואל מה בעצם עושים, אז אני אומר שאנחנו עושים כל מה שרק אפשר. אני לא יכול לקחת אותם בכוח ולקשור אותם ולשים אותם בתוך איזה מבנה, בית או דירה כבית-מעצר. את זה אני לא מסוגל לעשות. את זה אף אחד לא יכול לעשות.

דליה איציק (העבודה):

בנייה ציבורית, האם היא תתחיל בזמן כלשהו?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

זה לא שייך.

דליה איציק (העבודה):

זה שייך ועוד איך. מה זה "לא שייך"? אם לאדם היתה דירה של 30 מטרים רבועים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא ימכור אותה, כדי לקנות משקה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לא. אין בעיה של דירה.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, הם נולדו בשנתיים האחרונות? תראה מה קרה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש הרעה. צריך הוסטלים.

דליה איציק (העבודה):

בהחלט. יש הרעה במצב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

דיור צריך בעניין אחר.

היו"ר' לנקרי:

חבר הכנסת ריבלין, עוד מעט אתה תוכל להרחיב את הדיבור במסגרת הסרת ההצעה. אני מבקש לתת לכבוד השר להמשיך.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

במסגרת הטיפול שלנו, אין ספק שזה כולל גם סידור, כפי שאמרתי, של מחסה, מזון, עזרה רפואית, ביגוד, אשפוז מוסדי ואשפוז גמילה. אנחנו לוקחים את האנשים האלה במסגרות שלנו ומטפלים בהם – כל אחד בתחומו, וכל אחד לפי הבעיה שלו.

לגבי עניין הדיור, אני אומר פה, בצורה ברורה ואחראית, שכל הומלס שרוצה, אחרי התקופה הראשונה שאנחנו משקמים אותו במרכזים שלו, הוא מקבל ליווי צמוד לדירה. הוא זכאי לקבל את כל העזרה בדירה, והוא יכול לקבל אותה. שוב, חברת הכנסת דליה איציק, הבעיה היא שגם אם הוא יקבל את הדירה, הוא בורח ממנה. מדובר בתופעה קשה של אנשים שלא רוצים לגור תחת קורת-גג. נורא מוזר. עם כל העזרה שהם מקבלים, הרי במסגרת השירות שאנחנו נותנים לוקחים אותם לאותן דירות, מאכילים אותם, מטפלים בהם, ועם כל המאמצים האדירים להשאיר אותם באותה דירה או לשקם אותם בשלב מאוחר יותר, הם פשוט מסרבים.

לא אחת יש מצבים שהם מתנגדים ומסכנים את בריאות העובדים הסוציאליים ואת חייהם. יש התנגדות קשה מאוד. יש מצב שעובדות סוציאליות ועובדים סוציאליים נאבקים בכוח להביא אותם, ועל-פי חוק הם לא יכולים, ולפעמים הם נעזרים במשטרה. מכניסים אותם לאותם מוסדות, מטפלים בהם, ולצערי הרב הם בורחים. גם מי שמקבל טיפול, בשלב מסוים כל אחד מוכרח ומסוגל לקבל טיפול, בסופו של דבר הוא בורח, הוא לא נשאר במקום.

גם אם אותם אנשים יקבלו עזרה בדירה, הרי שהדירה תהיה סגורה והם לא יגורו בה. אותו אדם שמסוגל לקבל דירה, כפי שאמרתי, אחוזים בודדים שמסוגלים לקבל טיפול, לגביהם אין שום בעיה של דירה.

ולכן, חבר הכנסת שמריהו בן-צור, הבעיה יותר קשה. הבעיה קשה יותר משום שאם באמת היה חוסר בדירות במקרה הזה, או חוסר בטיפול, אז הזעקה צודקת. בכל מקרה הזעקה צודקת, הטענות צודקות. אנחנו עושים ולא נחסוך שום מאמץ. אין דבר רגיש וכואב וקשה יותר מזה. והבעיה הקשה והדילמה שלנו, וזו גם הדילמה של העובדים הסוציאליים – – –

ח' כהן (מרצ):

אדוני השר, למה העניין הזה, שמטופל על-ידי עורך-דין, שהלך ועשה את זה בתל-אביב בהתנדבות, מקבל קצת תרומות ומזה הוא מביא לאנשים, על חשבוננו ועל חשבון חבריו – אם הדבר הזה כל כך טוב, הרי לך יש למשל דירות והוסטלים כדי לשקם אנשים. אני מרגיש שאני לא אחראי. אני יודע שאין הוסטלים לאנשים שיש להם זכות לקבל אותם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש תקצוב למשרד הסעד.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני אומר בצורה הברורה ביותר, אין הוסטלים, יש מסגרות שמטפלות באנשים הללו ומשקמות אותם. ברגע שאדם סיים את תקופת השיקום, הוא מקבל עזרה בדירה.

ח כהן (מרצ):

אז הוא לא צריך לעבור לדירה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אז לאן הוא יעבור? הוא יברח להוסטל? רגע, זה בית-סוהר?

ח כהן (מרצ):

אם הוא לא יכול להשתקם בדירה, אז בעצם כאילו שולחים אותו להגיע – – –

דליה איציק (העבודה):

הוא משתקם במוות.

ח כהן (מרצ):

אדוני השר, ברשותך, אני מכיר אותך, את נשמתך, את רגישותך ואת חוכמתך, ואני גם מעריך מאוד את חוכמתם של העובדים הסוציאליים. הרי הם יודעים שהתוצאה בסופו של דבר תהיה מוות בגן הציבורי. צריך מסגרת אחרת שבה האנשים האלה יוחזקו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חבר הכנסת רן כהן, הסברתי בדבריי, אני חושב שהבהרתי זאת היטב, הבעיה הקשה ובעצם הבעיה המורכבת ביותר היא, שאותם אנשים, שמקבלים טיפול במסגרת מסוימת, אינם מוכנים להישאר דקה אחת באותה מסגרת. כלומר, אם היום אני בונה להם אותם הוסטלים, האנשים האלה בורחים. מה קורה בחוק? אני לא יכול לקחת אדם בניגוד לרצונו, אדם שלא מוגדר כמי שצריך מסגרת סגורה על-פי צו של רופא או של בית-משפט, אני לא יכול לקחת אדם כזה, הומלס, ולכבול אותו ולסגור אותו בדירה. אני יכול לבנות דירות ואני יכול לבנות הוסטלים, והם יישארו ריקים, כי אותם הומלסים – וזאת בעצם הבעיה, חבר הכנסת רן כהן – בורחים ויוצאים מהמקום. מה אתה בעצם אומר, ואולי בצדק וצריך לבחון זאת, ובהחלט צריך לבחון את זה, לשנות את החוק – לקחת אותם הומלסים לתוך דירות ולסגור אותם שם. צריך שינוי בחקיקה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל עוד הוא לא פסול-דין, זה קשה.

היו"ר י' לנקרי:

חברי הכנסת, אני מבקש לתת לשר לסיים את דבריו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני המלומד, חבר הכנסת רובי ריבלין, אתה גם משפטן, אני יודע בפני כמה קשיים נעמוד מול חופש הבחירה וזכויות האדם, כאשר הוא רוצה לגור דווקא במקום שהוא נמצא. תסביר לי. אני מוכן להציע הצעת חוק ממשלתית, ואני באמת בדילמה. אני אומר בצורה הכי ברורה, אם אתם שואלים את דעתי האישית – חבר הכנסת רן כהן, צריך לקחת את האנשים האלה ולסגור אותם, כי אסור לנו לתת להם למות. וזה מתסכל. זאת אחת הבעיות והדילמה העיקרית של העובדים הסוציאליים מול החוק. אני אומר בפירוש, אני בדעה לקחת הוסטלים וכן לסגור אותם שם. אז זה מעין כלא, ואני אולי נראה לא יפה, אבל זה עדיף לנו משימותו. ואולי עם הזמן הם יצליחו להשתקם או להגיע למסגרות עצמאיות בקהילה. אבל, בסך הכול, על-פי חוק כרגע, לא נוכל לעשות דבר כזה. אני יכול לסגור אדם בבית-סוהר רק על דעת בית-משפט או שופט.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רק משרד הבריאות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

או משרד הבריאות. רק אם רופא החליט שיש לו בעיה נפשית. המדיניות של משרד הבריאות לשחרור מבתי-חולים של עשרות אלפים של חולי נפש, שהיו מאושפזים והיום הם משוחררים – אחוז מסוים מתוך אותם אנשים שמשוחררים בעצם הופכים להיות הומלסים, אנשים שלא רוצים להישאר במסגרת.

לכן, רבותי חברי הכנסת, זו בעצם הדילמה הקשה שלנו, מול חופש הבחירה, מול זכויות האדם, מול החוק שבעצם לא מאפשר לנו לקחת את האנשים האלה ולסגור אותם – אני לא יודע לומר לכם בצורה ברורה שהחוק הזה יעבור, ולא יעמוד בסתירה לחוקי יסוד של חופש הבחירה, זכויות האדם וכו'. אבל אם חוק כזה יצליח לעבור, אני אהיה מוכן לבדוק בתוך הממשלה, לבדוק במשרדי, להקים צוות לבחון את הנושא, האם יהיה ניתן לכפות עליהם טיפול בכפייה. קשה לי להאמין שאכן אפשר, אני מוכן לבדוק זאת. על כל פנים, זאת אחת הבעיות הקשות, זו דילמה אדירה שיש לנו, למשרד, לחברי הממשלה, לנבחרי ציבור, חברי כנסת – כל אחד ואחד בתחומו ובתפקידו – לנוכח הבעיה הקשה, כיצד ניתן יהיה להתמודד עם אדם שבחר לחיות בדרך הזאת ולגור לצערי הרב ברחוב.

במשרד אנחנו עושים ונמשיך לעשות כל מה שרק אפשר וניתן יהיה כדי לסייע להם, לתת להם לחיות בדרך שהם בחרו בה, אבל לפחות לחיות, שלא יהיו מצבים כפי שאנחנו עדים להם לאחרונה.

היו"ר י' לנקרי:

כבוד השר, מותר לשאול אותך, מה היית רוצה שייעשה בהצעה? האם אתה רוצה שיסתפקו בדברך?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני לא חושב שאפשר להסתפק בדברים האלה, משום שזו בעיה קשה המצריכה בדיקות רבות. אני מעדיף להעביר זאת לוועדת העבודה והרווחה, וכפי שאמרתי, במקביל יתקיים דיון ותתקיים התייעצות משפטית בשאלה, האם ניתן יהיה להעביר חוק כזה.

היו"ר י' לנקרי:

לפני שניגש להצבעה, חבר הכנסת ראובן ריבלין מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, ברשותך אבקש להתייחס דווקא להצעתה של חברת הכנסת דליה איציק. חברת הכנסת דליה איציק, הזעקה שלך נכונה, אבל הפתרון והאצבע המאשימה הפעם אינם לכיוון שהצבעת עליו. צריך להבין, שאדם לא יכול להיכנס על-כורחו למקום אלא אם-כן נשפט על-ידי בית-משפט והוצא נגדו צו מעצר או שהוכרז כפסול-דין, ואז אפשר לנהוג בו על-ידי הציבור בניגוד לרצונו.

לצערנו הרב, אותם הומלסים שמדברים עליהם, אינם אנשים חסרי בית במובן הרגיל של המלה, כלומר, שרוצים או מבקשים בית ולא נותנים להם. מדובר כאן באנשים שהם מתמכרים בעיקר. ולצורך כך צריך לבנות להם הוסטלים שגם לא ברור ולא בטוח שנוכל להביא אותם אליהם. צריך לקיים מכוני גמילה. ואדוני השר, יש מכוני גמילה. בשאילתא של חברת הכנסת דליה איציק, אתה גם הפנית את תשומת הלב לכך, שמכוני הגמילה לגבי מסוממים נמצאים תחת הפיקוח של משרד ראש הממשלה והרשות למלחמה בסמים. טוב תעשה המדינה ויעשה משרד הסעד אם ירבו את מוסדות הגמילה וההוסטל, שיהיו כמקום שבו ניתן לקבל סיוע רפואי כמו גם קורת-גג לאותו אדם שמבקש להשתחרר מהתמכרות נוראית שבה הוא נמצא, כי רבים מהאנשים הם בעלי מצב נפשי כזה, שרק משרד הבריאות יכול להכריז עליהם כעל אנשים שהם בני אשפוז בניגוד לרצונם. הבעיה היא בעיה רצינית ביותר ובאמת כדאי – – –

ח כהן (מרצ):

יש בעיה גדולה עם אלכוהוליסטים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בוודאי. אלכוהוליסטים – דיברתי על התמכרות. התמכרות יכולה להיות לכל מיני דברים. אני מכור לדברים אחרים.

לכן אדוני, אף שאני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום, אני מבקש להשאיר אותו על סדר-היום ולהעבירו לוועדה כדי שתבדוק, איך אפשר למצוא דרכים.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לחבר הכנסת ריבלין. כבוד השר, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לגבי נרקומנים, אי-אפשר לתת להם טיפול גמילה. לאלכוהוליסטים, אמרתי, יש לנו מקלט, לוקחים את כל האלכוהוליסטים, מטפלים בהם, משקמים אותם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

דרך אגב, כדאי לדבר על כל ההבטחות, אבל זה לא בעניין הזה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה לשכנע את השר, שבכל זאת יהיה דיון במליאה, שהרי יושב-ראש הוועדה הוא איש מאוד קשוב לנושאים כאלה, והוא לא צריך אותנו בשביל לקיים דיון בנושא. אבל, אם המליאה מקיימת דיון בנושא, זה מסר לציבור, שהכנסת הזאת לא מנותקת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

את רוצה מליאה? בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

הבעיה היא כל כך מורכבת, שכל מה שיציעו פה, אני לא אסרב. ועדה או מליאה, כל הצעה.

היו"ר י' לנקרי:

אם כך, האם יתר חברי הכנסת מסכימים לדיון במליאה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מציע דיון גם במליאה וגם בוועדה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

על הצעה אחת יהיה דיון במליאה ועל האחרת דיון בוועדה.

היו"ר י' לנקרי:

הרשו לי לברר בירור קטן עם סגנית המזכיר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

או לוועדה או למליאה.

היו"ר י' לנקרי:

חברי הכנסת, יש כאן הערה פרלמנטרית. ניתן לבחור באחת משתיים, או מליאה או ועדה. השר פתוח לשתי האפשרויות. מה שנשאר זה שאתם, ברוב, תקבעו מה הגישה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

האם אפשר לחלק, שדיון בהצעה אחת יהיה במליאה ובאחרת יהיה בוועדה?

היו"ר י' לנקרי:

איי-אפשר. אני חושב שמתגבש כאן רוב למליאה, ועל כן נצביע על העברת ההצעה של חברי הכנסת אחמד סעד, דליה איציק, יצחק וקנין, שמריהו בן-צור ורן כהן – לא ציינתי את חבר הכנסת עמנואל זיסמן כי הוא לא בין הנוכחים, לדיון במליאת הכנסת.

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' לנקרי:

ברוב של שמונה, ללא מתנגדים וללא נמנעים, עוברת ההצעה על מותם של חסרי בית לדיון במליאת הכנסת.

בזאת, אדוני השר וחברי הכנסת, אנחנו נועלים את הישיבה של הכנסת. הישיבה הבאה תתקיים ביום שני, 26 בינואר 1998, כ"ח בטבת התשנ"ח, בשעה 16:00. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:43.